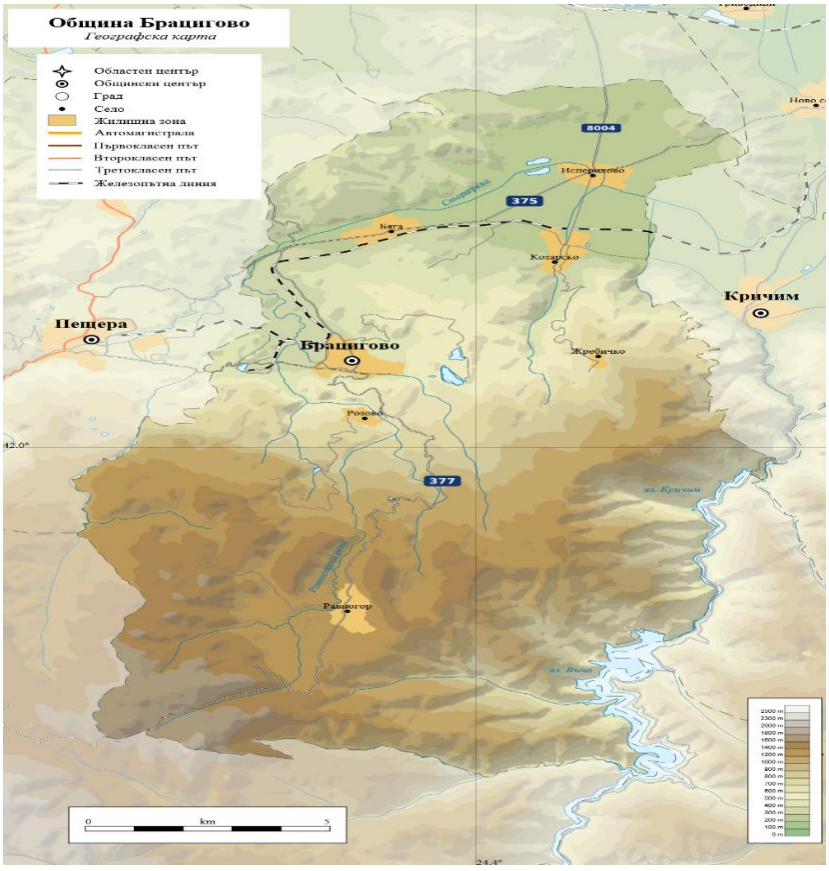
ОБЩИНА
БРАЦИГОВО

АКТУАЛИЗАЦИЯ
2024 Г.

ПЛАН

ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БРАЦИГОВО 2021-2027 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ ……..…….....5

I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие ……..…..7

1. Профил на общината – обща и сравнителна характеристика ……..……7

1.1. Географски характеристики, местоположение и граници ……...…...7

1.2. Сравнителна характеристика ……...……..……9

1.3. Териториални и поземлени ресурси ……..….10

1.4. Природни условия и ресурси ……...……11

1.5. Селищна мрежа и жилищен фонд ……...17

1.6. Историческо развитие и културно наследство……...……22

1.7. Взаимодействие с други територии и съседни общини ……...…….25

2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси ……..27

2.1. Демографски параметри ……27

2.2. Пазар на труда – заетост и безработица ……34

2.3. Образование …..……40

2.4. Здравеопазване …….……44

2.5. Социални дейности, услуги и социално включване ……47

2.6. Култура и традиции …….……52

2.7. Младежки дейности и спорт ……..……..57

3. Състояние на местната икономика …….……...59

3.1. Икономическо развитие – тенденции и конкурентоспособност ……59

3.2. Промишленост, търговия и услуги.……63

3.3. Селско и горско стопанство ……..……..68

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията ……73

4.1. Транспортна инфраструктура и пътна мрежа ……73

4.2. Водоснабдителна мрежа и канализация ……..77
4.3. Енергийна инфраструктура ……84
4.4. Телекомуникационни връзки и съобщителна мрежа ……87
5. Екологично състояние и рискове ……88
5.1. Състояние на води, въздух, почви, шум и радиация ……88
5.2. Дейности по управление на отпадъците ……87
5.3. Биоразнообразие, защитени територии и защитени зони ……105
6. Административен и финансов капацитет за реализация на ПИРО ……109
7. SWOT-анализ ……111
II. Визия, стратегически цели и приоритети за развитие ……113
1. Място и роля на ПИРО в системата от стратегически и програмни документи.113
2. Визия ……118
3. Пакет от стратегически цели, приоритети и мерки ……118
III. Комуникационна стратегия ……133
1. Въведение ……133
2. Принципи на Комуникационната стратегия ……135
3. Цели на Комуникационната стратегия ……135
4. Целеви групи ……136
5. Основни форми на комуникация ……137
6. Основни комуникационни дейности ……138
7. План за изпълнение на комуникационната стратегия ……139
8. Резюме на постигнатите резултати от анкетните проучвания ……141
9. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО ……147
IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход - приоритетни зони за въздействие……148

V. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия……163
VI. Мерки за насърчаване на инвестициите……..…171
VII. Общинска програма за развитие на туризма на община Брацигово…...175
1. Ситуационен анализ и туристически ресурси……..177
1.1. Общо състояние на туризма в община Брацигово…….……177
1.2. Природни туристически ресурси…….……181
1.3. Културно-исторически туристически ресурси……187
1.4. Ресурси за развитие на алтернативни форми на туризъм……..192
1.5. Капацитет за развитие на туризма……195
2. Мерки и дейности за развитие на туризма……197
VIII. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие……202
IX. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО……..206
X. Предварителна оценка на Плана за интегрирано развитие 2021-2027 г. …210
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ……..……224
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ГРАФИКИТЕ И ФИГУРИТЕ……...…...226
ПРИЛОЖЕНИЯ……...……229
Приложение №1: Актуализирана Програма за реализация на ПИРО ….....229
Приложение №1а: Актуализиран Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО за периода 2024-2027 г…..……..……256
Приложение №2: Актуализирана Индикативна финансова таблица…....….259
Приложение №3: Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка ……...260

ВЪВЕДЕНИЕ

Актуализацията на Плана за интегрирано развитие на Община Брацигово за периода 2021-2027 г. (ПИРО) се извършва на основание чл. 8, ал. 2, т. 3 от Закона за регионалното развитие (ЗРР),

чл.22, ал.1, т.1, 3 и 4. от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР) и „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ на МРРБ.

ПИРО е документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на Община Брацигово и връзките и с други общини, в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район от ниво 2 и Общия устройствен план на общината. Съгласно нормативните изисквания планът се разработва за срок от 7 години. Като стратегически документ той обвързва сравнителните предимства, ресурси и потенциал на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети, насочени към устойчиво, интегрирано развитие, по-добро качество на живот и по-висок жизнен стандарт за хората.

Планът за интегрирано развитие на община Брацигово за периода 2021 – 2027 г. е приет от Общински съвет – Брацигово с Решение № 284/Протокол № 24 от 23.04.2021 г., на основание чл. 21, ал.1, т. 12 от ЗМСМА и на основание чл.23, т.1 и чл.24, т.1 от Закона за регионалното развитие, във връзка с чл.21, ал.1 от Правилника за прилагане на ЗРР.

ПИРО е разработен за цялата територия на община Брацигово, като са определени зони за прилагане на интегриран подход, за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие на всички населени места и кооперирane със съседни общини. Планът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане и на други нормативни документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, кадастъра, опазването на околната среда, управлението на отпадъците, и др.

Настоящата актуализация на ПИРО и Програмата за реализация към него се извършва с цел изследване на промените в социално-икономическите условия за развитие на община Брацигово в периода 2020-2023 г. и включване на допълнителни проекти/проектни идеи, които ще допринесат за задоволяване на идентифицираните потребности и постигане целите и приоритетите на плана до 2027 г. при спазване на принципа на интегрирания подход.

Актуализацията на ПИРО се осъществява в условията на променена социално-икономическа ситуация, породена от политическа, финансова и икономическа нестабилност, продължителна световна пандемия и изпитания, международно напрежение и несигурност – войни, природни катаклизми, енергийна нестабилност, инфлация, продължителна вътрешнополитическа криза, непредвидимост и уязвимост на публичните финанси. Всички тези характерни и динамични промени във външната среда, които обуславят работата на Общината, оказват съществено влияние върху местната социална, икономическа и финансова политика.

Актуализацията на ПИРО отразява препоръките от Доклада за междинна оценка на плана, базирани на изводите и насочени към подобряване процеса на реализация на ПИРО в оставащия период на неговото действие до 2027 г.

В актуализирания социално-икономически профил на община Брацигово са обобщени последните демографски и икономически данни на НСИ, включително от преброяване на населението и жилищния фонд през 2021 г. Програмата за реализация на ПИРО, която е оперативен инструмент за постигане на заложените цели е актуализирана с приоритетни проекти и дейности, които да бъдат изпълнени до 2027 г. Коригирана е и Матрицата на индикаторите, с които се оценява напредъка в постигане на целите на плана.

При изготвянето на ПИРО към 2020 г. не са одобрени оперативните програми, финансирани от фондовете на ЕС за периода 2021-2027 г. и Националния план за възстановяване и устойчивост. Това налага да се актуализира списъка с проекти с конкретни източници на финансиране. Община Брацигово има възможност за достъп до допълнителни ресурси, чрез МИГ (подхода ВОМР) и подхода ИТИ, чрез Концепции за интегрирани териториални инвестиции. Всичко това налага да

се актуализира действащия ПИРО, за да се отговори на текущите нужди и реалните възможности за финансиране на проекти и дейности за развитие на общината.

ПИРО е разработен и актуализиран съгласувано с трите стратегически цели на Националната програма за развитие „България 2030“ - ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата. За реализирането на тези цели са предвидени национални политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие - Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България.

Водещ при разработването и актуализацията на ПИРО е принципът на интегрирания подход, който се прилага по отношение на всяка част от структурата на стратегическия документ. Този подход, наложил се като основен в политиката за регионално развитие и задължителен при изготвяне на стратегическите документи за новия програмен период има за цел в условията на свиващи се ресурси и ограничени финансови възможности да обедини различни политики, приоритети, проекти, източници за финансиране, участници и заинтересовани страни, за постигане на положителна синергия и добавена стойност от реализираните дейности.

Практическата работа по актуализацията на ПИРО включва прилагането на редица инструменти и методи като: наблюдение, проучване, описание, анализ, синтез, оценка, сравнение, индексен метод, графични методи, swot-анализ и други.

Основната цел на ПИРО на Община Брацигово за периода 2021-2027 г. е стимулиране на устойчив растеж и осигуряване на пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и ресурси, за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия, съгласно чл.13, ал.2 от ЗРР.

При направената актуализация не се променя стратегическата част на плана - Визията за развитие на Община Брацигово, стратегическите цели и приоритети се запазват.

Изготвеният актуализиран ПИРО на община Брацигово се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана. Актуализацията на плана и програмата за неговата реализация се одобряват от Общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Планът е актуализиран от екип на „Ес Кей Про Сървиз” ЕООД – гр. Шумен, при спазване принципа на партньорство и прилагане на мерки от комуникационната стратегия. В процесите на разработване и актуализация на плана участват: общинският съвет, кметът на общината, кметове на села и кметски наместници, общинската администрация, социални и икономически партньори, НПО, представители на гражданското общество. Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализацията на плана и осъществява координация и контрол на тези процеси.

Чрез настоящата актуализация се постига подобряване на качеството, реалистичността и изпълнимостта на ПИРО и се осигурява съответствие на документа с реални възможности за кандидатстване и финансиране на проекти и дейности. При актуализацията на плана са отчетени хоризонталните принципи на регионалната политика на ЕС – устойчиво развитие, равни възможности, опазване на околната среда и социално включване. ПИРО има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия и фактори на външната и вътрешната среда.

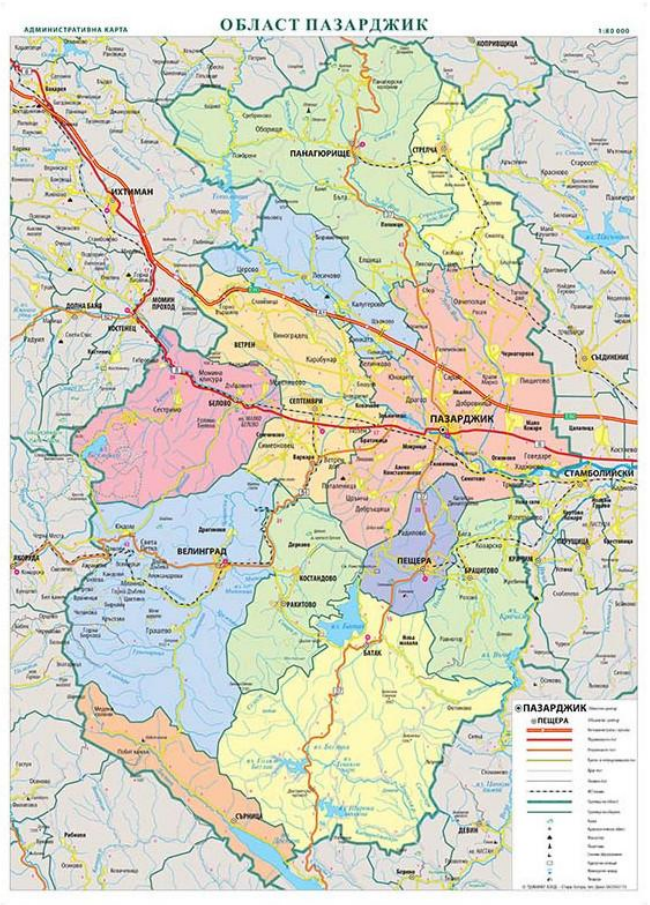
ЧАСТ I.
ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ

1. Профил на общината – обща и сравнителна характеристика

1.1. Географски характеристики, местоположение и граници

Община Брацигово е разположена на прехода между низинна и планинска територия, в Западно-Родопската област на Осоговско-Родопската зона, в красива котловина в най-североизточния край на Баташката планина. Тя заема южната част на област Пазарджик, в Южен централен район (ЮЦР). Територията на общината е 229 кв.км., което съставлява 5,3% от територията на област Пазарджик /4332 кв.км./ и едва 1,03% от територията на Южен централен район /22306 кв.км./ (NUTS 2).

Фигура 1: Карта на област Пазарджик

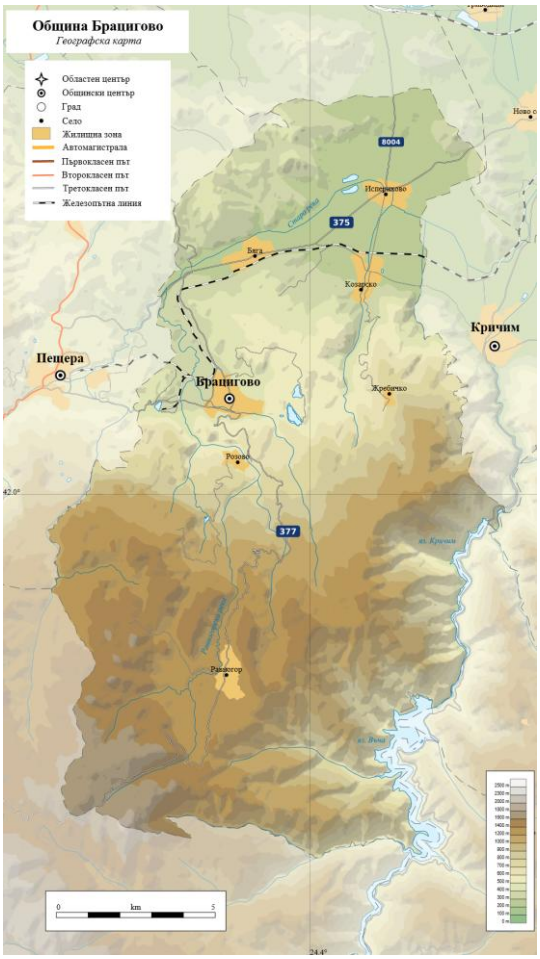

Географското положение на община Брацигово благоприятства социално-икономическото й развитие поради близостта на големи административни центрове, международни летища и добри транспортни връзки с областния град Пазаржик, град Пловдив и със столицата София.

Общинската територия е разположена встрани от националните и трансевропейски транспортни коридори, но е в много добри комуникационни връзки с тях и със съседните общини. Оста за пространствено развитие от наднационално ниво, която има пряко отношение към община

Брацигово е София-Пловдив-Одрин-Истанбул, която се припокрива частично с една от основните национални оси София-Пловдив-Стара Загора-Бургас. През територията преминава и път (III-375) свързващ гр. Пловдив с населените места в Западните Родопи.

Фигура 2: Карта на община Брацигово

Община Брацигово граничи със следните общини: на юг и югозапад – община Батак; на запад – община Пещера; на север – община Пазарджик; на североизток – община Стамболийски; на изток – община Кричим и на югоизток – община Девин.

Общината включва 7 населени места, административния център - гр. Брацигово и селата: Бяга, Жребичко, Исперихово, Козарско, Равногор и Розово и две курортни селища – „Васил Петлешков" и „Розовски връз". Средната гъстота на населените места е 3,06 н.м./100 км^2 при средна за страната – 4,78 н.м./100 км^2.

Град Брацигово е административният, икономически и културен център на едноименната община. Намира се на 7 км. от съседния общински център – гр. Пещера, на 26 км. от областния град Пазарджик, на 45 км. от гр. Пловдив, на 140 км от столицата на България гр.София и на 290 км от Черноморското пристанище – гр.Бургас.

1.2. Сравнителна характеристика

Община Брацигово е една от 12-те общини в област Пазарджик. Тя заема осмо място по територия и седмо място по население в областта. В община Брацигово в края на 2023 г. живеят 7215 души или 3,20% от населението на област Пазарджик и 0,55% от населението на ЮЦР. Най-голяма е концентрацията на население в общините Пазарджик, Велинград, Септември и Панагюрище – 73% от общия брой жители на областта. Най-малката по територия е община Пещера, а по население - Стрелча. Най-големи са общините Пазарджик и Велинград.

Таблица 1: Сравнителна характеристика на община Брацигово и останалите общини в област Пазарджик 2020-2023 г.

Район, област, община	Територия кв. км. за 2020 г. и 2023 г.		Население брой 31.12.2020 г. и 31.12.2023 г.		Гъстота на населението за души на кв. км. 2020 г. и 2023 г.	
	2020	2023	2020	2023	2020	2023
Република България	**110372**	**110997**	**6916548**	**6445481**	**62,67**	**58,07**
Южен централен район	*22306*	*22365*	*1403991*	*1304630*	*62,94*	*58,33*
Област Пазарджик	***4332***	***4458***	***251300***	***225261***	***58,01***	***50,53***
Батак	676	678	5130	4678	7,59	6,90
Белово	223	347	7427	7025	33,30	20,24
Брацигово	**230**	**230**	**8349**	**7215**	**36,30**	**31,37**
Велинград	605	605	33464	32362	55,31	53,49
Лесичово	209	210	5204	4731	24,90	22,53
Пазарджик	637	637	105161	89507	165,09	140,51
Панагюрище	599	599	21957	21200	36,66	35,39
Пещера	135	135	17329	14440	128,36	106,96
Ракитово	246	246	14383	14033	58,47	57,04
Септември	349	349	23749	21135	68,05	60,56
Стрелча	224	224	4485	4236	20,02	18,91
Сърница	198	198	4662	4699	23,55	23,73

Източник: Национален статистически институт

Данните в Таблица 1 показват намаляване на населението във всички общини на територията на област Пазарджик, с изключение на община Сърница, където отчитаме лек ръст от 37 души за изследвания период. Демографската криза в района се задълбочава.

Средната гъстота на населението в община Брацигово (31,37 души на кв. км. за 2023 г.) е по-малка от средните стойности за област Пазарджик (50,53), както и от средната гъстота за страната (58,07) и за ЮЦР (58,33 души на кв. км.). Средната гъстота на населението намалява в почти всички общини в областта, в резултат на негативните демографски процеси.

По брой населени места (7), община Брацигово се нарежда на шесто място в областта.

Според Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. (НКПР - Актуализация 2019 г.), община Брацигово попада в групата от 5-то йерархично ниво. Това са много малки градове и села, центрове с общинско значение за територията на съответните общини. В същата категория попадат и съседните на Брацигово общини Батак и Кричим.

Общината попада във функционална зона „Рила – Родопи" за мерки с предимно социална насоченост, която включва 9 съседни/близки общини без близост до център от второ ниво и принадлежност към групите „гранични" и/или „планински". В тази фунцкионална зона попадат

общините: Белица и Якоруда (обл. Благоевград), Велинград, Сърница, Батак и Брацигово (обл. Пазарджик), Девин, Борино и Доспат (обл. Смолян).

Според географското положение, броя на населението и характеристиките на релефа, НКПР определя Брацигово в групата на слабо урбанизираните планински и полупланински периферни селски общини с центрове много малки градове и села.

Към 2023 г. общината е с по-ниска степен на урбанизация спрямо тенденциите в областта, но по-ниска от показателите за Южен централен район и за страната. Относителният дял на градското население в общината е 45%, което показва сравнително балансирано разпределение на населението в града и селата. За сравнение равнището на урбанизация в област област Пазарджик за 2023 г. е 62%, в Южен централен район – 67%, а за страната – 74%.

1.3. Териториални и поземлени ресурси

Около 90% от територията на община Брацигово се състои от земеделски и горски площи. Най-голям относителен дял заемат горските територии – 114,30 кв.км. (49,80% при средно за страната 33%). Земеделската земя е 92,21 кв.км. (40,18% при средни за страната 55%).

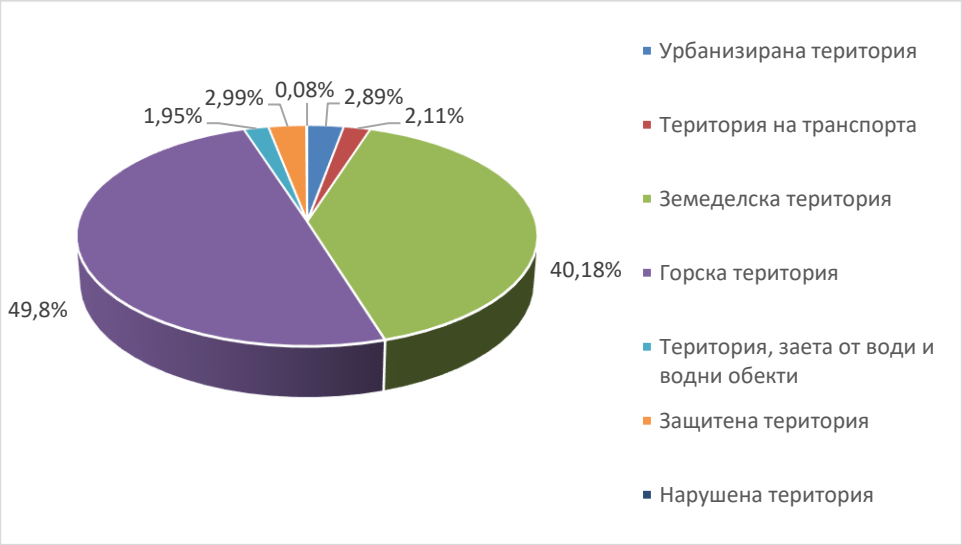
Таблица 2: Баланс на територията на община Брацигово по начин на трайно ползване (кв.км.)

Общо	Урбанизирана територия	Територия на транспорта	Земеделска територия	Горска територия	Територия, заета от води	Защитена територия	Нарушена територия
229,50	6,63	4,84	92,21	114,30	4,48	6,86	0,18

Източник: Национален статистически институт

Населените места и другите урбанизирани територии са 2,89% или 6,63 кв.км. Водните площи заемат 1,95% от територията на общината, а площите за транспорт и инфраструктура 2,11%. Нарушената територия е 0,08%, а защитените територии 2,99% от общата площ.

Графика 1: Разпределение на площта на община Брацигово по видове територии

Източник: Национален статистически институт

1.4. Природни условия и ресурси

Релеф

Релефът на община Брацигово е средно планински, хълмист и равнинен, като територията ѝ изцяло попада в пределите на Западните Родопи. Средната надморска височина е 599 м.

Според физикогеографското райониране на България, община Брацигово попада в Западнородопската област на Осоговско-Родопската зона. В нея се включват части от Бесапарски, Къркарски и Баташки ридове. Най-високите ѝ части са източните склонове на рида Къркария с добре изразено северно–южно направление и северните склонове на Баташката планина – със западно – източно направление. Между тях е врязана долината на р.Стара и нейните притоци, включително реките Равногорска и Умишка.

Община Брацигово е с денивелация над 1100 м, между 300 и 1400 м.н.в. в Западно-Родопската област на Осоговско-Родопската зона.

Близо 80% от площта на община Брацигово се заема от крайния североизточен дял на Баташка планина – рида Равногор. В пределите на общината попада почти целия рид с изключения на крайните му западни и южни части. Максималната му височина връх Санджак (1878 м) се издига югозападно от село Равногор, на границата с община Батак. На север рида постепенно се понижава и завършва с полегати склонове до долината на Стара река, а на изток, към долината на река Въча склоновете са много стръмни, на места отвесни. В северната част на община Брацигово се простират южните склонове на ниските Бесапарски ридове с височина до 500 м. Районът южно от тях и северно от крайните разклонения на рида Равногор се заема от обширната долина на Стара река и в нейното корито, югоизточно от село Исперихово се намира най-ниската точка на общината – 222 м н.в.

Град Брацигово е разположен в малка красива котловина в най-североизточната част на Баташката планина, Западни Родопи, на средна надморска височина 420 м. През града тече планинската река Умишка от поречието на Стара река, приток на Марица.

Баташката планина е висок и широк масив със стръмни склонове, дълбоко прорязани от изтичащите от него реки. Северният стръмен склон на Баташката планина е част от Севернородопския разломен склон, в чието подножие има срутища.

Геоложкият строеж на територията на общината е представен от гнайси, амфибиолити, слюдести шисти, дебелослойни мрамори. Широкото релефоизграждащо участие на мраморите е предпоставка за образуването на форми с карстов характер.

Обобщените съвременни схеми за геоложкия строеж на Брацигово - Доспатската депресия са, че тя е представлявала междусводово понижение, разположено между Западнородопския, Буйновския и Персенско-Преспанския свод. Понижението е запълнено от седиментни, вулканогенни и седиментно-вулканогенни скали, които изграждат младия горен структурен комплекс на разреза, датиран като еоцен-олигоцен. В обхвата на град Брацигово се установяват различни лито - и хроностратиграфски единици.

Много типични за района на Брацигово са гравитационните кватернерни отложения (колувий). Възрастта им е кватернер - холоцен. Представени са от глини, песъчливи глини, чакъли, големи скални блокове и други съвременни образувания. Размерите на блоковете варират от юмрук до 8-10 м^3. Най-често те са тектонски обусловени. Образуват се каменни потоци и реки, заемащи големи пространства и замаскиращи по-старите формации. Типични „каменни реки“ се наблюдават западно от с. Козарско и в землището на с. Розово. На места в тях има опасност от развиване на свлачищни процеси. В тектонско отношение в късноалпийския структурен план обектът попада в Маришката разломна зона. Южната граница на Маришката разломна зона минава в южната периферия на гр. Брацигово по Пещерско-Брациговския разлом.

Фигура 3: Геоложки строеж на община Брацигово

Източник: по Кожухаров и др. 1990

На юг от този разлом в докамбрийските скали, които са подложка на описаните палеогенски, неогенски и кватернерни отложения е формирана Севернородопската антиклинала с ос почти изток-запад. На север от същия разлом в докамбрийските скали е формирана Бесепарската синклинала, чиято ос също е почти изток-запад. Бесепарската синклинала почти изцяло е препокрита от по-млади отложения.

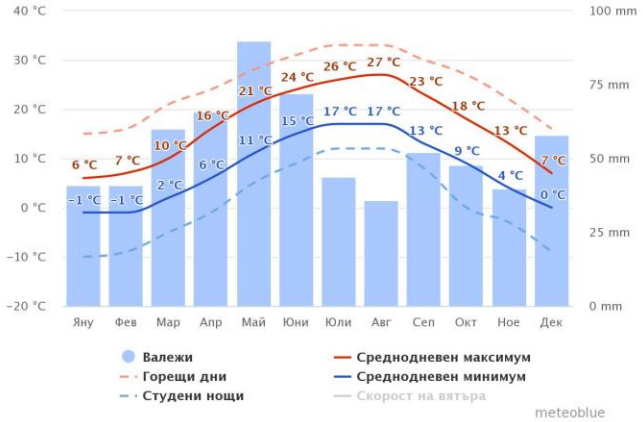
Алпийският тектонски етап се характеризира с блоково-разломни движения. По разломи успоредни на Маришкия дълбочинен разлом, е станало стъпаловидно пропадане на допалеогенските и палеогенските структури на север.

През кватернера по Пещерско - Брациговския разлом е формирана едностранна грабенова структура. Неотектонската тенденция в района е към издигане със сумарна плиоцен-кватернерна деформация около 1 500 м. Съвременното вертикално движение на земната кора също е в посока издигане със средна скорост 1 мм годишно.

Климат

Климатът в община Брацигово е преходно-континенталнен в северната част на общината и планински в южната част. Средната месечна януарска температура – 0,3°C; средна юнска – 21,9°C и средна годишна – 11,5°C. В планинските части с надморска височина над 1000 м съответните средни температури са по-ниски с 3°C от посочените.

Фигура 4: Средни месечни температури и валежи в община Брацигово

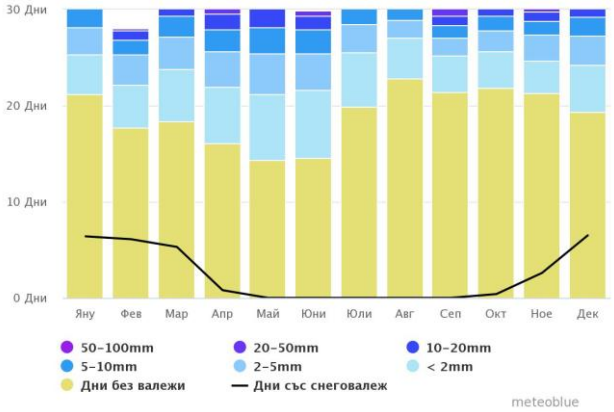
Източник: www.meteoblue.com/bg

„Среднодневният максимум“ (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец от годината за община Брацигово. По същия начин „Среднодневният минимум“ (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години. Преходно-континенталният характер на климата в Брацигово е ясно изразен, обусловен от географското положение и особеностите на релефа.

През месеците юли и август средно по 2-3 дни температурите са над 30°C, а 12-15 дни – над 25°C. Мразовити дни (под 0°C) се отчитат от декември до февруари и са средно 7-8 дни на месец. Най-ниски температури – под минус 5°C се отчитат от 5 до 8 дни в годината.

Най-голям брой ясни дни се наблюдават през летните месеци – юли и август (15 дни) и ранната есен – септември (12 дни). Най-малко слънчеви дни има през зимните и ранните пролетни месеци - (6-7) слънчеви дни. Районът се характеризира с добра (1700 часа) годишна продължителност на слънчевото греене.

Фигура 5: Средни месечни количества на валежите в община Брацигово

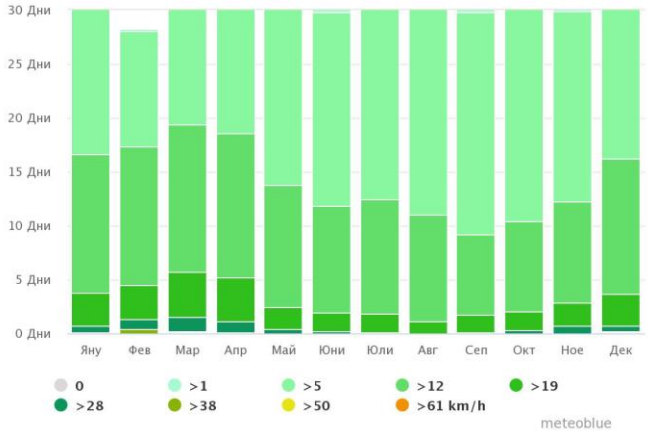
Източник: www.meteoblue.com/bg

Средногодишните валежи варират от 500 мм за ниските и от 750 до 1000 мм за високите части, при средни за страната 650 мм. Относителната влажност на въздуха е между 55% през август (най-сухия месец) и 83% през декември и януари. Денонощните колебания на влажността

са по-малки: 90% в сутрешните и 75% в обедните часове. Снежната покривка е устойчива и се задържа на по-високите места от 30 до 60 дни в годината.

Климатичните данни за ветровата характеристика в Брацигово показват, че преобладаващи са северните, северозападните и североизточните ветрове, чиято честота е почти еднаква, а средната скорост на вятъра е 1,7м/сек.

Фигура 6: Средна скорост на вятъра в община Брацигово по месеци

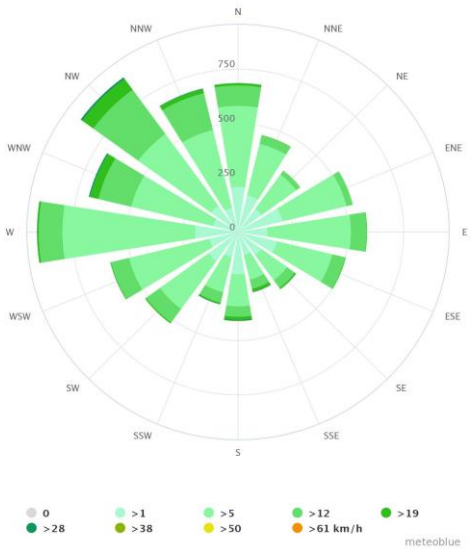
Източник: www.meteoblue.com/bg

Община Брацигово попада в Зона А - Зона на малък ветроенергиен потенциал.

Характеристиките на тази зона са:

- Средногодишна скорост на вятъра: 2 - 4 m/s;
- Енергиен потенциал: около 100 W/m^2 ; (т.е. по-малко от 1 500 kWh/m^2 годишно).

Фигура 7: Роза на ветровете на територията на община Брацигово

Източник: www.meteoblue.com/bg

Очакваните промени в климата на общината са свързани с отчетената за България обща тенденция към затопляне, както и увеличаване честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като засушавания, проливни валежи, гръмотевични бури и градушки.

Предвижданията са за намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната и намалява дебелината на снежната покривка. Това води до изместване на горната граница на широколистните гори към по-голяма надморска височина, увеличаване на недостига на вода в почвата, промяна в ареалите на редица видове и загуба на биоразнообразие.

Води

Повърхностните водни тела на територията на община Брацигово попадат в речния басейн (водосбора) на р.Марица. Основна водна артерия, минаваща през територията на общината, е р. Стара река с главните си притоци – р.Равногорска, р.Луда, р.Умишка, р.Павлица, други малки притоци и множеството долове.

Основна водна артерия на община Брацигово е Стара река (десен приток на Марица), която протича през нея с част от долното си течение на протежение от около 10 km. Северно от град Брацигово отдясно в нея се влива най-големият ѝ приток Равногорска река, която протича през общината с цялото си течение от 24 km.

По границата с общините Кричим и Девин преминава част от долното течение на река Въча (десен приток на Марица), като в нейните предели попадат западните брегове на двата големи язовира Въча и Кричим.

Стара река извира от Батак и Баташката планина (Баташки връх) или Снежник 2082 м. Средното многогодишно водно количество на р.Стара река при ХМС - гр. Пещера е 1,63 куб.м./сек. Модулът на оттока при същата станция варира от 7 до 17 литра в секунда на кв.км. Водите на р.Стара река и нейните притоци се използват за напояване на обработваеми земеделски земи в общината.

Формирането, подхранването и характера на режима на подпочвените води у нас се обуславя от зависимостта между различните физикогеографски и геоложки фактори, което определя и нееднаквото им количествено разпределение в план и дълбочина. Скалната основа и геоложката структура дават отражение върху характера и режима на подпочвените води, заедно с релефа, климата, почвената покривка и растителността.

Община Брацигово включва 7 населени места и две курортни селища, които са 100% водоснабдени с питейна вода. В региона населението се явява най-големият потребител на питейна вода. Друг голям потребител на вода е селското стопанство.

Населените места на територията на община Брацигово се водоснабдяват от тридесет и осем водоизточника, които са разпределени в шест водоснабдителни групи.

В гр.Брацигово има изцяло изградена улична канализация за дъждовни води, а в с.Исперихово и с.Козарско частично изградена канализация за дъждовни води, в която много често има включване на канализационни мрежи от домовете на жителите.

В землището на село Исперихово има 200 бр. сондажи за подпочвени води, а в дворовете на къщите още 300 бр. от които се напояват земеделски земи. В село Бяга също има 150 бр. сондажи в дворовете, които се използват за напояване.

На територията на общината има изградени 5 микроязовира със завирен максимален обем 1 507 000 куб.м., както следа: Гачево блато – 865 000 куб. м., Бурово блато – 442 000 куб. м., Вриз – 25 000 куб. м., Чорбаново – 55 000 куб. м., Коручешме – 120 000 куб. м. Изкуствено създадените микроязовири се използват за напояване и риболов.

Язовир „Коручешме“ село Бяга е предаден с приемо-предавателен протокол от Община Брацигово на сдружение за напояване „Стара река“ село Бяга на 14.08.2003 година.

В района на град Брацигово е съществувал естетствен извор „Банището“ с дебит около 60 л/мин., считан от населението за лековит. Изворът е каптиран през 1945 год. Поради експлоатация на минералната вода чрез сондажите сега изворът няма самоизлив.

Целенасочени изследвания за разкриване на по-големи количества минерални води с по-висока температура започват през 1963 год. от ИПП „Водоканалпроекта“, когато е прокаран сондаж №1 на 50 м. северозападно от естествения извор. Сондажът достига дълбочина 160 м., на която аварира. Получена е минерална вода с дебит 0,5 л/сек., температура 19 градуса Целзий и напор 1 м. над терена. Установена е ясно изразена хидравлична връзка с извора.

През 1965 год. е прокаран сондаж №2 на 20 м. западно от сондаж №1 и достига дълбочина 505 м., като на дълбочина 481 м. навлиза в палеогенски материали. Лежащите над тях риодацити са в различна степен напукани, а в някои интервали и смлени. Сондажът разкрива вода с дебит 1,1 л/сек. в интервалите 170-213 м. и 412-437 м.

Със самоизлива на сондаж №2 пресъхва сондаж №1, а дебитътна извора е 1,4 л/сек. или общият дебит на извора и сондаж №2 е 2,5 л/сек. През месец август 1983 г. е измерен дебит на извора 0,6 л/сек. с температура на водата 19 градуса Целзий и дебит на сондаж №2 1,0 л/сек. с температура 26 градуса Целзий. След 1984 год. от Геологопроучвателнопредприятие Асеновград са прокарани още 3 сондажа с номера 3, 4, 5.

Всички прокарани в находището сондажи са разположени близо около естествения извор „Банището“ и практически са целели пресичане на водопроводящите разломи в дълбочина с цел получаването на минерална вода с по-висока температура и дебит.

Сондажи №1 и №3 се използват като наблюдателни пунктове за мониторинг на находището. За бутилиране на натурална минерална вода се предвижда да се експлоатира Сондаж №5. От сондаж № 2 се захранва обществена чешма за общо водоползване на минерална вода.

Технически възможен дебит на водовземно съоръжение сондаж №5 е 1,25 л/сек. и температура 21,3 градус Целзий, а на сондаж №2 е 0,5 л/сек. и температура 28,5 градус Целзий.

Находище „Брацигово“ е от защитен тип. Минералната вода се формира на значително разстояние от зоната на дрениране, има напорен характер и не може да се замърси чрез проникване на замърсители от повърхността.

Със Заповед №РД-40/17.01.2003 год. на Министъра на околната среда и водите за находището и за сондажи №2 и №5 е учредена санитарно-охранителна зона.

Пояс I на СОЗ на сондаж №02 е с размери 25 на 10 м.

Пояс I на СОЗ на сондаж №05 е с размери 28 на 32 м.

Лечебно-профилактичните свойства на минералната вода се определят от нейната ниска минерализация и наличието на хидрокарбонатни калциеви и натриеви йони, както и на метасилициева киселина в колоидно състояние. Питейното балнео -лечение с този тип вода оказва въздействие основно върху стомашно - чревния тракт и жлъчно - чернодоробната и бъбречно - отделителна системи. Водата намалява лекостепенно хиперцидитета на стомашния сок и стимулира кинетиката на жлъчните пътища. Метасилициевата киселина оказва анти-възпалителен и детоксичен ефект. Ниската минерализация и наличието на калциеви йони потенцира диорезата.

Почви

В общината са разпространени главно кафяви горски, канелени горски, горски почви, а по поречията – алувиално-ливадните почви. Кафявите горски са застъпени в местата над 1000-1200

м. Отличават се с по-ниско плодородие и са предпоставка за интензивно картофопроизводство, лозя, рози и др. По поречията на реките почвите са алувиално-ливадни. Тези почви са подходящи за интензивно земеделие - отглеждане на зеленчуци, овощни култури, зърнени култури. Високата част от територията на общината е заета предимно от кафяви горски почви, които са подходящи за лозя, тютюн, картофи, маслодайни и етерични маслени култури.

Почвите в района на общината са чисти. Няма данни за замърсени земеделски земи от промишлени дейности. Причини за доброто екологично състояние на почвите е липсата на активна промишлена дейност, както и интензивна селскостопанска дейност. На територията на общината няма складове за съхраняване на негодни и забранени за употреба продукти за растителна защита.

Ерозията, включително и водоплощната ерозия, не представлява съществен проблем за почвите на общината. Няма и данни за ерозионен натиск върху почвите от животновъдството поради свръхексплоатация на пасища.

Вкисляването на почвите в района е в следствие на природни процеси (почвен тип) и трябва да се има предвид при избора на култури. Няма регистрирани засолени почви (не би трябвало и да се очаква).

Няма данни за заблатени почви на територията на община Брацигово.

Полезни изкопаеми

Територията на община Брацигово е бедна на полезни изкопаеми.

Разработвани са кариери за мрамор от местно значение, замразени за сегашния етап.

В Националния баланс на запасите и ресурсите е регистрирано 1 находище на скално-облицовъчни материали – риолити – до с. Жребичко с 1091.5 хил. м^3 детайлно установени ресурси от риолити за облицовка, с рандеман 43%. Находището е старо и е проучено с държавни средства през 2014-2015 г. Неусвоено е и за него няма концесия. При евентуалното му разработване, експлоатацията му трябва да се осъществява по открит способ.

1.5. Селищна мрежа и жилищен фонд

Селищната мрежа на община Брацигово е добре изградена, но не е териториално балансирана, поради спецификите на релефа.

Урбанистичната структура се състои от 7 населени места, административният център - гр.Брацигово и селата: Бяга, Жребичко, Исперихово, Козарско, Равногор и Розово и две летовища – „Розовски вриз“ и „Васил Петлешков”.

Урбанистичните връзки са подчертано моноцентрични с концентрация на функции в общинския център и периферни селища с различен характер. В общинския център град Брацигово са съсредоточени административното и социално обслужване и основната част от икономическата дейност в общината.

Общият устройтвен план на общината (ОУПО) изяснява структурата и връзките в рамките на прехода от настоящия „моно центризъм“ към урбанистичния модел „умерен полицентризъм“ до 2025 г. с тенденция за преход към модела на „краен полицентризъм“ до 2035 г.

За основа служи определянето на йерархията от регионални центрове и връзки, а именно:

- От ниво 2: Пловдив;
- От ниво 3: Пазарджик (преход към ниво 2 в периода 2025-2035);
- От ниво 4: Пещера и Девин;
- От ниво 5: Брацигово, Стамболийски (преход към ниво 4 до 2035), Кричим и Батак;
- От ниво 6: Исперихово (преход към ниво 5 в периода 2025-2035), Козарско и Бяга;
- От ниво 7: Равногор и Розово;

- От ниво 8: Жребичко.

Осите на развитие с регионално, надобщинско и общинско значение, и връзките с осите на развитие на съседни общини и с националните оси също следват постановката на преход от настоящия „моноцентризъм“ към двата модела на „умерен полицентризъм“ (модел А) и „краен полицентризъм“ (модел Б) по съответните нива:

- I-во ниво връзки с национално и макро регионално значение:
  - Модел А: София-Пловдив;
  - Модел Б: София-Пазарджик-Пловдив.
- II-ро ниво връзки с мезо регионално значение:
  - Модел А: Пловдив-Пазарджик-Велинград;
  - Модел Б: Пазарджик-Велинград.
- III-то ниво връзки с микро регионално значение:
  - Модел А: Пазарджик-Пещера;
  - Модел Б: Пловдив-Стамболийски и Пазарджик-Пещера.
- IV-то ниво връзки с локално-регионално значение:
  - Модел А: Пловдив-Стамболийски, Пещера-Брацигово, Пещера-Батак;
  - Модел Б: Стамболийски-Исперихово-Бяга-Пещера, Пещера-Брацигово / Розово-Равногор-Нова махала / Фотиново-Батак / Девин и Пещера-Батак-Велинград.
- V-то ниво връзки с локално значение:
  - Модел А: Пещера-Брацигово-Розово-Равногор;
  - Модел Б: Пещера-Брацигово-Бяга-Козарско-Кричим.

Двупосочните връзки между отделните населени места в общината и населените места в съседните общини в ОУПО са разгледани и оценени съобразно урбанистичните модели „умерен полицентризъм“ с хоризонт 2025 г. и „краен полицентризъм“ с хоризонт 2035 г. Очаква се известно подобряване на връзките между общинския център Брацигово с планинските селища Жребичко, Розово и Равногор.

Таблица 3: Категоризация на община Брацигово и съставните ѝ населените места

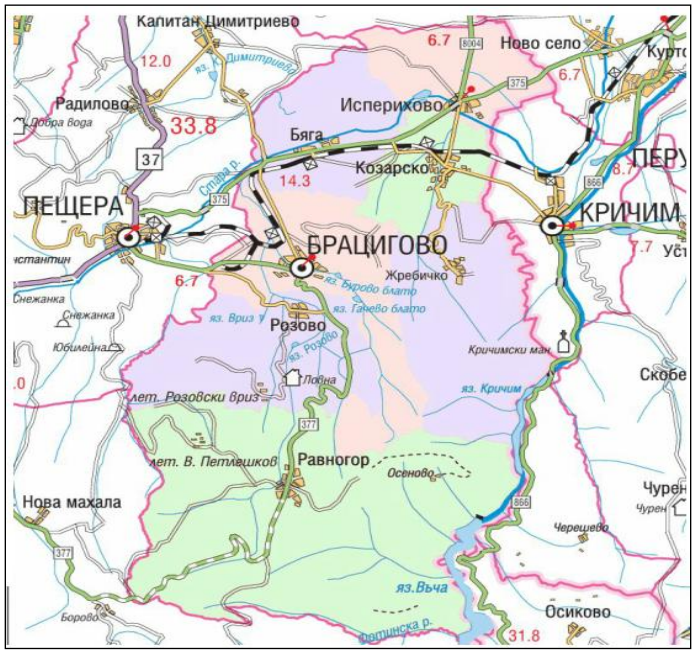
№	**ЕККАТЕ**	**Административно-териториалната единица**	**Категория**
1	PAZ06	общ. Брацигово, област Пазарджик	4
№	**ЕККАТЕ**	**Населено място**	**Категория**
1	06207	г.Брацигово	4
2	07586	с. Бяга	5
3	29522	с. Жребичко	8
4	32888	с. Исперихово	5
5	37705	с. Козарско	5
6	61220	с. Равногор	6
7	62973	с. Розово	6

Източник: Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г.

Съгласно Заповед №РД-02-14-2021 от 14.08.2012 г. на Министъра на Регионалното развитие и благоустройството, издадена на основание чл.36, ал.2 на Закона за административно-териториалното устройство на Република България, населените места са категоризирани както следва: град Брацигово е 4-та категория; селата Бяга, Исперихово и Козарско са 5-та категория; с.Равногоро и с.Розово са 6-та категория, а село Жребичко - 8-ма категория.

По разположение спрямо общинския център, населените места се обособяват в две групи: На север от гр. Брацигово - 4 села: Жребичко, Бяга, Исперихово и Козарско и на юг - 2 села Розово и Равногор и две летовища – „Васил Петлешков" и „Розовски вриз". Териториално населението е неравномерно разпределено. Около 90% живее в северната половина на общината, където са съсредоточени повечето села и града.

Фигура 8: Селищна мрежа на община Брацигово

Административният център - град Брацигово е разположен почти в центъра на територията на общината. Сравнително близо до него са ситуирани с.Бяга и с.Розово. Всички останали населени места са с периферно местоположение спрямо административния център. Отстоянието на град Брацигово от населените места е от 5 до 18 км. за това не е необходимо създаване на вторичен опорен административен център за развитието на общината.

Таблица 4: Разстояния в км. от гр. Брацигово до всички населени места в общината

Населено място	Разстояние Км
с. Бяга	6,7
с. Жребичко	17,9
с. Исперихово	11,5
с. Козарско	11,7
с. Равногор	15,7
с. Розово	4,9

Източник:https://www.bgmaps.com/

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба №7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на община Брацигово включва следните категории: 1 много малък град (до 10 хил. жители) – Брацигово; 2 средни села (от 1000 до 2000 жители) – Бяга и Исперихово; 3 малки села

(от 250 до 1000 жители) – Козарско, Равногор и Розово и 1 много малко село (до 250 жители) - Жребичко. Селищната система на община Брацигово е сравнително устойчива. Застрашено от обезлюдяване и изчезване е само село Жребичко – наброяващо под 40 жители.

Всички селища разполагат с изградена инфраструктура по отношение на електроснабдяване, водоснабдяване, съобщителни връзки и транспортен достъп, но имат частично изградена канализация. Почти всички жилища в общината са от масивен и полумасивен тип, предимно еднофамилни. В голяма част от селата има свободни необитавани жилищни сгради.

Количествените и качествените характеристики на сградния фонд в общината са отражение на социално-икономическите процеси.Териториите за обитаване са свързани със състоянието на жилищния фонд и стандарта на населението по отношение на задоволяването му с жилища и жилищна площ. Териториите за обитаване са в постоянно взаимодействие с останалитетеритории (обществено обслужване, транспорт и комуникации, техническа инфраструктура и др.) и по този начин се формира комплексната урбанизирана среда на селищната система в общината.

Таблица 5: Жилищни сгради в община Брацигово по вид и местонамиране към 2021 г.

	Общо	Къща	Жилищен блок, кооперация	Сграда от смесен тип	Лятна кухня	Вила
Общо	**5499**	**5076**	**12**	**1**	**68**	**342**
В градовете	1768	1693	12	1	9	53
В селата	3731	3383	-	-	59	289

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фон към 07.09.2021 г.

По данни на НСИ от преброяването към 07.09.2021 г. жилищните сгради в община Брацигово са общо 5499, от които 32% в града и 68% в селата. По вида на сградите преобладават къщи – 5076 (92%), жилищните блокове/кооперации са само 12, а летните кухни – 68. В общината има 342 сгради със статут на „вила“ и само 1 сграда от смесен тип. По брой етажите в общината преобладават жилищните сгради на 1 етаж (2575) и на 2 етажа (2808) или общо 98%. На три етажа са 106 жилищни сгради, а с четири и повече етажи само 10 сгради.

Таблица 6: Жилищни сгради в община Брацигово по период на построяване (брой)

До края на 1959 г.	1960-1969 г.	1970-1979 г.	1980-1989 г.	1990-1999 г.	2000-2009 г.	2010-2021 г.	Общо
2118	1308	871	621	343	127	111	5499

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фонд 2021 г.

В общината към 2021 г. има 2118 жилищни сгради, строени преди 1959 г. (39% от жилищния фонд). Много сгради са построени в периода от 1960 до 1969 г. – 1308 (24%). Около 27% от сградите са от периода 1970-1989 г., а от 1990 до 1999 г. – 6%. След 2000 г. до 2021 г. включително са въведени в експлоатация 238 нови жилищни сгради (4% от жилищния фонд).

Жилищата в общината към септември 2021 г. са 6165, в това число 2987 обитавани (48%) и 3178 необитавани (52%). В град Брацигово жилищата са общо 2275 или 37% от общия фонд, а останалите 63% са в селата. Необитаваните жилища в града към 2021 г. са 951 или 42%, а в селата – 2227 или 57%.

Таблица 7: Жилища по начин на обитаване в община Брацигово към 2021 г.

Общо	Обитавани	Необитавани

Общо	В градовете	В селата	Общо	В градовете	В селата	Общо	В градовете	В селата
6165	2275	3890	2987	1324	1663	3178	951	2227

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фон към 07.09.2021 г.

Наличието на значителен дял свободен жилищен фонд (повече от половината) е още едно доказателство за негативните демографски тенденции и обезлюдяването на района. Насърчаването на раждаемостта и привличане на млади хора за живот и работа в община Брацигово остават ключова задача на ПИРО до края на 2027 г.

Таблица 8: Основни характеристики на жилищния фонд в община Брацигово към 2022 г.

Показатели	Мерна единица	2022
Жилищни сгради	**Брой**	**5437[1]**
По материал на външните стени на сградата		
стоманобетонни	Брой	39
панелни	Брой	28
тухлени	Брой	5035
други	Брой	335
Жилища	**Брой**	**6173**
По брой на стаите		
едностайни	Брой	127
двустайни	Брой	1241
тристайни	Брой	2408
четиристайни	Брой	1460
петстайни	Брой	499
с шест и повече стаи	Брой	438
Полезна площ	**кв. м**	**487429**
жилищна	кв. м	373208
спомагателна	кв. м	114221

Източник: Национален статистически институт

Към края на 2022 г. в община Брацигово има 5437 жилищни сгради (без летните кухни). Общият брой на самостоятелните жилища е 6173, с полезна площ 487429 кв.м. и жилищна площ 373208 кв.м. Полезната жилищна площ на човек от населението за общината към 2022 г. е 51 кв.м., при средно за страната 38,00 кв.м. По брой на стаите преобладават тристайни жилища – 39% или 2408 броя. Следват четиристайните - 1460 броя (24%) и двустайните - 1241 броя (20%). На 1000 души от населението в община Брацигово към 2022 г. се падат 844 жилища, за сравнение за област Пазарджик жилищата на 1000 души са 594, за Южен централен район – 598 жилища, а общо за страната – 664 жилища на 1000 души.

През 2022 г. в община Брацигово са въведени в експлоатация 6 нови жилищни сгради с 8 жилища. Общата им полезна площ 735 кв.м., в т.ч. жилищна – 688 кв.м. и обслужваща 492 кв.м.

Жилищният фонд в общината като цяло е остарял и амортизиран, което е предпоставка за слаба енергийна ефективност и лоши технически характеристики на значителна част от сградите.

По официални статистически данни от Преброяването на населението и жилищния фонд към септември 2021 г., с обществена канализация са свързани 82% от жилищата в община Брацигово, а средно за страната са 69%. Общо 471 жилища в общината са със септични ями, 443 с попивни ями и 79 с изгребни ями. Изцяло санирани с външна изолация са 678 или 11% от жилищата в община Брацигово. Енергоспестяваща нова дограма има в 1511 жилища или 25%.

[1] В броя на жилищните сгради не са включени летните кухни.

Голямата част от старите частни сгради и жилища в община Брацигово се нуждаят от сериозни инвестиции за внедряване на мерки за енергийна ефективност, като смяна на дограмата, саниране, полагане на топлоизолация на външни стени, покрив и под. Този сграден фонд вероятно ще съществува още дълго и е необходимо да се вземат мерки за обновяването му, ако за всеки конкретен случай това е икономически оправдано. Санирането на еднофамилни и многофамилни жилищни сгради е сред приоритетите на общинската енергийна политика.

1.6. Историческо развитие и културно наследство

Община Брацигово попада в район с изключително богато културно наследство и историческо минало, свързано с едни от най-старите култури в Европа и нейното цивилизационно развитие между средното течение на река Марица (Хеброс, Еврос) и Родопите.

Античност

Археологическите данни посочват наличие на праисторически хора по тези места. Доказано е, че тези земи са били обитавани от тракийското племе Беси. Затова, че тук са живели траки, говорят редица факти. При разкопките на една от могилите в местността „Клисурата“ са намерени останки от тракийско погребение. При прокарване на шосето за село Равногор през 1924 г. е открит зидан гроб. През 1926 г. при строежа на жп линията Брацигово–Пещера, край местността „Пърлеви чешми“, са изкопани древни железни оръдия, наподобяващи сърпове. През 1928 г. при каптиране на извора в местността „Св. Троица“ са намерени монети от IV век пр. Хр., както и монети от II и IV век.От околностите на града произхожда единична находка на бронзова монета на тракийския град Одрюза (днешен град Пловдив), „Тип 2“ (III – II век пр.н.е.), по класификацията на К. Кисьов – директор на РИМ – Пловдив. През 46 г. пр.н.е. римският император Клавдий покорява траките и превръща земите им в провинция Бесика. Римляните постепенно ги приобщават към своята култура, като строят пътища, сгради и др. Така например, местността „Вътрян камен“ е осеяна от стари зидове. Има много бели камъни, чужди по произход на местността. Тук са изровени сечива, монети, глинени гърнета, кюпове и др. съдове. През 1927 г. е намерена бронзова статуетка на Атина Палада в местността „Лупово“ (на латински lupus значи вълк). До местността „Вътрян камен“ е прокаран калдъръм, поради което местността се нарича Друма. А местността „Кръстец“ е останала с името си като кръстопът на римски пътища. От римско време е местността „Банището“, сега минерален извор на Брацигово. Наследство от римско време е и рударството. В местността „Барутчийницата“ има запазени дебели слоеве от сгурия – белег за топени руди и метали.

Средновековие

През 578 г. славяните окончателно се настаняват на Балканския полуостров. Край Брацигово има местност „Драгуница“, за която се предполага, че носи името на славянското племе драговичи. Но е твърде вероятно етимологията на името на местността да е от по-ново време – резултат от думата „драгун“ – „войник“; „кавалерист“ (във Франция, Русия и Германия от Средновековието до Втората Световна война). Също така е възможно името на местността да произлиза и от наименованието „драгунка“ – „сорт синя слива“.

Предполага се, че от времето на славянските задруги са останали такива големи родове в Брацигово като Търпоманови, Ликоманови, Юрукови, Дамови (Никола Търпов Дамов, син Търпо Дамов), Петлешкови и особено Гюлеметови.

Възраждане

Около 1770 или в 1791 година много жители на костурските села Слимница и Омотско, както и на корчанското Орешец се изселват в Брацигово поради притеснения от страна на албанското население. Омотчани, слимничани и орешчани пристигат в Пещера с цялото си движимо имущество и добитък и започват да обикалят околните села Брацигово, Козарско, Кричим и Перущица, за да си намерят място за заселване. Слимничани са бичкиджии, омотчани – дюлгери, а орешчани – занаятчии: бояджии, сапунджии, шарлаганджии, бъчвари и джамбази. Заселват се в Брацигово, където няма турци. Девет слимничани се заселват в Перущица, част от омотчани – в Козарско и част от омотчани и орешчани остават в Пещера, където образуват Габер махала. Наследственият аянин на Татарпазарджишка кааза Хасан бей Гаванозоолу им позволява да се заселят в Брацигово и да избегнат задължителната за българите работа. В Брацигово омотчани, най-многочислени от преселниците, се заселват в северната част на селото и образуват Омотската махала. Слимничани се установяват в източната, а орешчени, най-малобройните, по средата на селото.

Местното население мърваците и преселниците македонски българи, наричани арнаути живеят отделно и не се сродяват дълги години. Мърваците продължават да се занимават с рударство и коларство (арабаджийство), македонците се ориентират към Татар Пазарджик, Пловдив и околните села, където започват да строят къщи, църкви, джамии, мостове, кули. Дейността им се разширява по-късно към Стара Загора, Карлово, Казанлък, Сливен, Котел, Айтос, Анхиало, Одрин, Цариград и в Северна България – Трявна, Търново, Дряново, Шумен и дори отвъд Дунава.

Преселението на македонските българи се отразява благоприятно върху икономическото развитие на Брацигово, тъй като води до засилване на икономическите контакти. Постепенно селото се изпълва с масивни, изградени от дялани камъни къщи с мазгали (бойници), по на два-три етажа. Според свидетелства на посетили Брацигово през 1861 г. американски мисионери, то има 2 хиляди жители българи.

Една от историческите забележителности от това време в Брацигово е кладенецът Синджирли бунар, около който е оформен площада – построен е през 1813 г. Тук на 21 април 1876 г. Васил Петлешков обявява въстанието на Брациговския въстанически пункт.

На 3 май (21 април – стар стил) 1876 г. Васил Петлешков обявява начало на Априлското въстание в Брацигово. Сражението в Брацигово е едно от най-кръвопролитните, но въстанието е потушено. Васил Петлешков поглъща бавно действаща отрова и се предава на Хасан паша. По заповед на пашата той е поставен между два горящи огъня.

През 1895 г. в града се създава комитет на Македонската организация, начело с Иван Гачев. През юли 1895 г. Гачев информира Македонския комитет, че в града има 200 доброволци за четите. На 21 юни 1899 г. в Брацигово е основано дружество „Васил Петлешков" на Македонската организация с пръв председател Иван Гачев.

Брацигово е град от 1892 г., а от 1977 г. става и общински център.

Многовековното развитие на Брацигово от каменно медната епоха до наши дни е оставила на съвременния град богато наследство:

- Праисторически селища;
- Антични селища;
- Крепостни стени и пътища;
- Тракийски надгробни могили;
- Архитектурни обекти и комплекси;
- Народни песни;

- Над 20 000 фондови единици в ГИМ.

Богатото и бурно историческо минало на региона, добре запазените исторически паметници /тракийски могили, старинни крепости, римски пътища и мостове/, предмети от бита от революционната дейност, запазените старинни къщи с автентичната Възрожденска архитектура и атмосфера са предпоставка за развитието на културно – историческия туризъм.

Таблица 9: Селищни и други установени материални обекти на културното наследство

Вид	**Община**	**Населено място**	**Допълнителна информация**
Скално изсечени и мегалитни паметници			
Скални гробници	Брацигово	с. Бяга	м. Хисарлъка
Обекти от XI-VI в. пр. Хр.			
Селища	Брацигово	с. Козарско	м. „Калето“,
Обекти от V-I в. пр. Хр.			
Брацигово		с. Равногор	могилен некропол от около 20 могили
Обекти от I-III в. сл. Хр.			
Некрополи	Брацигово	с. Исперихово	проучени 3 могили
Селища	Брацигово	гр. Брацигово	м. „Въртян камен“
Брацигово		с. Козарско	м. „Калето“
Обекти от IV-VI в. сл. Хр.			
Християнски култови центрове	Брацигово	с. Исперихово	раннохристиянска базилика и манастирски комплекс

Източник: Общ устройствен план на община Брацигово

На територията на общината има много веществени доказателства, оставени от траки, римляни, славяни и българи. Могилите в с.Равногор са с тракийски произход. Тук е най-голямата куполна тракийска гробница на Балканския палуостров на тази надморска височина.

В местността „Чемериката“ в с. Равногор през ноември 1986 г. е открита „Равногорската куполна гробница“ тя е с диаметар от 5,30 м., построена през IV в. пр.н.е. и е използвана като гробница-мавзолей. Очевидно е, че в района на Равногор се е намирал племенен център, може би дори столица на някой тракийски парадинаст – местен владетел.

В малка яма в скалата е открит пълен комплект украса за конска амуниция – железна юзда, осем сребърни апликации, свързани с двоен кожен шнур, облечен със сребърни маниста. Ценралната апликация вероятно е с изображение на богинята на победата – Нике, с разперени крила. Изражението на лицето е благородно, спокойно и красиво. Това е едно от най-хубавите женски лица върху метал, намерени в България. Като цяло комплектът от Равногор е най-големият, намиран до сега в България. Известни са още четири такива украси, но по майсторство на изпълнението, те не могат да се сравняват с Равногорските.

Тракийските гробници в с.Исперихово са от раннохристиянската епоха. Паметници от римската епоха са крепостта от XII век „Ватрахокастрон“ край Брацигово и много мостове, римски пътища и светилища.

Културно-историческите паметници в района често са обект на посегателства и частично унищожаване от страна на иманяри. Наложително е да се предприемат мерки срещу иманярите, опазване, реставрация и консервация на обектите с културно-историческа стойност.

Музейното дело в град Брацигово води началото си от 1926 година с откриването на историческа сбирка в местното училище. През 1930 година тя е преместена в бившето читалище „Тръндафил”, собственост на Васил Петлешков. От 1956 година музеят се премества в две от

залите на новопостроения културен дом. На 5.11.1988 г е открит новия исторически музей в специално реконструирана сграда, в която се помещава и до днес. В него се съхраняват много снимки и документи, вещи и оръжие, проследяващи историята на селищата и борбите на неговите жители за свободата през 1876 г.

Интересни туристически обекти в района са: Мемориален парк „Априлци" – Национален паметник на културата /временен статут/, „Велчева къща" - родната къща на Васил Петлешков, сградата на читалище „Тръндафил" (основано през 1874 г. със средства на Васил Петлешков), Градският исторически музей, Етнографски музей, Музей на Брациговската възрожденска строително – архитектурна школа, Синджирли бунар – кладенец, запазен в автентичен вид от 1813 година, Читалище „Васил Петлешков- 1874" и др.

Камбанарията в Брацигово е построена през 1885 г. от майстор Иван Драгов, е най-високата на Балканския полуостров. Църквата „Св. Троица" в с. Жребичко и Брациговската църква „Свети Йоан Предтеча" са строени през 1831 г.

Голямо предимство на град Брацигово се явява фактът, че е бил един от центровете на Априлското въстание през 1876 година и че е номер 70 в Списъка на стоте национални туристически обекти в България. Избухването на Априлското въстание се чества всяка година на 11 и 12 май, като тези дни са обявени за празник на града.

1.7. Взаимодействие с други територии и съседни общини

Мястото и ролята на община Брацигово в регионалното пространство е формирано в резултат на историческите процеси и развитието на социално-икономически, транспортни и културни връзки със съседни общини и други територии. Същевременно съседните общини си взаимодействат и имат потенциал да оказват влияние на развитието както на близките погранични населени места, така и на целите територии.

Оста за пространствено развитие от наднационално ниво, която има пряко отношение към община Брацигово е транспортен коридор - София-Пловдив-Одрин-Истанбул, който се припокрива частично с една от основните национални оси - София-Пловдив-Стара Загора-Бургас. През територията на общината преминава път (III-375) свързващ град Пловдив с населените места в Западните Родопи. Добрите комуникационни трасета на общината към основни и второстепенни урбанизационни оси разкриват потенциал за интегрирано развитие и изграждане на връзки със съседни общини и административни центрове като Пещера, Пазарджик и Пловдив, които да стимулират социално-икономическото й развитие в бъдеще.

Община Брацигово граничи с три общини от област Пазарджик – Батак, Пещера и Пазарджик; с две общини от област Пловдив – Стамболийски и Кричим и с една община от област Смолян – Девин.

Територията на общината е отворена, достъпна и свързана със съседните общини посредством 1 „вход-изход"от запад с 3 направления – към община Батак на юг, към община Пещера и областния град Пазарджик на северозапад и към Кричим, Стамболийски и Пловдив на североизток.Традиционните връзки, които община Брацигово поддържа с областният център град Пазарджик и с град Пещера, влияят пряко върху усвояването на ресурсите и установените модели на развитие на урбанистичната и икономически структури на общината.

С областния административен център - община Пазарджик функционират добри административни, икономически, здравни и културни връзки и съвместни дейности по управление

на отпадъците, както и възможност за интегриране при изпълнение на мащабни регионални инфраструктурни проекти.

С община Пловдив също има традиционни връзки в здравеопазването и опазването на околната среда. РИОСВ – Пазарджик и Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ – гр. Пловдив администрират и контролират спазването на екологичното законодателство на територията на община Брацигово.

Положително въздействие върху развитието на община Брацигово оказват изградените традиционни здравни, социални, културни, икономически връзки и мобилност на работната сила с разположената в непосредствена близост община Пещера. Ежедневно голяма част работници и служители, жители на община Брацигово пътуват до работните си места в община Пещера. Сътрудничеството между двете общини е определящо за разпределението на инвестициите с публичен характер в сферата на общественото обслужване (здравеопазване, социални дейности и услуги, образование) и техническата инфраструктура. Мобилност на работна сила и към община Пазарджик и община Пловдив. Населението на община Брацигово ползва болнична медицинска помощ в МБАЛ „Проф.Димитър Ранев“ – град Пещера и в болници в гр. Пазарджик и гр. Пловдив.

Община Брацигово е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) - регион Пазарджик. В сдружението участват още общините: Пазарджик, Батак, Белово, Велинград, Лесичово, Пещера, Ракитово и Септември. Членовете на РСУО имат възможност за разработване на интегрирани съвместни проекти в областта на управлението на различни потоци отпадъци - изграждане на компостиращи инсталации за растителни и биоразградими отпадъци, площадки за управлениеи оползотворяване на строителни отпадъци и други.

През 2023 г. Община Брацигово е подписала три споразумения за партньорство за участие в проекти и дейности по три Концепции за интегрирани териториални инвестиции (КИТИ). Първата концепция „Интегрирани инвестиции за подобряване жизнената среда на територията на Общините Пазарджик, Лесичово и Брацигово“ е с водещ партньор Община Пазарджик. Втората концепция „Оползотворяване на идентифицирания местен туристически потенциал и повишаването на качеството на човешкия капитал“ е с водещ партньор Община Велинград. Третата концепция „Изграждане на туристически информационен център в Регионален исторически музей – Пазарджик и създаване на красиво, устойчиво и приобщаващо пространство, чрез естетическа композиция от иновативни зелени решения, енергийна ефективност и намаляване на парниковите газове“ е с водещ партньор Регионален исторически музей – Пазарджик. Трите КИТИ ще се реализират в периода 2025-2027 г. и ще допринесат за задълбочаване на връзките и сътрудничеството между общините – партньори.

По информация от Регистъра на побратимяванията на българските общини на Национално сдружение на общините в България (НСОРБ), Община Брацигово е побратимена с Община Кисловодск, Русия; община Егина, Гърция и община Неве-Конкарно, Франция. Подписани са договори за побратимяване и сътрудничество в областите: икономика, туризъм, култура и образование.

За своето интегрирано бъдещо развитие община Брацигово следва да се възползва от възможностите за териториална свързаност и достъпност със съседните общини и други територии в следните основни направления:

- *Транспортна достъпност и свързаност*, допринасяща за бърз и удобен достъп до различни пазари, мобилност по отношение прилагането на труд и ползването на услуги.
- *Цифрова достъпност, свързаност и умения на населението*, които позволяват включване в различни дигитални пространства, с оглед развиване на значителен обем

икономически функции, базирани на достъп до висикоскоростни и мобилни широколентови мрежи и предлагане на цифрови обществени, социални, образователни и бизнес услуги.

- *Икономическа свързаност, инвестиционна активност и иновационно равитие,* допринасящи за повишаване конкурентоспособността, технологично обновяване на местната икономика, създаване на регионални клъстери и свързани производства, за генериране на икономически растеж, осигуряване на заетост и нарастване на благосъстоянието.

Кооперирание и интегрирани проекти и дейности със съседните и близки на община Брацигово територии са възможни в сферата на опазването на околната среда, управлението на отпадъците, опазване на обществения ред, превенция и борба с пожари, наводнения и други природни бедствия, транспорта, развитието на туризма, местната икономика и култура, социалните услуги, здравеопазването, облагородяването на публичната инфраструктура и др.

Правната форма за кооперирание на общините за реализация на съвместни проекти и дейности е междуобщинското сътрудничество, регламентирано в Европейската харта за местно самоуправление, Конституцията на Република България и ЗМСМА.

Междуобщинското сътрудничество може най-общо да се дефинира като взаимоотношение, основано на взаимно доверие и разбирателство между местните власти на две или повече общини за реализацията на конкретен проект, инициатива или за предлагане на конкретна услуга от взаимен интерес при запазване на местните приоритети. Смисълът на общинското кооперирание е да се мобилизират наличните ресурси на две и повече общини за осъществяване на дейности от взаимен интерес, които не биха могли обективно да се осъществят от всяка от тях поотделно, поради недостиг на средства и капацитет.

Общата постановка на взаимодействието с други територии и съседни общини е свързана с разбирането и следването на подхода за интегрирано развитие, което предполага самопомощ, взаимопомощ, изграждане на дългосрочни мрежи за сътрудничество, предприемаческа култура и ефективно ползване на ресурсите за съвместно развитие. От особено значение е създаването на допълнителни възможности за частния и граждански сектори с подкрепящата роля на местните власти. Необходимо е целенасочено привличане на инвестиции и постигане на синергия въз основа на ясна устройствена политика, ефективно и справедливо управление на ресурсите и изградената жизнена среда за постигане на устойчиво развитие и икономически просперитет в региона.

2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

2.1. Демографски параметри

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за социално-икономическото състояние и перспективи, за местното развитие и растеж на общината.

Основни източници на информация и демографски данни са Националния статистически институт (НСИ) и Главна дирекция ГРАО чрез своята Национална база данни „Население”.

Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението в община Брацигово (с 13% или с 1126 души през 2023 г. спрямо 2019 г.). Значителен спад в реалния брой жители на общината е отчетен след последното Преброяване на населението и жилищния фонд от НСИ през есента на 2021 г. Данните, от което са отразени през 2022 г.

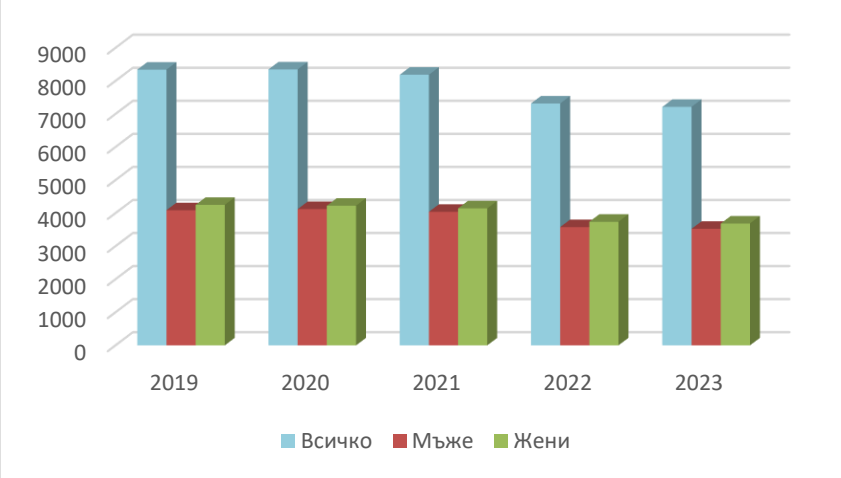
Таблица 10: Население в община Брацигово 2019 – 2023 г.

Година	2019	2020	2021	2022	2023
Всичко	***8341***	***8349***	***8188***	***7317***	***7215***
Мъже	4089	4123	4041	3578	3527
Жени	4252	4226	4147	3739	3688
В градовете	3658	3675	3628	3336	3281
В селата	4683	4674	4560	3981	3934

Източник: Национален статистически институт

По официални данни на НСИ към 31.12.2023 г. населението на общината е 7215 души, с от които 49% мъже и 51% жени. В град Брацигово живеят 3281 души или 45% от населението, а останалите 55% в 6-те села на общината. Въпреки, че населението не е равномерно разпределено по общинската територия, то е сравнително балансирано между града и селата и тази тенденция се запазва през отчетния период. Структурата на населението по пол също се запазва в рамките на периода на прилагане на ПИРО.

Графика 2: Динамика на населението в община Брацигово 2019-2023 г.

По данни от последното преброяване на населението към септември 2021 г. в община Брацигово живеят 7355 души или с 2293 по-малко спрямо преброяването през 2011 г. Броят на населението намалява чувствително – с 24% за десет години. Демографската криза обхваща както града, така и селата. Населението във всички населени места намалява. Жителите на общинския център – гр. Брацигово намаляват с 20% в периода 2011-2021 г. Най-големите села в общината са: с. Бяга и с. Исперихово, а най-малкото и застрашено от обезлюдяване е с. Жребичко.

Таблица 11: Население в община Брацигово по населени места и пол – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.

Община/ Населено място	2011			2021		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Брацигово	**9648**	**4768**	**4880**	**7355**	**3578**	**3777**
гр. Брацигово	4146	2058	2088	3315	1615	1700
с. Бяга	1444	721	723	1254	631	623
с. Жребичко	80	46	34	37	20	17
с. Исперихово	1946	982	964	1282	641	641
с. Козарско	956	462	494	734	346	388
с. Равногор	605	252	353	367	147	220

с. Розово	471	247	224	366	178	188

Източник: Национален статистически институт - https://infostat.nsi.bg/

Урбанистичната класификация на община Брацигово не се променя през отчетния период и към 2023 година включва следните категории: 1 много малък град (до 10 хил. жители) – Брацигово; 2 средни села (от 1000 до 2000 жители) – Бяга и Исперихово; 3 малки села (от 250 до 1000 жители) – Козарско, Равногор и Розово и 1 много малко село (до 250 жители) - Жребичко.

Таблица 12: Население по населени места в община Брацигово 2020-2023 г.

	2020			2021			2022			2023		
	Общо	**Мъже**	**Жени**	**Общо**	**Мъже**	**Жени**	**Общо**	**Мъже**	**Жени**	**Общо**	**Мъже**	**Жени**
Община Брацигово	**8349**	**4123**	**4226**	**8188**	**4041**	**4147**	**7317**	**3578**	**3739**	**7215**	**3527**	**3688**
гр. Брацигово	3675	1817	1858	3628	1795	1833	3336	1644	1692	3281	1617	1664
с. Бяга	1230	611	619	1200	592	608	1244	629	615	1219	614	605
с. Жребичко	50	30	20	47	28	19	37	20	17	33	18	15
с. Исперихово	1911	964	947	1912	966	946	1283	645	638	1283	641	642
с. Козарско	714	347	367	681	325	356	693	320	373	675	317	358
с. Равногор	406	173	233	379	162	217	374	148	226	375	151	224
с. Розово	363	181	182	341	173	168	350	172	178	349	169	180

Източник: Национален статистически институт - https://infostat.nsi.bg/

Данните в Таблица 12 показват, че през изследваните години населението във всички населени места намалява. Демографската криза обхваща както града, така и селата. Жителите на общинския център – гр. Брацигово намаляват с 11% или с 394 души в периода 2020-2023 г. Най-големите села в общината по последни данни са Исперихово, Бяга и Козарско.

Основните административни, промишлени, търговски, обслужващи и културни дейности в общината продължават да са концентрирани предимно в град Брацигово.

Таблица 13: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2020- 2023 г.[2]

	2020			2021			2022			2023		
	Всичко	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**
Общо	**8349**	**4123**	**4226**	**8188**	**4041**	**4147**	**7317**	**3578**	**3739**	**7215**	**3527**	**3688**
Под трудоспособна възраст	1159	601	558	1145	590	555	945	504	441	941	500	441
В трудоспособна възраст	4644	2540	2104	4566	2503	2063	3858	2121	1737	3773	2086	1687
Над трудоспособна възраст	2546	982	1564	2477	948	1529	2514	953	1561	2501	941	1560

Източник: Национален статистически институт - https://infostat.nsi.bg/

Относителният дял на населението под трудоспособна възраст намалява от 14% на 13% за изследваните четири години. Възрастните над трудоспособна възраст към края на 2023 г. са 2501 души или 35%, като относителният им дял през базовата 2020 г. е 30%. Хората в трудоспособна възраст на 16 и повече години намаляват от 56% на 52%.

[2] *За 2023 г. тези граници са от 16 до навършването на 62 за жените и 64 години и 6 месеца за мъжете.*

Сравнителните данни на НСИ от преброяване на населението през 2011 г. и 2021 г. показват, че възрастовата структура на жителите на община Брацигово се влошава.

Таблица 14: Население по възрастови групи в община Брацигово – 2020-2023 г.

Възраст	2020	2021	2022	2023
Общо	**8349**	**8188**	**7317**	**7215**
0-4	322	333	300	291
5-9	345	342	285	306
10-14	400	391	303	285
15-19	405	415	313	313
20-24	356	355	284	297
25-29	421	387	274	243
30-34	496	479	360	356
35-39	487	491	425	420
40-44	455	442	382	387
45-49	538	515	421	389
50-54	595	584	516	512
55-59	369	617	567	534
60-64	593	590	603	621
65-69	629	605	603	565
70-74	580	572	611	617
75-79	488	488	483	451
80+	600	582	587	628

Източник: Национален статистически институт - https://infostat.nsi.bg/

Относителният дял на децата и младежите до 29 годишна възраст намалява от 27% на 24%. Към 2023 година лицата в активна трудова възраст от 30 до 64 години са 45% от жителите на общината. Основна причина за застаряване на населението е ниската раждаемост и високата смъртност, които водят до отрицателен естествен прираст. Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури възпроизводството на населението и трудовия потенциал намалява, което се отразява на социално-икономическото развитие. За влошаването на възрастовата структура допринасят мащабните емиграционни процеси предимно сред младите хора, които напускат родните места и рядко се връщат да живеят там.

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Таблица 15: Естествен прираст на населението на община Брацигово 2019-2023 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2019	59	34	25	187	100	87	-128	-66	-62
2020	55	31	24	179	78	101	-124	-47	-77
2021	72	34	38	228	119	109	-156	-85	-71
2022	60	28	32	169	93	76	-109	-65	-44
2023	57	27	30	162	83	79	-105	-56	-49

Източник: Национален статистически институт

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 124 души на година, като през 2021 г. достига минус 156, а през 2023 г. е минус 105. Средногодишният брой на

живородените деца в община Брацигово за периода 2019-2023 г. е 60. Средната смъртност за изследваните 5 години е 185 човека годишно.

Графика 3: Естествен прираст на населението 2019-2023 г.

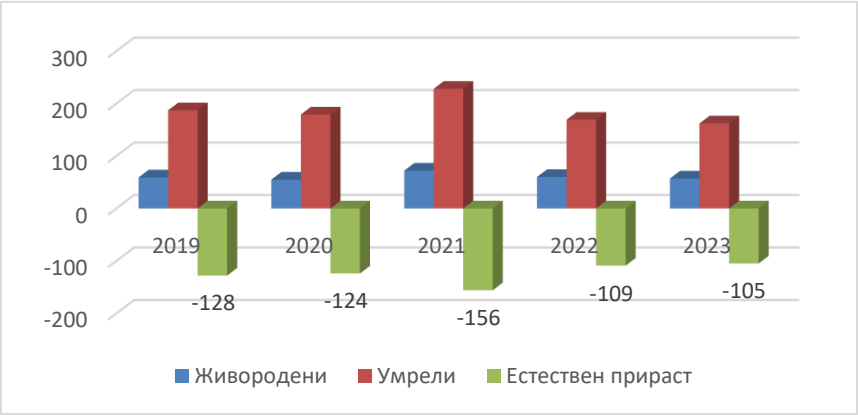

Таблица 16: Заселени, изселени и механичен прираст в община Брацигово 2019-2023 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2019	113	39	74	174	82	92	-61	-43	-18
2020	279	147	132	147	66	81	132	81	51
2021	143	70	73	148	67	81	-5	3	-8
2022	260	160	100	117	58	59	143	102	41
2023	124	57	67	121	52	69	3	5	-2

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението се променя динамично, но е предимно положителен, с изключение на 2019 и 2021 г. Средногодишно населението се увеличава от миграция с около 42 човека. Миграцията засяга предимно хора в активна възраст и процесът е свързан с преразпределение на населението и струпването му в големите градове.

Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в община Брацигово през периода 2019-2023 г. е намаляло с 410 човека.

Графика 4: Механичен прираст на населението 2019-2023 г.

Таблица 17: Образователна структура на населението на 7 и повече години по степен на образование към 07.09.2021 г.

Общо	Висше образование	Средно образование	Основно	Начално и по-ниско образование
6945	939	3541	1659	806

Източник: Национален статистически институт - https://infostat.nsi.bg/

По данни от последното преброяване към 07.09.2021 г. 14% от населението на община Брацигово на 7 и повече години има висше образование (939 лица). Със средно образование са 51%, а с основно – 24%. Общо 806 лица или 12% от жителите на общината са с начално и по-ниско образование. Напълно неграмотни по данни от преброяването 2021 година са 58 лица.

Таблица 18: Население по етническа група, майчин език и вероизповедание към 09.2021 г.

Етническа група	Общо	Майчин език	Общо	Вероизповедание	Общо
Българска	6587	**Български**	6150	**Християнско**	6024
Турска	60	**Турски**	342	**Мюсюлманско**	246
Ромска	235	**Ромски**	238	**Юдейско**	1
Друга	41	**Друг**	42	**Друго**	2
Не се самоопределят	9	**Не мога да определя**	7	**Не мога да определя**	114
Не желаят да отговорят	51	**Не желая да отговоря**	53	**Не желая да отговоря**	379
Непоказана[3]	372	**Непоказан**	523	**Непоказано**	523
				Нямам	66
ОБЩО	**7355**		**7355**		**7355**

Източник: Национален статистически институт

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg), населението на община Брацигово по постоянен адрес намалява с 1%, а по настоящ адрес с 1,5% през 2023 г. спрямо 2021 г. Жителите на общината по постоянен адрес през 2022 г. са с 35 души повече спрямо 2021 г., а регистрираните по настоящ адрес се увеличават с двама. През 2023 г. отчитаме спад в броя на населението по постоянен адрес от 133 човека, а по настоящ със 129 спрямо 2022 г. Населението с постоянен и настоящ адрес в едно и също населено място намалява с 2% за трите години и към 31.12.2023 г. е 7692 души (със 136 човека по-малко спрямо 2021 г.).

Таблица 19: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2021-2023 г.

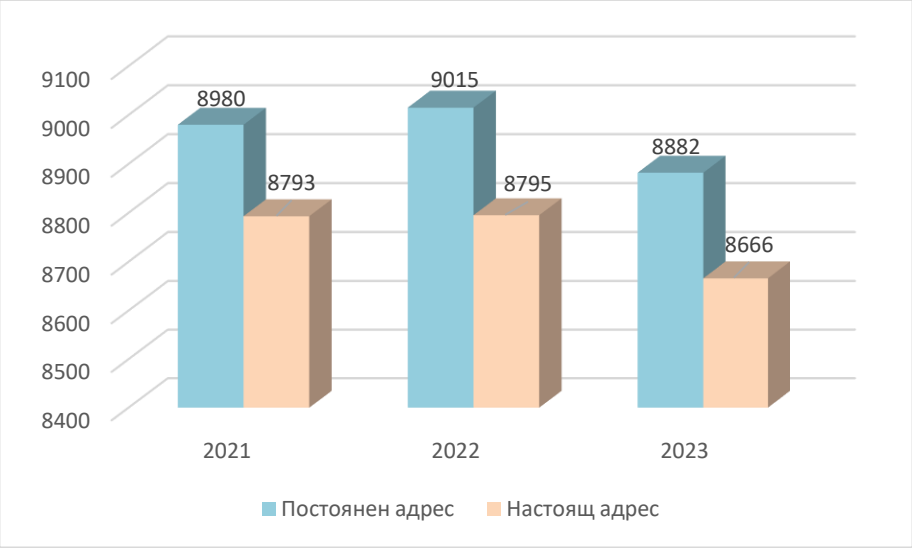
Община, населено място	Постоянен адрес			Настоящ адрес			Постоянен и настоящ адрес в населеното място		
Година	**2021**	**2022**	**2023**	**2021**	**2022**	**2023**	**2021**	**2022**	**2023**
гр. Брацигово	3953	3982	3924	3906	3889	3815	3491	3494	3438
с. Бяга	1318	1319	1292	1208	1215	1201	1094	1096	1080
с. Жребичко	50	48	44	51	49	45	43	42	36
с. Исперихово	2164	2187	2186	2092	2121	2113	1969	1993	1976
с. Козарско	710	688	667	737	723	709	588	569	549
с. Равногор	424	431	416	431	430	426	340	340	321
с. Розово	361	360	353	368	368	357	303	303	292

[3] *В категорията „непоказана“ са включени лицата, добавени от административни източници, за които липсва информация в използваните при преброяването регистри.*

Общо	**8980**	**9015**	**8882**	**8793**	**8795**	**8666**	**7828**	**7837**	**7692**

Източник: Национална база данни „Население” - http://www.grao.bg

Графика 5: Сравнителна характеристика на населението по постоянен и настоящ адрес 2021-2023 г.

Тенденциите, като намаляваща раждаемост и застаряване на населението, се наблюдават и в останалите общини на област Пазарджик и ЮЦР и са симптоматични за страната като цяло, но в община Брацигово през последните години са силно изразени. В допълнение продължават да се наблюдават и задълбочават негативни тенденции, като по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. Комбинацията от тези негативни процеси дава основание да се говори за демографска криза и изправя сериозни предизвикателства пред бъдещото функциониране на системите на социално осигуряване и подпомагане, здравеопазване, образование и публични финанси в общината.

Влошаващите се демографски показатели продължават да влияят негативно върху социално-икономическите процеси и създават естествени бариери пред постигане целите на Плана за интегрирано развитие на община Брацигово за периода 2021-2027 г. Текущата демографска картина показва, че изпълнението на плана не успява да повлияе положително върху негативните тенденции на намаляване и застаряване на населението. Перспективите за демографското развитие в средносрочен план показват, че при равни други условия (при непроменени политики) тези фактори ще компрометират възможността на икономическата система да генерира устойчив растеж и ще понижат ефективността на прилаганите мерки в различни сфери.

Община Брацигово не е засегната от процесите на силна урбанизация, характерни за повечето райони на страната. Въпреки, че населението не е равномерно разпределено по общинската територия, то е сравнително балансирано между града и селата. Това обуславя необходимостта от прилагане на интегриран подход и стимулиране развитието, както на административния център, така и на малките населени места в общината.

Според направената от НСИ прогноза населението в Южен централен район, в област Пазарджик и в частност в община Брацигово ще продължава да намалява и застарява и в трите възможни варианта – оптимистичен, реалистичен и песимистичен.

Голямата пречка пред икономическия растеж, ще бъде значителното свиване на населението като цяло, както и конкретно на тези в трудоспособна възраст. Въпреки че коефициентите на възрастова зависимост[4] в района остават почти непроменени в дългосрочен план, номинално населението във всички възрастови групи ще се свива чувствително.

Освен намаляване на населението в периода 2020 – 2035 г. и по трите варианта, прогнозата е за значителни изменения в структурата на населението, ще има по-малко лица в трудоспособна възраст, които ще издържат останалата част от населението.

Абсолютния и относителен дял на населението на възраст над 65 ще нараства. Очакванията са до 2035 г. този процент да е около 23.0%. Което пък ще постави под въпрос устойчивостта на осигурителната система: от едната страна ще има много получаващи, а от другата - все по-намаляващ брой работещи, т.е. внасящи осигуровки и данъци.

Застаряването на населението ще увеличава грижата за старите хора, а незадоволителните условия и недостатъчният капацитет на държавните старчески домове ще наложат нуждата от създаването на по-добре поддържани частни старчески домове. Влошаването на възрастовата структура на населението ще рефлектира и върху размера и качеството на трудовите ресурси. Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, поражда необходимостта от насърчаване на ученето през целия живот. Застаряващото население ще постави натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

Поради намаляване на жените в детеродна възраст ще намалява и раждаемостта в абсолютни стойности. Населението до 14 годишна възраст в периода 2020 – 2035 г. ще намалява, което ще доведе до намаляване броя на учениците в сферата на образованието и ще се наложи закриване на отделни учебни заведения.

Като цяло, текущата демографска картина и перспективите за нейното развитие в средносрочен и дългосрочен план показват, че при равни други условия (при непроменени политики) демографският фактор ще компрометира възможността на икономическата система да генерира висок и устойчив растеж и ще понижава ефективността на икономическата политика, насочена към осигуряването на (предпоставки за) такъв растеж.

Политиката за преодоляване на демографската криза в района през оставащия период на действие на ПИРО до 2027 г. трябва да е насочена към подобряване на инвестиционната среда, защото инвестициите са тези, които създават работни места и доходи за хората. Успоредно с това трябва да се обновява и благоустроява средата на обитаване, да се повишава качеството на здравеопазването, образованието и социалните услуги, за да се привличат и задържат млади хора за живот и работа в общината.

2.2. Пазар на труда – заетост и безработица

Пазарът на труда в община Брацигово е негативно повлиян от демографските процеси, при ясна перспектива за изостряне на отрицателните им въздействия още в средносрочен период. Трайните тенденции на демографски неравновесия между раждаемост и смъртност се допълват от засилени емиграционни вълни, най-вече на млади хора в трудоспособна възраст, което се оказва критично за местния пазар на труда. Важни за настоящето и още по-важни за бъдещето са възпроизводството на населението и на работната сила. Демографското възпроизводство е важно

[4] *Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти(населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.*

за наличието на човешки ресурси за развитие на икономиката. Структурите на населението по възраст и пол предопределят раждаемостта, но и работната сила и нейната производителност на пазара на труда.

Формирането на работната сила е процес, осъществяващ се извън пазара на труда и в този смисъл неговите количествени параметри са предопределени от демографските процеси и най-вече от процесите на раждаемост, смъртност, естествен прираст на населението и емиграционните му движения. Намаляването на работната сила е фактор силно ограничаващ икономическия растеж на община Брацигово. Друг такъв фактор е ниската икономическа активност на населението в трудоспособна възраст.

Важен показател, който характеризира влиянието на ПИРО върху социално-икономическите процеси в целевата територия е равнището на заетост и безработица.

Коефициентът на безработица представлява относителния дял на безработните лица от икономически активното население (работната сила). По-високото равнище на безработица може да се дължи на намаляващото икономически активно население, което служи за база при изчисляване на показателя или на реален ръст на безработните лица, регистрирани в бюрото по труда. Върху процесите на пазара на труда силно влияние оказват пандемията от коронавирус и намаляващия брой на икономически активното население, което служи за база при изчисляване равнището на безработица.

Върху процесите на пазара на труда в периода 2021-2023 г. силно влияние оказват пандемията от коронавирус и намаляващия брой на икономически активното население, което служи за база при изчисляване на равнището на безработица. Това е причината през 2021 г. безработицата в община Брацигово да е по-ниска от 2023 г., въпреки че броят на регистрираните лица е по-голям. Средногодишният брой на регистрираните безработни през 2023 г. е 301 лица, само с 14 повече спрямо 2022 г., но с 37 лица по-малко от 2020 г. През 2021 г. безработицата е с най-ниска стойност (9,3%) за периода на прилагане на ПИРО.

Равнището на безработица в общината се повишва с 2,6% за изследваните три години. Към 2023 г. безработицата в община Брацигово е 11,9%, като остава по-високо от средните нива за област Пазарджик (8,3%) и за страната (5,6%).

Таблица 20: Средногодишен брой на безработните лица и равнище на безработица в община Брацигово за периода 2021 - 2023 г.

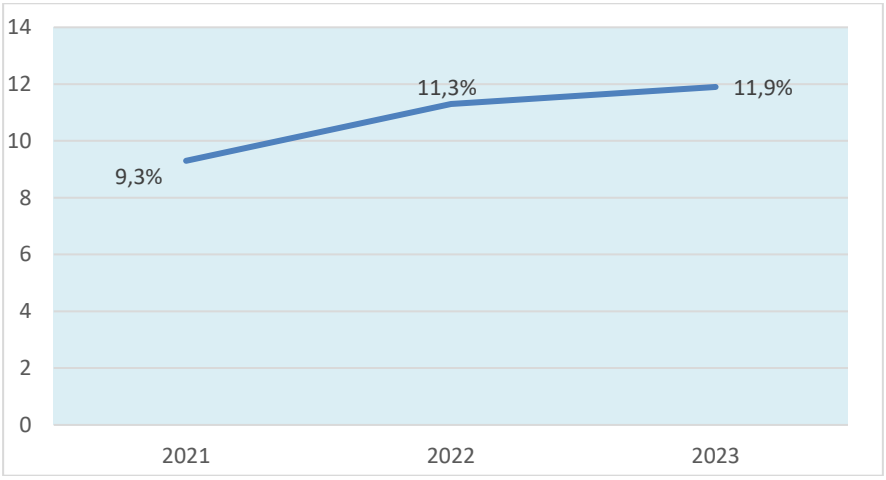
Показател	**2021**	**2022**	**2023**
Брой регистрирани лица	338	287	301
Жени	185	146	167
Мъже	153	141	134
Равнище на безработица (%)	**9,3**	**11,3**	**11,9**

Източник: Дирекция „Бюро по труда" – Пещера

Жените остават по-уязвими и засегнати от динамиката и променящите се условия на пазара на труда. От регистрираните през 2021 г. в Дирекция „Бюро по труда" общо 338 безработни лица, 185 (55%) са жени. През 2022 г. относителният дял на безработните жени е 51%, но през 2023 г. отново се повишава до 55%.

Повишаване на безработицата се наблюдава и в регионален и национален мащаб и това оказва неблагоприятно въздействие върху социално-демографските условия и индикатори за постигане целите на ПИРО. Тенденциите показват, че пазарът на труда се нуждае от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки, за гарантиране на заетостта и доходите.

Графика 6: Динамика на безработицата в община Брацигово 2021-2023 г. (%)

Повишаване на безработицата се наблюдава и в регионален и национален мащаб и това оказва неблагоприятно въздействие върху социално-демографските условия и индикатори за постигане целите на ПИРО. Тенденциите показват, че пазарът на труда се нуждае от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки, за гарантиране на заетостта и доходите.

Таблица 21: Възрастова структура на безработните лица в община Брацигово 2021-2023 г.

Възраст	2021	2022	2023
до 19 години	5	2	4
от 20 до 24 години	14	10	12
от 25 до 29 години	19	14	13
от 30 до 34 години	32	22	22
от 35 до 39 години	33	26	27
от 40 до 44 години	39	34	33
от 45 до 49 години	42	39	39
от 50 до 54 години	47	43	54
над 55 години	105	97	97
ОБЩО	**338**	**287**	**301**

Източник: Дирекция „Бюро по труда" – Пещера

Засегнати от безработицата са основно хората над 50 години или в предпенсионна възраст – 45% за 2021 г., 49% за 2022 г. и 50% от всички регистрирани за 2023 г. Безработните от 30 до 50 години, заемат относителен дял от 43% за 2021 г., 42% за 2022 г. и 40% за 2023 г. от всички регистрирани безработни лица. Делът на безработните младежите до 29 години през 2021 г. е 11%, през 2022 г. намалява на 9% и през 2023 г. отново е 9,6%.

Таблица 22: Безработни лица по образование в община Брацигово 2021-2023 г.

Период	Всичко	висше	средно	*в т.ч. средно проф.*	основно	начално и по-ниско
2021 г.	**338**	15	145	102	69	109
2022 г.	**287**	9	124	91	57	97
2023 г.	**301**	10	124	82	62	105

Източник: Дирекция „Бюро по труда" – Пещера

Най-голям относителен дял в образователната структура на безработицата имат лицата със средно образование – съответно 43%, 43% и 41% за трите отчетни години. Следват лицата с начално и по-ниско образование – съответно 32%, 34% и 35% и лицата с основно образование или 20%, 20% и 21% за периода 2021-2023 г. Най-малко са безработните висшисти – съответно 15 лица (4%), 9 лица (3%) и 10 лица (3%) за трите изследвани години.

Таблица 23: Средногодишен брой на продължително безработните лица в община Брацигово 2021-2023 г.

година	Всичко	по проф. квалификация			по образование				
		с работническа професия	специа-листи	без спец. и проф.	висше	средно	в т.ч. средно проф.	основно	начално и по-ниско
2021	**15**	2	1	12	0	5	3	3	7
2022	**18**	2	1	15	1	5	3	3	9
2023	**15**	2	1	12	0	5	3	3	7

Източник: Дирекция „Бюро по труда" – Пещера

Броят на продължително безработните лица (с регистрация в бюрото по труда над 1 година) за 2021 г. и 2023 г. е 15, а през 2022 г. е 18. Сред нях най-голям относителен дял имат лицата без професия и специалност – 80-83% за трите изследвани години.

С висше образование е само 1 лице от продължително безработните през 2022 г. и нито едно през 2021 г. и 2023 г. Продължително безработните лица със средно образование имат относителен дял около 28-33%. Преобладават регистрираните продължително безработни с начално и без образование - 7 лица или 47% през 2021 г., 9 лица или 50% за 2022 г. и 7 лица (47%) през 2023 г.

Таблица 24: Разкрити работни места на първичен пазар на труда, по мерки от ЗНЗ и по програми за заетост от ЗНЗ и ОП „РЧР"

Показатели	2021	2022	2023
Заявени СРМ - първичен пазар	**420**	**379**	**388**
от тях: - новоразкрити	4	8	2
- за трудоустроени	1	5	5
Показатели	**2021**	**2022**	**2023**
Заявени СРМ - по мерки от ЗНЗ	5	11	0
от тях: - от частен сектор	5	11	0
- по чл.36 ал.1	0	1	0
- по чл.50	2	0	0
по чл.51, ал.1	2	5	0
по чл.51, ал.2	0	1	0
- по чл.53а	1	3	0
- по чл.55а	0	1	0
Заявени РМ по програми за заетост - всичко	**54**	**50**	**9**
НП Помощ за пенсиониране	4	5	0
НП Заетост и обучение на хора с трайни увреждания	3	5	4

Програма за заетост и обучение на продължително безработни лица	2		5
Регионални програми за заетост	6	23	0
Програма "Старт на кариерата"	0	1	0
Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"- Проект Заетост за теб	39	16	0

Източник: Дирекция „Бюро по труда" – Пещера

На първичен пазар на труда в периода 2021-2023 г. са разкрити 1187 работни места, от тях новоразкрити са само 14 работни места и за трудоустроени лица - 11 места.

По мерки от Закона за насърчаване на заетостта през 2021 г. са разкрити 15 работни места, през 2022 г. – 33 и през 2023 г. няма разкрити работни места.

През целия период 2021-2023 г. в Дирекция „Бюро по труда" се работи по различни програми за насърчаване на заетостта, включително за младежи до 29 годишна възраст, като са заявени общо 113 работни места. По Програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания са заявени общо 12 работни места. По НП „Помощ за пенсиониране" – 9. По Програма обучение и заетост на продължително безработни лица – 7. По програма „Старт в кариерата" – 1. По Регионални програми за заетост са заявени 29 работни места, а по ОП РЧР – 55 места. Прави впечатление, че през 2023 г. силно намаляват работните места по мерки и програми за заетост. Забавеният старт на оперативните програми за периода 2021-2027 г., в т.ч. РЧР води до намаляване на работните места по програмата.

През 2021 г. и 2022 г. няма включени в обучения безработни лица от Община Брацигово. През 2023 г. в обучения на ДБТ са включени 6 жени от общината, в това число 3 жени в обучения по ключови компетентности.

Таблица 25: Започнали работа безработни лица от община Брацигово 2021-2023 г.

Показатели	**2021**	**2022**	**2023**
Постъпили на работа-всичко	**498**	**323**	**317**
от тях: жени	288	191	190
до 24 г. вкл.	33	26	26
от 25 до 29 г. вкл.	38	24	17
от 30 до 49 г. вкл.	245	141	144
от 50 до 54 г. вкл.	68	52	44
над 55 г.	114	80	86
с намалена работосп.	20	15	14
продълж. безработни	50	31	27
роми	43	22	23
от тях: по мерки	**7**	**12**	**0**
от тях: жени	5	9	0
до 24 г. вкл.	0	1	0
от 25 до 29 г. вкл.	1	0	0
от 30 до 49 г. вкл.	4	3	0
от 50 до 54 г. вкл.	1	3	0
над 55 г.	1	5	0
с намалена работосп.	1	1	0
продълж. безработни	0	0	0
роми	0	0	0
по програми	**14**	**40**	**9**

от тях: жени	12	29	8
до 24 г. вкл.	0	1	1
от 25 до 29 г. вкл.	1	3	1
от 30 до 49 г. вкл.	6	13	5
от 50 до 54 г. вкл.	1	4	0
над 55 г.	6	19	2
с намалена работосп.	3	6	3
продълж. безработни	5	13	6
роми	4	8	2
по схеми на ОП РЧР	**44**	**20**	**2**
от тях: жени	21	7	1
до 24 г. вкл.	2	3	0
от 25 до 29 г. вкл.	6	0	0
от 30 до 49 г. вкл.	21	12	2
от 50 до 54 г. вкл.	7	3	0
над 55 г.	8	2	0
с намалена работосп.	2	0	0
продълж. безработни	4	0	0
на първичен пазар	**433**	**251**	**306**
от тях: жени	250	146	181
до 24 г. вкл.	31	21	25
от 25 до 29 г. вкл.	30	21	16
от 30 до 49 г. вкл.	214	113	137
от 50 до 54 г. вкл.	59	42	44
над 55 г.	99	54	84
с намалена работосп.	14	8	11
продълж. безработни	41	18	21
роми	38	14	21

Източник: Дирекция „Бюро по труда" – Пещера

През периода 2021-2023 г. работа са започнали 1138 регистрирани безработни лица от община Брацигово, в това число: 990 лица (87%) на първичен пазар на труда, 66 лица (6%) по схеми на ОП РЧР, 63 лица (5,5%) по програми за заетост и 19 лица по мерки по ЗНЗ.

Причините за ниските коефициенти на икономическа активност и заетост в общината освен демографската криза са слабата инвестиционна активност, липсата на работни места и най-вече несъответствието между професионалната квалификация на свободната работна сила и пазара на труда. Бързо нарастват нуждите от квалифицирана работна ръка, свързани с въвеждането и използването на нови производствени, информационни и комуникационни технологии. В същото време младите квалифицирани кадри предпочитат да напуснат родните места и да работят в големи градове у нас или в чужбина. Пазарът на труда изпитва остър недостиг на квалифицирани кадри, а безработицата сред лицата без образование и квалификация остава висока. Неблагоприятните демографски тенденции и някои структурни проблеми остават основни пречки пред нормалното функциониране на пазара на труда.

Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, е процес, който поражда необходимостта от непрекъснато повишаване на общия потенциал на работната сила, от една страна чрез учене през целия живот и, от друга, чрез активно стареене на лицата, които продължават да се трудят и в напреднала възраст.

Въпреки предприетите мерки и програми за насърчаване на заетостта през последните години, все още се наблюдава различие в заетостта между двата пола и преимущество на безработните със средно, начално и по-ниско образование.

Отсъствието на възможности, стимули и ефективни механизми за повишаване на квалификацията на възрастното и нискообразовано население ограничава растежа на производителността и намалява шансовете за получаване на желаните от пазара трудови умения. Нискоефективното предлагане на възможности за учене през целия живот (УЦЖ) също е съществена пречка пред икономическия растеж, тъй като намалява способността на заетите да се прехвърлят при работодатели, сектори и райони с по-висока добавена стойност и не позволява на безработните и икономически неактивните нискоквалифицирани работници да бъдат интегрирани отново на пазара на труда.

Неблагоприятните демографски тенденции и някои структурни проблеми остават основни пречки пред нормалното функциониране на пазара на труда. Населението продължава да намалява и застарява. Делът на дълготрайно безработните остава сравнително висок. В малките населени места няма капиталовложения и почти липсват форми на индустрия. В същото време нараства недостигът на квалифициран труд, което отправя допълнително предизвикателство пред активните мерки на пазара на труда.

2.3. Образование

В образованието през последните години са налице нови предизвикателства, сред които: повишаване качеството и ефективността на образование и обучение; ориентиране на образователния процес към развитие на потенциала на ученика (инициативност, креативност, предприемачески дух, усвояване на знания и придобиване на умения и др.); постигане на равни шансове за всички деца. Подпомагането на изграждането на ключови компетентности, ориентирани към личностно развитие на детето през целия му живот, както и насърчаване към обучение през целия живот и непрекъснато самоусъвършенстване.

Дейностите в областта на предучилищното и училищното образование са насочени към изпълнение на задълженията на Община Брацигово, произтичащи от Закона за предучилищното и училищно образование /ЗПУО/, от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА). Приоритетите в сферата на образованието са съобразени с основните цели и принципи на промените в училищното образование и са част от основните дейности в Плана за интегрирано развитие на Община Брацигово 2021-227 г. и Общински стратегии за развитие на образованието и за подкрепа на личностното развитие.

Образователната система е добре организирана и материално обезпечена. Наличната мрежа от учебни заведения е с оптимизирана структура, съобразена с действащите законови и подзаконови документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието.

През периода на действие на ПИРО 2021-2023 г. на територията на община Брацигово няма закрити и преобразувани училища.

Към 2023/2024 учебна година в общината функционират 4 общински училища: едно средно училище - СУ „Народни будители“- гр. Брацигово, едно начално училище - НУ „Васил Петлешков” в гр. Брацигово и две основни училища – ОУ „Христо Ботев“ – с. Бяга и ОУ „Христо Ботев“ – с. Исперихово. Средищно е СУ „Народни будители“ - гр. Брацигово. В общината няма „защитени“ училища и Център за подкрепа на личностното развитие, като тези функции се изпълняват от ЦОП към КСУДС – Брацигово и читалищата.

С Постановление №100/08.06.2018 г. е създаден постоянно действащ Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, който продължава да функционира. Тенденцията към намаляване на броя на учениците в паралелките и групите на училищата и детските градини се запазва и през отчетния период 2021-2023 г.

Таблица 26: Сравнителни данни за училищата в община Брацигово по учебни години

Учебни години	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Брой училища	4	4	4	4	4
Брой учители – педагогически персонал	54	49	47	48	48
Брой ученици	430	350	329	326	295
в т.ч. - мъже	226	182	182	178	152
в т.ч. - жени	204	168	147	148	143

Източник: ИНФОСТАТ - https://infostat.nsi.bg

През учебната 2023/2024 г. в местните училища са се обучавали 295 ученици, а през учебната 2019/2020 г. – 430. Броят им за анализираните 5 учебни години е намалял със 135 или с над 30%. Броят на учителите също намалява от 54 на 48 през 2023/2024 уч. година. В училищата работят и 20 души непедагогически персонал. Паралелките също постепенно намаляват.

Професионалното обучение в средното образование в общината в по-голямата си част е съобразено със спецификата на местната икономика, като продължава да се търси по-тясно обвързване на профилираните паралелки с икономическата специализация на района и търсенето на пазара на труда. Проектът на държавния план-прием на общинските училища за община Брацигово включва 1 паралелка, отразяваща потребностите на нашия регион. В този план влиза 1 професионална паралелка към СУ „Народни будители" след седми клас „Икономист - информатик", специалност „Икономическа информатика".

Като приоритетни дейности през учебните години остават дейностите по създаване на добри условия за провеждане на качествен учебно-възпитателен процес, непрекъснато подобряване състоянието на материално-техническата база, поддържане на здравни кабинети в училищата, пълен обхват на учениците, подлежащи на задължително обучение, както и осигуряване на транспорт до средищните училища в общината. По подадените информации от директорите на учебните заведения е видно, че във всяка училищна сграда има нужда от ремонтни дейности. Единственото училище, което на този етап не предвижда ремонтни дейности е НУ „Васил Петлешков". В останалите три учебни сгради има нужда както от основни ремонтни дейности, така и от козметични такива. Повечето учебни заведения към 2023 г. се отоплявят на биогорива. На твърдо гориво все още е отоплението в ОУ"Христо Ботев" – с. Бяга.

Учебните заведения в община Брацигово работят по редица проекти на МОН и ОПНОИР, с което допринасят за постигане целите на ПИРО.

- „Изграждане на училищна STEM среда";
- „Успех за теб" – създаване на групи за допълнително обучение – обща подкрепа;
- Еко-проект, финансиран от ПУДООС за засаждане на дървесни видове в двора на училището и създаване на зона за обучение и отдих на открито в ОУ – с. Исперихово;
- Основен ремонт на покривната конструкция, основен ремонт на 4 класни стаи, физкултурен салон и коридори в ОУ – с. Бяга.

Структурите на предучилищното образование в общината са добре развити. Осигуреността с детски градини, преподаватели и места в детските градини е много добра и напълно задоволява потребностите. Капацитетът на детските заведения – 273 места към учебната 2022/2023 г. е достатъчен за да обхване всички деца от 3 до 7 годишна възраст. На 100 деца в община Брацигово към 2023 г. се падат 122 места в детските градини.

Към 2023 г. структурата на предучилищното образование в община Брацигово обхваща 4 детски градини с общо 2 яслени групи. Детските градини са: ДГ „Здравец“ – гр. Брацигово; ДГ „Слънце“ – с. Исперихово; ДГ „Пъстро хвърчило“ – с. Бяга и ДГ „Вълшебство“ – с. Козарско.

Към момента всички деца в общината, за които е задължително предучилищно образование са обхванати за учебната 2019/2020 г. и посещават подготвителните групи в детските градини.

Таблица 27: Сравнителни данни за общинските детски градини по учебни години

Учебни години	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Брой детски градини	4	4	4	4	4
Брой групи	10	10	10	10	10
Педагогически персонал	22	22	23	24	25
Брой деца	228	219	220	223	239
в т.ч. - мъже	98	110	115	108	128
в т.ч. - жени	101	109	105	115	111

Източник: Национален статистически институт - https://infostat.nsi.bg

Броят на обхванатите деца в детските градини се увеличава с 11 през 2023/2024 уч. Година спрямо 2019/2020 г. Детските градини в община Брацигово към 2023 г. се посещават от 239 деца, разпределени в 10 групи и обучавани от 25 души педагогически персонал.

Детските заведения също работят по редица проекти в изпълнение на ПИРО:

- Активно приобщаване в системата на педучилищното образование (АПСПО) Допълнително обучение по български език;
- НП „Без свободен час“ – възстановяване на средства за заместващи учители;
- НП „Хубаво е в детската градина“ – иновативни педагогически практики;
- НП „Заедно за всяко дете“ дейности за приобщаване на родителите към училищния живот;
- Предоставяне на средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта за деца по реда на ПМС № 46 от 19.03.2020 г.;
- ПУДООС - „Обичам природата и аз участвам“;
- ОП НОИР – „Образование за културно многообразие“ - Квалификация на педагогическите и непедагогически специалисти;
- ОП НОИР – „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи”;
- ОП НОИР – „Силен старт“ - Интензивна работа с родители на ниво детска градина, Допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца със СОП, Участие на деца в занимания по интереси и др.
- eTwinning projects – педагогически взаимодействия с учители, детски градини и училища от други европейски градове.

Всички детски градини участват ежегодно в схемите към ДФЗ „Училищен плод“ и „Училищно мляко“. Храненето на учениците в начален и прогимназиален етап става по програма за целодневното обучение на учениците. Храната се предоставя от стола на КСУДС – Брацигово. Учениците от I – IV клас на НУ „Васил Петлешков“ се хранят в сградата на училището, в обособено за това помещение, и за учениците от същата възрастова група на ОУ „Христо Ботев“ – Бяга

храната се извозва до учебното заведение от кухнята на КСУДС - Брацигово. Учениците от целодневно обучение в училището в Исперихово ползват кетъринг.
Организиран и осигурен е безплатен транспорт за превоз на ученици с 32 местен автобус марка „ISUZU“.
Община Брацигово съвместно с образователните институции в общината организират извънкласни и извънучилищни дейности, които имат съществена роля за засилване на интереса на учениците към образователно-възпитателния процес и намаляване риска от отпадане от училище. Целта е да се осмисли свободното време на учащите се чрез форми и дейности, подпомагащи интелектуалното, духовното, нравственото и физическото им израстване, които развиват творческите им интереси и възможности. Спомагат за формирането им на граждански ангажирани личности, приобщени към ценностите на демократичното общество и са форма на превенция на рисково поведение и промоция на здраве чрез здравното и гражданското образование. Целта на организираните мероприятия и извънучилищни дейности е да се научат децата и учениците да се забавляват с полезни за здравето им занимания и да се подобри комуникацията им.

В община Брацигово все още не са предприети необходимите мерки за стимулиране на обучението по търсените на пазара на труда професии, степен на квалификациите, съобразно степента на развитие на местната икономика и заявените инвестиционни намерения, като продължаваполитиката за достъп до образование на учениците от специфични целеви групи.

Важна тема засягаща професионалното образование е дуалното обучение, интересът към тази форма на обучение с практика е изключително голям. Има тенденция за разширяване на дуалното обучение у нас, но за целта са нужни промени, най-вече законодателни. Този вид обучение засяга две групи лица – над 16 години, които са в образователната система, и тези, които са на пазара на труда над 16 години.

Организирането на обучение чрез работа (дуално обучение) е нова възможност за повторно включване на рано напусналите образователната система.

Неблагоприятна е тенденцията на нарастване на броя на напусналите преждевременно образователната система ученици.

Всички деца със специални образователни потребности на територията на общината са интегрирани в общинските училища.

Материално-техническата база в детските и учебни заведения на територията на община Брацигово е сравнително добро и осигурява здравословна и безопасна среда за провеждане на учебно – възпитателния процес. Във всички сгради на образователната инфраструктура са осигурени необходимите санитарно-хигиенни и противопожарни условия.

Необходимо е да се предвиди въвеждане на допълнителни мерки за енергийна ефективност в някой учебни сгради, модернизиране, обновяване и оборудване на учебни кабинети, образователни лаборатории, работилници и физкултурни салони в училищата и засилено използване на информационни и комуникационни технологии в учебния и възпитателния процес.

Предизвикателство пред местната власт в сферата на образованието е през следващите години акцентът да бъде върху обхват и задържане в образователните институции на всички деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, засилване на кариерното ориентиране на учениците към изучаване на професии, промяна на методите на преподаване, обмен на иновации и модернизация на учебната среда, стимулиране интереса към учене.

Сферата на образованието в община Брацигово като цяло е обезпечена с квалифицирани кадри. Няма нередовни учители. Няма недостиг на специалисти по отделните дисциплини. В общината са налице достатъчен брой учители по отделните предмети, с висше и полувисше образование и съответната квалификация.

Наличието на квалифицирани преподавателски кадри в достатъчна степен е силна страна за общината, което е едно от условията за постигане на добри резултати при подготовката на учащите в системата на средното образование. Учителите имат възможност да повишават квалификацията си чрез участие в обучителни курсове и семинари.

Предвид негативните демографски тенденции за страната, нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс. Тенденциите, които ще окажат влияние върху сектора на образованието през следващите години отразяват основните изисквания за равнопоставен достъп до качествено образование на всички равнища и за всички социални групи и по-добро обвързване на образованието с науката и бизнеса, с търсените знания и умения.

Сериозен проблем, характеризиращ квалификацията на човешките ресурси в страната, е ниското ниво на компютърни и цифрови умения, което препятства широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги и постигането на цифров растеж. През последните години се правят опити за навлизане на модерните технологии в учебния процес, но резултатът е противоречив. Кризата с COVID-19 принуди учителите и учениците да се пренастроят бързо към дистанционна форма на обучение. Това доказва необходимостта от интервенции на всички нива на образователната система за повишаване на цифровата грамотност на учениците и избягване на така нареченото цифрово изключване.

По отношение на достъпа до висши учебни заведения, община Брацигово е благоприятно разположена във връзка с добре развитото, включително специализирано спрямо местните ресурси, висше образование в регионалния център Пловдив. Градът е относително близо и до Столицата, където са съсредоточени по-голямата част от научно-образователния капацитет, изследователската и развойната дейност, както и високотехнологичните производства.

2.4. Здравеопазване

Системата на здравеопазването в община Брацигово включва само Доболнична и Стоматологична помощ. На територията на общината няма регистрирани Болници, Медицински центрове и Хосписи. Болнична помощ населението получава предимно в МБАЛ „Проф. Димитър Ранев“ – град Пещера, а за по-сложните случаи се търси лечение в гр. Пазарджик и гр. Пловдив. Спешната медицинска помощ за населението се предоставя от Филиал за Спешна Медицинска помощ /ФСМП/ - гр. Брацигово, към ЦСМП – гр. Пазарджик. Доболничната помощ се осъществява от общопрактикуващи лекари и специализирани медицински практики.

Здравното и медицинско обслужване на населението в община Брацигово е осигурено със спешна, болнична и извънболнична помощ и добре обезпечено с лекари и медицински персонал.

В общината функционират 1 бивша поликлиника в гр. Брацигово , в която са разположени медицински и стоматологични практики и 5 здравни служби в селата.

Таблица 28: Лекарски практики на територията на община Брацигово

№	Населено място	Лечебно заведение	Медицински специалист	Име и фамилия
1	гр. Брацигово	Поликлиника	Общопрактикуващ лекар	1. Д-р Даниела Велиславова 2. Д-р Златина Николова 3. Д-р Георги Арнаудов
2	с. Бяга	Здравна служба	Общопрактикуващ лекар	Д-р Невена Юнакова
3	с. Козарско	Здравна служба	Общопрактикуващ лекар	Д-р Георги Арнаудов

4	с. Исперихово	Здравна служба	Общопрактикуващ лекар	Д-р Ал Нимри Сулиман
5	с.Розово	Здравна служба	Общопрактикуващ лекар	Д-р Али Бурнусузов
6	с. Равногор	Здравна служба	Общопрактикуващ лекар	Д-р Али Бурнусузов
7	гр. Брацигово	Поликлиника	Първична помощ по дентална медицина	1. Д-р Жозеф – Пиер – Сатмех 2.Д-р Нанко Аврейски 3. Д-р Костадин Стефанов 4. д-р Стефан Бабачев
8	с. Козарско	Здравна служба	Първична помощ по дентална медицина	Д- р Мирослав Димитров
9	с. Исперихово	Здравна служба	Първична помощ по дентална медицина	Д-р Иван Кънчев
10	с. Бяга	Здравна служба	Първична помощ по дентална медицина	Д-р Цветелина Кънчева

Източник: Регистър на РЗИ - Пазарджик

Броят на лекарите и стоматолозите в общината, за отчетния период, се запазва постоянен.

Към 2024 г. в общината са регистрирани и работят 7 бр. лекари, 7 бр. стоматолози и 8 медицински специалисти по здравни грижи.

Таблица 29: Медицински персонал и население на един лекар 2019-2023 г.

Персонал/Години	2019	2020	2021	2022	2023
Лекари	7	7	7	7	7
Лекари по дентална медицина	7	7	4	4	5
Медицински специалисти по здравни грижи	9	8	8	8	8
Население на 1 лекар	1192	1193	1170	1045	1031
Население на 1 лекар по дентална медицина	1192	1193	2047	1829	1443

Източник: ИНФОСТАТ - https://infostat.nsi.bg

През 2023 г. на един лекар в община Брацигово се падат 1031 пациенти, а на един стоматолог – 1443 пациенти.

В Поликлиниката работят клинична и зъботехническа лаборатория. Клиничната лаборатория има договор с клинична лаборатория в гр. Пловдив за извършване на широк спектър от кръвни изследвания, финансирани по Здравна каса.

В община Брацигово от 2004 г. има създаден Филиал за Спешна Медицинска помощ /ФСМП/ - гр. Брацигово, които е денонощно на разположение на гражданите от цялата община. Звеното е на подчинение на ЦСМП - гр. Пазарджик. ФСМП – гр. Брацигово се помещава в сграда - общинска собственост, ползват 5 помещения с медицинско предназначение – манипулационна, лекарски кабинет, стая на шофьора, санитарен офис и помещение за рутер на системата 112. Към тях са коридор - чакалня и тоалетни помещения още 2 бр. Звеното ФСМП разполага и с 2 санитарни автомобила, оборудвани с необходимата за първа помощ медицинска техника.

Едната линейка е „Фолксваген 4х4” – за високо планински терен и лоши зимни условия. Другата е „Опел – Виваро”, който е резервен. Медицинското обслужване е 24-часово, без почивен ден. Медицинските екипи работят на смени. Води се отчетност на прегледи, лекарства и консумативи, автомобилни курсове на линейките. Спешният център се отчита пред ЦСМП – гр. Пазарджик, не се заплаща такса от пациентите.

Всяка година за активният летен сезон се назначават медицински сестри и в двете курортни селища на общината. Обособените здравни пунктове са на разположение на всички летуващи.

Съгласно Наредба № 3 от 27 април 2000 г. за здравните кабинети в детските заведения и училищата се урежда организацията и дейността на здравните кабинети като държавно делегирана дейност на територията на община Брацигово. В здравните кабинети се осъществява профилактика на здравето на ученици и деца. Назначени са две медицински сестри, обгрижващи учениците от училищата в община Брацигово – 1 една сестра за НУ“Васил Петлешков“ и СУ “Народни будители“ и една сестра за ОУ“Христо Ботев“ – Бяга и ОУ „Христо Ботев“ - Исперихово. В две от детските градини ДГ „Здравец“ и ДГ „Слънце“ функционират яслени групи, към които работят 4 медицински сестри.

По отношение на здравословното хранене на децата и учениците медицинските специалисти участват в изготвянето на дневните и седмичните менюта в детските заведения. Осъществява се ежедневен контрол на санитарно - хигиенното състояние на помещенията, посудата и годността на хранителните продукти.

По данни на РЗИ – Пазарджик, в общината към 2023 г. функционират 5 аптеки, от които две в град Брацигово, една в с. Исперихово, една в с. Козарско и една в с. Равногор. Затруднено е медицинското и стоматологично обслужване и снабдяването с лекарства в малките и отдалечени населени места на общината, поради липса на обществен транспорт.

Основните рискови фактори (тютюнопушене, употреба на алкохол, затлъстяване, небалансирано хранене и ниска двигателна активност) продължават да обхващат голяма част от населението и да застрашават здравето му. Сериозен проблем се явява нарушената профилактика на населението, което води до влошаване на общия здравен статус. Подобряването на общата система за навременна и всеобхватна профилактика ще спомогне за снижаване на заболеваемостта и много по-качествено лечение на болните.

Предизвикателство пред намаляването на преждевременната смъртност е повишаването на здравната култура, особено сред малцинствените групи, които се характеризират с ограничен достъп до здравни услуги. В общината са назначени двама здравни медиатори.

Осигуреността на населението в общината с медицински специалисти е относително добра, но с териториални диспропорции и с неблагоприятна перспектива, във връзка с емиграцията на квалифицирани специалисти и малък брой присъединяващи се към работната сила в системата на здравеопазването. Трайната тенденция на застаряване на населението и неефективността на досегашното здравно обслужване, както и липсата на медицинско оборудване за диагностика и лечение поражда основни проблеми на здравеопазването в общината. Хората са принудени да ползват специализирани медицински услуги и изследвания в съседните областни центрове.

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в осигуреността с лекари и медицински персонал. Значителен потенциал за подобряване на ефективността се крие в засилването на ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение, както и в навлизане на електронното управление в системата на здравеопазването.

Развитието на качествено здравеопазване в общината трябва да бъде насочено към:

- Осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване и услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градския център;
- Модернизация на материално-техническата база на здравните заведения;
- Привличане на млади медицински кадри за работа в общината;
- Засилване ролята на профилактиката за сметка на болничното лечение;
- Подобряване на здравния статус на местното население;
- Повишаване на здравната култура сред малцинствените групи.

В периода до края на 2027 г. е необходимо изграждане на хосписи за долекуване и полагане на медицински грижи извън болнична среда.

2.5. Социални дейности, услуги и социално включване

Община Брацигово е реализирала сериозен напредък в областта на социалното подпомагане и предлага широк кръг от социални дейности и услуги в общността и в домашна среда. В резултат на развитието им значително е намаляла потребността от настаняване на нуждаещите се в специализирани институции. На територията на общината няма регистрирани доставчици на социални услуги от частния и неправителствен сектор.

Община Брацигово е основният доставчик на социалните услуги и предоставя на потребителите си услуги за деца, услуги в общността и такива за възрастни. Повечето от предлаганите социални дейности и услуги се предоставят целодневно или почасово, в зависимост от нуждите на потребителя, което дава възможност за комплексното им ползване.

В общината има добра обезпеченост със специалисти, които имат необходимата квалификация и опит за организиране и извършване на различните социални дейности и услуги.
В изпълнение на чл.35 от Закона за социалните услуги през 2023 г. е изготвен Анализ на потребностите от социални услуги и Предложение на Община Брацигово за планирането на социалните услуги на общинско и областно ниво, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет. В Предложението са посочени всички съществуващи и функциониращи на територията на общината социални услуги и е предвидено разкриването на нови. В Картата на социалните и интегрираните здравно-социални услуги, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет в област Пазарджик, са включени следните социални услуги за територията на Община Брацигово: Резидентна грижа за деца/младежи от 3 до 18/20 г. без увреждания с капацитет 31 места; Резидентна грижа за младежи до 25 г. с капацитет 6 места; Резидентна грижа за пълнолетни лица с психични разстройства с капацитет 15 места; Резидентна грижа за пълнолетни лица с физически увреждания с капацитет 15 места; Резидентна грижа за възрастни хора в надтрудоспособна възраст без увреждания с капацитет 35 места и Осигуряване на подслон за деца в кризисна ситуация с капацитет 15 места.

В община Брацигово има добра обезпеченост със специалисти с необходимата квалификация и опит за организиране и извършване на различните социални дейности и услуги.

Към края на 2023 г. в общината функционират следните социални структури:

Услуги за деца

Комплекс за социални услуги за деца и семейства /КСУДС/ - обединява самостоятелно действащи форми на социални услуги в общността и такива от резидентен тип на територията на Община Брацигово, а именно:

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – южно крило /ЦНСТДБУ – южно крило/ - с капацитет 15 места, гр. Брацигово, бул. "Трети март" №57. Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – южно крило гр. Брацигово се намира на 2-ри етаж в сградата на База 1 „Васил Петлешков" при КСУДС гр. Брацигово. Добро общо състояние на сградата. Извършено е цялостно саниране, включващо външна топло изолация и подмяна на дограма. ЦНСТДБУ – южно крило е с изцяло ново обзавеждане. Към 30.06.2024 г. са 11 потребителя.

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – западно крило /ЦНСТДБУ – западно крило/ - с капацитет 10 места, гр. Брацигово, бул. " Трети март" № 57. Към 30.06.2024 са 9 потребителя.

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – западно крило гр. Брацигово се намира на 2-ри етаж в сградата на База1 „Васил Петлешков" при КСУДС гр. Брацигово. Добро общо състояние на сградата. Извършено е цялостно саниране, включващо външна топло изолация и подмяна на дограма. ЦНСТДБУ – западно крило е с изцяло ново обзавеждане. Организацията на пространството в ЦНСТДБУ – западно крило гр. Брацигово създава среда близка до семейната, уют, съобразена е с потребностите на децата, спазване на личното пространство на всяко от децата и условията на работа на екипи.

Сградата, в която се помещава ЦНСТДБУ – западно крило е заобиколена от обширен двор с много дървета, кипариси, храсти и овощна градина с много плодни дръвчета. Има обособена и детска площадка. Центъра се отоплява с локално парно отопление на био гориво, има изградена соларна инсталация. На разположение на потребителите на ЦНСТДБУ – западно крило в сградата има фитнес зала, конферентна зала, аудио-библиотека, игротека, клуб по интереси и фризьорски салон.

Преходно жилище – източно крило / ПЖ – източно крило / - с капацитет 6 места, гр. Брацигово, бул." Трети март" №57. Преходно жилище гр. Брацигово се намира на 2-ри етаж в сградата на База1 „Васил Петлешков" при КСУДС гр. Брацигово. Добро общо състояние на сградата. Извършено е цялостно саниране, включващо външна топло изолация и подмяна на дограма. Отоплението се осъществява с локално парно на био гориво. На разположение на потребителите на Преходно жилище в сградата има - фитнес зала, конферентна зала, аудио-библиотека, игротека, клуб по интереси и фризьорски салон.. Към 30.06.2024г. са 5 потребителя.;

Дневен център за деца и/или младежи с увреждания /ДЦДМУ/ - с капацитет 14 места, гр. Брацигово, ул. "Васил Левски " № 6 /в регулация/. Дневен център за деца и младежи с увреждания гр. Брацигово се намира на 1-ви етаж в сградата на База -2 „Ана Гиздова" при КСУДС гр. Брацигово. За нуждите на децата, ползващи инвалидни колички е осигурен специален вход, а за придвижване по стъпала ДЦДМУ гр. Брацигово разполага с робот. Организацията на пространството в ДЦДМУ гр. Брацигово е насочено към това да създава организирана среда за провеждане на индивидуални и групови дейности с децата и условия за работа на екипа. Санитарни помещения. Към 30.06.2024 г., потребителите са 9.

Център за обществена подкрепа /ЦОП/ - с капацитет 30 места, гр. Брацигово, бул. " Трети март " №57 /в регулация/. ЦОП се намира на първи етаж в сградата на База 1 на КСУДС гр. Брацигово. ЦОП разполага с три кабинета – кабинет на социални работници, кабинет на психолога и кабинет за групова работа и санитарен възел. Обзавеждането е съобразено с нуждите на екипа и на потребителите. Към 30.06.2024 г. Потребителите са 29.

Център за работа с деца на улицата /ЦРДУ/ - с капацитет 15 места, гр. Брацигово, ул. "Васил Левски " №6 /в регулация/. Център за работа с деца на улицата се намира в База 2 „Ана Гиздова" и е с обща площ 441 кв.м. Услугата е с отделен вход. Разполага с голям терасовиден двор,

с места за отдих, параклис, площадка за спортни занимания, беседка и пясъчник, подходящи, достъпни и безопасни за деца. Сградата е в добро техническо състояние. Към 30.06.2024г. са 12 потребителя.

Наблюдавано жилище /НЖ/ - с капацитет 6 места, адрес: гр. Брацигово, ул. "Оборище" №1А /в регулация/. Наблюдавано жилище се намира в двора на База – 1 „Васил Петлешков" при КСУДС гр. Брацигово. Сградата е едноетажна, новопостроена през 2016г. По Проект „Красива България". Локалната парна инсталация е на био гориво има изградена и соларна инсталация. КСУДС гр. Брацигово създава целогодишно условия за извършване на социални услуги в съответствие с нормативната база, законодателството на Република България. Към 30.06.2024 г. Са настанени 5 потребителя.

Услуги за възрастни

Дневен център за пълнолетни лица с увреждания– Брацигово (капацитет 10 места) – открит по ОП „Развитие на човешки ресурси" от 01.01.2011 г. До 28.02.2012 г. От месец март 2012 г. е държавно делегирана дейност. Предлага комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостното обслужване на потребителите през деня, за задоволяване на всекидневните им здравни, образователни и рехабилитационни потребности, организация на свободното им време и осъществяване на лични контакти. Центъра се намира в Общинска сграда. Базата е модерна и отговаряща на всички изисквания. Центъра е оборудван със зала за рехабилитация, стая за трудотерапия, две стаи за отдих, кабинет на директора, кабинет на социалния работник, медицински кабинет, разливна със столова, санитарни помещения. Към 31.06.2024г. са 8 потребителя.

Услуги в общността

***Домашен социален патронаж (ДСП*) –** Брацигово (капацитет 100 места) и Равногор (капацитет 30 места**) –** броят на нуждаещите се потребители става по-висок от капацитета поради нарастването на възрастовата граница на населението. Домашен социален патронаж е най-всеобхватната услуга в община Брацигово, чрез нея са подобрени условията на живот в домашна среда на възрастните и самотно живеещи хора.

Механизъм „Лична помощ"

От 01.09.2019 г., на основание Закона за личната помощ в община Брацигово се предоставя и социалната услуга – „Лична помощ".

Това е механизъм за подкрепа на лица с увреждания за упражняване на правата им, за пълноценно участие в обществото за извършване на дейности, отговарящи на индивидуалните им потребности от личен, домашен или социален характер. Целта на закона е чрез осигуряване на лична помощ да се подпомогнат хора с увреждания, които да упражняват основните си права, да имат възможности за избор, независим живот, активно да се включват и участват в обществото и достъп до услуги и дейности. Към 30.06.2024 г. са 82 потребители.

Социална услуга „ Асистентска подкрепа"

Със Заповед № РД 0015/05.01.2021 г., Изпълнителният директор на Агенция за социално подпомагане дава предварително одобрение за създаване на социалната услуга, „Асистентска подкрепа", финансирана от държавния бюджет, считано от 01.01.2021 г. с капацитет 27 потребители., към момента от услугата се възползват 25 човека .

Асистентската подкрепа се предоставя в рамките на 2 часа дневно на лица в над трудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване, които нямат определена по съответния ред степен на

намалена работоспособност и на деца и пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ, които не ползват асистентска подкрепа, помощ за осигуряване на асистентска подкрепа или за които не се получава помощ за грижа в домашна среда по реда на друг закон.

По действащите Оперативни и ведомствени програми на територията на общината се предлагат социални услуги с определен срок на действие, а именно:

„Топъл обяд“ по Оперативна програма за храни за 50 ползватели.

Община Брацигово продължава предоставянето на топъл обяд без прекъсване на територията си по „Програма за храни и основно материално подпомагане 2021-2027 г.“, съфинансирана от Европейски социален фонд+, чрез Операция BG05SFPR003-1.001 „Топъл обяд“, считано от 23.12.2022 г. Подписан е договор, с което община Брацигово ще осигури непрекъсваемост на предоставянето на услугата „Топъл обяд“, както и съпътстващи мерки в рамките на 3 години или до 30.09.2025 г. С предоставянето на услугата операцията ще продължи да допринася за постигане общата цел на програмата, свързана с осигуряване на здравословна, разнообразна и питателна топла храна за обяд на хора, които не са в състояние сами или с помощта на свои близки да си осигуряват такава. Дейностите ще продължат да осигуряват подкрепа в ежедневието на лица без доходи или с ниски доходи, възрастни хора и хора с увреждания, които живеят сами в община Брацигово.

„Грижа в дома в община Брацигово“, финансиран по програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027г., съфинансирана от Европейския съюз. При изпълнението му ще се осигури подкрепа в домашна среда за лица с увреждания и възрастни хора, зависими от грижа на територията на община Брацигово. Проектът е е със срок на изпълнение 12 месеца, считано от 06.03.2023г. Реализирането му значително ще подобри социалните услуги, които са насочени основно към възрастното население на територията на община Брацигово, както и ще осигури трудова заетост на хора в трудоспособна възраст, за срок от една година.

В социалните услуги, предоставяни в домашна среда, в резултат на извършваните дейности при голяма част от потребителите се наблюдава положителна промяна в начина на живот, хигиените навици, уменията за самообслужване и начина на общуване. Поддържа се система за обратна връзка от потребителите на услугата и членове на техните семейства.

Община Брацигово е в постоянна координация и взаимодействие с Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Пещера.

Държавната политика в областта на социалното подпомагане, закрилата на детето, рехабилитацията и социалната интеграция на хората с увреждания на територията на община Брацигово се провежда от *Дирекция „Социално подпомагане”* (ДСП) – гр. Пещера.

За реализиране на дейността си ДСП:

- Извършва цялостната дейност по отпускане, отказване и прекратяване на социални помощи и семейните помощи за деца;
- Извършва дейности по социалната рехабилитация и интеграция на хората с увреждания;
- Осъществява текуща и практическа дейност по закрила на детето;
- Извършва временно настаняване и прекратяване на деца при близки и роднини, приемни семейства и институции;
- Предоставя целева финансова помощ, предназначена за подкрепа на детето и семейството, с цел превенция и реинтеграция и отглеждане на детето в семейството или при близки и роднини;

- Извършва конкретна социална работа, насочена към подкрепа на рисковите групи с цел социалното им включване в общността, консултира и работи индивидуално с всеки нуждаещ се за социалната му адаптация и интеграция;
- Оказва методическа помощ и съдействие на Общинската администрация при предоставяне на социални услуги в общността и в специализирани институции;
- Съдейства и сътрудничи на физически и юридически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето и социални услуги.

Лицата с увреждания в община Брацигово към 2023 г. по данни на ДСП са общо 1772. Технически помощни средства за периода 2021-2023 г. са получили 220 лица. Считано от 01.07.2022 г. техническите помощни средства се предоставят от РЗОК, а за суми над 1000.00 лева от НЗОК. Социални помощи през анализирания период са получили 2050 лица/семейства, а помощи за отопление с твърдо гориво и/или ел.енергия – 2411 лица/семейства.

В община Брацигово не се предоставя социалната услуга „Приемна грижа“.

Община Брацигово се стреми към запазване обхвата и качеството на съществуващите социални услуги. В социалните услуги, предоставяни в домашна среда, в резултат на извършваните дейности при голяма част от потребителите се наблюдава положителна промяна в начина на живот, хигиенните навици, уменията за самообслужване и начина на общуване. Поддържа се система за обратна връзка от потребителите на услугата и членове на техните семейства чрез периодично допитване с цел събиране на информация, относно тяхната оценка на качеството на предоставяната социална услуга и резултата от ползването на услугата. За повишаване качеството на предлаганите социални услуги е необходимо да бъдат предвидени допълнителни финансови средства за повишаване квалификацията и преквалификацията на служителите. Развитието на социалните услуги е от особена важност за осигуряване на достоен начин на живот на определени рискови групи от населението. В изпълнение на своята социална политика Община Брацигово активно работи за осигуряване на по-добри и достойни условия на живот и възможности за социално включване на групите в социален риск, като мобилизира всички ресурси – човешки и материални.

Като цяло социалното обслужване в община Брацигово задоволява нуждите и потребностите на населението. Социалните услуги са достъпни, разнообразни и качествени. Те допринасят за по-добър самостоятелен живот на уязвимите групи. Въпреки наличното разнообразие на социални услуги към момента, в общината не се очаква нарастващо търсене поради негативните демографски процеси.

2.6. Култура и традиции

Културата е един от факторите за устойчиво развитие и съхраняване на духовността на населението. В община Брацигово се осъществяват дейности за развитие и закрила на културата, като се съчетават държавните изисквания с местните условия, културни специфики и традиции.

Основните културни дейности, развивани в общината са: читалищна, библиотечна, музейна и религиозна. За тяхното осъществяване е изградена съответната инфраструктура и функционира добре изградена мрежа от културни институти и организации.

Средища на културното развитие и духовното обогатяване на населението са 6-те народни читалища. Те продължават да развиват културно-просветна и художествена самодейност и да организират творческите занимания на постоянно действащи групи за певчески, танцов и автентичен фолклор, клубове, изложбени зали и музейни сбирки.

Таблица 30: Народни читалища и художествени състави в община Брацигово

Наименование, местонахождение	Художествени състави, клубове и групи
"Васил Петлешков -1874"- гр. Брацигово	Школа по народни танци Детски танцов състав „Брациговче" Клуб за народни танци „Преврен" Към читалището действа самодейна група,която подготвя възстановки за Априлското въстание, както и за други събития и годишнини от живота в града. Клуб „Карате" Клуб „Йога" Читалището организира лятна занималня за деца съвместно с Комплекс за социални услуги за деца и семейства.
НЧ "Св.Св.Кирил и Методий-1929"- с.Исперихово	Клуб „Художествено слово" Група за стари градски песни„Детелина" Група за народно пеене „Росна китка"
НЧ „Никола Йонков Вапцаров-1903"- с. Бяга	Състав за художествено слово и школа по приложниизкуства„Работилница за мечти" Клуб по тенис на маса Школа по пеене Детски клуб"Аз обичам да чета" Клуб" Корени вплетени с любов" Фолклорна Група „Разтуха" Фолклорна група"Лазарка" Фолклорна група"Коледари" Танцов клуб „Олелия" Клуб по „Канго" Вокална група"Медени гласчета"
НЧ "Просвета -1911"- с. Розово	Група за автентичен фолклор Младежка коледарска група Към читалището има музейна колекция с експонати от неолита, войните и от бита на селото.
НЧ „23-ти Април 1876 г.- 1909"- с. Равногор	Група за автентичен фолклор „Равногорски бисери"
НЧ "Съгласие -1902"- с. Козарско	Група за стари градски песни Народни танци за възрастни

Публичен регистър на Народните читалища - https://chitalishta.com/

Културно-просветните дейности, които се развиват на територията на общината, се организират от народните читалища. Във всички населени места се честват националните празници, обичаи и се провеждат традиционните годишни събори. В общината има създадени състави по народни танции групи по народно пеене. Към повечето читалища функционират библиотеки, книжният фонд е ценен, но остарял. В периода 2021-2023 г., читалищата в община Брацигово са кандидатствали и реализирали проекти „Българските библиотеки – съвременни центрове за четене и информираност", с които е обогатен библиотечния им фонд.

Всички читалища разполагат с потенциал от театрални салони, библиотеки, зали за репетиции, а в читалищата дейност развиват самодейни колективи. Оборудвани са с компютри по проект „Глобални библиотеки“.

Съхраняването на читалищата е важно, тъй като те остават средища на културната и просветна дейност, особено в по-малките населени места и позволяват развитието на талантите и съхраняването на традициите. Целта на читалищата е да задоволяват потребностите на населението, свързани с: развитие и обогатяване на културния живот; запазване на българските обичаи и традиции, разширяване знанията на населението и приобщаването им към ценностите на науката, изкуството и културата, възпитаване и утвърждаване на национално самосъзнание.

Общински съвет – Брацигово е учредил безвъзмездно право на ползване върху имоти, общинска собственост, на всички читалища на територията на Община Брацигово. Към 2020 г. от основни ремонти се нуждаят сградите на читалищата в с. Козарско, с. Розово и с. Равногор.

Състоянието на материалната база, нейното обновяване и поддържане, е важно условие за развитие на читалищните дейности. Сградите на читалищата са с големи площи и обем и се нуждаят от много ремонтни дейности, които настоятелствата им не могат да финансират. Отлагането на ремонтите и обновяването на сценичната техника превръща голяма част от тази инфраструктура в неизползваема.

Основните проблеми на читалищата в общината са свързани с недостатъчните средства за ремонти на сградния фонд, закупуване на необходимата съвременна техника и оборудване, на нови книги и материали за библиотеките и за участия на художествените състави в национални и международни прояви. Най-голям проблем се оказва недостатъчното финансиране чрез държавната субсидия, в чиито средства са разчетени само заплати и много малък процент за издръжка.

По-отдалечените и слабо населени места в периферните територии на община Брацигово са затруднени в своите комуникации в социален и икономически аспект, изолирани от обществения и културен живот в района и в страната. Осигуряването на достъп до компютри, интернет и он-лайн услуги на хората, живеещи в отдалечени от общинския център райони ще допринесе за преодоляването на тези тенденции и стимулиране на социалното сближаване.

Читалищата са важни цетрове, в които трябва да бъде осигурена цифрова достъпност и свързаност и да се насърчават уменията на населението за включване в различни дигитални пространства.

Читалищата съвместно с Община Брацигово организират и поддържат богат културен календар, който всяка година се гласува от Общински съвет град Брацигово, в съответствие с чл. 26 а от Закона за народните читалища, и разнообразяват духовния живот на местното население.

В Културния календар на Община Брацигово са включени празниците: Богоявление на 6-ти януари, 21 януари – Бабинден, 3-ти март-Националният празник на Република България, 24 май - Денят на славянската писменост и на българската просвета и култура и „Ден на ловеца, 6-ти септември – Съединението на Република България, 22 септември – Независимостта на България. Честват се още Трифон Зарезан, 1-ви март, Международният ден на жената – 8-ми март, Тодоровден, Лазаровден с традиционно надигравне „Лазарска броеница“, Великден,Димитровден на 26 октомври, 1-ви ноември – Ден на народните будители, 21 ноември – Ден на християнското семейство, Коледа, Нова година и др. Заложените събития в Културната програма всяка година се организират, реализират и финансово обезпечават от бюджета на Община Брацигово и спонсори.

Най-значими от събитията са празниците свързани с годишнини от Априлското въстание от 1876 г. в Брациговски въстанически пункт и празник на град Брацигово и утвърдилият се вече архитектурен форум „Брацигово – каменният поток на времето“. Първото му издание е през 2021

година, инициирано от Камарата на архитектите от София-Област и Община Брацигово, а година по-късно към организаторите се присъединява и Камарата на строителите в България. Патронажът е на Министрство на културата. Партньори на мащабното събитие са Регионален исторически музей Пазарджик, Национално сдружение на общините, Университета по архитектура строителство и геодезия, както и Общество "Културно наследство" - официален представител на Европа Ностра за България.

Традиция е провеждането на Националното шахматно турне „Асеневци“. Събитието се провежда под патронажа на Кмета на община Брацигово и МКБППМН – Брацигово. Участват деца от НУ „Васил Петлешков”, ОУ „Христо Ботев“ – Исперихово и СУ „Народни будители“.

Традиция за културния календар на общината са и прожекциите на „Кино под звездите“. Това е поредната инициатива на местната администрация, която представя културни събития на открита сцена.

Традиционни културни събития в общината са:

Празникът на град Брацигово се чества на 11 и 12 май, когато е годишнината от Априлското въстание. Ключова роля по отношение на развитието и разпространяването на нематериалното културно наследство в града играе читалище „Васил Петлешков – 1874“, чиято дейност е насочена към съхраняване и развитие на традиционните читалищни дейности: библиотечна дейност, художествена самодейност, културно-масови прояви, школи, клубове, самодейни групи и др.

„Лазарска броеница“ – регионален форум – надиграване с участие на любителски формации за народни танци от Пазарджишка и Пловдивска област. Празник на уникалните, вечноживи и неизчерпаеми в многообразието си български народни танци. Провежда се винаги на Лазаровден.

В село Бяга ежегодно се честват „*Ден на плодородието*“ и общоселски събор. Читалище „Никола Йонков Вапцаров“поддържа и вокална група. Село Бяга е побратимено с френското село Сан Триви (Sent Trivie), считано от август 2007 г.

В село Жребичко на 20 юли *„Илинден“* се провежда общоселски събор.

Общоселският събор на село Исперихово се чества на 26 октомври *„Димитровден“.*Читалище „Св. Св. Кирил и Методий - 1929“ развива своята дейност в най-голямото село от състава на Брациговска община. Към читалището функционира библиотека с 12 401 тома, която обслужва средно по 144 читатели годишно. Многообразна и пълноценна е и самодейността на жителите на с. Исперихово.

В село Козарско общоселският събор се провежда на *„Деня на ловеца“*– 24 май.

В село Равногор по *Петровден*, се чества общоселският събор. Празника на Равногор се провежда всяка година в последната събота на месец юни.

Празник на набора - уникален празник за Равногор, единствен в България. Съществува от около 100 години и като традиция е свързан с войнишкото изпращане. Всички момчета навършили 18 години, в последният петък на месец юли с еднакво облекло и извезано знаме на набора, извеждани от кмета се строяват пред цялото население и целувайки знамето на набора и националният флаг, полагат клетва пред род и отечество да служат на майка България. Празникът е свързан с три дни музика и хора на площада.

Гайдарско надсвирване село Равногор – двудневно надсвирване с каба-гайди под патронажа на народната певица Валя Балканска. Конкурсът е доброволна художествено-творческа изява на гайдари и други народни изпълнители от страната и чужбина, която се провежда втората седмица на месец юли, със специалното участие на гайдаря Петър Янев. Целта е да се популяризира автентичният родопски фолклор и да се запазят традициите и духът на българския народ. След ковид пандемията мероприятието е преустановено временно.

Събор на връх „Св. Илия“- На 20 юли или съботата преди него всички жители и гости пристигнали специално за случая, се събират на връх „Св. Илия“, село Равногор , където се приготвя курбан в чест на светеца на когото са именувани и върха и манастирчето намиращо се на него.

Празник на картофа с. Равногор - селото е известно в цяла България с произведените тук екологично чисти картофи, на които е посветен и празник. Той съществува едва от есента на 2005 г.и от тогава се провежда ежегодно в последния петък на месец октомври. Организира се изложение на картофи, специфични ястия с тях и декорация от тях. За най-добре представилите се в категориите има и награди.

Събор-надпяване се провежда ежегодно в летовище „Васил Петлешков” в първата събота на месец август. Форумът е ориентиран към хора от третата възраст.

Според изследвания проведени през 1993-1994 г. от NASA, районът около Равногор в диаметър от 40 км е обявен за екологично най-чистият на Балканският полуостров.

Село Розово чества „*Ден на родопската ягода*“ ежегодно в летовище „Розовски вриз“ през третият неделен ден на месец юли и *Великден*.

Към настоящия момент на територията на град Брацигово функционират 4 музея с различни експозиции.

- ***Исторически музей***

Градския исторически музей се намира на мястото на старата общинска сграда. За целта тя е съборена и е изградена нова сграда. Експозицията е разположена на два етажа. Брациговският край е населяван от най – древни времена от траки, славяни и римляни. В историческия музей са представени експонати, които свидетелстват за живота на древните обитатели на този край – оръдия на труда, предмети от бита,д ревни монети, статуетки, оръжия и други. Показани са униформи от Априлското въстание, оръжия, знамето ушито от Ана Гиздова, единственото в България оригинално черешово топче от Априлското въстание, казана в който се е варяла храната на въстаниците, запазените оригинални библия, нож и револвер върху които са се заклели въстанниците, множество предмети на брациговския герой Васил Петлешков. Експонатите, свързани със Септемврийското въстание от 1923 г. са: оръжия, знаме, униформите на въстанниците, много снимки и лични вещи. От двете войни са изложени дрехи, снимки, предмети от бита и лични вещи.

- ***Етнографски музей*** - етнографската експозиция е подредена в Кьневата къща, построена в края на 19 век и реставрирана през 1984 година.
- ***Музей на брациговската възрожденска строително-архитектурна школа*** – намира се в една от най – интересните и монументални къщи – Поповата, строена през 1848 година от местни майстори.
- ***Къща-музей „Велчева къща“***– родната къща, където е роден Васил Петлешков и живял до пет годишна възраст. Къщата на Васил Петлешков е строена през 1872 година на парцел, собственост на първия му баща – Найден Велчев. Тук през 1874г. е създадено читалище „Трындафил“, а през 1875 г. се основава и първото женско дружество „Надежда“ с председател Мария Шаранкова, втората съпруга на Петлешков.

Всичките тези сгради са паметници на културата, имат специфика при поддържането и съхранението и се нуждаят от различни по вид ремонти.

Центрове на духовния живот на местното население са и многобройните религиозни храмове, църкви и параклиси в община Брацигово.

Фигура 9: Параклиси в района на Брацигово

Действащите към 2024 г. православни храмове в община Брацигово са:

- Храм на „Св. Йоан Предтеча“ – гр. Брацигово
- Църква „Свети Димитър“ – с. Исперихово
- Православен храм „Св. Теодор Тирон“ – с. Бяга
- Храм „Св. Св. Петър и Павел“ – с. Равногор
- Храм „Св. Атанасий“ – с. Розово
- Църква „Св. Троица“ - с. Жребичко
- Храм „Сретение Богородично” и параклиси - с. Козарско.

На територията на общината има 16 параклиса, 4 от които са в гр. Брацигово, а останалите в местности свързани с историята на общината.

Голяма част от религиозните храмове в района се нуждаят от ремонти и обновяване.

2.7. Младежки дейности и спорт

Привличането и задържането на младите генерации за живот и работа в малките населени места и общини са приоритет на националната демографска политика за новия програмен период 2021-2027 г. Тенденциите в демографските процеси и изменението в броя и основните структури на населението оказват силно негативно влияние върху основните системи на обществото: икономическата, образователната, здравноосигурителна и системата за социална защита.

Запазва се тенденцията високообразованите млади хорада да продължават да търсят реализация в големите градове на България, а част от тях и в чужбина. Повечето младежи проявяват интерес към временна трудова миграция в чужбина - те са преди всичко със средно образование и/или без трудова квалификация. Все още липсва практика работодателите да инвестират в обучението и квалификацията на младите работници и служители и след това да им осигуряват работа. Голяма част от работещите млади хора са демотивирани от заплащането и условията на труд в местните предприятия и административни структури. Те са ресурс за сивата икономика и са принудени да приемат временна или неквалифицирана работа, дори и да притежават образователен ценз, тъй като специалностите им не са конкурентни към изискванията на пазара на труда. Въпреки, че информационните технологии навлизат сериозно в бита и в работата, достъпът до информация на младите хора в община Брацигово е различен.

В града и няколко села, чрез читалищата и училищата се осигурява безплатен достъп до интернет, но компютрите и мрежата се използват повече с развлекателни, отколкото с образователни цели. Много млади хора в Брацигово участват в спортни клубове или културно – творчески групи, а училищата и читалищата си остават естественото място за образователни и възпитателни дейности с младите хора.

Относно професионалното развитие на младите хора е необходимо да бъдат създадени политики, подпомагащи кариерната им ориентация, което да облекчава включването им в системата на трудовата заетост. Необходимо е да се положат усилия относно плавното преминаване на младите хора от учебната скамейка към пазара на труда чрез разширяване на програмите за стажове и практики в реалния сектор и дуална форма на обучение по повече специалности.

В общината функционира Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Дейността й обхваща организацията и координацията на социално-превантивната работа на територията на общината.

Ежегодно Общински съвет – Брацигово приема Годишен план за младежта, разработван в изпълнение на Закона за младежта и Националната стратегия за младежта, които формират държавните политики за младите хора в съответствие с приоритетите за тяхното развитие.

В плана се залагат разнообразни дейности и организиране на събития, насочени към: Борбата с насилието в училище; Борба с наркоманиите; Възпитание на толерантност; Насърчаване на доброволчеството и благотворителността сред младите; Повишаване на здравната информираност и култура; Екологични акции; Подпомагане на кариерното развитие; Организиране на турнири и състезания по различни спортове и други.

Създаването на условия за практикуване и развитие на физическо възпитание и спорт от населението е неразделна част от социалната политика на община Брацигово. В тази връзка е определен ред и са създадени подходящи условия за ползване на общинската спортна база от граждани, развиващи физическо възпитание и спорт за всички. Създадени са и се поддържат зони за отдих, детски площадки и подходяща инфраструктура до местата за отдих, почивка и туризъм.

- Спортен комплекс – Стадион „Христо Гюлеметов - Бонбона" - гр. Брацигово с мултифункционално игрище е публична общинска собственост. Реновиран и се използва по предназначение – за масова физкултура и спорт; за тренировъчна дейност на лицензираните спортни клубове; за провеждане на спортни мероприятия; за реализиране на задължителните учебни програми и на извънкласните, извънучилищните и свободните занятия с физическо възпитание и спорт и за тренировъчна и състезателна дейност на децата и учениците.
- Реновирана е и спортна зала в село Бяга, както и стадион „Георги Михайлов – Бунара"
- Зала „Олимп" – общинска собственост, част от имота на бивша ПГСА - спешно се нуждае от цялостен ремонт, тъй като е предпочитана за тренировки и спортни мероприятия и от други съседни общини.
- Актова зала на бивша ПГСА – извършен е ремонт на отопление и осветление.

В почти на всички населени места на община Брацигово съществуват условия за спорт. Стадиони има в гр. Брацигово, с Бяга, с. Исперихово и с. Козарско. В по-голяма степен това са само футболни полета без други спортни игрища. В с. Равногор и с. Розово няма спортни бази, но като такива могат да се ползват дворовете на училищата. В с. Жребичко няма спортни терени.

Приета е общинска Наредба да управление и разпореждане с общински спортни обекти.

Традиционни спортове в общината са: футбол, тенис на маса, шах.

На територията на общината са сформирани 4 футболни клуба: ФК „Брацигово“– мъже, деца и юноши в гр. Брацигово, ФК „Чико - Бунара“ мъже, юноши старша възраст и подготвителна група в с.Бяга и ФК „Родопи-1921“ мъже с.Козарско; клуб по тенис на маса „СКТМ - Брацигово“.

Към 2023 г. се запазва дейността на три от местните футбулни клубове, участници в А и В футболна регионална група за възрастни, юноши и младежи. Провеждат се традиционните тенис турнири за аматьори за купа „Васил Петлешков“ и регионалните ученически спортни игри. Проведени са и благотворителни спортни турнири в подкрепа на доброволчески каузи, за подпомагане на хора в беда.

В общината има и регистрирано туристическо дружество „Брацигово”, чиято основна цел е да подпомага, популяризира и развива социалния туризъм, а именно - пешеходен, колоездачен, туризъм, също и алпинизъм, спелеология, ориентиране и екстремни спортове в община Брацигово. Към настоящият момент същото не развива дейност.

Сдружение „Риболовен клуб Брацигово-2014” организира състезания по спортен риболов.

Материално техническата база на всички спортни обекти е частично ремонтирана, но се нуждае от реконструкция и модернизация. Необходимо е да се обособят още детски и спортни площадки на открито, както и да се разшири училищната спортна инфраструктура.

3. Състояние на местната икономика

3.1. Икономическо развитие – тенденции и конкурентоспособност

Икономическото развитие на община Брацигово през периода на прилагане и изпълнение на ПИРО 2021-2023 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме ръст спрямо базовата 2020 г. Финансовите показатели на местните предприятия се подобряват. Бизнесът постепенно преодолява кризите и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, включително продължителната пандемия от коронавирус, войните, инфлацията, ръстът в цените на горивата, поскъпването на стоки, материали, доставки и други.

През 2021 г. ръстът на общинската икономика на фона на Ковид пандемията е силно неравномерен и съсредоточен в сектори като земеделие и търговия. При прегледа на данните за растежа трябва да имаме предвид, че 2022 г. се характеризира с висока инфлация, което от своя страна означава, че разликата между номиналния и реалния ръст на общинската икономика се различават значително. Промяната в добавената стойност по факторни разходи на нефинансовите предприятия в община Брацигово по данни на Института за пазарна икономика през 2022 спрямо 2021 година е с 36%. В парично изражение добавената стойност по факторни разходи в общината нараства от 8,9 млн. лева през 2021 г. на 12,1 млн. лева през 2022 г. Измерена на човек от населението добавената стойност по факторни разходи в община Брацигово се увеличава от 1076 лева на човек през 2021 г. на 1657 лева на човек през 2022 г. Бързото възстановяване и връщане към растеж на почти всички български общини през 2022 г. за пореден път потвърждава гъвкавостта на местната икономика на фона на поредицата от кризи - пандемия, войни и висока инфлация.

На етапа на изготвяне на настоящия Доклад за междинна оценка на изпълнението на ПИРО 2021-2027 г., все още няма публикувани официални данни на НСИ за състоянието на нефинансовия сектор и икономическите показатели на местните предприятия през 2023 г. и за целите на анализа е използвана статистическа информация за периода 2020-2022 г.

Икономиката на община Брацигово има подчертан индустриално - аграрен характер. Структуроопределящи отрасли са промишленост (предимно преработваща и лека), селско стопанство и туризъм. Водещ отрасъл е индустрията (микро, малки и средни предприятия в различни отрасли на икономиката – предимно в сферата на леката промишленост, преработката на селскостопанска продукция и шивашката дейност).

Таблица 31: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2020-2022 г.[5]

Номенклатура на икономическите дейности	2020	2021	2022
Общо	**272**	**266**	**305**
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	54	42	74
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	-	-	-
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	52	54	54
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	..	..	3
СТРОИТЕЛСТВО	10	13	18
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	83	89	87
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	..	5	..
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	26	27	25
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	3	..	..
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	9	8	9
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	6	5	6
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	..	-	..
ОБРАЗОВАНИЕ	..	..	-
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	7	7	7
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	..	-	..
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	10	10	9

Източник: Национален статистически институт

Броят на регистрираните нефинансови предприятия в община Брацигово през 2022 г. се увеличава значително, преди всичко заради ръст в икономическите оператори в сектор „Селско, горско и рибно стопанство“. Важно е да се отбележи, че ръстът им не се дължи на нови предприятия и инвеститори стартирали бизнес в сектора, а по-скоро на нормативното задължение от 2022 г. земеделските стопани да подават годишни статистически отчети. В предходните периоди в сектора се отчитат само земеделските предприятия, регистрирани по Търговския закон, а от 2022 г. отчети в НСИ подават всички земеделските производители, които извършват стопанска дейност,

[5] *В таблицата не са включени секторите, в които няма регистрирани предприятия или данните са посочени като конфиденциални.*

т.е. реализират продукти, стоки или услуги на пазара. По този начин, регистрираните стопани по Наредба № 3 за създаване и поддържане на регистър на земеделските производители, вече се отчитат от статистиката и това води до ръст на предприятията в сектора и на броя на фирмите в общината като цяло.

През периода 2020-2022 г. икономическото развитие на общината Брацигово бележи ръст, въпреки неблагоприятната макроикономическа среда, войни, кризи и политическа нестабилност. Основните икономически показатели на местните фирми се повишват и бизнесът се справя успешно с предизвикателствата.

През 2021 г. в общината развиват дейност 266 нефинансови предприятия, с 6 по-малко спрямо 2020 година, а през 2022 г. броят им се увеличава с 15% до 305. Най-много фирми през 2022 г. са регистрирани в сектор „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 87 (29% от предприятията в общината). На второ място е сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ – 74 фирми (24%). Следват предприятията в сектор „Преработваща промишленост“ – 54 (18%) и сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ – 25 (8%). Броят на предприятията в сектор „Строителство“ също бележи ръст през анализирания период. Към 2022 г. са отчетени 18 фирми или близо 6% от бизнеса в община Брацигово.

Таблица 32: Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2020-2022 г.

Година	ДМА	Произведена продукция (Стойност на продукцията)	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица
	Хиляди лева							Брой	
2020	15641	22075	34861	31423	32017	3473	946	701	465
2021	18156	24728	38779	35867	35203	4099	930	712	484
2022	20575	33480	57506	51303	51582	6167	850	710	459

Източник: Национален статистически институт

Произведената продукция през 2022 г. бележи ръст от близо 52% спрямо 2020 г. и достига 33 480 хил. лева. Приходите от дейността нарастват с 65% до 57 506 хил. лева и са най-високите за анализирания период. Ръст от 63% отчитаме и при нетните приходи от продажби (НПП), които за 2022 г. са 51 303 хил. лева и също са най-високите за изследвания период. Броят на заетите лица в общината леко се увеличава до 710 души, а на наетите намалява на 459, тъй като бизнесът свива разходите за персонал в резултат на някой негативни макроикономически условия и технологично обновяване и модернизация на производствата.

Около 46% от произведената продукция в общината и 34% от НПП са реализирани в сектора на преработващата промишленост, което го превръща във водещ отрасъл за местната икономика. Второ място по икономически показатели заема строителството – 24% от произведената продукция и 16% от НПП. Трети остава сектора на търговията и услугите с 10% от произведената продукция и 35% НПП.

Таблица 33: Предприятия (без финансовите) по групи според броя на заетите в тях в община Брацигово за периода 2020 – 2022 година (брой)

Предприятия	2020	2021	2022

Микро - до 9 заети	264	254	295
Малки - 10 - 49 заети	..	12	10
Средни - 50 - 249 заети	..	-	-
Големи над 250 заети	-	-	-
Общо	**272**	**266**	**305**

Източник: Национален статистически институт

В община Брацигово преобладават микропредприятията с до 9 заети лица – 295 броя или (97%) от бизнеса през 2022 г. Малките и средни предприятия са само 10. В общината няма регистрирани средни и големи предприятия с персонал от 50 до 249 и над 250 лица. Към 2022 г. микропредприятията произвеждат 60% от продукцията в общината в размер на 19 984 хил. лева.

В рамките на отчетния период се наблюдава ръст на финансовите резултати и относителния дял на предприятията с печалба в общината нараства от 73,1% на 78,1%. Предприятията със загуба намаляват от 17,3% на 11,1%, а тези с нулев резултат се колебаят между 9% и 10%.

Таблица 34: Разпределение на нефинасовите предприятия според крайния финансов резултат от дейността им по години

	Предприятия	Предприятия с печалба		Предприятия със загуба		Предприятия с нулев резултат	
Година	**Брой**	**Брой**	**%**	**Брой**	**%**	**Брой**	**%**
2020	272	199	73,1	47	17,3	26	9,6
2021	266	202	76,0	40	15,0	24	9,0
2022	305	238	78,1	34	11,1	33	10,8

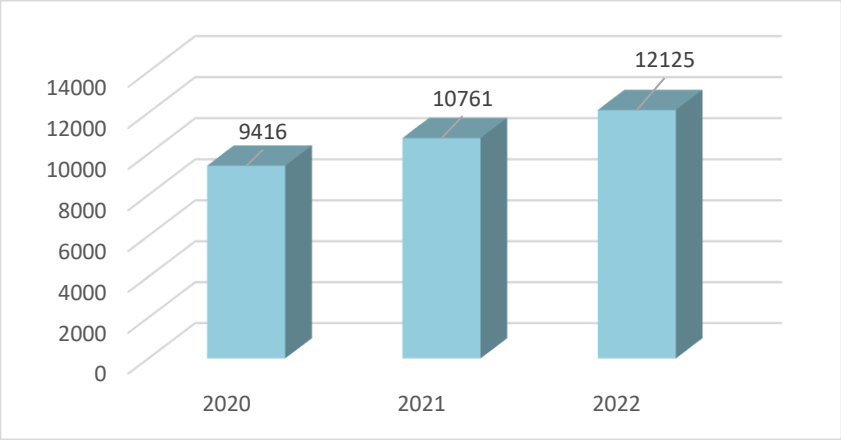
Източник: Национален статистически институт

Средната годишна работна заплата в община Брацигово се увеличава с 29% и през 2022 г. е 12 125 лева. Въпреки това възнагражденията остават значително по-ниски спрямо средната брутна годишна работна заплата за страната – 21 242 лева, средната заплата за ЮЦР – 16 809 лева и за област Пазарджик – 16 407 лева за 2022 г. Най-високи са възнагражденията на работещите в сферата на образованието, хуманното здравеопазване и социални услуги, а най-ниски в секторите на търговията, хотелиерството и ресторантьорството.

Таблица 35: Средна брутна годишна работна заплата в община Брацигово 2020-2022 г.

2020	2021	2022
9416	10761	12125

Графика 7: Динамика на средната брутна работна заплата в община Брацигово 2020-2022 г.

Източник: Национален статистически институт

По официални статистически данни в периода 2020-2022 г. в община Брацигово са направени чуждестранни инвестиции в размер на 982,5 хил. евро.

Таблица 36: Общ размер на чуждестранните инвестиции 2020-2022 г. (хил. евро)

2020 г.	2021 г.	2022 г.
58,3	411,5	512,7

Източник: Национален статистически институт

Изводът, който се налага е, че от началото на прилагане на ПИРО през 2021 г. общинската икономика на Брацигово е в подем. Прегледът на тенденциите ясно извежда основните фактори, които отключват потенциала за растеж на региона. Сферите на дейност, които растат най-бързо са тези, които съсредоточават в себе си най-високата инвестиционна активност. От важно значение е и човешкият капитал, като в средносрочен план все по-важни за развитието на бизнеса ще са демографските тенденции и цялостното качество на живот.

Благоприятните природни условия и ресурси в общината формират потенциал за развитие на преработваща промишленост, селско стопанство, културно-исторически, селски, еко,орнитологичен спа туризъм и съпътстващи дейности - търговия и услуги.

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. В тази връзка е важно да се определи икономическото състояние на заобикалящите общината територии, което детерминира средата за нейното развитие, позицията на общината спрямо съседните й общини, наличните й сравнителни предимства и потенциали за растеж, както и основните ограничители за икономическия подем на общината.

3.2. Промишленост, търговия и услуги

Икономиката на община Брацигово се развива на база наличните местни ресурси и традиционни производства. Промишлеността е преди всичко лека и е един от основните отрасли за икономиката. Преобладават предприятията в сферата на дървообработващата, хранително-вкусовата, шивашката промишленост, обработката на кариерни материали и минерални суровини, производство на козметични и лекарствени препарати и пластмасови изделия.

Колебливите тенденции в развитието на преработващата промишленост говорят за задълбочаващи се проблеми, свързани с ниската конкурентоспособност и липсата на предприемачество. Социалното изражение на тези проблеми е свързано с липсата на работни места и увеличаване на безработицата. От пространствена гледна точка, намалява търсенето на терени за развитие на промишлени производства.

Към 2022 г. в преработващата промишленост работят 19% от предприятията и 43% от наетите лица в община Брацигово.

Таблица 37: Основни промишлени предприятия в община Брацигово към 2023 г.

№	Предприятие	Код по КИД *	Идентификатор на имота по кадастър или координати на местоположението
1.	ЕТ"Мечта - Методи Аврамов"	Производство на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия 1071	ул."Пета" с. Козарско
2.	" Прима - ТТ" ЕООД	Производство на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия 1071	ул."Тридесет и четвърта" № 37 с. Козарско
3.	" Таногруп" ЕООД	Производство на закуски 1071	ул. "Тридесет и трета" № 2 с. Козарско
4.	" Интер Д" ООД	Производство на млечни продукти 1051	ул."Първа" № 49 с. Козарско
5.	" Интер Д" ООД	Месопреработвателно предприятие 1013	Стопански двор с. Козарско
6.	" Санк" ООД	Производство на алуминиева дограма 2512	ул." Първа" № с. Козарско
7.	"Фотекс" ООД	Дървопреработващ цех 1623	" Стопански двор" в с. Козарско
8.	"Джортани" ЕООД	Производство на биоцидни препарати 1091	ул." Двадесет и втора" в с. Козарско
9.	"Фармахим вест" ООД	Производство на гранулирани храни за животни 1091	ул." Двадесет и втора" в с. Козарско
10.	"Валкин лес" ЕООД	Дървопреработващ цех 1623	" Стопански двор" в с. Козарско
11.	"Тивес козметик" ООД	Цех за производство на козметични изделия 240	" Стопански двор" в с. Козарско
12.	"ВВС Лес 88" ЕООД	Дървопреработващ цех 1623	" Стопански двор" в с. Козарско
13.	"Монд Дивелъдмент" ЕООД	Производство на зеленчуци, (оранжерии) 113	м. Оранжерии в с. Козарско
14.	ЕТ" Иван Тончев - Аквамарин ИТ"	Дървопреработващ цех 1623	"Стопански двор" в с. Бяга
15.	"Бял бор Инженеринг "ЕООД	Дървопреработващ цех 1623	м. "Свети Спас" в землището на гр. Брацигово
16.	ЕТ "Карт инвест - Георги Карталов"	Обработка на скални материали 2370	бул. Трети март“ № 93 гр. Брацигово
17.	„ БГ Хаус“ ЕООД	Производство на сглобяеми къщи, дървена дограма и мебели 1623	бул. Трети март“ № 71 гр. Брацигово
18.	„Д+ Д“ ООД	Производство на пластмасови изделия 2222	бул. Трети март“ № 101 гр. Брацигово
19.	„Кмета 2012“ ЕООД	Дървопреработвателно предприятие 1623	бул. Трети март“ № 77 гр. Брацигово
20.	„РАПТЕКС“ ЕООД	Шивашко предприятие 143	бул. Трети март“ № 77 гр. Брацигово
24.	„ Спектър Керамик “ООД	Изработка на керамични изделия	бул. Трети март“ № 70

		2349	гр. Брацигово
25.	„ Спектър Керамик Г “ ЕООД	Производство на керамични изделия 2349	бул. Трети март“ № 70 гр. Брацигово
26.	„ Кератек груп“ ЕООД	Производство на керамични изделия 2349	м. „ Спукани поляни“ гр. Брацигово
27.	„ Маринови и сие“ ЕООД	Производство на алуминиева дограма 2512	бул. Трети март“ № 74 гр. Брацигово
28.	„Григори – ЮР“ ООД	Производство на алуминиева дограма 2512	ул.“ ген. Никола Генчев“ № 60 гр. Брацигово
29.	„Мрамор Риолит – Б“ АД	Обработка и търговия на скално – облицовъчни материали 4673	м. „ Грамадите“ в землището на гр. Брацигово
30.	„ Вомад 06“ ЕООД	Обработка на скални материали 4673	ул.“ ген. Никола Генчев“ № 58 гр. Брацигово
31.	„Орешака В.Х.“ ЕООД	Дървопреработващ цех 1923	бул. Трети март“ гр. Брацигово
32.	ЕТ“ Стромон Е – 1- Димитър Китов“	Дървопреработващ цех 1923	бул. Трети март“ № 131 гр. Брацигово
33.	„ Братя Пашкулеви“ ООД	Строителство на жилищни и нежилищни сгради 4120	м. „ Грамадите“ в землището а гр. Брацигово
34.	ЕТ“ Алин – Александър Радев“	Производство на мебели 3103	бул. Трети март“ № 74 гр. Брацигово
35.	ЕТ“ СЮМ – Анастасия Младенова“	Производство на бетонови изделия 2361	м. „ Перето“ в с. Исперихово
36.	„ Равногор“ ООД	Млекопреработващо предприятие, производство на мляко и млечни продукти 1051	м. „ Конарника“ в землището на с. Равногор
37.	ЕТ“ Дида 98 – Диана Коланева“	Дървопреработвателно предприятие 1623	Стопански двор в с. Равногор
38.	ЕТ“ Елен – Иван Петров“	Дървопреработвателно предприятие 1623	Стопански двор в с. Розово
39.	„Тони Транс Парадайс“ ЕООД	Транспортна фирма 4941	ул.“ Лев Желязков“ № 4 гр. Брацигово
40.	„ Дани – Миг“ ЕООД	Производство на алуминиева дограма 2512	м. „Развей“ в землището на гр. Брацигово
41.	„Мармостил“ ЕООД	Обработка и монтаж на скални материали 4673	Извън регулация гр. Брацигово
42.	„ Евробилдинг“ЕООД	Строителство 4120	бул. Трети март“ № 34 гр. Брацигово
43.	„Новатекстил комерс“ ЕООД	Производство на облекло 1419	бул. Трети март“ № 90 гр. Брацигово
44.	„Комплект ББ“ ЕООД	Производство на дограма 1623	Индустриална зона м.“ Свети Спас“ гр. Брацигово
45.	„Елен – 2019“ ЕООД	Преработка на дървесина 1623	Стопански двор с. Розово
46.	“ИЕНД ДЖИ БГ“ ЕООД	Строителство на жилищни и нежилищни сгради 4120	с. Бяга, Стопански двор
47.	ЕТ“ Али 2011 – Али Зартов“	Строителство на жилищни и нежилищни сгради 4120	с. Исперихово ул.“Двадесет и пета“ № 36
48.	„Каменар груп 1 „ ЕООД	Обработка и монтаж на скални материали 4673	бул. Трети март“ № 72 А гр. Брацигово

Източник: Община Брацигово

Основните промишлени отрасли и по-значими предприятия в тях към 2023 г. са:

- Шивашка промишленост

Производството на облекло и други шивашки изделия е най-развитият отрасъл през последните години. Развитието се дължи на контакти на наши фирми със западни фирми и износа на готова продукция.

Голямо влияние за развитието на шивашката промишленост оказва наличието на женска работна сила в общината. Така се решават и някои социални проблеми на месното население. Понастоящем основните шивашки предприятия в общината са „Раптекс"ЕООД и „Новатекстил комерс" ЕООД.

- Дървообработваща промишленост

Наличието на гори със стопанско предназначение в община Брацигово благоприятства развитието на дървообработването. В Общината съществуват няколко дървообработващи предприятия, специализирани в производството на дограма, дървени сглобяеми къщи, дървени палети, различни дърводелски услуги, мебели и др.

- Най-големите фирми са:
  - „Фотекс" ООД с.Козарско,
  - „Валкин лес" ЕООД с.Козарско,
  - „ВВС Лес" ЕООД с.Козарско,
  - ЕТ „Иван Тончев – Аквамарин ИТ" с.Бяга,
  - „Бял бор" АД,
  - „Полиатива" АД,
  - „Бял бор дом" АД,
  - „Кмета 2012" ЕООД,
  - „Орешака В.Х." ЕООД,
  - ЕТ „Стромон Е-1 – Димитър Китов"
  - ЕТ „Алин – Александър Радев",
  - ЕТ „Дида 98 – Диана Коланева" с.Равногор,
  - ЕТ „Елен – Иван Петров",
  - „Елен – 2019" ЕООД ,
  - „Братя Пашкулеви" ООД,
  - „Стойчев и сие" ЕООД ,
  - „Равногор – Лес" ООД с.Равногор,
- Хранителна-вкусова промишленост

В общината съществуват добри условия за развитие на хранително-вкусова промишленост. Същевременно предприятията от този отрасъл срещат трудности с реализацията на продукцията, с покриване на стандартите на ЕС и др.

На територията на общината в хранително-вкусовата промишленост развиват дейност следните фирми:

- ЕТ „Мечта – Методи Аврамов" с.Козарско – производство на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия;
- „Прима – ТТ" ЕООД с.Козарско - производство на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия;
- „Таногруп" ЕООД с.Козарско – производство на закуски;
- „Равногор" ООД - с.Равногор с предмет на дейност преработка на мляко и производство на млечни продукти.
- „Интер Д" ООД с.Козарско – производство на млечни продуктии месопреработващо предприятие;
- „Монд Дивелънмент" ЕООД с.Козарско – производство на зеленчуци.

- Обработка на кариерни материали и минерални суровини

- „Карт Инвест - К.Карталов” ЕТ - производство на мраморни изделия и облицовки;
- „Спектър-Керамик”ООД- производство на керамични изделия;
- „Кератек Груп“ ЕООД - производство на керамични изделия;
- „ВОМАД - А. Дамов” ЕТ - производство на мраморни изделия и облицовки;
- „Мрамор Риолит - Б” АД - производство и търговия със скално-облицовъчни материали;
- „Мармостил” ЕООД – обработка и монтаж на скални материали
- „Спектър – керамик Г“ ЕООД – производство на керамични изделия.

- Строителство:

- „БГ Хаус“ ЕООД – производство на сглобяеми къщи, дървено дограма и мебели;
- „Братя Пашкулеви”ООД – строителство на сгради и съоръжения;
- „Евробилдинг” ЕООД – строителство на сгради и съоръжения;
- „Маринови и сие“ ЕООД – производство на алуминиева дограма;
- „Григори - ЮР“ ООД - производство на алуминиева дограма;
- „Дани – Миг“ ЕООД - производство на алуминиева дограма.
- „СЮМ – Анастасия Младенова“ ЕТ – производство на бетонови изделия.
- „Санк“ ООД – производство на алуминиева дограма.

- Производство на козметични и лекарствени препарати:

- „Джортани“ ЕООД – производство на биоцидни препарати;
- „Фармахим - вест“ ООД – производство на гранулирани храни за животни;
- „Тивес козметик“ ООД – цех за производство на козметични изделия.

- Производство на пластмасови изделия:

- „Д + Д“ ООД .

По-голямата част от промишлените предприятия са съсредоточени в град Брацигово и село Козарско, които се оформят като основни икономически центрове на общината. Икономическите субекти са разположили своите производствени мощности предимно в периферните север-северозападни части на града. Така се е обособилаедна основна производствена зона. Индустриални производства има и в селата Равногор и Бяга.

Първичният икономически сектор е секторът, който представлява добиването на суровини за преработване, като добиване на полезни изкопаеми, селско стопанство, дърводобив, лов и риболов, солодобив. Първичният сектор обединява производства и дейности, чиято продукция е жизненоважна за човека и човешкото общество. Състоянието на селското и горско стопанство в община Брацигово е разгледано в следващия раздел.

Вторичният икономически сектор или индустриален сектор, включва онези икономически сектори, които създават завършен, използваем продукт: производството и строителството. В община Брацигово има традиции в промишлеността и най-вече в някои подотрасли, които могат и трябва да се използват с цел развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението. За ефективното функциониране на предприятията е необходимо да се осигури подходяща инфраструктура, която да създава условия за екологично и качествено производство.

Третичният сектор или секторът на услугите се състои от всички икономически дейности, чиято цел е производството на услуги, изисквани от населението. Поради тази причина той е известен и като сектор на услугите. Въпреки че първичният и вторичният сектор са посветени на производството на материални блага, съществуването на третичния сектор дава възможност да се

класифицират всички икономически дейности, които позволяват увеличаване на благосъстоянието на потребителите чрез услуги, т.е. чрез производството на нематериални блага.

Заведенията за хранене и развлечения в общината към 2023 г. са общо 25, като са концентрирани предимно в гр. Брацигово, с. Равногор, с.Бяга и Летовище „Васил Петлешков“

Секторът на услугите е по-развит в гр. Брацигово и слабо представен в селата.

В гр. Брацигово има 6 броя фризьорски салони, 2 броя шивашки ателиета, 2 броя козметични салони, 4 броя ателиета за маникюр, 1 брой работилница за металообработване, 2 броя работилници за дърводелски услуги, 5 броя авторемонтни работилници, 2 броя работилница за подмяна и ремонт на гуми, 2 броя счетоводни кантори, 2 броя офиса на “Easy Pay“, 3 броя автомивки.

В с. Бяга има 2 брой фризьорски салони, 2 броя козметични салони, 1 броя офис - каси на “Easy Pay“ и 1 брой автомивка .

В с. Козарско има 1 офис каса на „Easy Pay“.

На територията на общината сферата на услугите липсват извършване на таксиметров превоз, обущарски услуги, стъкларски услуги и ремонтни дейности на електроуреди.

На територията на гр.Брацигово има 35 търговски обекта от които 17 са магазини за хранителни стоки, 2 броя аптеки и 11 за промишлени стоки и 4 магазина за дрехи и предмети втора употреба и един павилион за закуски, произведени на място.

В с.Равногор има 7 търговски обект - 4 магазина за хранителни стоки и 3 за промишлени.

В с.Розово функционират 3 броя магазини за хранителни стоки.

В с.Бяга има 10 броя търговски обекти, като 5 от тях са магазини за хранителни стоки, 2 за промишлени стоки, 1 за закуски, произведени на място и 1 селскостопанска аптека.

В с.Исперихово има 13 търговски обекта, като 1 са магазини за хранителни стоки, 1 селскостопанска аптека, 1 аптека, 1 за закуски, произведени на място и останалите са магазини за промишлени стоки.

В с.Козорско има 7 търговски обекта, като 5 са магазини за хранителни стоки, 1 за промишлени стоки и 1 аптека.

Община Брацигово вече не издава разрешителни за търговия и лицензи.

3.3. Селско и горско стопанство

Селско стопанство

Селското стопанство е сред основните отрасли на местната икономика и източник на доходи и поминък за населението на община Брацигово. Планинските и полупланински условия на релефа определят приоритетното развитие на животновъдството и ограничените възможности на растениевъдството в някой райони. Земеделските земи в планинската част са предимно разпокъсани и маломерни, труднодостъпни и с големи наклони.

Поради природо-географските особености на общината, обработваеми земеделски земи има най-вече в землищата на Исперихово, Козарско и Бяга заради равнинният им характер. Отглежданите селскостопански култури са предимно зърнени и фуражни – пшеница, ечемик, технически култури, овощни и зеленчукови култури – ябълки, сливи, праскови и картофи. В някои части на общината се отглеждат лозя. В землището на Козарско, Института по тютюна и тютюневите изделия поддържа опитно поле. В селото има и условия за оранжерийно производството. През последните години се развива динамично производството на билки и маслодайна роза, като розата е знакова култура за общината, част от нейната идентичност.

Плодородието и състава на почвата са основни фактори за развитието на растениевъдството. Най-високият бонитетен бал на земите на територията на общината е 3-та категория, а най-ниският бонитет е 10-та категория. Най-разпространена е 9-та категория земя, а най-малко площи заемат земите от 3-та категория. Единствените земи от 3-та категория са в Исперихово и Бяга, а най-висок дял 4-та категория има в селата Бяга, Исперихово и Козарско. Село Розово е с преобладаваща бонитетна категория 6, а земите в град Брацигово и село Жребичко са от 9-та категория.

Добивите от селскостопански дейности през последните години са незадоволителни, а изкупуването на продукцията е неорганизирано и на ниски цени. Поради тази причина по-голямата част от земеделските земи не се обработват и се превръщат в ливади и пасища. Наличието на многобройни пасища е предпоставка за развитието на животновъдството и отглеждането на овце, говеда и кози.

В община Брацигово е регистрирано едно сдружение за напояване – „Стара река“ с. Бяга. По данни на „Напоителни системи“ ЕАД, клон Тополница, в община Брацигово през 2021 г. са били полети 81 дка, през 2022 г. – 15 дка, а през 2023 г. – 25 дка земеделски площи, предимно зеленчукови култури. Броят на регистрираните земеделски стопани в общината е съответно: 156 - 2021 г., 155 -2022 г. и 140 – 2023 г.

Общата площ на селскостопанския фонд на община Брацигово към 2023 г. е 98 617 дка (43% при средни за страната 55%).

Таблица 38: Баланс на площите по видове територии и по предназначение

Вид територия по предназначение	Брой	Брой %	Площ дка	Площ %
Урбанизирана територия	2872	8,65	5941,513	2,59
Територия за транспорт	75	0,23	1175,074	0,51
Земеделска територия	29061	87,52	98617,001	42,99
Горска територия	1018	3,07	120053,057	52,33
Води и водни обекти	179	0,54	3628,974	1,58

Източник: Общинска служба по земеделие – гр. Пещера, офис Брацигово

По данни на Общинската служба по земеделие 52,33% от площите в общината са горски територии, 2,59% са урбанизирана територия на населените места, а останалите територии се разпределят между водни площи и обекти и транспортна инфраструктура.

Таблица 39: Баланс на териториите в община Брацигово по видове собственост

Вид собственост	Брой	Брой %	Площ дка	Площ %
Неустановена	3	0,01	1,254	0,00
Държавна публична	371	1,12	52586,404	22,92
Държавна частна	804	2,42	61176,711	26,67
Общинска публична	3413	10,28	23324,514	10,17
Общинска частна	4195	12,63	24395,528	10,63
Частна	22536	67,87	45534,697	19,85
Кооперативна	5	0,02	35,518	0,02
Обществени организации	308	0,93	3394,726	1,48
Чуждестранна	4	0,01	3,294	0,00

Религиозна	22	0,07	158,384	0,07
Съсобственост	188	0,57	4280,154	1,87
Изключителна държавна	1	0,00	6634,904	2,89
Стопанисвано от общината	1347	4,06	7803,227	3,40

Източник: Общинска служба по земеделие – гр. Пещера, офис Брацигово

Най-голям относителен дял заемат територите - държавна, частна и публична собственост – общо 49,59%. На второ място са територите общинска частна и публична собственост – 20,80% и частната собственост – 19,85%. Останалите територии се разпределят между стопанисвани от общината, площи изключителна държавна собственост, имоти в съсобственост, на обществени организации и кооперативна собственост.

С начин на трайно ползване „нива" в община Брацигово има 14 936 имота с обща площ 36 120,027 дка или 15,74% от територията. Пасищата са 26 492,717 дка или 11,55, ливадите – 10 003,388 дка (4,36%). С начин на трайно ползване овощна градина са 25 81,233 дка, (1,13%), лозята са 711,328 дка, а другите трайни насаждения – 141,917 дка. Етерично-маслодайните култури в общината са 150,144 дка дка, а с начин на трайно ползване оранжерия – 101,919 дка.

Обработваемата земеделска земя в община Брацигово в периода 2021-2023 г. е 40 537,516 дка. Растениевъдството в общината има ограничено развитие, поради почвено-климатичните условия и планинския и полупланински релеф. Въпреки това има възможност за отглеждането на трайни насаждения и лозя, а отглеждането на картофи и традиционно за района. Сред основните отглеждани земеделски култури са пшеница, слънчоглед, ечемик, тритикале, маслодайна роза, ябълки, сливи и други плодове. Зеленчукопроизводството е слабо застъпено в района. Най-много площи се засаждат с картофи.

Релефът и климатът благоприятстват развитието на животновъдството, с предимство на високопланинското животновъдство. Това е фактор за отличните условия за поддържане на био стопанства с екологично чист краен продукт за потребителите. Животновъдството осигурява суровина за развитието на месопреработвателната и млекопреработвателната промишленост. Традиционно в общината са застъпени говедовъдството, овцевъдството, козевъдството и коневъдството. В последните години е повишен интересът и към пчеларството. На територията на община Брацигово няма регистрирани кланици. Договори за имунопрофилактика и лечение на животни към 2023 г. имат шест ветеринарни лекари.

Таблица 40: Брой обекти и брой животни, регистрирани в община Брацигово към 2023 г.

Населено място	Говеда		Овце		Кози		Коне		Свине		Пчелини	
	Обекти	Животни	Обекти	Животни	Обекти	Животни	Обекти	Животни	Обекти	Животни	Обекти	Кошери
гр. Брацигово	1	7	3	315	0	0	0	0	0	0	1	60
с. Бяга	2	72	2	448	0	0	0	0	0	0	5	115
с. Жребичко	2	60	0	0	0	0	4	107	0	0	0	0
с. Исперихово	1	20	5	7385	1	15	0	0	1	65	3	60
с. Козарско	1	37	2	34	2	44	0	0	0	0	1	5
с. Равногор	3	185	1	14	0	0	2	18	0	0	2	105

с. Розово	0	0	1	133	0	0	1	28	0	0	0	0
Общо	**10**	**381**	**14**	**1679**	**3**	**59**	**7**	**153**	**1**	**65**	**12**	**345**

Източник: Областна дирекция по безопасност на храните - Пазарджик

Животновъдството в общината се развива динамично през последните години. Доминиращите сектори са овцевъдство, говедовъдство, коневъдство и пчеларство. Най-много едри преживни животни /ЕПЖ/ се отглеждат във фермите в с. Равногор, с. Бяга и с. Жребичко. Дребни преживни животни /ДПЖ/ преобладават в стопанствата в с. Исперихово, гр. Брацигово, с. Бяга и с. Розово. Коневъдството се развива в с. Жребичко и селата Равногор и Розово. Започва да се възражда и свиневъдството, като през 2023 г. е регистриран 1 животновъден обект в с. Исперихово, в който се отглеждат 65 броя свине за угояване. Като цяло броя на отглежданите овце и кози в общината намалява през периода 2021-2023 г. Пчелините също намаляват, а броя на отглежданите говеда и коне се запазва почти постоянен.

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната ни към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

Тенденциите в развитието на селското стопанство следват тези в страната, които са свързани с намаляване на производството, ниска рентабилност и ниска конкурентоспособност на сектора. Намаляването на изкупните цени и заливането на пазара с вносни стоки правят сектора все по-малко привлекателен. Възможностите за финансиране, които предлагат европейските фондове са добър начин за подкрепа на сектора и неговото възстановяване.

При развитието на селското стопанство в община Брацигово трябва да се спазват изискванията на общата земеделска политика на ЕС, според която заетите в селското стопанство трябва да използват екологично-устойчиви методи на земеделие. Те трябва да се стремят да поддържат постоянни затревени площи /тревата абсорбира въглероден двуокис, което подпомага борбата с климатичните промени/, да отглеждат различни култури, а не моно култури, и да обработват определена част от тяхната орна територия по начин, който насърчава биоразнообразието. Този подход включва и изграждане на локални пречиствателни съоръжения за отпадни води към съществуващите и новите обекти, свързани с животновъдство, с възможност за обслужване и на стопанства от съседни общини.

Горско стопанство

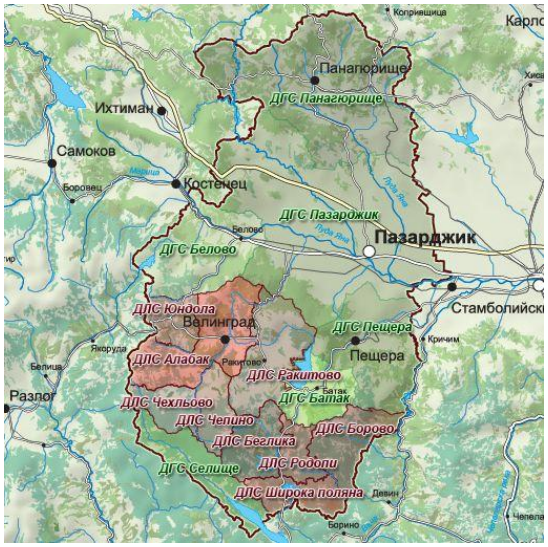
Горските ресурси в община Брацигово са едно от най-големите ѝ природни богатства. От една страна, те са суровина за развитие на дървопреработващата и мебелната промишленост, а от друга, създават условия за развитието на туризма. Именно поради тази причина, тяхната устойчива експлоатация и съхранение са от ключово значение.

Горските територии заемат най-голям относителен дял в землищата на община Брацигово –114,30 кв.км. (49,80% при средно за страната 33%).

Държавният горски фонд на територията на общината се управлява от Държавно горско стопанство - Пещера, в структурата на РДГ – Пазарджик, Южноцентрално държавно предприятие – гр.Смолян. Основните приходи идват от продажбата на дървесина и от организирания ловен туризъм. За поддържането на екоравновесие и биоразнобразие ежегодно се извършват редица мероприятия, свързани със залесяване и разселване на дивеч.

Горските територии на община Брацигово, по данни на ТП ДГС Пещера са 13 081,2 ха. По Горскостопански план за ТП ДГС Пещера, чиято площ включва община Пещера и община Брацигово е определена средна лесистост – 93% спрямо горската площ. По вид на горите преобладават – иглолистни – 4 801,30 ха; издънкови за превръщане – 5 623,3 ха; нискостъблени – 575,8 ха; широколистни високостъблени – 2 080,9 ха и тополови – 0,1 ха.

Фигура 10: Карта на РДГ – Пазарджик

Държавният горски фонд на територията на общината се управлява от Държавно горско стопанство Пещера, в структурата на РДГ – Пазарджик, Южноцентрално държавно предприятие – гр. Смолян. Основните приходи идват от продажбата на дървесина и от организирания ловен туризъм. За поддържането на екоравновесие и биоразнобразие ежегодно се извършват редица мероприятия, свързани със залесяване и разселване на дивеч.

По Горскостопански план за ТП ДГС Пещера, чиято площ включва община Пещера и община Брацигово е определена средна лесистост – 93% спрямо горската площ.

Таблица 41: Разпределение на общата горска площ в община Брацигово по видове собственост (ха)

Вид собственост	**Горски територии**
Държавна	9759,4
Общинска	1908,5
Публична държавна	982,0
Частна на физически лица	214,2
Юридически лица	215,1
Съсобственост	2,0
ОБЩО:	**13081,2**

Източник: ДГС – Пещера

По-голямата част от общинската горска територия е с иглолистна дървесина. Поради тази причина Община Брацигово не може да задоволява нуждите си с дърва за огрев и това се осъществява от ДГС – Пещера. Общината може да задоволи до някаква степен нуждите на фирми

преработващи строителна дървесина, която се предоставя на желаещите чрез продажба. Голяма част от пашата на добитъка се задоволява от горите. Основните приходи в сектор горско стопанство идват от продажбата на дървесина и от организирания ловен туризъм.

На територията на общината попадат части от четири защитени зони по НАТУРА 2000:

- Защитена зона Родопи – Западни;
- Защитена зона Бесапарски възвишения;
- Защитена зона за опазване на дивите птици Бесапарски ридове;
- Защитена зона за опазване на дивите птици Западни Родопи.

На територията на община Брацигово са регистрирани 19 броя дървопреработватели и търговци на дървесина. Няма регистрирани производители на дървени въглища.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Каптажите в горските територии са основни водоизточници за снабдяване с питейна вода. Ежегодно се предоставят площи на местното население, осигуряващи паша на голяма част от селскостопанските животни. При благоприятни условия се събират билки, гъби и горски плодове, но тази дейност няма стопанско значение, а е предимно за лични нужди на местното население. От голямо значение за населението в района са и защитно-водоохранните и противоерозионни функции на гората.

От голямо значение за населението от района са защитно-водоохранните, противоерозионните и рекреационните функции на горите, които съдействат за подобряване на климата, предотвратяване и ограничаване на ерозията, възстановяване и запазване на почвите. Горските комплекси са единствените източници на питейна вода за селищата в общината. Със здравните си и украсни функции създават приятни условия за отмора и почивка, чрез различните форми на туризъм. В землището на Равногор се намира Държавен горски разсадник Равногор.

С оглед развитието на туризма в района е важно да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия през следващите години и да се подпомага естественото възобновяване на насажденията.

До края на програмния период 2021-2027 г. е необходимо разработването на програми за залесяване на горските територии, пострадали от бедствия и пожари. Нужно е балансирано използване на горите по начин, който няма да бъде за сметка на устойчивото развитие на туризма. Важно е да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия. Предвид факта, че развитието на общинската икономика до голяма степен зависи от използването на горите, то от важно значение е запазването на ресурсите от горския фонд, за да се запазят неговите екологични и социално-икономически функции.

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

4.1. Транспортна инфраструктура и пътна мрежа

Община Брацигово няма важно транспортно-географско положение и е встрани от главни пътни артерии, но съществуват добри транспортни връзки и пътна инфраструктура.

Територията на община Брацигово се обслужва основно от автомобилен и ЖП транспорт. Чрез тях се осъществяват производствените връзки и гражданските пътувания между населените места. Функционират общинска, областна и републиканска транспортни схеми, осигуряващи

връзки на населението от общината до общинския център - град Брацигово, областния център - град Пазарджик и до по-големите градове /София, Пловдив и др./.

Регионалните връзки на град Брацигово и останалите селища в общината са добре изградени като същите са формирали добра транспортно-комуникационна обвързаност помежду си, както и с основните областни центрове в региона. Съществуват транспортни връзки с всички околни населени места и със съседни общини – Пещера и Батак.

Пътната мрежа на територията на общината е добре развита с по-голяма гъстота в северната част, което е обусловено от релефа и разположението на населените места.

През територият преминават следните пътища от републиканската пътна мрежа:

- път III-375 /Пазарджик - Пещера/ - Бяга - Исперихово - Йоаким Груево - Пловдив от км 4+000 до км 15+200 - 11,200 км – преминава през равнинната част на общината и свързва Пещера с Кричим и Пловдив, като преминава през селата Бяга и Исперихово.
- път III-377 Пещера - Брацигово - Равногор от км 3+320 до км 22 + 65 - 18,845 км – този път свързва общинския център със селата от южната планинска част – Розово и Равногор.
- път III-8004 /Пазарджик - Пловдив/ - Огняново - Исперихово от км 9+620 до км 12+480 - 2,860 км – прекласиран след 2000 г. Път който свързва общината с община Пазарджик.

Общата дължина на републиканската пътна мрежа в община Брацигово е 32,905 км.

Съществуващите републикански автомобилни пътища и техните габарити са задоволителни за настоящото натоварване с МПС. Трасетата преминават през центровете на населените места, като създават шумово и въздушно замърсяване на околната среда.

По информация на Областно пътно управление – Пазарджик към 31.12.2023 г. в лошо техническо и експлоатационно състояние са 6,324 км или 19% от републиканските пътища на територията на община Брацигово. В средно техническо състояние са 9,630 км или 29%, а останалите 16,951 км или 52% от републиканските пътища в общината са в добро състояние.

По вид настилката към дата 31.12.2023 г. е следната:

- Асфалтобетон 32,173 км.
- Биндер 0,251 км.
- Паважна 0,481 км.

По вида на настилките 98,5% от републиканските пътища са с асфалтобетон и само 1,5% или 0,481 км – паваж.

Таблица 42: Вид на настилките на републиканските пътища в община Брацигово

№ по ред	Номер на клас и наименование на пътя	Обща дължина на участъка			Паваж			Асфалтобетон		
		от км	до км	км	от км	до км	км	от км	до км	км
1	Ш-З 75 /Пазарджик- Пещера Бяга-Исперихово- Йоаким Груево- Пловдив	4+000	15+200	11,200				4+000	15+200	11,200
	Общо	**11,200**								
2	Ш-З 77 Пещера-Брацигово-Равногор	3+320	22+165	18,845	6+877	7+015	0,138	3+320	6+877	3,557
					21+822	22+165	0,343	7+015	21+822	14,807
	Общо						**0,481**			**18,364**
3	Ш-8004/Пазарджик-Пловдив/- Огняново - Исперихово	9+620	12+480	2,860				9+620	12+480	2,860

	Общо:	**2,860**								
ОБЩО за Община Брацигово				**32,905**			**0,481**			**32,424**

Източник: Областно пътно управление - Пазарджик

Таблица 43: Списък на населените места, през които преминават републикански пътища на територията на община Брацигово

№ по ред	**Наименование на пътя**	**Брой населени места**	**Населени места**	**от км.**	**до км.**	**Общо, км**
1	Път III-375/Пазарджик- Пещера/ - Бяга-Исперихово- Йоаким Груево	**1**	с.Бяга	6+712	7+928	1,216
		1	с.Исперихово	11+650	12+991	1,341
Общо III- 375		**2**				**2,557**
2	Път Ш-377 Пещера - Брацигово Равногор	1	гр.Брацигово	5+766	7+296	1,530
		1	с.Равногор	21+261	22+165	0,904
Общо III- 377		**2**				**2,434**
3	Път III-8004/Пазарджик-Пловдив/- Огняново- Исперихово	1	с. Исперихово	12+195	12+480	0,285
Общо Ш-8004		**1**				**0,285**
Общо за Община Брацигово		**5**				**5,276**

Източник: Областно пътно управление - Пазарджик

Последната информация за интензивността на движението по пътищата от Ш-ти клас в Община Брацигово по данни на ОПУ – Пазарджик е следната:

- За РП 111-375:
  От км 0+000 до км 5+400 СДГИД е 5 382:
  От км 5+400 до км 9+474 СДГИД е 4 965;
  От км 9+474 до км 12+000 СДГИД е 6 254;
- За РП Ш-377:
  От км 0+000 до км 6+600 СДГИД е 2 072;
  От км 6+600 до км 22+000 СДГИД е 704;
- За РП 111-8004 СДГИД е 700.

През периода 2014 – 2020 г. по републиканските пътища на територията на общината са извършвани само дейности по текущ ремонт и поддържане, с цел осигуряване безопасност на движещите се МПС.

Ремонтирани участъци и пътища за периода 2021-2023 г.:

- През 2023 г. на РП Ш-377 /Пещера - Брацигово - Равногор/, в участък от км 7+266 до км 21+822, с дължина 14 .556 км. настилката е ремонтирана и състоянието й е променено от лошо в добро.

Общата стойност на инвестираните средства за ремонтирания горецитиран участък е 8 034 416,69 лева. Положена е хоризонтална сигнализация в участъка от км 7+266 до км 21+822: Пътна маркировка след авариен ремонт - 1 516,97 м^2 на стойност 44 940,29 лева с ДДС.

Във връзка с бъдещите инвестиционни намерения на АПИ за ремонт на пътища на територията на Община Брацигово са изготвени следните технически проекти:

- „Изработване на технологичен проект за подобряване на експлоатационното състояние на път III - 8004/Пазарджик-Пловдив/- Огняново-Исперихово от км 0+000 до км 12+480“ на стойност 86 074,56 лв. с ДДС.
-„Изготвяне на технологичен проект за път 1П-375/Пазарджик-Пещера/-Бяга-Исперихово- Йоаким Груево от км 0+000 до км 15+200 на територията на обл. Пазарджик“ на стойност 1 10 000.88 лв. с ДДС.

Четвъртокласни пътища на територията на община Брацигово:

1. Гр. Брацигово - дължина на уличната мрежа –27км
2. Път IV - 37506 - Бяга - гара Бяга от км. 0+000 до км. 0+200
3. Път IV - 37512 /Пещера - Пловдив/ - Козарско-Кричим от км. 0+000 до км. 4+300
4. Път IV - 37706 - Отклонение с. Розово от км. 0+000 до км. 1+000
5. Път IV - 37514 - Козарско - гара Козарско от км. 0+000 до км. 0+100
6. Път IV - 37709 - Брацигово - Капитан Димитриево от км. 0+000 до км. 7+500
7. Път IV - 64615 - Исперихово - Козарско- Жребичко от км. 0+000 до км. 9+500

Местните пътища на територията на общината са:

1. „МП” с. Равногор - летовище “Васил Петлешков” от км. 0+000 до км. 4+116
2. „МП” с. Розово - летовище “Розовски вриз” от км. 0+000 до км. 5+717

Общинските и местните пътища имат нужда от рехабилитация или допълнителни инженерни мероприятия за укрепване на пътя или подобряване на радиуси на завоя, надлъжни наклони и други показатели.

Състоянието на уличната мрежа в населените места на община Брацигово също не е добро. Асфалтовата настилка е с изтекъл експлоатационен ресурс, на много места няма оформен напречен и надлъжен наклон за оттичане на водите от уличните платна. Паважната настилка, която е много малък % от общия дял на пътната настилка е в по-добро състояние, като се изключи липсата на дъждоприемни шахти и наклон към тях. Необходими е изграждането на повече рампи за достъп на хора с увреждания.

Общината се обслужва от частни превозвачи за автомобилен превоз от Пещера, Пловдив, Батак и Брацигово. Същите осигуряват връзка на населението с област Пазарджик и гр. Пловдив, а оттам и в цялата страна. Редовният обществен транспорт е условие за по-добра мобилност на населението в и извън границите на общината. Въпреки постоянно нарастващият дял на пътуванията с личен автомобил, все още голяма група от населението пътува с обществен транспорт.

Автобусните линии обслужват най-вече населените места с повече население по линията Пловдив, Кричим, Исперихово, Козарско, Бяга, Пещера.

От град Брацигово има 5 автобуса дневно за Пещера, 5 за Пловдив, 2 за Пазарджик. Пътуването с автобус за София става с връзка в Пазарджик или Пловдив.

Функционира и регионална железопътна връзка Пловдив – Брацигово - Пещера.

Общината е обслужена от второстепенна железопътна линия Стамболийкски до Пещера, отклонение от линията Калотина-София-Пловдив-Свиленград. Линията има спирки в землището на с. Козарско, с. Бяга и гр. Брацигово. Към настоящият момент по линията пътуват 10 влака дневно.

В община Брацигово не е развит въздушен транспорт. Най-близкото пътническо летище е в гр. Пловдив и се намира на 55 km, което е около 1 час път с автомобил от град Брацигово. То обслужва различни международно дестинации. Жителите на общината могат да ползват и услугите на най-голямото летище в страната – международното летище в София, което се намира на 135 km от общинския център или на около 1 ч. 45 мин. път с автомобил.

От гледна точка на туристическия потенциал на общината транспортните услуги не са добре развити. Освен линиите по общинската и областна транспортни схеми, следва да се търсят и възможности за по-специализирани, споделени и гъвкави услуги, ориентирани към търсенето и алтернативни форми на придвижване с цел по-ограничена употреба на лични автомобили.

4.2. Водоснабдителна мрежа и канализация

Водоснабдяване

Оператор на ВиК системите на община Брацигово е дружеството „Инфрастрой“ ЕООД – водоснабдяване и канализационни услуги - град Брацигово. Контрол на водите осъществява Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ – гр. Пловдив. Състоянието на питейните води и водоизточниците на общината се контролират и от РЗИ - Пазарджик. Водоснабдяването с питейна вода се осъществява от „Инфрастрой” ЕООД-гр. Брацигово, чрез система от подземни водоизточници, помпени станции, водопроводи, напорни резервоари и хлораторни станции.

На територията на Община Брацигово, обслужвана от „Инфрастрой” ЕООД – гр. Брацигово, има шест водоснабдителни зони:

- Водоснабдителна зона Брацигово – Висока зона (зона 1); Брацигово Ниска зона (Зона 2);
- Водоснабдителна зона Розово (Зона 3); Равногор (Зона 4);
- Водоснабдителна зона Жребичко (Зона 5);
- Водоснабдителна зона Атолука (Зона 6).

Общата дължина на водопроводната мрежа е 166 км. Общото й техническо и експлоатационно състояние е добро.

Извършват се периодични ремонти - при възникнали аварии по водопроводната система.

Таблица 44: Довеждащи съоръжения на „Инфрастрой“ ЕООД в община Брацигово

Материал	Номинален диаметър [мм]	Дължина [км]	Процент от общата дължина [%]	Година на изграждане	Наблюдения
Етернит	60	6.570	8.66	1950-1980	Стари, амортизирани тръби
	80	11.380	15.00		
	100	10.150	13.40		
	150	10.456	13.79		
	200	1.215	1.60		
	250	2.530	3.34		
Общо етернит		42.301	55.78		
стомана	57	2.000	2.64	1928-1980	Стари, амортизирани тръби. Корозия.
	89	2.320	3.06		
	108	5.700	7.52		
	325	2.945	3.88		
Общо стомана		12.965	17.10		
PE	90	2.945	3.88	след 2000	В добро състояние.
	110	1.473	1.94		
	125	2.894	3.82		
	140	2.337	3.08		
	160	2.966	3.91		
	200	1.705	2.24		
	250	5.018	6.62		
	280	1.230	1.62		
Общо PE		20.568	27.12		
Всичко:		75.834	100		

Източник: „Инфрастрой“ ЕООД

Изцяло подменена е водопроводна мрежа в с. Равногор и довеждащите водопроводи в с.Розово. Частична подмяна на водопроводната мрежа е извършена в гр.Брацигово и с.Исперихово. През 2020 година се реализира проект „Ремонт, реконструкция и благоустрояване на улици от уличната мрежа на гр. Брацигово - реконструкция и рехабилитация на водопроводна мрежа в гр. Брацигово“ на стойност 2 534 336,70 лв. с ДДС с който се подменя 12 км водопровод.

Общата дължина на външните (преносните) водопроводи, обслужващи селищата от Община Брацигово е 75,834 км, а тази на разпределителните мрежи около 92 км. В добро състояние към 2023 г. са 20,568 км или 27% от довеждащите съоръжения. Около 56% са стари и амортизирани етернитови тръби, а 17% стари и корозирали стоманени тръби в лошо състояние.

Таблица 45: Разпределителна мрежа на „Инфрастрой“ ЕООД в град Брацигово

Материал	Номинален диаметър [мм]	Дължина [км]	Процент от общата дължина [%]	Година на изграждане	Наблюдения
Етернит	60	1.228	5.16	1950-1980	Амортизирани. Авариите са главно по тези тръби.
	80	6.814	28.66		
Общо етернит		**8.042**	33.82		
PE	63	0.801	3.37	2018-2023	В добро състояние
PE	75	0.107	0.45	2018-2023	В добро състояние
PE	90	8.419	35.41	2000-2021	В добро състояние
PE	110	0,435	1,83	2020-2021	В добро състояние
PE	125	0,377	1,59	2020-2021	В добро състояние
PE	160	1.463	6,15	2013,2020	В добро състояние
PE	200	1.464	6,16	2020-2021	В добро състояние
PE	250	2.668	11.22	2020-2021	В добро състояние
Общо PE		**15.734**	66,18		
Всичко:		**23.776**	100		
Сградни отклонения	1/2 - 2 1/2				По-голямата част са от стоманени поцинковани тръби - стари и в лошо състояние. С големи загуби по тях.

Източник: „Инфрастрой“ ЕООД

Общата дължина на разпределителната ВиК мрежа, обслужваща град Брацигово е 23 776 км. В добро състояние към 2023 г. са 15 734 км или 66% от разпределителните съоръжения. Около 34% или 8 042 км са от етернит, стари и амортизирани тръби. Авариите са главно в тези участъци, строени в периода 1950-1980 г.

Водоизточниците за питейна вода на община Брацигово са от подземни води: 38 бр. - 35 каптирани извора и 3 тръбни кладенеца. Състоянието им е добро. ВиК дружеството, понастоящем екстплоатира 4 бр. помпени станции, които се намират във водоснабдителна зона 2. Броят на съществуващите напорни водоеми е 18, от които 3 бр. захранват разпределителната мрежа на гр. Брацигово. Водоснабдяването на Жребичко, Равногор и част от Брацигово е по гравитачен път, а за селищата Козарско, Бяга и Исперихово и части от Брацигово се използват помпи, монтирани в местността св. „Троица", където има голямо находище на подпочвена вода между 32-55л /сек.

Сградните отклонения в общината в по-голямата си част са от стоманени, поцинковани тръби – стари, в лошо техническо състояние и с големи загуби на вода от тях.

Средногодишно авириите по водоснабдителните системи на общината за периода 2021-2023 г. са:

- 2021 г. - 219 бр.
- 2022 г. - 146 бр.
- 2023 г. - 169 бр.

Според информацията от „Инфрастрой" ЕООД, загубите на вода по външните водопроводи възлизат на около 5% от общото подадено водно количество.

Таблица 46: Разпределителни мрежи на селата от Община Брацигово и Летовище Атолука, обслужвани от „Инфрастрой" ЕООД

Населено място	Диаметри	Обща дължина на мрежата [м]	Стари етернитови, стоманени и манесманови тръби			Нови полиетиленови тръби			Наблюдения
			дължина [м]	% от общата дълж	година на изграждане	дълж. [м] ф90	% от общата дълж.	година на изграж-дане	
Розово	60-80	4 168	4 153	99,6	1950-1980	15	0,4	2021	- Старите етернитови и стоманени тръби са силно амортизирани. Чести аварии и скрити течове по тях. - Често срещан недостатък – каучукови уплътнители, загубили своята еластичност. Това предизвиква както видими аварии, така и скрити течове.
Бяга	50-125	13 237	12 486	94		751	6	2018-2023	
Козарско	50-125	10 160	10 160	100		0			
Исперихово	50-100	7 018	2 351	33,5		4667	66,5	2018-2023	
Равногор	90	15064				15064	100	2015	
Жребичко	50-80	3 206	3 206	100		0			
Летовище В. Петлешков („Атолука")	60-80 / 110	3 084	2612	85		472	15	2014-2023	
Общо за селата		**55 937**	**34968**			**20969**			
Сградни отклонения общо за селата	Ø1/2"÷ Ø2"								Над 95% са стоманени поцинковани тръби- стари и в лошо състояние, с големи загуби по тях.

Източник: „Инфрастрой" ЕООД

Общата дължина на разпределителната ВиК мрежа, обслужваща селата в община Брацигово е 55 937 км. В добро състояние към 2023 г. са 20 969 км или 37% от разпределителните съоръжения в селата, подменени с нови полиетиленови тръби. Около 63% или 34 968 км са стари и амортизирани тръби от етернит и стомана.

Град Брацигово се водоснабдява от няколко водоизточника - гравитачни, смесени и ПС, тръбни кладенци- 3 бр.

Гравитачните извори се намират в с. Розово, с. Жребичко, с. Равногор и летовище „Васил Петлешков“, като:

I. Водоснабдяване на с. Равногор - 12 бр кантирани извора посредством каптажни шахти, между - 30 и 40 години с 2 камери- мокра и суха. Водата посредством тръби ф 80Е и ф 100Е постъпва в събирателна шахта СШ и СШ2 и гравитачно се подава в напорен резервоар НР У=480 мЗи от там във водопроводната мрежа на селото. Средногодишен дебит от 2,510 л/сек.=217 мЗ/д=79143мЗ/годишно.

- КИ „Санърдере 1” - с максимален дебит 1,4 л/сек. и минимален 0,18 л/сек.
- КИ „Санърдере 2” ~с максимален дебит 1,834 л/сек. и минимален от 0,23 л/сек.
- КИ „Пандала” - с максимален дебит 1,58 л/сек. и минимален 0,20 л/сек.
- КИ „Кърмилата 1” ~с максимален дебит 0,32 л/сек. и минимален от 0,04л/сек.
- КИ „Кърмилата 2” -с максимален дебит 1,21 л/сек. и минимален от 0,16 л/сек.
- КИ „Батачка река” -с максимален дебит 1,97 л/сек.и минимален от 0,25 л/сек
- КИ „Боаза 1” - с максимален дебит 1,50 л/сек. и минимален 1,20 л/сек.
- КИ „Боаза 2” -с максимален дебит 1,74 л/сек. и минимален от 0,23 л/сек.
- КИ „Боаза - нов”- с максимален дебит 1,58 л/сек. и минимален от 0,20 л/сек.
- КИ „Сюлейман 1”- с максимален дебит 1,74 л/сек. и минимален от 0,10 л/сек.
- КИ „Сюлейман 2”- с максимален дебит 0,63 л/сек. и минимален от 0,08 л/сек.
- КИ”Сюлейман 3”- с максимален дебит 0,57 л/сек. и минимален от 0,08 л/сек.

II. Водоснабдяване на гр.Брацигово, ВГ Бяга / с.Бяга, с.Исперихово и с.Козарско/ и с.Розово - 14 бр. каптирани естествени извора посредством каптажни шахти, с 2 камери - мокра и суха. Водата посредством тръби ф 169 постъпва в СШ- У=25 мЗ. Част от водното количество постъпва в ЧР - V = 25 $м^3$ на ПС „Света Троица”, а останалата част отива в каптаж „Чешмата” , който играе ролята на СШ за ВГ „Бяга” . Изградени са НР - ниска зона и НР - висока зона на гр.Брацигово, НР- У=220 $м^3$ на с.Бяга, НР — V - 200 $м^3$ за с.Козарско , от РШ - V - 2,0 $м^3$ се подава към НР - висока зона и два НР с У= 80 $м^3$ и V— 300 $м^3$ на с.Розово. Средногодишен дебит : - за гр.Брацигово - 9,14 л/сек.; За ВГ-Бяга - 7,64 л/сек; и за с.Розово - 1,10 л/сек. Годишно - гр.Брацигово до 288235 $м^3$; ВГ Бяга до 240914 $м^3$ и с.Розово до 34783 $м^3$.

КАПТАЖИ:

1. “Брациговски вриз”~с максимален дебит 36,00 л/сек. и минимален от 2,50 л/сек.
2. ”Йеремиев извор”- с максимален дебит 27,9 л/сек. и минимален от 12,00 л/сек.
3. ”Света Троица”- с максимален дебит 34,90л/сек. и минимален от15,00л/сек.
4. ”Чешмата”~ с максимален дебит 9,35л/сек. и минимален от 4,10 л/сек.
5. ”Жребички извор” - с максимален дебит 5,68 л/сек. и минимален от 2,43 л/сек
6. ”Свети Иван” - с максимален дебит 2,64 л/сек. и минимален от 1,14 л/сек.
7. ”Розовски вриз” - с максимален дебит 8,50 л/сек. и минимален от 3,65 л/сек.
8. ”Бойков извор” - с максимален дебит 17,00 л/сек. и минимален от 7,30 л/сек.
9. ”Чорбаново” - с максимален дебит 6,80 л/сек. и минимален от 2,92 л/сек. Ю.”Попски извор” - с максимален дебит 13,60 л/сек. и минимален от 5,84 л/сек.

10. „Замарица” - с максимален дебит 11,20 л/сек. и минимален от 4,81 л/сек.
11. ”Алчак-горен”- с максимален дебит 0,94 л/сек. и минимален от 0,40 л/сек
12. ”Алчак-долен”- с максимален дебит 1,87 л/сек. и минимален от 0,80 л/сек.
13. ”Стоилов извор” - с максимален дебит 2,40 л/сек. и минимален от 1,03 л/сек

III. Водоснабдяване на с.Жребичко - 5 бр. каптирани извора. Висока зона на селото се водоснабдява от КИ „Власина”; ”Сувата”; ”Стърна” и „Укламата” , а ниската зона от извор „Хорището”. Водата от 4-те каптажа постъпва в НР У=70 м^3, който е свързан успоредно с втори НР У=15 м^3 .От първи НР водата отива гравитачно по два водопровода Ф80 Е и ф50см до високата зона на селото, Годишно водно количество 6000 м^3.

Каптажи:

1. ”Хронището”- с максимален дебит 1,90 л/сек. и минимален от 0,82 л/сек,
2. ”Власина”- с максимален дебит 0,28 л/сек. и минимален от 0,12 л/сек
3. ”Сувата ,,-с максимален дебит 0,69 л/сек. и минимален от 0,30 л/сек,
4. ”Стърна” - с максимален дебит 1,14 л/сек. и минимален от 0,49 л/сек
5. ”Укламата” - с максимален дебит 0,66 л/сек. и минимален от 0,28 л/сек.

IV. Водоснабдяване на летовище ”Атолука” - 4бр.каптирани извори.

Каптажи:

1 ТМангашли”- с максимален дебит 3,20л/сек и минимален от 0,41 л/сек.
2. ”Смоларника”- с максимален дебит 0,80л/сек и минимален от 0,10 л/сек.
3. ”Такев връх”- с максимален дебит 0,70л/сек и минимален от 0,09 л/сек.
4. ”Пейкови мандри”- с максимален дебит 0,95л/сек,и минимален от 0,12 л/сек.

V. Водовземен участък-„Студенец” - ТК 1 - 5,20 л/сек,;ТКЗ-4,73 л/сек. и ТК 5-8,83 л/сек. осигуряващи допълнително водоснабдяване на гр.Брацигово и ВГ Бяга.рпр.~142776мЗ/годишно-319,17мЗ/б = 4,53 л/сек.

Гр.Брацигово и ВГ Бяга се водоснабдяват от каптирани извори и от три тръбни кладенеца от водовземен участък „Студенец”. гр.Брацигово се разделя на Висока и Ниска зона. Висока зона се водоснабдява от каптажи описани в т.П „Жребички извор” и част от водата от каптирани извори на ВГ Розово. Ниска зона - от водата подавана от трите тръбни кледенци от участък „Студенец” и част от каптажи „Света троица” ; „Брациговски вриз” и „Йеремиев извор”. В НР - ниска зона гравитачно постъпва и излишното количество вода от НР - висока зона. Останалото количество вода от водовземен участък „Студенец” каптажи „Света троица” „Брациговски вриз” и „Йеремиев извор” се подават за селищата от ВГ Бяга - Бяга, Козарско и Исперихово Кладенците са с дълбочина ТК1-11,50 м ТК 3 - 28,50 м ТК 5 - 50 м.

Към 2023 г. няма учредени санитарноохранителни зони на водоизточниците, които да са одобрени със заповед от Басейнова дирекция, но има подадени преписки от Община Брацигово за каптажите по разрешително на града и село Розово и Тръбни кладенци 1, 3 и 5.

От направеното пробонабиране и изследване на питейната вода от РЗИ – Пазарджик не са установени отклонения от нормите и качеството на водата е добро.

Видно от протоколите от провеждания мониторинг за 2021, 2022 и 2023 г. за качеството на водата, от обекти за община Брацигово, питейните води нямат трайни отклонения и отговарят на изискванията на Наредба №9 за качеството на водите използвани за питейно-битови цели. Минералните води в общината също нямат трайни отклонения от стандартите за качество. За минерален сондаж № 2 се провежда процедура за подновяване на сертификат.

Водите в градските басейни също нямат трайни отклонения и покриват стандартите и нормите за качество на водите за къпане. Нуждите на промишлеността частично се удовлетворяват от водопроводната мрежа и частично от собствени водоизточници.

Таблица 47: Потребление на вода за питейно-битови и промишлени нужди 2021-2023 г. в куб.м. на година

2021	2022	2023
471154	427512	427257

Източник: „Инфрастрой“ ЕООД

Потреблението на вода за питейно-битови и промишлени нужди в общината намалява през изследвания три годишен период с около 44 хил. куб.м. и към 2023 г. е 427 257 куб.м.

Според информацията от „Инфрастрой” ЕООД, загубите на вода по външните водопроводи възлизат на около 5% от общото подадено водно количество.

Към момента наличният капацитет е достатъчен за покриване на питейно-битовите и други нужди на всички обслужвани населени места. Водоизточниците имат променливи дебити – малки през лятото и зимата. Някои от селищата в периодите на маловодие не разполагат с резервии е възможно прекъсване на водоподаването.

Таблица 48: Минимално гарантирани дебити на водоизточниците и необходимите максимално дневни водни количества

Вид на водоизточника	Брой	Минимално гарантиран дебит l/s	Необходимо макси-мално дневно водно количество l/s	Забележки
Зона Брацигово				
с. Розово и висока зона гр. Брацигово				
Каптаж	9	8,17	6,59	Няма недостиг
ниска зона гр.Брацигово, с.Бяга, с.Козарско и с.Исперихово				
Каптаж	5	22,68	24,47	Няма недостиг
Тръбен кладенец	3	4,53		
зона Равногор				
Каптаж	12	2,51	2,50	Няма недостиг
зона Жребичко				
Каптаж	5	2,01	0,39	Няма недостиг
зона на лет. “Васил Петлешков”				
Каптаж	4	1,36	2,67	Има недостиг

Източник: Генерален План за ВиК за територията на „Инфрастрой” ЕООД – гр. Брацигово

Канализация

„Инфрастрой“ ЕООД-гр. Брацигово предоставя канализационни услуги на територията на Община Брацигово.

Промишлените отпадъчни води, които имат същите характеристики като битовите се заустват директно в канализационната мрежа. Това се отнася и за всички предприятия на територията на „Инфрастрой“ ЕООД – гр. Брацигово. Отпадъчните води се изливат директно в река Умишка.

Канализационна мрежа има изградена на 100% в гр. Брацигово и селата Розово, Равногор и Козарско. В село Бяга канализацията е изградена на 90%, а в Исперихово е частично изградена, но има готов технически проект за цялостна ВиК мрежа на селото.

Към настоящия момент има една действаща ПСОВ в с. Козарско, за която е предвидено увеличаване на производителността и ефективността. Има ПУП за изграждане на ПСОВ в град

Брацигово – 1 бр. и с. Исперихово – 2 бр. В с. Жребичко и летовища “Васил Петлешков” и “Розовски вриз” няма канализация.

Таблица 49: Канализационна мрежа в град Брацигово към 2023 г.

Диаметър	Дължина мрежата [м]			
[mm]	Бетон	PVC/PE/PP	Неизвестен	Обща дължина
Канализационна мрежа /смесен/				
150	101	908		1009
200	1 142	412		1 554
250	307	18		325
300	11 040	6842		17 882
400	4 277,3	1572		5 849,3
500	1 409	450		1 859
600	1 340	342		1 682
800	1 494			1 494
Общо	21 110,3	10544		31 654,3

Източник: „Инфрастрой“ ЕООД

Канализационната мрежа в град Брацигово към 2023 г. е с обща дължина 31 654,3 км.

Изградена е и функционира като смесена система, при която съвместно се отвеждат битовите, производствените и дъждовни води от населеното място. Релефът на терена дава възможност за тяхното отвеждане да е гравитачно, без помпени станции, към естествения водоприемник р. Умишка. Канализационната мрежа обхваща почти всички отпадъчни води, формирани от населението, обслужващата го инфраструктура и промишленост. Местата с неизградена канализационната мрежа са основно в кв.Разширение.

Изграждането на канализационната мрежа, основно е било до 1970година, от бетонови тръби (като 40% преди 1960г, а от 1961 до 1970г. - 56%. През последните години около 4%.

- Канализация в с. Розово - 3,855 км.
- Канализация в с. Равногор — 3,533 км.
- Канализация в с. Бяга/ул.24-та/ - ОД 60 км.
- Канализация в с. Бяга - не е предадена Канализация в с. Исперихово.
- Изградена е нова канализация в с.Козарско - 8,966км./ф,300; ф.400 и ф.500/.

Няма изградени дъждопреливници за разтоварване на канализационната мрежа, хидравлическата проводимост на канализационната мрежа на места е недостатъчна, не е в добро функционално състояние, липсва периодично почистване и е с изтекъл експлоатационен срок.

Някои от населените места са с частично изградена канализационна мрежа и се използват методи за почвено попиване. Тази практика води до санитарни и екологични последици.

Инвестиционни намерения на ВиК дружеството за ремонти и обновяване на водопроводната и канализацоинна мрежи ПСПВ/ПСОВ до 2027 г. са следните:

- 2024 г.- довеждащ водопровод – 25 хил.лв.; резервоари-6хил.лв.;помпени
- станции - 5хил.лв.; СВО – 1 хил.лв.; водомери – 7 хил.лв.;
- 2025 г.- довеждащ водопровод – 28 хил.лв.; резервоари - 5 хил.лв.;помпени

- станции - 8хил.лв.; спирателни кранове – 2 хил,лв.; СВО – 1 хил.лв.; водомери – 5 хил.лв.
- 2026 г.- довеждащ водопровод – 27 хил.лв.; помпени станции – 10 хил.лв.;
- 2027 г.- водопроводна мрежа – 25 хил.лв.; водомери – 30 хил.лв. и спирателни кранове – 2 хил.лв.

4.3. Енергийна инфраструктура

Електроснабдяване

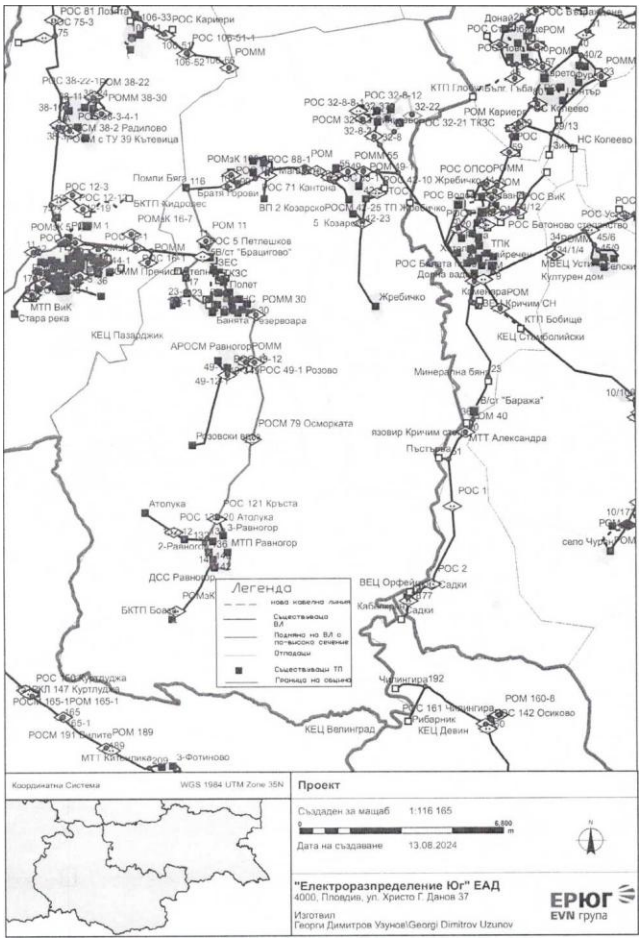
Електроснабдяването в община Брацигово е част от цялостната енергийна система на Република България. На територията на общината има изградени мрежи за потребностите на населението от битов характер и за потреблението на промишлеността и производството.

Енергоразпределителното дружество, което осигурява снабдяването с електроенергия на населените места в общината е „ЕВН България Електроснабдяване“ ЕАД.

Доставката на електроенергията се извършва по електропреносна мрежа високо напрежение – 20 kV, която се трансформира в ниско напрежение от 77 трафопоста, разположени според потреблението в различните населени места.

Всички населени места, курортни образувания и вилни селища в границите на община Брацигово са електрифицирани.

Фигура 11: Енергийна мрежа на територията на община Брацигово

Източник: „Електроразпределение Юг“ ЕАД

Електропреносната мрежа и съоръженията на територията на община Брацигово са в добро техническо състояние. Общата дължина на въздушните електропроводни линии през територията на общината е 65 км, а общата дължина на кабелните електропроводи към 2024 г. е 18 км. В близост до територията на общината преминават електропроводи 400kV, 220kV и 110kV от енергийната система на страната. През територията на община Брацигово преминават част от трасетата на 4 линии с високо напрежение - 110kV „Исперихово“, 220 kV„Равногор“, 220kV „Равнец“ и проектна 110 kV „Розово“.

В обхвата на общината се намира възлова станция „Брацигово“, от която, с въздушни електропроводи и кабелни линии 20kV, се захранват отделните трафопостове. Мрежата средно напрежение е изпълнена с кабели 20 kV и с въздушни електропроводи 20 kV. Разпределителна селищна мрежа ниско напрежение (НН) с напрежение 0,4 kV захранва крайните потребители на електроенергия.

Таблица 50: Трафопостове по населени места в община Брацигово

Населени места	Брой трафопостове	Възлова станция
Брацигово	32	2
Бяга	10	
Жребичко	1	
Исперихово	9	
Козарско	10	
Равногор	10	
Розово	5	
Общо	**77**	

Източник: „Електроразпределение Юг“ ЕАД

На територията на община Брацигово са изградени 77 броя трафопостове 20/0,4 kV. 47 от тях са собственост на електроразпределителното дружество „ЕВН България Електроразпределение“ ЕАД с обща инсталирана мощност 12 270 kVA, а 30 трафопоста 20/0,4 kV са собственост на предприятия от частния сектор.

През 2013 г. са изградени и въведени в експлоатация два нови трафопоста на мястото на остарелите трафопостове „ТКЗС“ и „ПТУ“, както и две нови кабелни линии:

- „Брацигово Изток“ – свързва възлова станция Брацигово и трафопост „Блок Жданов“, като преминава и през новоизградения трафопост „ПТУ“;
- „Брацигово Запад“ – свързва възлова станция Брацигово и трафопост „Стадиона“, като преминава през съществуващ трафопост „Илия Илиев“ и през новоизградения трафопост „ТКЗС“.

В периода 2021-2023 г. са направени инвестиции в следните съоръжения:

- Реконструкция с модернизация на 2 броя трансформаторни постове в с. Исперихово;
- Подмяна на въздушен електропровод средно напрежение с нова подземна кабелна линия между трафопост (ТП) 4 и ТП 3 в с. Исперихово с дължина 460 м. и нова подземна кабелна линия между ТП 3 и ТП 2 в с. Исперихово с дължина 520 м.

Инвестиционната програма на електроразпределителното дружество предвижда:

- нов бетонен комплектен трансформаторен пост (БКТП) 5 в с. Исперихово;
- нова подземна кабелна линия между ТП 2 и нов БКТП 5 в с. Исперихово с дължина 480 м;
- нова подземна кабелна линия между нов БКТП 5 и ТП „ТКЗС“ в с. Исперихово с дължина 595 м;
- нова подземна кабелна линия между нов БКТП 5 и ТП 1 в с. Исперихово с дължина 583 м;
- предвидена е реконструкция с модернизация на възлова станция в гр. Брацигово и 1 брой трансформаторен пост в гр. Брацигово.

Съществуващата разпределителна мрежа средно и ниско напрежение е с достатъчна преносна възможност и задоволява потребностите на общината към момента, като покрива критериите за подаване на качествено напрежение до всички клиенти.

Външна осветителна уредба

Уличното осветление е един от основните консуматори на ел.енергия и генератор на разходи в общинския бюджет. Уличното осветление в община Брацигово е енергоспестяващо. В общинския център гр. Брацигово през 2018 г. то е подменено с LED осветителни тела. В селата също е постигната оптимална осветеност.

Необходимо е общината да възложи изготвянето на енергийни одити на уличното осветление за всички населените места и да предприеме мерки за въвеждане на ВЕИ във външната осветителна уредба.

Енергийната политика на местно ниво следва да се насочи към прилагане на соларно осветление за фасади на обществени сгради, парково осветление и постепенното му въвеждане за уличното осветление. Възможностите за приложение на ВЕИ в този сектор е прилагане на LED осветителни тела с фотосоларни панели и акумулатори, с което ще се реализират съществени енергийни икономии. Поради високата цена на тези съоръжения, е необходимо да се търсят програми с грантово финансиране за оптималната реконструкция на съществуващата улична осветителни уредба.

Необходимо е в бъдеще да се работи за модернизация, усъвършенстване и постигане на по-високи нива на енергийна ефективност на уличното осветление, при което се предвижда голям потенциал за икономии на енергия и разходи.

Цели и задачи на енергийно ефективната реконструкция на уличното осветление:

1. Повишаване на енергийната ефективност на уличното осветление и намаляване на консумацията на електрическа енергия.
2. Подобряване на нивото на уличното осветление в съответствие с европейските стандарти и норми.
3. Намаляване на преките разходи за улично осветление при осигурено високо качество на осветлението.
4. Осигуряване на безопасно движение на моторните превозни средства, повишаване сигурността на движение на пешеходците нощно време и създаване на комфортна нощна атмосфера.

Газификация

Към момента на територията на община Брацигово съществува само един газопровод, собственост на „Ситигаз-България“ ЕАД, захранващ оранжерия в с. Козарско. Липсва газификация за масово битово и производствено потребление.

С Решение №И6 -Л-209 от 20.04.2015 г. Комисията за енергийно и водно регулиране, установява че не са налице пречки за изменение на лицензия №Л-209-08 от 03.10.2006 г.за дейността „разпределение на природен газ” и лицензия №Л-209-12 от 27.04.2009 г.за дейността

„снабдяване с природен газ от краен снабдител" за територията на Регион Тракия, като се присъедини територията на община Брацигово, която е извън описа по чл. 4, ал. 2, т. 6 от ЗЕ, към обособената територия за разпределение на природен газ на регион Тракия.

Основни технически параметри на енергийния обект, чрез който ще се осъществява дейността „Разпределение на природен газ" на територията на община Брацигово са описани както следва в горепосоченото Решение на Комисията за енергийно и водно регулиране в прогнозната част на Обяснителната записка към ОУПО Брацигово.

Най-близките газопроводи, от които може да се захрани Брацигово са два:

- От Пещера - газопроводът е на фирма Биовет;
- От Пазарджик.

Възобновяеми енергийни източници

На територията на община Брацигово по данни на електроразпределителното дружество към 2024 г. са изградени 23 бр. ВЕИ централи (ФтЕЦ) с инсталирана мощност 1757,145 kW.

На покривите на частни жилища има инсталирани единични термосоларни системи, които са пренебрежимо малко и касаят генерирането само на топла вода. Фотоволтаична инсталация за производство на електроенергия е разположена на покрива на съществуваща масивна сграда в УПИ VII – Болница, град Брацигово. Произведената електроенергия се използва за собствени нужди, а в случаите, когато има излишък се отдава към електроразпределителната мрежа на територията. Общата инсталирана пикова мощност е 28 kWp, а максималната отдавана към мрежата е 25 kW/112 фотоволтаични модула, всеки един с мощност 25 Wp. Въведена е в експлоатация на 19.10.2015 година.

4.4. Телекомуникационни връзки и съобщителна мрежа

На територията на община Брацигово има изградена добра телекомуникационна инфраструктура и съобщителна мрежа, чрез която се осигуряват всички видове комуникационни услуги – съобщителни, интернет, телевизия и други.

В общината има добре развита и достигаща до всяко селище автоматична телефонна мрежа. Всички селища са с автоматично входящо и изходящо междуселищно избиране. Продължава въвеждането на модерна цифрова комутационна и преносна далекосъобщителна инфраструктура и подменяне на съществуващата аналогова.

Наложилата се през последните години тенденция на намаление на фиксираната телефонна плътност и увеличение на мобилната продължава, като стойността на показателят „фиксирана телефонна плътност по домакинства" бележи постоянно намаление, подобно на процесите в цялата страна, докато за показателя „*мобилна телефонна плътност*" се наблюдава непрекъсната тенденция на увеличение.

Всички селища от общината имат покритие от мрежите на трите мобилни оператора Vivacom, Yettel и A1, но в някой села обхвата все още е слаб.

През последните години е изградена и осигурена качествена Интернет връзка във всички населени места на общината. На територията на общината БТК-ЕАД предоставя достъп до фиксиран високоскоростен интернет с високо качество по ADSL технология. Мобилен достъп до интернет дружеството предоставя чрез UMTS технология със 100% покритие по население за територията на всички населени места в общината.

Все по-важно за регионалната конкурентоспособност и развитието на фирмите става достъпът до Интернет и развитието на информационното общество, с което се намаляват препятствията от разстоянието и проблемите на отдалечеността, характерни за много периферни

райони. Достъпът до Интернет и степента на използване от домакинствата до голяма степен се обуславят не само от техническата обезпеченост, но и от социално-икономическото състояние на потребителите.

Всички населени места имат ефирно покритие с радио и телевизионен сигнал, като покритието със сигнал на лицензираните национални телевизии е 100% за територията на цялата община. Излъчването се осъществява от Ретранслатор Брацигово, разположен северно от града в местността „Свети Спас“ с надморска височина (кота терен) 500 м. Част от ефирните национални телевизионни канали за с. Равногор и намиращото се на 5 км от него летовище "Васил Петлешков" се осъществяват от ретранслатор Равногор, разположен на 2 км от селото.

БТК-ЕАД предоставя телевизионна услуга по технологията Direct to The Home TV (DTH TV) на територията на цялата община.

На територията на община Брацигово кабелна телевизия предлагат и няколко кабелни оператора чрез собствени кабелни мрежи, както и една сателитна.

Дейностите на съобщителната система се осъществяват от пощенските станции и пощенски клонове. Мрежата от пощенски станции в селата е добре развита и задоволява нуждите на населението.

В община Брацигово действуват 7 действащи пощенски станции – гр. Брацигово (ПК 4579), с. Бяга (ПК 4587), с. Исперихово (ПК 4588), с. Жребичко (ПК 4585), с. Козарско (ПК 4584), с. Равногор (ПК 4582) и с. Розово (ПК 4583), които обслужват населението на всичките населени места на територията на общината. Осъществяват се следните дейности – кореспондентски пратки, абонамент на вестници и списания и тяхната доставка, парични преводи. Извършват се много и разнообразни дейности по възложителство, като изплащане на пенсии, изплащане обезщетения от Бюрото по труда, инкасиране на сметки за ток, доставка на писма и списания, уведомителни пратки, продажба на винетни стикери, както и много други дейности, застъпени в различните пощенски станции по различен начин според потребностите на населението.

Нараства конкуренцията в пощенския сектор. Налагат се бързите конкурентоспособни куриерски услуги. Куриерски услуги на територията на общината извършват „Български пощи“, Спиди, Еконт, „M&BM Express" и др.

Основните предизвикателства в областта на телекомуникациите пред България, ЮЦР и в частност община Брацигово са свързани с много ниското ниво на умения в областта на цифровите технологии у населението (както и сред младежите) и ниското ниво на внедряване на цифрови технологии в стопанската дейност. Независимо от това, че в много сфери на информационните технологии нашата страна има водеща роля, по отношение на масовите умения на работещитев дигитални компетентности, тя изостава. 40% от работодателите в България се оплакват, че има необходимост от повишаване на IT уменията на работната им сила. Този проблем е валиден и за населението на община Брацигово.

5. Екологично състояние и рискове

5.1. Състояние на води, въздух, почви, шум и радиация

Община Брацигово е със съхранена природа и много добри параметри за състоянието на околната среда. Няма сериозни замърсители на основните компоненти на средата - въздух, води, почви. Съществуващите екологични проблеми са свързани преди всичко с липсата на пречиствателни станции за отпадни води и липса на ефективна система за рециклиране на основните потоци отпадъци. Всички нерегламентирани сметища в общината са ликвидирани.

Данните за състоянието на околната среда в общината по компоненти са предоставени от РИОСВ – Пазарджик.

Атмосферен въздух

На територията на община Брацигово няма изграден пункт за непрекъснат мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) към Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) или местна система за наблюдение и контрол на КАВ. В общината не са извършвани (предоставени) периодични (индикаторни) измервания на нивата на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой съгласно чл. 4, ал. 1 на Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), с мобилна автоматична станция (МАС) или ръчни пробовземания в постоянен пункт за мониторинг. Поради липсата на каквито и да е измервания на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой на община Брацигово, не може еднозначно да се каже, какво е състоянието на АВ в района. Оценката на КАВ може да се направи въз основа на статистически данни от инвентаризацията на емисиите, отделяни в АВ от източниците на вредни вещества, намиращи се на територията на общината и при възможност от последващо дисперсно моделиране за определяне на приземните концен-трации на отделните вредни вещества.Отчитайки статистическите данни за генерираните емисии в района и съпоставяйки ги с данните от други райони в които има налични данни и от мониторинг на КАВ, може да се заключи, че състоянието на АВ в община Брацигово е с добри показатели и не са нарушени нормите за опазване на човешкото здраве.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите чрез Националната система за наблюдение, контрол и информация. За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ. Екологичният статус на качеството на атмосферния въздух се определя въз основа на основните контролирани показатели, регламентирани в Закона за чистотата на атмосферния въздух. Основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой са суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух" е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – „Въздух".

По класификация (съгласно Приложение №1 към чл.10, ал.3 и 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно – ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2 500 превозни средства на денонощие.
2. Промишлено – ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонови пунктове за мониторинг (ГФ) са тези които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т.2.
4. Извънградски фонови пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50 км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.
6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.

Съгласно районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (чл.30, ал.1 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) Община Брацигово попада в „райони, в които нивата на един или няколко замърсителя са между съответните горни и долни оценъчни прагове.”

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира чистотата и доброто качество на въздуха в общината.

На територията на община Брацигово няма големи промишлени източници/ емитери на вредни вещества в АВ, както и интензивен автомобилен транспорт. Основният източник на емисии на вредни вещества се явява отоплението на битови, административни и стопански сгради през зимния период с котелни инсталации, работещи на трици, мазут и нафта, като емисиите които се генерират от тях, са ФПЧ10 (и свързаните с тях полициклични ароматни въглеводороди), серни оксиди, въглероден оксид, азотни оксиди и бензен. Други източници на емисии на територията на общината, включително и на прах и сажди, са транспортът, дървопреработващите и керамичните предприятия, обработката на кариерни материали и минерални суровини, строителството и селскостопанската дейност.

На територията на община Брацигово няма големи производствени обекти - източници на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферния въздух. За периода 2021-2023 г. община Брацигово не е включвана в годишните графици за измерване с мобилна автоматична станция (МАС) за контрол качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Сред основните източници на замърсяване на въздуха е промишлеността. Предприятията в община Брацигово не отделят големи количества вредни емисии като замърсители на атмосферния въздух. На територията на общината няма т. нар. „горещи точки“ – промишлени предприятия с висок риск за възможно замърсяване на въздуха.

В общината няма регистрирани:

- големи горивни инсталации (ГГИ) по смисъла на Директива 2001/80/ ЕС;
- големи неподвижни източници (ГНИ), емисиите от които подлежат на ежегоден отчет чрез инвентаризационни карти;
- обекти с разрешителни за търговия с квоти за емисии от парникови газове (по Директива 2003/87/ЕС);
- обекти с издадени комплексни разрешителни по чл.117 от ЗООС.

Действащите бензиностанции на територията на община Брацигово, представляващи неорганизирани източници на емисии на летливи органични съоръжения, подлежащи на контрол за спазване изискванията на Наредба №16/12.08.1999 г. към момента имат монтирани системи за улавяне на бензиновите пари. Няма установени нарушения, които да водят до замърсяване на

атмосферния въздух с летливи органични съединения (ЛОС) във връзка с техническо и експлоатационно състояние на съоръженията на бензиностанциите.

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е свързано с лошото състояние на моторните превозни средства, качеството на използваните горива, организацията на движението, състоянието на улиците и пътищата. Този вид замърсяване на въздуха заема все по-голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално – техническа база за поддържането им.

Замърсяването на въздуха от строителни дейности е главно от прах и твърди частици. Практически то не оказва съществено влияние за състоянието на атмосферния въздух в общината. Комунално-битовите дейности са едни от основните, замърсяващи въздуха в община Брацигово. Замърсяването е главно през отоплителния сезон и е причинено от използването на лошокачествени твърди и течни горива. Няма установени нарушения, които да водят до замърсяване на атмосферния въздух с летливи органични съединения(ЛОС) във връзка с техническо и експлоатационно състояние на съоръженията на бензиностанциите.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее.

Отчитайки нивата на ФПЧ10 и регистрираните през зимния период, превишения на праговата стойност за средноденонощната норма, в общини, в които също липсват големи промишлени източници на емисии и интезивен транспорт, е препоръчително поне през зимата в урбанизираната територия на общината да бъдат извършени измервания на КАВ. Измерванията трябва да отговарят на изискването за минимален времеви обхват и минимум регистрирани данни за индикаторни измервания, съгласно действащото законодателство в тази област.

Води

Водите в България се управляват на национално и басейново ниво, съгласно чл.9 от Закона за водите. Област Пазарджик и в частност община Брацигово е в териториалния обхват на управление на водите на Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ – Пловдив (БД ИБР).

РИОСВ – Пазарджик няма компетентност и не участва в провеждане на мониторинг на повърхностни и подземни води. Съгласно Закона за водите, чл.155, ал.1, т.4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води. Басейнова дирекция издава разрешителни за водомземане и разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностен воден обект на основание чл.44 и чл. 48 от Закона за водите.

Контролът на повърхностните водни обекти (реки, езера и язовири) и по точно разрешителните за водовземане се осъществява от експерти на БД ИБР – гр. Пловдив.

- *Повърхностни води*

Повърхностните водни тела на територията на община Брацигово попадат в речния басейн (водосбора) на р. Марица. Основна водна артерия, минаваща през територията на общината, е р. Стара река с главните си притоци: р. Равногорска, р. Луда, р. Умишка, р. Павлица, р. Превренска, други малки притоци и множество долове.

Таблица 51: Пунктове за хидробиологичен мониторинг на повърхностни води на територията на община Брацигово

Повърхностно водно тяло	Местоположение	Код на пункта
р. Стара	между гр. Пещера и с. Бяга	BG3MA00725MS0870
р. Стара	с. Бяга	BG3MA00723MS0863
р. Стара	с. Исперихово	BG3MA00723MS0862
р. Равногорска	над с. Равногор	BG3MA00724MS0865
р. Равногорска	след гр. Брацигово	BG3MA00724MS0864

Източник: БД ИБР

Оценката на екологичното състояние/потенциал на повърхностните водни тела сеизвършва по класификационна система за биологични и физико-химични елементи закачество, и стандарти за качество на околната среда за химични елементи и специфичнизамърсители, включени в Наредба № Н-4 от 14.09.2012г. за характеризиране наповърхностните води.

Екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в пет класа:отлично, добро, умерено, лошо и много лошо, които се изобразяват с показаните втаблицата цветове.

Екологично състояние				
отлично	**добро**	**умерено**	**лошо**	**много лошо**

Химично състояние на реките, попадащи в община Брацигово като цяло е добро. Екологичното състояние е добро за Равногорска река и умерено за Стара река, екологичният потенциал също е добър за Равногорска река и умерен за Стара река. През 2019 г. не е извършван мониторинг на река Въча, а състоянието на язовир Въча е окачествено като добро.

Таблица 52: Състояние на повърхностните водни тела на територията на община Брацигово

Код	Водно тяло	Тип	Екологично състояние/потенциал			Химично състояние
			Биологични елементи	ФХ елементи	Екологично състояние	
BG3MA700R144	Стара река от гр. Пещера до устие	тип R5 – чакълест полупланински	**Умерено**	**Умерено**	**Умерено**	**Добро**
BG3MA700R145	Равногорска река	R3 – планински каменни реки	**Добро**	**Неизвестно**[6]	**Добро**	**Неизвестно**
BG3MA700R146	Стара река от Дериндере до гр. Пещера	R3 – планински каменни реки	**Умерено**	**Умерено**	**Умерено**	**Добро**
BG3MA600R131	Река Въча – на граница на община Брацигово	R3 – планински	**Неизвестно**	**Неизвестно**	**Неизвестно**	**Неизвестно**

[6] През 2019 г. не е провеждан мониторинг на повърхностното водно тяло по съответните показатели.

		каменни реки				
BG3MA600L133	Язовир Въча	тип L11 – големи дълбоки язовири	**Добро**	**Добро**	**Добро**	**Добро**

Източник: РИОСВ – Пазарджик/БД ИБР

За периода 2021-2024 г. е проведен оперативен мониторинг в два мониторингови пункта с кодове BG3MA00724МБ0864 и BG3MA00725МБ0870. Оценката от мониторинга за химичното състояние на трите повърхностни водни тела на територията на общината е добра.

На територията на община Брацигово има издадени 3 разрешителни за заустване:

- гр. Брацигово – разрешително № 33140048/22.04.2009 г. на МОСВ за заустване на отпадъчни води от обект „Канализация и ПСОВ, гр. Брацигово“ в повърхностехн воден обект „река Умишка“;
- с. Исперихово – разрешително № 33110131/14.01.2015 г. на МОСВ за заустване на отпадъчни води от обект „Канализационна система на с. Исперихово“ в повърхностен воден обект „река Стара“;
- с. Козарско – разрешително № 33140227/09.08.2017 г. на МОСВ за заустване на отпадъчни води от обект „Канализационна система 1-ви етап на село Козарско“ в повърхностен воден обект „Селска река“.

За периода 2021-2023 г. няма наложени санкции и глоби на обекти на територията на община Брацигово, формиращи отпадъчни води и заустени в повърхностен воден обект.

Таблица 53: Микроязовири на територията на община Брацигово

Наименование	**Местоположение**	**Собственост**	**Площ (ha)**
„Бяга”	с. Бяга	общинска	2,01
„Буровоблато”	гр. Брацигово	общинска	9,00
„Гачовото блато”	гр. Брацигово	общинска	18,5
„Вриз-водоем“	гр. Брацигово	общинска	2,6
„Чорбаново”	с. Розово	общинска	2,54

Източник: Басейнова Дирекция „Източнобеломорски район“

Изкуствено създадените микроязовири Гачово блато, Бурово блато, Чорбаново, Вриз и Бяга (Коручешме) се използват за напояване и риболов. При добро проучване и организация биха могли да се ползват и като бази за отдих със съответно обозначени охранителни зони, инфраструктура и достъп.

На територията на общината – в землището на гр. Брацигово (на около 500 м. западно от застройката на града) на левия бряг на р. Умишка в регулационните граници на града, е регистрирано термоминерално находище. Водоизточниците са един извор и 5 бр. сондажни кладенци (по данни от ПУРБ в Източнобеломорски район има 4 водоизточника). Експлоатационните ресурси се реализират от сондаж №2 и сондаж №5 с общ дебит 2,5 l/s и температура съответно от 19°С и 27°С (за сондаж № 5). Минералните води от находище „Брацигово” са от местно значение.

Минералната вода на територията на община Брацигово е с атмосферно-инфилтрационен произход, т.е. подхранването се осъществява за сметка на валежите. Минерализацията на водата е 0,448 g/l, характеризира се като хипотермална, слабо минерализирана, хидрокарбонатна натриева

и силициева. Тя има стабилен физико-химичен състав и свойства и отговаря на изискванията и за питейни цели.

На базата на проведените проучвания, минералната вода от находище „Брацигово" може да се прилага за:

- питейно лечение и профилактика, оказваща благоприятно въздействие при стомашно-чревни, жлъчно-чернодробни и бъбречно-урологични заболявания;
- външно балнеолечение и профилактика, след съответно темперираме до 35°-37°С оказва благоприятно въздействие на опорно-двигателния апарат, ставни заболявания, артрити, коксартрози и др.;
- спортно-възстановителна дейност – при t до 28°С.

На настоящия етап съществуващата минерална база не е действаща. Минералната вода към момента се използва предимно за питейни нужди (около 17 000 посетители годишно). Ползването на минерална вода за питейни цели изисква лекарско назначение, при спазване на строго определена методика за количество, температура, начин и продължителност на приемане, условия, които сега не се контролират.

Със заповед на министъра на МОСВ, за находище „Брацигово" и сондажи № 2 и № 5, са определени съответните охранителни зони.

- *Подземни води*

Северната част на община Брацигово попада върху порови води в кватернер и неоген – кватернер с код на водното тяло BG3G00000NQ018 (порови води в Неоген-Кватернер-Пазарджик-Пловдивския район). Поресте материали, а сред тях най-вече алувиалните кватернерни отложения, представляват най-значителния акумулатор на подземни води в района.

Порови води в Неоген-Кватернер-Пазарджик-Пловдивския район с площ на цялото ПВТ от 2 727 km^2, с код на водното тяло BG3G00000NQ018, безнапорен тип ПВТ, със средна дебелина на ПВТ от 1 до 20 m. Водно тяло, попадащо в списък на ВТ, които са замърсени и такива, които са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници в ИБР, Приложение 1 към Заповед № РД-930/25.10.2010 г.

Пукнатини и карстови води в палеоген и палеоген-неоген с код на подземно водното тяло BG3G0000PgN020 (Пукнатинни води Пещера-Доспат) с площ на цялото ПВТ от 748 km^2, безнапорен тип ПВТ, със средна дебелина на ПВТ до 800 m. Основните акумулатори на пукнатинните води са напуканите скални формации в планинските участъци на Родопи планина. Модулът на подземен отток е под 1,5 l/s.km^2.

Пукнатини и карстови води в протерозий с код на подземно водното тяло BG3G00000Pt041 (Карстови води - Централно Родопски масив) с площ на цялото ПВТ от 612 km^2, напорен тип ПВТ, със средна дебелина на ПВТ до 1-270 m. Модулът на подземен отток е 5 l/s.km^2.

Пункт за количествен мониторинг на подземни води на територията на община Брацигово – няма. Пунктовете за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води се определят ежегодно със Заповед на Министъра на околната среда и водите.

Таблица 54: Подземни водни тела /ПВТ/ на територията на община Брацигово

№	Код ПВТ	Име ПВТ	Химично състояние	Значимост на натиск селскостопанство	Значимост на натиск от дифузно замърсяване от нас. места без канализация

1	BG3G00000NQ018	Неоген-Кватернер-Пазарджик-Пловдивския район	Лошо; обща алфа-активност - 0,564 Bq/l	Значим натиск	Значим натиск
2	BG3G0000PgN020	Пукнатинни води Пещера-Доспат	добро	Значим натиск	Незначим натиск
3	BG3G00000Pt041	Карстови води - Централно Родопски масив	добро	Значим натиск	Незначим натиск

Източник: Басейнова Дирекция „Източнобеломорски район“

Подземно водно тяло BG3G00000NQ018 (Неоген-Кватернер-Пазарджик-Пловдивския район) е изключено от целта за постгане на добро химично състояние през 2015 г. и е отложено за 2027 г. Изместващите параметри за ПВТ са NO3, Mn и Fe. Причините за отлагане на срока за постигане на добро химично състояние са: продължителен период за изпълнение на мерките относно дифузно замърсяване от селското стопанство и техния ефект, проучване за влиянието на рудодобивната дейност в почви и подземни води и разпространението на тежки метали , събиране и картиране на информация за изтичане на руднични води и за нерегламентирани сметища в общините.

По данни на Община Брацигово в землищата, вкл. в дворовете на къщи в населените места на територията, има следния брой кладенци за задоволяване на собствени потребности: с. Исперихово – около 230, с. Бяга – около 215, гр. Брацигово – около 80, с. Козарско – около 30, с. Равногор – 3 бр. Всичките те се използват за напояване и битови нужди.

- *Питейни води*

Водопроводната мрежа обхваща цялото население на община Брацигово и осигурява питейна вода чрез водоснабдителната система. Наблюдава се висока степен на амортизация на водопроводната мрежа и големи загуби на вода.

Качеството на водата за питейно-битови нужди се следи от ВиК дружеството и РЗИ – Пазарджик. По официални данни в периода 2015-2019 г. не са наблюдавани трайни отклонения в качеството на питейно-битовите води, с изключение на отклонения по микробиологични показатели, които се отстраняват своевремнно от „Инфрастрой“ ЕООД. Като цяло питейната вода, подавана за населението на община Брацигово отговаря на изискванията на Наредба №9 на МЗ за качестото на водата, предназначена за питейно битови цели – обн. ДВ бр.30/2001 г.

На територията на община Брацигово не се ползват повърхностни води за пиене и няма пункт за мониторинг на повърхностни питейни води.

Санитарно-охранителни зони (СОЗ) за водоизточници за питейно-битово водоснабдяване и минерални води и копия от заповедите за утвърждаването им:

- СОЗ около Минерално находище Брацигово, Учредена със Заповед №РД-40/17.01.2003 г. - СОЗ около 8 (осем) броя КИ за питейно-битово водоснабдяване на Хотелски комплекс „Игъл” в село Равногор, община Брацигово, област Пазарджик, собственост на ЕТ „Михаил Добрев - Игъл” Пловдив, учредена с Решение № СОЗ-29/30.09.2016 г.

- СОЗ около ТК «Вада Консулт» в ПИ с идентификатор 06207.3.576 КК Брацигово, за бутилиране на изворна вода, учредена със Заповед № С03-М-357/15.11.2018 г.

- С03-45/23.07.2009 г. - СОЗ около 3 броя КИ от водовземане участък „Студенец“ за ПБВ на град Брацигово и селищата от ВГ „Бяга“, съгласно Разрешително №31510039/04.12.2007 г.

- СОЗ-46/23.07.2009 г. - СОЗ около 12 броя КИ за питейно-битово водоснабдяване на село Равногор, община Брацигово, съгласно Разрешително №31510035/30.11.2007 г.
- СОЗ-47/ 23.07.2009 г. - СОЗ около 14 броя КИ за питейно-битово водоснабдяване на град Брацигово, село Розово и село Жребичко, община Брацигово, съгласно Разрешително №31510039/04.12.2007 г.
- СОЗ-48/ 23.07.2009 г.- СОЗ около 5 броя КИ за пигейно-битово водоснабдяване на село Жребичко. община Брацигово, съгласно Разрешително № 31510196/ 20.10.2009г.
- СОЗ-3/ 22.1.2015 г. - СОЗ около КЕИ „Чечево“ за ПБВ на „Туристически комплекс“ в землщето на село Равногор, община Брацигово, област Пазарджик, съгласно Разрешително №31510486/22.12.2014 г.
- СОЗ-16/ 8.6.2015 г. - СОЗ около ТК за водоснабдяване на „Цех за бутилиране на безалкохолни напитки и вода“, село Розово, община Брацигово, съгласно Разрешително № 31510498/ 20.03.2015г.

Община Брацигово разполага с оригиналните Заповеди за учредяване на СОЗ.

В периода 2021-2023 г. за провеждане на процедура по учредяване на СОЗ са постъпили следните преписки:

- Прокт за СОЗ около три броя тръбни кладенци – ТК 1 в ПИ с идентификатор 06207.3.133, за питейно-битово водоснабдяване в гр. Брацигово с възложител „Инфрастрой“ ЕООД – Брацигово;
- Проект за СОЗ около КЕИ „Йеремиев извор“, КЕИ „Света Троица“, КЕИ „Чешмата“ и КЕИ „Брациговски вриз“, за питейно-битово водоснабдяване на гр. Брацигово и ВГ „Бяга“, с възложител „Инфрастрой“ ЕООД – гр. Брацигово.

През 2024г. е стартирала процедурата по изготвяне на проектна документация за учредяване на СОЗ окол 27 каптирани извора за водоснабдяване на гр.Брацигово, водосборна група «Бяга», с.Розово, с.Равногор и с.Жребичко.

● *Отпадъчни води*

РИОСВ – Пазарджик, в границите на териториалния си обхват, контролира точковите източници на замърсявания, провежда мониторинга на отпадъчните води, контролира обектите, формиращи отпадъчни води и изпълнението на условията в издадените разрешителни за заустване. Емитери на отпадни води на територията на община Брацигово:

- „Инфрастрой” ЕООД, гр. Брацигово – №33140021 (разрешително по Закона за водите) от 09.10.2008 г. и удължено с решение № РР-1689/01.03.2013 г., решение № РР-1986/08.07.2014 г., решение № РР-2774/17.02.2016 г.
- „Интер Д“ ООД, с. Козарско, общ. Брацигово – Обект, извършващ промишлени дейности, от които се формират биоразградими промишлени отпадъчни води (съгласно приложение 4 по чл. 35, ал. 2 на Наредба 2) – от преработка на мляко.
- „Равногор“ ООД, с. Равногор, общ. Брацигово – Обект, извършващ промишлени дейности, от които се формират биоразградими промишлени отпадъчни води (съгласно приложение 4 по чл. 35, ал. 2 на Наредба 2) – от преработка на мляко.

Община Брацигово има отредени две площадки и проектна готовност за изграждане на ПСОВ в Брацигово и в с. Исперихово и една изградена ПСОВ в с. Козарско, която предстои да бъде въведена в експлоатация. Общината е сред тези със среден приоритет за изграждане на ПСОВ.Обектите, които контролира РИОСВ – Пазарджик в община Брацигово са:

„Главен колектор I“ – гр. Брацигово, стопанисван от „Инфрастрой“ ЕООД с разрешително за заустване №33140021/2008 г., продължено и изменено с разрешително № РР-1986/2014 г. за

ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностен воден обект. Ежегодно се извършва мониторинг по показателите от разрешителното. От 2015 до 2019 г. не са констатирани отклонения от индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО).

„Канализационна система – I-ви етап“ – ПСОВ на село Козарско, община Брацигово, с разрешително за заустване №33140227/2017 г. При извършения мониторинг не са констатирани отклонения от ИЕО, посочени в разрешителното.

За периода 2021-2023 г. няма наложени санкции и глоби на обекти на територията на община Брацигово, формиращи отпадъчни води и заустени в повърхностен воден обект.

Почви

На територията на община Брацигово няма определени пунктове от програмата за почвен мониторинг I, II и III ниво. Няма предприятия, чийто производства замърсяват почвите в района. Значителна част от почвите са застрашени от ерозия, поради наклонения терен.

В общината са разпространени три вида почви – кафяви горски, канелени горски, горски и делувуално-алувиални. Кафявите горски са застъпени в местата над 1 000-1 200 m. Отличават се с по-ниско плодородие и са предпоставка за интензивно картофопроизводство, лозя, рози и др. По поречията на реките почвите са алувиално-ливадни. Тези почви са подходящи за интензивно земеделие: зеленчукопроизводство, овощарство и зърнопроизводство.

Основен източник на замърсяване на почвите с тежки метали и кисели компоненти са: автомобилният транспорт, изгарянето на въглища и нефтопродукти, прекомерното използване на препарати за растителна защита и минерални торове. Почвите се замърсяват чрез атмосферата по пътя на утаяване на аерозоли, прах или разтворени съединения на токсични вещества с валежите.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища; образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени” чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности в самите населени места.

Почвите в района на община Брацигово са чисти. Няма данни за замърсени земеделски земи от промишлени дейности. Причини за доброто екологично състояние на почвите е липсата на активна промишлена дейност, както и интензивна селскостопанска дейност. На територията на общината няма складове за съхраняване на негодни и забранени за употреба продукти за растителна защита.

Ерозията, включително и водоплощната ерозия, не представлява съществен проблем за почвите на общината. Няма и данни за ерозионен натиск върху почвите от животновъдството поради свръхексплоатация на пасища. Горите предпазват почвата от ерозия и масовото им изсичане може да доведе до редица проблеми и нарушаване на екосистемите. На ерозиране са подложени слабоструктурните почви, образувани върху наклонени терени: излужени и типични канелени горски почви; канелени горски почви, лесивирани; рендзини; кафяви горски почви. Обработваемите земи са разположени на равни терени. Ерозията на почвите не е от процесите с ограничаващо действие за земеделието в територията на общината.

Един от потенциалните източници за локални почвени замърсявания саскладовете за съхранение на негодни за употреба препарати за растителна защита /ПРЗ/. На територията на

община Брацигово няма складове за съхранение на ПРЗ с изтекъл срок на годност, както и площадки, на които да са разположени т.нар. „Б-Б”кубове.

Вкисляването на почвите в района е в следствие на природни процеси (почвен тип) и трябва да се има предвид при избора на култури. Няма регистрирани засолени почви (не би трябвало и да се очаква).

Няма данни за заблатени почви на територията на община Брацигово.

Община Брацигово няма разработена програма за опазване качеството на почвите. Ежегодно се полагат усилия за премахване на нерегламентираните сметища и локални замърсявания в общината. Предприемат се мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове.

Няма данни за замърсявания на почвите в община Брацигово или наличие на значителни проблеми, които да застрашават тяхното състояние.

В докладите на РИОСВ - Пазарджик липсва информация за замърсяване на почвите с тежки метали и металоиди, пестицити, устойчиви органични замъсители (вкл. нефтопродукти), засоляване или вкисляване. По тази причина не съществуват механизми за мониторинг състоянието на почвите, не се извършва периодичен контрол, а изследвания се правят само при необходимост.

Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействия на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др.Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението. посл. изм. и доп.).

Основни причини за повишаване нивото на шумав населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Съгласно Закона за защита от шума в околната среда, РИОСВ - Пазарджик контролира единствено промишлени източници на шум в околната среда, с цел спазване на нормите за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най-близките места за въздействие. Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне в РИОСВ на резултатите от тях, имат единствено предприятията с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда.

На територията на община Брацигово няма обекти с издадени комплексни разрешителни, както и промишлени източници с дейности, създаващи висок риск от наднормени нива на шум в околната среда, подлежащи на контрол.

За периода 2021-2023 г. не са извършвани и представяне в РИОСВ – Пазарджик собствени периодични и контролни измервания на шум от промишлен източник.

Съгласно нормативната уредба за шума контролната функция на общинската администрация е върху шума от битови и занаятчийски дейности. Производствения шум и шума от транспортния трафик се контролира от регионалните органи на МОСВ, МЗ и МВР. Контролната дейност на Общината, касаеща шума, излъчванв околната среда, е отразена в Наредбата за обществения ред.

Няма актуални данни за наднормено излъчване на шум на територията на община Брацигово. При жалби на граждани за производствен шум, администрацията сезира компетентните органи; за шум при битови дейности - издава предписания за спазване на нормативно установените изисквания.

В град Брацигово, както и в селата с интензивен трафик, основен източник на шум са транспортните средства. Някои производства и човешки дейности в сферата на услугите също излъчват шум и създават дискомфорт у живущите около източника.

За високите стойности на шумовите нива допринасят характерните особености на териториално – устройствените планове на града и другите населени места:

- Липсата на околовръстни пътища, поради което целият транзитен моторен поток минава през населеното място;
- Липсата на защитни „зелени екрани”;
- Лошокачествена настилка;
- Двустранно плътно застрояване по главните улици;
- Големи наклони на някои улици;
- Остарелият автомобилен парк.

На негативното влияние на шума са подложени в най-голяма степен живеещите на главните улици на града, както и живеещите в близост до основните пътни артерии на общината.За намаляване на шума в градската среда, общинска администрация предприема действия по регулиране на движението чрез план за организация на движението.

5.2. Дейности по управление на отпадъците

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО **битови отпадъци** са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкия живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Брацигово, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промишлените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Брацигово е изградена добре функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване. В системата е обхванато 100% от населението на седемте населени места.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.

Община Брацигово е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците - регион Пазарджик. В сдружението участват още общините: Пазарджик, Батак, Велинград, Лесичово, Пещера, Ракитово, Септември и Белово. От началото на 2018 год. обезвреждането на битовите отпадъци става на регионален принцип, чрез депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци – регион Пазарджик.

Регионалното депо за неопасни отпадъци от регион Пазарджик, Клетка 1 и съпътстваща инфраструктура е разположено в Имот № 000723, местност „Башикаровски баир", в землището на с. Алеко Константиново с ЕКАТТЕ 00254, общ. Пазарджик, обл. Пазарджик. Регионалното депо за неопасни отпадъци с обща площ 145 504 кв.м. е разделено функционално на две части:

- Входно-изходна зона с КПП, електронна автомобилна везна, съоръжение за измиване на ходовата част на сметоизвозващите автомобили на изход, вътрешноплощадков път, административно-битова сграда, паркинг с 4 паркоместа, резервоар за ПП-нужди, изгребна яма, зелен пояс и ограда;
- Основна производствена зона, включваща площта на клетките за депониране на отпадъци – общо около 95 дка, ретензионен басейн за филтрационни води, съоръжения от дренажната система и системата за улавяне и третиране на депониен газ от участъците за депониране, експлоатационен и контролен път.

Основната производствена дейност която се извършва на площадката на Регионалното депо – Пазарджик, Клетка 1, е обезвреждането на отпадъците чрез депониране, което включва следните процеси:Приемане на отпадъците през Контролно-пропускателен пункт, на който се извършва контрол; Измерване на приеманите отпадъци на автомобилна везна; Насочване на извозващите отпадъци автомобили до участъка за депониране; Депониране на отпадъците. Депонирането се извършва чрез запълване отдолу нагоре, като се изграждат дневни работни участъци с площ около 500 m2. Разстилане на отпадъците с булдозер, уплътняването с компактор и последващо запръстяване. При основната дейност не се употребяват опасни вещества.

През 2019 г. към Регионално депо – Пазарджик започва изграждането на компостираща инсталация и такава за предварително третиране на битови отпадъци. Съоръжения за рециклиране и/или подготовка за повторна употреба на строителни отпадъци в региона няма.

Експлоатацията на старото общинско депо за ТБО в местността Клисурата, в землището на гр. Брацигово е прекратена със Заповедна Директора на РИОСВ - Пазарджик и се извършва неговата техническа и биологична рекултивация, финансирана по процедура BG16M10P002-2.010 „Рекултивация на депа за закриване, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело С-145/14", по приоритетна ос 2 „Отпадъци" на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020г.". Сключен е договор №Д-112/16.11.2020 г. за изпълнение на СМР на етап техническа рекултивация на стойност 971 992,26 лева с вкл. ДДС и договор №Д-113/16.11.2020 г. за изпълнение на дейности по биологична рекултивация на стойност 43 536,82 лева с ДДС.

С Решение № 587/27.01.2023 г. на заседание на Общински съвет – Брацигово беше приета **Регионална програма за управление на отпадъците на територията на регион Пазарджик за**

периода 2021-2028 г. Програмата включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, регламентирани в Глава втора, Раздел III на ЗУО.

Основната цел на програма е намаляване количеството на образуваните и депонирани отпадъци, изпълнение на нормативните изисквания при поносими разходи за населението на регион Пазарджик за периода й на действие.

Организацията по събирането и транспортирането на битовите отпадъци от населените места в община Брацигово се осъществява от 2021 год. от фирма „Комунал сервиз" ООД - гр. София, съгласно Договор №Д–3/13.01.2020 г.

Наличните съдове за сметосъбиране са 2749 кофи тип „Мева" с вместимост 0,11 m3 и 146 бр. контейнери тип „Бобър" с вместимост 1,1 m3.

През 2023 г. са закупени и доставени 636 броя нови пластмасови кофи с обем 120 л. и 20 бр. пластмасови контейнери с обем 1100 л. Същите са раздадени по всички населени места. Ежегодно със заповед на кмета на общината се определят местата, за които е организирано сметосъбиране, сметоизвозване и почистване на териториите за обществено ползване. Закупени и подменени са и 20 броя паркови кошчета с два коша и 30 броя с един кош.

Отпадъците се извозват регулярно по график, утвърден със Заповед на Кмета. Графикът се изготвя ежегодно до 30 октомври на предходната година. За 2023 г. със заповед на кмета на Община Брацигово е определена периодичност на сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци и поддържане чистотата на териториите за обществено ползване, веднъж седмично по всички населини места.

Таблица 55: Количества генерирани битови отпадъци 2020 г. – 2023 г. в тона

2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
2338	2867	3187	3054

Източник: Община Брацигово

Количествата генерирани отпадъци от територията на община Брацигово нарастват със 716 тона през 2023 спрямо 2020 година или с около 31%, въпреки че за същия период населението по официални данни на НСИ намалява с 14%. В същото време делът на депонираните отпадъци намалява значително.

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от обслужваното население. Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2022 г. е 475 кг/човек/година, а за община Брацигово е 435 кг/човек/година, тоест малко по-ниско от средната норма за областта и за страната, но значително повече от нормите през 2020 г. (155 кг/човек/година).

Събраните битови отпадъци през 2023 г. са транспортирани за обезвреждане в инсталация за предварително третиране на смесени битови и инсталация за компостиране на разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци, разположени на територията на РЦР Алеко Константиново, община Пазарджик – „Център за рециклиране – Пазарджик" ДЗЗД.

Количеството на транспортираните битови отпадъци за 2023 г. до „Център за рециклиране – Пазарджик" ДЗЗД е представено в следната таблица:

Таблица 56: Количество генерирани битови отпадъци през 2023 г., транспортирани до Център за рециклиране - Пазарджик

Видове отпадъци	Код на отпадъка	Количество отпадък кг.	Проценти %
Смесени битови отпадъци	200301	3 054 440	
Биоразградими отпадъци	200201	47 860	
Депонирани отпадъци с код	191212	721 120	*23,61%*
Депонирани отпадъци с код	190599	20 680	*0,68%*
Общо депонирани отпадъци		***741 800***	*24,29%*
Рециклати реализирани		935 240	*30,62%*
СОФ		734 720	*24,05%*
Компост		11 640	

Източник: Община Брацигово

Данните в Таблица 56 показват, че от общо генерираните 3054 тона отпадъци от територията на община Брацигово през 2023 г. са депонирани едва 24% или около 742 тона. Останалите, годни за употреба, рециклиране и биоразградими отпадъци са оползотворени по съответния начин.

Таблица 57: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019 г.

Вид отпадък	Относителен дял в %
Хранителни отпадъци	6,42
Хартия	4,89
Картон	4,30
Пластмаса	13,92
Текстил	5,65
Гума	0,32
Кожа	0,48
Градински отпадъци	18,72
Дървесни отпадъци	0,64
Стъкло	3,37
Метали	0,55
Инертни по-големи от 4 см	1,81
Ситна фракция по-малки от 4 см. (сгурия, пепел, инертни отпадъци, пръст, пясък и други)	34,11
Опасни домакински отпадъци	1,62
Други	3,20
Контролна сума	**100%**

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четирисезонно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“

На територията на гр. Брацигово има въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, за която има сключен договор с „Екопак - България“.

Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки - стъкло, пластмаса и хартия, обхваща гр. Брацигово, с. Исперихово и с. Бяга , като разполага със следния брой съдове:

Сини контейнери за разделно събиране на картонени отпадъци тип „ Ракла“ с обем 1 100 л. с кратност на обслужване годишно 24 пъти.;

Жълти контейнери тип „ Ракла“ 1 100л. за разделно събиране на пластмасови опаковки, с кратност на обслужване 24 пъти годишно.

Зелени контейнери за разделно събиране на стъклени опаковки тип „Иглу” с обем 1 500л. с кратност на обслужване годишно 2 пъти.

Таблица 58: Съдове за разделно събиране на отпадъци по населени места

Населено място	Син контейнер 1100 л.	Жълт контейнер 1100 л.	Иглу зелено 1500 л.
гр. Брацигово	17	17	17
с. Бяга	5	3	3
с. Исперихово	6	6	6
Общо за общината:	**28**	**26**	**26**

Източник: Община Брацигово

Съгласно представената годишна справка от “Екопак България” АД, през 2023 г. са събрани следните количества отпадъци от опаковки от контейнерите за разделно събиране, разположени на територията на общината:

Таблица 59: Количества разделно събрани отпадъци в община Брацигово през 2023 г.

No	Сортиране на разделно събрани отпадъци				
	Цвят контейнер	Месец	Придобит отпадък бруто (кг.)	Количество отсортиран отпадък (кг.)	Количество отпадък предаден за депониране (кг)
1	Син	Януари	3160	1180	1980
2	Жълт	Януари	3220	270	2950
3	Син	Февруари	3040	1145	1895
4	Жълт	Февруари	3380	285	3095
5	Син	Март	3240	1215	2025
6	Жълт	Март	3260	265	2995
7	Син	Април	3320	1270	2050
8	Жълт	Април	3340	280	3060
9	Син	Май	3140	1205	1935
10	Жълт	Май	3240	265	2975
11	Зелен	Май	7100	7100	0
12	Син	Юни	3080	1170	1910
13	Жълт	Юни	3320	280	3040
14	Син	Юли	3140	1190	1950
15	Жълт	Юли	3260	270	2990
16	Син	Август	3220	1220	2000
17	Жълт	Август	3320	275	3045
18	Син	Септември	2960	1130	1830
19	Жълт	Септември	3080	245	2835
20	Син	Октомври	3080	1180	1900
21	Жълт	Октомври	3000	255	2745

22	Син	Ноември	2800	1070	1730
23	Жълт	Ноември	3160	270	2890
24	Зелен	Ноември	3100	3100	0
25	Син	Декември	2780	1055	1725
26	Жълт	Декември	2920	250	2670
		Общо:	**85660**	**27440**	**58220**

Източник: Община Брацигово

За извършване на разделно събиране на масово разпространени отпадъци, каквито са излезли от употреба електронно и електирческо оборудване, излезли от употреба гуми, негодни за употреба батерии и акумулатори, излезли от употреба МПС (тези отпадъци освен, че са масово разпространени, някои от тях са едрогабаритни, а други и опасни) и предаването им за рециклиране, оползотворяване или обезвреждане Община Брацигово има сключени договори с оползотворяващи организации.

Договорите са сключени, съобразно изискванията на Закон за управление на отпадъците:

- „ Екобатери“ АД - Изградена е система за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), чрез разположени в учебни заведения, обществени и административни сгради 13 бр. контейнери, безвъзмездно предоставени от оползотворяващата организация. Приетите количества отпадъци от НУБА на територията на общината са както следва: приети количества от физически и юридически лица 32,80 кг.

- „Екологика България“ – Изградена система за организиране, извозване и обезвреждане на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване. Определена е площадка за временно съхранение на отпадъците, склад за временно съхранение, намиращ се на адрес гр. Брацигово, бул. „Трети март“ №35, обект „Гаражи“. Извозването се извършва по заявка от общинска администрация, като през 2023г. са извозени 1263,00 кг. отпадъци.

- „Феникс-Грийн ” ЕООД - Изградена е система за разделно събиране на излезли от употреба гуми /ИУГ/. Пункт за събиране на гумите е бензиностанция: , „КАОИЛ“ ООД, с адрес: гр. Брацигово, бул. «Трети март » №. 134. Извозването се извършва, чрез подадена заявка от Общинска администрация. През 2023 г. не са извършени извозвания на излезли от употреба гуми /ИУГ/.

- „Екоривейс ОЙЛ“ АД относно организиране на система за разделно събиране на отработени масла. Местата за разделно събиране на отпадъците са на адрес гр.Брацигово, бул. «Трети март» №. 134, обект „Гаражи“.

През 2023 г. община Брацигово подписа договор с фирма „Евротекс“ ЕООД за организиране на система за разделно събиране, съхранение, сортиране и предаване за повторна употреба и/или оползотворяване на битови отпадъци от облекла на територията на община Брацигово за периода месец април – месец декември са събрани общо 7672 кг. отпадъци от облекла.

Отпадъци от хуманна медицина се предават на специализирани фирми, притежаващи необходимото разрешително, съгласно ЗУО, като всяка лекарска и стоматологична практика, както и ФСМП-гр. Пазарджик – община Брацигово са си сключили договорите по отделно.

За намаляване и ограничаване нерегламентираното изхвърляне на строителни отпадъци по неразрешени за целта места Община Брацигово е подписала договор с фирма притежаваща необходимите разрешителни. През 2020 г. са поставени два броя 4 куб. контейнери в района около гарата в гр.Брацигово. Количеството събрани и извозени строителни отпадъци до депо за строителни отпадъци за 2023г. са 30,6 тона.

Община Брацигово е партньор в изграждането на „Компостираща инсталация, инсталация за предварително третиране на битови отпадъци, както и съпътстваща инфраструктура на

площадката на Регионален център за рециклиране /РЦР/ в землището на с. Алеко Константиново, община Пазарджик", като оператор на инсталацията е Община Пазарджик. Инсталацията е разположена в ПИ с идентификатор № 0254.70.15, местност „Байра" в землище на с. Алеко Константиново, община Пазарджик, област Пазарджик.

Събирането и транспортирането на зеления отпадък до площадката на компостиращата инсталация ще се извършва от Център за рециклиране – Пазарджик.

На територията на община Брацигово се предвижда събирането на зелени и други биоразградими /от растителен произход/ отпадъци, да се извършва на регламентирани от община Брацигово места /площадки/ за събиране и временно съхраняване/пунктове. Отпадъците ще се генерират при поддръжката на паркове и местни зелени площи / подкастряне на дървета и храсти и др./, както и от резидба на лози и асми.

Поради отдалечеността на прилежащите към общината малки населени места до площадката за компостиране събирането и извозването на отпадъците до съответната система за компостиране се извършва по заявка.

Всички нерегламентирани сметища на територията на община Брацигово се почистват периодично. В рамките на националната кампания „Да изчистим България заедно" през 2023 г. са извозени 6.700 т.

5.3. Биоразнообразие, защитени територии и защитени зони

Община Брацигово е богата на защитени територии и защитени зони, включени в Националната екологична мрежа НАТУРА 2000. Те са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи.

Таблица 60: Защитени територии в община Брацигово

№	Име	Местонахож-дение/ землище	Площ (ha)	Документи за обявяване	Цел на обявяване
1	**Защитена местност** Атолука	с. Равногор	318,2	Заповед №1900 от 05.08.1969 г., бр. 82/1969 на ДВ 1-6-6-1900-1969	Опазване на вековна иглолистна гора от бял бор и смърч
2	**Защитена местност** Тъмра	с. Розово	604,1	Заповед №3751 от 30.11.1973 г., бр. 101/1973 на ДВ 1-6-34-3751-1973	Опазване на характерен ландшафт, скални образувания, стари римски пътища, мостове и развалини от крепостни стени.
3	**Резерват** Купена, международен статус – Биосферен резерват	с. Равногор, с. Розово	1761,1	Заповед №2969 от 24.11.1961 г., бр. 11/1962 на ДВ	Запазен природен ландшафт
4	**Защитена местност** Находище на Атинска Мерендера	с. Исперихово	37,48	Заповед №РД-936 от 20.12.2011 г., бр. 10/2012 на ДВ	Опазване на растителен вид атинска мерендера (*Merendera attica*) и неговото местообитание

5	**Защитена местност** Винище	с. Равногор	148,1	Заповед №357 от 09.02.1973 г., бр. 21/1973 на ДВ	Опазване на характерен ландшафт.
6	**Защитена местност** Корията	с. Равногор	27,5	Заповед №357 от 09.02.1973 г., бр. 21/1973 на ДВ	Опазване на характерен ландшафт.
7	**Защитена местност** Находище на Стояново Лютиче	с. Равногор	11,84	Заповед №РД-935 от 20.12.2011 г., бр. 10/2012 на ДВ	Опазване на растителен вид стояново лютиче (*Ranunculus stojanovii*) и неговото местообитание
8	**Защитена местност** Грамадите	град Брацигово	1323,6	Заповед No.РД-412 от 18.06.2007 г., бр. 61/2007 на Държавен вестник	Опазване на характерен ландшафт.

Източник: ИАОС

На територията на общината попадат общо осем **защитени територии** по смисъла на Закона за защитените територии, както следа:

- Защитена местност „Атолука“ – с. Равногор;
- Защитена местност „Винище“ – с. Равногор;
- Защитена местност „Грамадите“ – град Брацигово
- Защитена местност „Корията“ – с. Равногор;
- Резерват „Купена“ – с. Равногор и с. Розово;
- Защитена местност „Находище на атинска мерендера“ – с. Исперихово;
- Защитена местност „Находище на стояново лютиче“ – с. Равногор;
- Защитена местност „Тъмра“ – с. Розово.

Резерват Купена е обявен през през 1961 г. Създаден е за опазване на ландшафта, красивите пейзажи, интересните и ценни флора, фауна и биоценози. Тук са запазени вековни смърчово-бялоборови, бялоборови и букови гори. Резерватът се намира на северните склонове на Родопите на около 3 km югоизточно от Пещера. Обхваща територии с надморска височина от 600 до 1400 m. През резервата преминава голямото вододелно било, което започва от връх Баташки снежник и се спуска на североизток между реките Въча и Стара река. Склоновете му са стръмни и трудно достъпни. В Купена има и интересни и красиви скални образувания. Такива например са отвесните и високи по 80-100 m бели варовикови стени – Стенето и самия връх Купена, също с отвесни стени, но със заоблено било, живописно обрасло с черен бор. През резервата протичат две реки – Пиздица и Новомахленска. В резервата са разпространени три типа почви: кафяви горски, канелени и хумусно-карбонатни. Специални ботанични и зоологични изследвания на резервата не са провеждани. Но със сигурност може да се очаква, че при обстойни проучвания, може да се установят много нови редки и интересни растения и животни.

От дървесните видове досега са установени следните видове: бял бор (Pinus sylvestris L.), черен бор (Pinus nigra), обикновена ела (Abies alba), червена хвойна (Juniperus communis), бук (Fagus sylvatica), зимен дъб (Quercus sessiliflora), едролистна липа (Tilia grandifolia), клен (Acer campestre), шестил (Acer platanoides), явор (Acer pseudoplatanus), мъждрян (Fraxinus ornus), обикновен габър (Carpinus betulus), келяв габър (Carpinus orientalis), дива череша (Prurnus avium), бреза (Betula alba), трепетлика (Populus tremula), бряст (Ulmus foliacea), черна елша (Alnus glutinosa), кукуч (Pistacia terebintus), воден габър (Ostrya carpinifolia).

Основният вид в ниските части е зимният дъб, разпространен от 400 m докъм 1000 m. Средната възраст на горите, които съставя, е около 60-70 години. Много интересни са съобществата, които образува зимният дъб с други видове – зимен дъб и бял бор, зимен дъб и бук, зимен дъб и габър и др., някои, от които са много рядко срещани на други места в страната. В най-голяма степен това важи за смесените съобщества от зимен дъб и бял бор.

Във високите части на резервата големи съобщества образува букът. Горите му започват от 900 m до почти 1400 m. Средната възраст на горите му е около 80-140 години, но се срещат и дървета на 160-170 години. Буковите гори рядко са чисти. Най-често той образува смесени гори с други видове. Най-разпространените смесени гори са на бука с белия бор. Други смесени съобщества букът образува с елата, зимния дъб, габъра и др.

На второ място по разпространение в резервата са съобществата от бял бор – между 1100 и 1400 m н.в. Интересна особеност на резервата са съобществата на Елата, които заемат трето място по големина и са разположени между 1100 и 1400 m н.в. Съобщества образува и черният бор в ниските и скалисти части.

От интересните животински видове на първо място трябва да се спомене дивата коза (Rupicarpa rupicarpa), една от причините за обявяване на резервата. Числеността ѝ и през 80-те години на XX в. е достигала около 100 индивида, но поради бракониерския лов в началото на 90-те години е поставена пред прага на пълно унищожение. Сега е останало малко стадо.

Във високите части навлиза и мечката (Ursus arctos). Срещат се дива свиня (Sus scrofa), сърна (Capreolus capreolus) и др. Скалните тераси на Стенето предлагат много места за гнездене на различни грабливи птици, но засега не са проучвани. В горите могат да се видят обичайни видове, срещащи се в такива местообитания. От защитените земноводни е установен дъждовникът (Salamandra salamandra).

Резерватът е изключителна държавна собственост. Намира се на територията на две общини. Част от него се разполага на територията на община Брацигово, а останалата част е в община Пещера. Охранява се от РИОСВ-гр. Пазарджик.

В него е забранена всякаква човешка дейност, с изключение на:

1. охраната на самия резерват;
2. посещения с научна цел;
3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
4. събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите.

Резерватът има ограничен туристически потенциал. Посещения в него са разрешени само по маркирани пътеки, определени съгласно чл.17, ал.3 от Закона за защитените територии (ЗЗТ). Резерватът може да служи като притегателен център за туристи, желаещи да се насладят на естествена съхранена природа.

На територията на община Брацигово има регистрирано по ЗББ едно **вековно дърво**: бук (Fagus sylvatica) в с. Розово, реална възраст – 293 г., височина – 25 м, периметър – 3,8 м, документ за обявяване: Заповед № 1762 от 28.06.1972 г., бр.59/1972 на ДВ.

В границите на община Брацигово попадат части от следните защитени зони от мрежата „Натура 2000“, в съответствие с Директивата за хабитатите и Директивата за птиците:

- „Бесапарски възвишения“ с код: BG0000254, обща площ – 6743,06 ха, в т.ч. площ в община Брацигово – 2753,25 ха или 40,8%;

- „Бесапарски ридове“ с код: BG0002057, обща площ 14 765,05 ха, в т.ч. площ в община Брацигово – 3 756,64 ха или 25,44%;

- „Западни Родопи“ с код: BG0002063 обща площ 133 384,78 ха, в т.ч. площ в община Брацигово – 9 700,27 ха или 7,27%;
- „Родопи - Западни“ с код: BG0001030 обща площ 272 851,4 ха, в т.ч. площ в община Брацигово – 7 454,5 ха или 2,7%.

➢ **Защитена зона „Бесапарски възвишения“** (код в регистъра: BG0000254) по директивата за местообитанията, която припокрива защитена зона по Директива за птиците, частично попадаща в землищата на с. Бяга, с. Исперихово, с. Козарско. Площта, която попада в община Брацигово е 2 753,25 ha (40,8% от цялата площ на защитената зона) от общо 6 743,06 ha за цялата защитена зона. Документи за обявяване Решение № 122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на ДВ 2-2-254-122-2007. На територията на защитената зона, включени в приложение I на Директива 92/43/ЕЕС има 7 вида природни местообитания с преобладаващата площ (30% от 6743,06 ha) на местообитание 62A0 „Източни субсредиземноморски сухи тревни съобщества“. Варовитите хълмове се характеризират със специфична растителност, което определя тяхното значение като убежище на редки, ендемични и реликтни видове. На хълмовете расте един локален ендемичен растителен вид – текирската мишорка (Gypsophila tekirae). Зоната е значима като място за храна на многобройни хищни птици, които гнездят по северните склонове и дерета на Родопите. Предпоставка за това е и съществуването на голяма колония от Spermophilus citellus (лалугер). За запазване на орнитофауната в обекта е особено важно да се спре дейността на мраморната кариера и създаването на нови лозя.

➢ **Защитена зона „Бесапарски ридове“** (Код в регистъра: BG0002057) по Директивата за птиците, частично попадаща в землищата на с. Бяга, с. Жребичко, с. Исперихово, с. Козарско. Площта, която попада в община Брацигово е 3 756,65 ha от общо 14 765,05 ha за цялата защитена зона. Документи за обявяване Заповед № РД-786 от 29.10.2008 г., бр. 106/2008 на ДВ 2-1-2057-786-2008. През 2013 г. се издава нова заповед № РД-78 от 28.01.2013 г., бр. 10/2013 на Държавен вестник, чрез която се променят режима на дейностите в защитената зона. Защитена зона Бесапарски ридове включва 86 вида птици, 15 от които са в Червената книга на България (1985 г.). От срещащите се видове птици 43 вида са от Европейско природо-защитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Защитената зона предлага хабитати за 25 вида включени в Анекс 2 от Закон за биологичното разнообразие. Бесапарските ридове са от световно значение за опазване на Императорския орел (Aquila heliaca). Най-голямо земно покритие в зоната е на екстензивните зърнени култури (вкл. ротационни култури с периодично оставяне на угар) представени с 44 % от цялата площ, следвано от сухи тревни съобщества, степи -13% и урбанизирани територии - 11%. Най-големият проблем за влошаване и загуба на ценни хабитати в защитената зона е промяната на земеползването от пасища и ливади в лозя и обработваема земя. Изграждането на мини за инертни материали също води до загуба на тревни хабитати.

➢ **Защитена зона „Западни Родопи“** (Код в регистъра: BG0002063) по Директивата за птиците, частично попадаща в землищата на с. Равногор и с. Розово. Площта, която попада в община Брацигово е 9 700,27 ha от общо 133 384,78 ha за цялата защитена зона. Документи за обявяване Заповед № РД-835 от 17.11.2008 г., бр. 108/2008 на Държавен вестник 2-1-2063-835-2008. С две заповеди от 2011 г. и 2013 г. е правено увеличение на площта. В Западните Родопи са установени са 130 вида птици, основно гнездящи, от които 21 са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се видове 43 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като застрашени в Европа в категория SPEC2 са включени 15 вида и съответно в SPEC3: 28 вида. Мястото осигурява подходящи местообитания за 26 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. Западните Родопи поддържат най-многочислената популация на глухаря (Tetrao urogallus)

в България. Те са едно от най-ценните места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на този вид, както и на лещарката (Bonasa bonasia), врабчовата кукумявка (Glaucidium passerinum), пернатоногата кукумявка (Aegolius funereus), козодоя (Caprimulgus europaeus), черния кълвач (Dryocopus martius), белогърбия кълвач (Dendrocopos leucotos) и на осояда (Pernis apivorus). Най-голяма площ в територията на защитената зона заемат горите от бял бор (Pinus sylvestris), следвани от смърча (Picea abies). По малки по площ са еловите (Abies alba) и буковите (Fagus sylvatica) гори. Срещат се също гори от черен бор (Pinus nigra) и издънкови гори от горун (Quercus dalechampii), трепетлика (Populus tremula) и зимен дъб (Q. Sessiliflora). Около 10% от територията е заета от открити пространства – пасища и ливади, в които преобладават обикновената полевица (Agrostis capillaris), картъл (Nardus stricta) и др., както и на храсталачни съобщества. В територията на защитената зона попадат 3 големи язовира – „Доспат“, „Широка поляна“ и „Голям Беглик“, както и стотици малки торфища.

- **Защитена зона „Родопи – Западни“** (Код в регистъра: BG0001030) по Директивата за местообитанията, частично попадаща в землищата на с. Жребичко, с. Равногор и с. Розово. Площта, която попада в община Брацигово е 7 454,5 ha (2,7%) от общо 272 851,4 ha за цялата защитена зона. Документи за обявяване Решение № 611 от 16.10.2007 г., бр. 85/2007 на Държавен вестник 2-2-1030-611-2007. Природните местообитанията, които се опазват са 42 вида. Преобладаващо природно местообитание, попадащо под закрила е „Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори“ (код 91CA) с площ от 26,9% от цялата площ на ЗЗ, следвано от „Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)“ (код 9410) с площ от 18,7 % от цялата площ. ЗЗ „Родопи – Западни“ е най-голямата защитена зона в България и една от най-големите в Европа. Защитената зона е важна за опазването на кафявата мечка в Рило-Родопската си популация, включвайки и популацията в границите на Р. Гърция.

Натериторията на община Брацигово има богата флора и фауна и интересни природни забележителности. За подобряване състоянието на околната среда и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението.

6. Административен и финансов капацитет за реализация на ПИРО

Административният капацитет тук се разглежда като способност на администрацията като цяло и на нейните структури и служители да изпълняват нормативно възложените им задачи и да организират и реализират заложените мерки, дейности и проекти в ПИРО.

Община Брацигово разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на Плана за интегрирано за развитие за периода 2021-2027 г. Конкретните правомощия, компетенции, задължения и отговорности на служителите във всички дирекции, отдели и звена са посочени в Устройствения правилник на Общинска администрация – Брацигово, утвърден от Кмета на общината и в длъжностните характеристики за съответните щатни бройки. За увеличаване на експертния потенциал, за повишаване квалификацията и капацитета на общинските служители са реализирани програми и ежегодно са провеждани различни обучения.

Общинската администрация е разделена на Обща и Специализирана, които подпомагат Кмета при осъществяване на правомощията му и извършват дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Към 2023 г. общата численост на Общинска администрация – Брацигово е 43,5 щатни бройки.

	Делегирани от държавата дейности	Местни дейности
Изборни длъжности и органи по чл.19 от ЗА	**7**	
1.Кмет на община	1	
2.Кметове на кметства	5	
3.Кметски наместник с.Жребичко	1	
Заместници на органи на изпълнителната власт	**1**	
1.Заместник кмет на община	1	
Длъжности на пряко подчинение на кмета на общината	**3**	
1.Секретар на общината	1	
2.Главен архитект	1	
3.Вътрешен одитор		
		11
Дирекция «Специализирана администрация» и Дирекция «Обща администрация»	**32,5**	
Обща численост в Общинска администрация	**54,5**	

В Община Брацигово е създадена много добра организация за прилагане и изпълнение на стария ОПР 2014-2020 г. от гледна точка на планирани и реализирани дейности, вътрешен мониторинг и контрол, привличане на средства от фондовете на ЕС и други програми. Доказателство за това са одобрените и изпълнени през периода 2014-2020 г. 23 общински проекти и дейности на обща стойност 8 084 295 лева, финансирани предимно от Държавния бюджет, Общинския бюджет, различни Оперативни програми, Програмата за развитие на селските райони други български и международни донорски програми.

Финансовият капацитет се разглежда от гледна точка на способността на Община Брацигово да генерира собствени приходи и да реализира самостоятелно или да съфинансира заложените в ПИРО мерки, проекти и дейности.

Брацигово е Община с годишен бюджет 12-13 милиона лева и ограничен финансов капацитет за самостоятелно изпълнение и съфинансиране на големи проекти и дейности. Въпреки малкия бюджет, ежегодно се планират средства за изготвяне и изпълнение на проекти и дейности, продиктувани от нуждите на населението и средата на обитаване.

За 2024 г. макрорамката по приходно-разходната част на бюджета е в размер на 13 544 830 лева, от които 10 258 234 лева взаимоотношения с Централния бюджет. За 2024 г. се запазват видовете субсидии от централния бюджет за бюджетите на общините, а именно: обща субсидия за делегираните от държавата дейности, трансфери за местните дейности, включващи обща изравнителна субсидия и трансфер за зимно поддържане и снегопочистване на общински пътища, целева субсидия за капиталови разходи и трансфери за други целеви разходи.

Всички приходи в бюджета за 2024 г. се предвиждат в размер на 13 544 830 лева, от които:

- приходи за държавни дейности - 9 347 969 лева
- приходи за местни дейности - 4 196 861 лева

За 2024 г. целевата субсидия за капиталови разходи е в размер на 749 600 лева и се предоставя до 5-то число на текущия месец, въз основа на заявки, при условия и по ред определени от министъра на финансите (чл.55 от ЗДБРБ).

Планираните собствени приходи на Община Брацигово за 2024 г. са за 2 059 512 лева.

През 2024 година се запазват данъчните ставки за общинските данъчни приходи – патентен данък, данък недвижими имоти, данък при придобиване на имущество по дарение и безвъзмезден начин, туристическия данък и ТБО. Планираните приходи са на база анализ на изпълнението през 2023 година, очакваните приходи от просрочия и действащите към момента размери на данъци, такси и цени на услуги, съгласно действащите наредби.

Разходната част на бюджета на общината е балансирана, изцяло съобразена с прогнозата за приходите и разпределена по функции.

Възможностите за съфинансиране и/или самостоятелно изпълнение на проектите, заложени в ПИРО 2021-2027 г. са силно ограничени, предвид тенденциите на демографска криза и икономически упадък и др, което води до липсата на достатъчно собствени приходи в общинския бюджет и все по-силна зависимост от субсидии и целеви средства от държавата.

За изпълнението на Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г. следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони и други.

Община Брацигово разполага с нужния опит, капацитет и човешки ресурси за изпълнение на предвидените дейности и мерки в ПИРО 2021-2027 г., но е с ограничен финансов ресурс за самостоятелно финансиране на големи обекти и проекти. За изпълнението на плана са важни и частните проекти и инвестиции на местния бизнес и НПО, които също създават условия за подобряване на средата и икономическо съживяване на района.

7. SWOT- анализ

SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на територията и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на ПИРО. При разработването на SWOT- анализа, спазвайки принципа за интегриран подход, отделните му елементи са разгледани в тяхната цялост и взаимодействие.

SWOT- анализът е обективно следствие от социално - икономическия анализ и представя в обобщен вид изводите от проучването на състоянието и потенциала за развитие на общината. Той служи за основа при обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО.

Приложима е общата матрица за този вид анализи, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни) и външните фактори (възможности и заплахи).

SWOT- анализът включва оценка на вътрешните фактори, чрез която се идентифицират силните и слабите страни на община Брацигово, оценка на външните фактори на обкръжаващата среда, които очертават благоприятните възможности и потенциални заплахи за развитието на общината. Тъй като SWOT - анализът се явява обобщаващият фундамент на плановете за развитие, в него са отразени съществуващите проблеми (местни и външни за територията), които са свързани с глобални тенденции или екологични проблеми (демографска и икономическа криза, промени в климата, загуба на биоразнообразие и др.).

Изготвеният SWOT анализ конкретизира аналитичните изводи от актуалното състояние на територията, наличните потенциали за развитие и съществуващите проблеми. Направената

взаимообвързана оценка показа вътрешните за територията силни и слаби страни, както и външните за общината възможности и заплахи.

В резултат от направения SWOT – анализ се предлага типа стратегия, която е най-подходяща да реализира Община Брацигово през новия програмен период 2021-2027 г.

Силни страни	**Слаби страни**
1. Благоприятно географско положение и добри транспортни връзки с гр.Пазарджик и гр. Пловдив. 2. Уникални природни ресурси - комбинация между низинна и планинска територия. 3. Чиста околна среда със значителни горски масиви, богато биоразнообразие и висок дял на защитени зони итеритории в Натура 2000. 4. Потенциал за развитие на целогодишен планински, еко, селски и културно-исторически туризъм. 5. Благоприятни условия за производство на екологично чисти продукти и биоземеделие. 6. Висок дял на населението в групата 15 - 64 г., формираща трудовия потенциал и значително намаляване на безработицата. 7. Добре развита мрежа от социални услуги. 8. Устойчива селищна мрежа с изградена техническа, транспортна и социална инфраструктура. 9. Богато културно - историческо наследство. 10.Наличие на минерални води.	1. Демографска криза – трайно намаляване и застаряване на населението, отрицателен естествен и механичен прираст. 2. Незадоволително състояние на пътната инфраструктура и преминаване на транзитен трафик през населените места. 3. Неблагоприятна инвестиционна среда, ниска конкурентоспособност и слаба икономическа активност. 4. Ниски доходи и жизнен стандарт. 5. Ограничени от планинския релеф възможности за развитие на земеделие и спад в животновъдството. 6. Затруднен достъп до висикоскоростен интернет и ниска компютърна грамотност на голяма част от населението. 7. Ограничен брой цифрови обществени, социални, образователни и бизнес услуги. 8. Ограничени възможности на общинския бюджет за финансиране на големи проекти. 9. Липса на ПСОВ и на канализация в повечето населени места.
Възможности	**Заплахи**
1. Подобряване на инвестиционния климат, привличане на инвеститори и съживяване на икономиката. 2. Добри условия за развитие на биологично земеделие, растениевъдство, животновъдство и преработвателна промишленост с висока добавена стойност. 3. Повишаване на конкурентоспособността, чрез технологично обновяване и иновации.	1. Задълбочаване на демографската криза и обезлюдяване на населени места. 2. Слаба предприемаческа активност, липса на инвеститорски интереси и задълбочаване на икономическия упадък. 3. Продължаващ недостиг на образована и квалифицирана работна сила. 4. Задълбочаване на неравенствата в социално-икономическото и културното развитие на административния център и селата.

4. Разнообразяване на местния туристически продукт и усвояване на възможностите за интегриран културно-исторически, селски, еко туризъм, лов и риболов. 5. Усъвършенстване на партньорството със съседни общини, бизнеса и НПО при подготовка и реализиране на интегрирани проекти. 6. Интегрирано развитие на гр. Брацигово и прилежащите малки населени места. 7. Адаптиране на образователната система към изискванията на пазара на труда. 8. Мобилност на населението по отношение прилагането на труд и ползването на услуги. 9. Добър потенциал за използване на ВЕИ - слънце, биомаса, вода и вятър. 10.Предприемане на мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени .	5. Засилване на зависимостта на района от климатичните промени - риск от наводнения, свлачища, ерозионни процеси. 6. Забавяне в доизграждането и развитието на базова инфраструктура поради ограничено финансиране. 7. Увеличаваща се зависимост на общинския бюджет от централната власт поради липса на собствени приходи. 8. Посегателства върху природните и културно-исторически дадености. 9. Замърсяване на околната среда от антропогенни или други фактори. 10.Неправилно управление на защитените територии и зони и загуба на ценни природни ресурси и видове.

ЧАСТ II. ВИЗИЯ, СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

1. Място и роля на ПИРО в системата от стратегически и програмни документи

От особено важно значение е ПИРО да бъде разработен и прилаган като част от общата система от стратегически и програмни документи на европейско, национално и регионално ниво. Формулирането на визия, стратегически цели и приоритети на общинския план за интегрирано развитие от една страна трябва да отговарят на идентифицираните нужди и проблеми в целевата територия, а от друга да бъдат изцяло съгласувани и да допринасят за постигане на целите на документите от по-високо йерархично ниво.

Планът за интегрирано развитие на община Брацигово (ПИРО) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията в контекста на идентифицираните проблеми и потребности на развитието и стратегическия пакет от регионални, национални и документи на ЕС, формиращи основните политики на развитието през програмен период 2021- 2027 г.

Изготвеният социално-икономически анализ определи ключовите проблеми и нужди за развитието на община Брацигово. Като най-сериозни сред тях се открояват: демографската криза, намаляване и застаряване на населението, отрицателен естествен прираст, продължаваща миграция на младите хора. Икономическата активност, както развитието на малкия и средния бизнес дават основата за заетостта, доходите и мотивацията на населението да остане да живее и работи в общината. Необходима е целенасочена подкрепа за местните фирми, както и за привличането на външен инвестиционен ресурс, който да подпомогне икономическото съживяване на района. Това следва да бъде съчетано с приоритетно преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност на действащите местнипредприятия, за да могат те да станат конкурентноспособни в дългосрочен план. Също така, добре развитият местен сектор на селското стопанство и възможностите, съществуващи за развитие на туризма, следва да бъдат подкрепени и да повишат своята регионална добавена стойност, като се насърчават интегрираните проекти и дейности в тези сфери, включително със съседни общини.

Фокусът при развитието на институционалната среда следва да бъде поставен върху подобряване на условията за правене на бизнес, чрез създаването, обновяването или разширяването на бизнес паркове и индустриални зони.

Основна слабост в община Брацигово остава ниското ниво на образованост и квалификация на голяма част от работещите и безработните. Ако тези фактори не бъдат овладяни, значителни части от територията на района няма да могат да се включат успешно в съвременните икономическите процеси и да отговорят на предизвикателствата на новото индустриално и цифрово развитие. В този контекст, от особено значение е поставянето на фокуса върху подобряването на образователната и социалната инфраструктура, подпомагането на процеса на трудова интеграция, чрез повишаване на квалификацията, съобразно изискванията на местните пазари на труда.

Благоприятното географско положение на общината и подобряването на транспортната свързаност и достъпност са от факторите, които могат значителнода подпомогнат развитието на всички останали елементи и системи (бизнеса, инвеститорите, мобилността на гражданите и работната сила и т.н.). Затова, приоритетно следва да се вложат ресурси в значително подобрение както на транспортната, така и на техническата и телекомуникационна инфраструктура.

Едновременно с това, следва да се фокусират усилията за развитие на териториалното сътрудничество, както и да се използва потенциала за интегрирано развитие на град Брацигово и прилежащите към общината малки населени места за преодоляване на различията.

Всички тези мерки следва да бъдат съобразени с адекватни дейности по опазване на околната среда и биоразнообразието и превенция на рисковете от изменението на климата, природни бедствия, аварии и катастрофи.

Рамката на стратегическите приоритети на ПИРО на община Брацигово трябва да се съобрази и да допринесе за изпълнението на целите за развитие на страната, заложени в новите документи, както и целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г.

Новите елементи при програмирането на политиката на сближаване 2021-2027 г. на ЕС включват следното изискване - всички национални приоритети за развитие трябва да бъдат пряко свързани с набор от пет основни цели на политиките (ЦП), адресирани от общия регламент, върху които фондовете на ЕС ще съсредоточат своята подкрепа:

ЦП 1 - По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;

ЦП 2 - По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска;

ЦП 3 - По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ;

ЦП 4 - По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права;

ЦП 5 - Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии.

Прилагането на подход за използването на интегрирани териториални инвестиции продължава да бъде актуален в новата политика на сближаване, както и пълното използване на местния потенциал за развитие на регионите и общините.

На базата на направен социално - икономически анализ за развитието на България за периода 2007-2017 г. са откроени следните приоритети и под-приоритети за новия период:

Фигура 12: Национални приоритети и под-приоритети през периода 2021-2027 г.

Наука и иновации за конкурентоспособност - Основната цел на този приоритет е повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и преструктурирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж.

Образование и обучение за високо квалифицирана работна сила - Основната цел на този приоритет е формирането и повишаване качеството на човешкия капитал, като основен фактор на производството.

Подобряване на свързаността и цифровизация на икономиката - Приоритетът е насочен към осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността на икономиката, каквито са по-добрата институционална и бизнес среда и дигитализирането на икономиката.

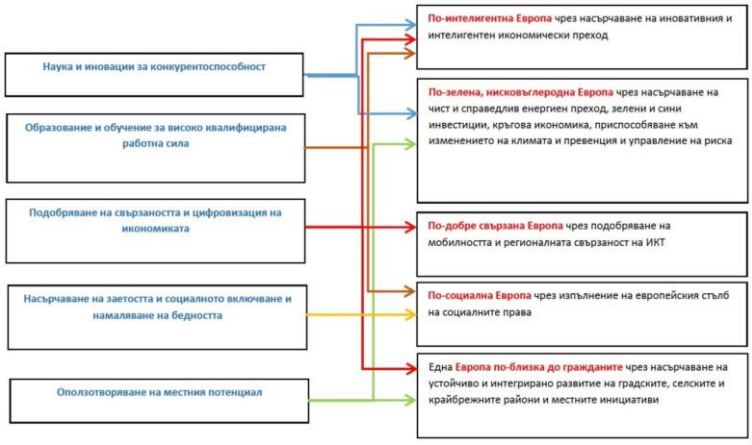
Насърчаване на заетостта и социалното включване и намаляване на бедността - Основната цел на този приоритет е подпомагане реализацията на пазара на труда и активното приобщаване на уязвими групи в заетост и социално включване, чрез повишаване на възможностите им за започване на работа, подобряване на уменията, насърчаване на социално-икономическата им интеграция, подобряване на достъпа им до качествени социални услуги и преодоляване на тежките материалните лишения и лошите жилищни условия.

Оползотворяване на местния потенциал - Този приоритет има изключително териториална насоченост, като се следва т.нар. териториален подход, в основата на който стои районът със своите специфични дадености и потребности.

В допълнение, националната политика през периода 2021-2027г. ще включва и целенасочени действия по следните хоризонтални политики:

- **Хоризонтална политика 1:** Действия, свързани с климата;
- **Хоризонтална политика 2:** Преференциални проекти в изостанали райони;
- **Хоризонтална политика 3:** Сигурност и миграция.

Фигура 13: Връзка между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване на ЕС през периода 2021-2027 г.

Националната програма за развитие „България 2030“ е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя визията за развитие на България до 2030 г., три стратегически цели, за чието изпълнение групира пет области (оси) на развитие и 13 национални приоритета.

Национална визия:

През 2030 г. България е държава с висок жизнен стандарт и конкурентноспособна, нисковъглеродна икономика. Страната разработва и внедрява иновации във всеки сектор на икономиката, адаптирайки се към променящия се свят чрез своето високообразовано, креативно, солидарно и здраво общество. То представлява плодородна почва за идеи и притегателна сила за инвестиции и човешки капитал. Уникалните културни и природни дадености на българските региони се оползотворяват отговорно и устойчиво. Те са интегрирани помежду си и със света посредством високоскоростни пътни и оптични връзки, утвърждавайки мястото на страната като кръстопът на идеи и блага в Европа и отвъд нея. Българският гражданин играе активна роля в бъдещето на своята държава, има богати възможности за личностно и професионално развитие и живее в справедливо и толерантно общество, в което гласът му се чува.

Основни цели

Определени са 3 основни цели на националната политика за развитие:

1. Ускорено икономическо развитие
2. Демографски подем
3. Намаляване на неравенствата

Оси на развитие

Реализирането на стратегическите цели е предвидено посредством целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие:

1. Иновативна и интелигентна България
2. Зелена и устойчива България
3. Свързана и интегрирана България
4. Отзивчива и справедлива България
5. Духовна и жизнена България

ОС 1 - Иновативна и интелигентна България - Тази ос акцентира върху повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентни ярастеж. В рамките на тази ос са определени три приоритета:

1. Образование и умения
2. Наука и научна инфраструктура
3. Интелигентна индустрия.

ОС 2 Зелена и устойчива България - Основният фокус на тази ос е устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план. Определени са три национални приоритета з ареализацията на тази ос:

1. Кръгова и нисковъглеродна икономика
2. Чист въздух и биоразнообразие
3. Устойчиво селско стопанство

ОС 3 Свързана и интегрирана България - Осигуряването на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортнатаи цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал, определя политиките, включени в тази ос. Три национални приоритета синтезират основните въздействия:

1. Транспортна свързаност
2. Цифрова свързаност
3. Местно развитие

ОС 4 Отзивчива и справедлива България - Тази ос е фокусирана върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции. Специален акцент на политиката върху групите и индивидите в неравностойно положение ще позволи постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички. Определени са два национални приоритета, адресиращи нейното изпълнение:

1. Институционална рамка
2. Социално включване

ОС 5 Духовна и жизнена България - Политиките ще адресират подобряването на здравния статус на населението, като ключов детерминант на качеството на живот, но също и като необходимо условие за включванетому в заетост и социална активност, както и духовни потребности на индивида да осигури предпоставки за превръщането му в творческа и пълноценна личност. Дейностите по изпълнението на тази ос са групирани в два национални приоритета:

1. Здраве и спорт
2. Култура, наследство и туризъм

ПИРО на община Брацигово следва да бъде съгласуван с приетата визия, приоритети и цели, които определят рамката за реализация на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен Централен район, поради своя дългосрочен характер остава непроменена от заложената в Регионалния план за развитие на ЮЦР 2014-2020 г., и е следната:

„Южен Централен Район - привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с по-добри условия за комуникация и съхранено природно и културно наследство”.

Определени са следните три приоритети за развитие на района:

Приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на Южен централен район, чрез инвестиции във факторите на растежа.

Приоритет 2: Подобряване на социалната и екологична среда.

Приоритет 3: По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата.

Съгласно Закона за регионалното развитие, Планът за интегрирано развитие на община (ПИРО) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 (ИТСР) и общия устройствен план на общината (ОУП).

В тази част на ПИРО на община Брацигово за периода 2021-2027 г. се определя стратегията за реализация на плана, която обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на програмата за реализация (предвидения пакет от мерки и дейности, включващ подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти).

ПИРО съдържа визия за развитието на общината, стратегически цели, както и приоритети, насочени към потенциала за развитие на територията със съответни мерки към тях. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие на общината изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), залегнали в Общия устройствен план.

2. Визия

Визията е консолидирана, обобщена представа/желание на местната общност за стандарта на живот и качествата на средата, която изгражда, поддържа и обитава.

Визията дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ дългосрочно развитие. Тя отразява перспективите пред глобалното, регионалното и пространственото интегриране на територията, на основата на икономическите и социалните фактори и ресурси, като отчита възможностите за преодоляване на различията между градските и селските райони.

Визията за развитие на община Брацигово е с перспектива отвъд хоризонта на 2027 г. и формулирана така:

„Община Брацигово – интегриран планински, туристически район с добър жизнен стандарт, конкурентоспособна икономика, привлекателно място за живеене и инвестиции, с развити комуникации и съхранено природно и културно богатство."

Визията за развитие на община Брацигово е съгласувана с визията на Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г., визията на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район и визията на Националната програма за развитие „България 2030".

За постигане на визията трябва да се разработват и внедряват иновации във всички сектори на местната икономика, като същевременно се инвестира в образование и повишаване квилафикацията на човешкия капитал. Уникалните културни и природни дадености на общината трябва се оползотворяват отговорно и устойчиво за привличане на инвестиции и развитие на туризма. Общината следва да се интегрира със света, посредством достъпни и удобни пътни и високоскоростни оптични връзки, утвърждавайки мястото си в региона. Гражданите трябва да играят активна роля в бъдещето на своята община и да имат богати възможности за личностно и професионално развитие.

За изпълнение на тази визия е нужно да се използват възможно най-ефективни, икономически средства и да се насърчава поведение, което води до успешно развитие и хармония между човека и природата. За реализирането на визията ще се разчита на местните ресурси и потенциал, които с помощта на привлечени инвестиции и финансовите инструменти на ЕС, ще се превърнат в конкурентни предимства за общината.

Постигането на желаната визия следва да се осъществи чрез определените стратегически цели, подкрепени от адекватни приоритети, мерки и дейности.

3. Пакет от стратегически цели, приоритети и мерки

Целите и приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Брацигово са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за национално, регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като се обвързват с постигането на конкретни резултати за територията на общината.

Целите на плана отразяват насоките за национално и регионално развитие, като ги пречупват през призмата на местния потенциал и съсредоточават върху решаването на конкретните проблеми на общината. Основа на дефинираните цели и приоритети е направеният социално-икономически и SWOT - анализ и разкритите основни специфики, проблеми и ключови фактори, стимулиращи и спъващи местното развитие.

Следвайки принципите на съгласуваност и приемственост при формулиране на пакета от цели и приоритети на ПИРО са взети под внимание стратегическите насоки за изпълнение, заложени в Интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮЦР 2021-2027 г. и са

представени мерки и дейности, надграждащи постигнатите резултати и въздействия от ОПР на община Брацигово 2014-2020 г., отчитайки спецификата на новите условия за интегрирано местно и регионално развитие.

Планът за интегрирано развитие на община Брацигово за периода 2021-2027 г. поставя следните стратегически цели:

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Ускорено икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и местния потенциал, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Демографски подем, насърчаване на образованието, социалното включване, духовно развитие, съхранени традиции и културно наследство.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурите, енергийна ефективност и опазване на околната среда.

Комплексът от приоритети, мерки и дейности за реализацията на стратегическите цели на ПИРО следва да бъде насочен в няколко основни области на въздействие, както следва:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж – привличане на инвестиции, иновации, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт.
- Съхраняване на демографския потенциал, образователно и духовно развитие на човешките ресурси, със специална грижа към младите и хората в неравностойно положение – социално включване, увеличаване броя на младежите с висше образование и задържането им за живот и работа в общината.
- Подобряване на средата на обитаване и интегрирано териториално развитие – по-добра транспортна и цифрова свързаност и достъпност на населените места в общината, подобрена инфраструктура, качествени услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културно-историческото наследство.

На тази база са изведени пет приоритета всеки, от които ще се изпълнява, чрез съвкупност от мерки и дейности, обобщени в Програмата за реализация на ПИРО 2021-2027 г. Ограниченият брой ключови приоритети, отразяват избрания фокус и специфика за развитие. Приоритетите ще се изпълняват под формата на конкретни проекти, обезпечени с човешки, финансови и технически ресурси и съобразени с капацитета и възможностите за изпълнението им.

Ключови Приоритети на ПИРО на община Брацигово 2021-2027 г.:

Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.

Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

Приоритет 3 – Демографски подем, добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост и висок жизнен стандарт.

Приоритет 4 – Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни здравни, социални и културни услуги.

Приоритет 5 – Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация.

Приоритетите, дефинирани в ПИРО са в съответствие с предвижданията на стратегическите документи от по-високо йерархично ниво, но съобразени със спецификите на общината и конкретните нужди и проблеми на целевата територия и нейните граждани.

Приоритетите на ниво ПИРО логически произтичат от изводите на аналитичната част на документа, като се фокусират върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите е свързан с постигането на съответна стратегическа цел и детайлизира насоките за нейното изпълнение. Целта е да се постигне концентрация и осезаем ефект на база на конкретните потенциали и местни специфики, а не да се формулират твърде общи и универсални цели и приоритети.

Реализирането на стратегическите цели и приоритети следва да стане в условията на тясно взаимодействие и партньорство между местните власти, бизнеса и НПО. Необходимо е да се използват всички възможности за съвместни проекти и дейности, включително в условията на междуобщинско и международно сътрудничество.

Постигането на всеки приоритет е свързано с изпълнението на пакет от мерки и дейности, финансирани от различни източници, описани подробно в Програмата за реализация на ПИРО.

Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.

Актуализираната Национална концепция за пространствено развитие (2019 г.) определя територии в икономически риск, сред които е и община Брацигово. Това налага извеждане на първо място в ПИРО на приоритет за икономическо съживяване и развитие на района.

Първият приоритет е насочен към развитие на местната икономика, с акцент върху постигането на устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството. Приоритетът кореспондира напълно с първия приоритет в Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район и специфичните цели към него, ориентирани към засилване на конкурентните предимства, чрез иновативност, технологично развитие, повишаване на добавената стойност и цифровизация на икономиката.

Стратегическите направления, свързани с този Приоритет 1 на ПИРО са насочени към развитие на биоземеделие и животновъдство, на нови екологични промишлени производства и пълноценно използване на туристическите ресурси на общината, ориентирани към създаване на заетост и нови работни места. Приоритетни за развитие до 2027 г. са секторите: туризъм, селско стопанство, лека преработвателна промишленост и горско стопанство, като традиционни икономически отрасли с най-голям потенциал за община Брацигово.

Това приоритетно направление е свързано с обединяване на усилията на местния бизнес, на местната власт и на цялата общественост за повишаване на привлекателността на общината като място за инвестиции и предприемачество. Необходимо е постигане на иновативно, ефективно използване на ресурсите и конкурентоспособно производство, като се стимулират частните инвестиции и се обърне внимание на подготовката на квалифицирана работна ръка, отговаряща на потребностите на пазара на труда.

Подпомагането на инвестиционния интерес към нови производства с по-висока добавена стойност ще повиши доходите на населението и ще ограничи трудовата миграция.

Приоритетни трябва да бъдат инвестициите в туризма и утвърждаването на Брацигово като популярна дестинация, привличаща туристи през цялата година. В селското стопанство са

необходими инвестиции за развитие на поливно земеделие, производство на плодове и зеленчуци, биологично животновъдство, както и в свързаните с тях преработвателни производства. Секторни интервенции могат да бъдат насочени и към пчеларството и лозаро-винарския сектор. Съществуват предпоставки за създаване на микро, малки и средни предприятия в леката и хранително-вкусова промишленост и потенциал за разнообразяване на предлаганите форми на туризъм. Особено внимание трябва да бъде отделено на нуждите от по-нататъшна модернизация на селското стопанство, с цел повишаване на конкурентоспособността на земеделските стопани, развитие на нови животновъдни стопанства и свързани с тях малки месо и млеко - преработвателни предприятия. Реализацията на продукцията може да се осъществява посредством активизиране на инвестиционния процес, сдружаване на производителите, изграждане на местни и/или регионални тържища, активен маркетинг и реклама на местните продукти. ПИРО предвижда мерки за модернизиране на производствените структури - фермерски стопанства и преработватели на селскостопанска продукция, както и внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура.

Новият Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони /СПРЗСР/, който замества ПРСР в програмен период 2021-2027 г. ще стимулира инвестиционния процес чрез подкрепа, обхващаща материални и/или нематериални инвестиции в стопанствата.

С оглед ускоряване на растежа усилията ще бъдат фокусирани върху повишаване на предприемаческата активност на местно ниво за създаване на нови малки и средни предприятия в индустрията, услугите и туризма, от една страна, както и реализиране на дейности, свързани с привличането на нови външни инвестиции (местни и чуждестранни). По този начин създаването/привличането на нови предприятия ще има директен ефект върху повишаването на местната заетост, увеличаването на разполагаемите доходи на населението и засилването на тяхната мотивация да останат да живеят и работят в региона на община Брацигово.

Недостатъчната конкурентоспособност на общинската икономика ще бъде подпомогната от политики за технологично развитие, иновации, преструктуриране към производства с висока добавена стойност, финансирани от Оперативната програма за иновации и конкурентоспособност за периода 2021-2027 г.

Създаването на индустриални паркове на регионален принцип ги прави подходящи за прилагане на подхода ИТИ (интегрирани териториални инвестиции) – интегрирани концепции, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Водещи общини при прилагане на този подход са допустимите бенефициенти по Оперативна програма за развитие на регионите в периода 2021-2027 г.

Средства за създаване и разширяване на индустриални паркове и бизнес зони, включително за довеждаща инфраструктура са предвидени и в новия Национален план за възстановяване и устойчивост 2021-2024 г. Основната цел на този план е да способства за икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от пандемията COVID-19. В преследването на тази цел, в проекта в него са групирани набор от мерки и реформи, които да имат съществен принос към възстановяването на потенциала за растеж на икономиката и да го развият, като осигурят устойчивост на негативни външни въздействия. В дългосрочен план е поставено постигането на стратегическата цел за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските.

Същевременно Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка на Европа.

Подкрепа за иновации в предприятията е планирано да бъде предоставяна и чрез подхода ВОМР (Водено от общностите местно развитие). Проектите в изпълнение на подхода ВОМР ще се реализират въз основа на интегрирани стратегии за местно развитие, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни, с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Чрез изпълнението на подобен вид проекти в рамките на подхода ВОМР ще се създадат условия за въвеждане на интелигентни и ориентирани към новите технологии конкурентни местни предприятия.

Предвижда се прилагането на успешни модели на партньорство за интегрирани териториални инвестиции между общините и бизнеса за техни съвместни инициативи. Важно условие е съчетаването на икономическите цели в развитието с опазването на околната среда и разумното използване на културното материално и нематериално наследство в общината.

Мярка 1.1. Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите[7]

Дейности:[8]

- Подобряване на бизнес средата за повишаване на инвестиционната и иновационната активност;
- Насърчаване на предприемачеството - подкрепа за създаване на нови и развитие на стартиращи предприятия;
- Насърчаване на производства със затворен цикъл – местни суровини – краен продукт;
- Подкрепа за производствени инвестиции в предприятията, вкл. подкрепа за семейни предприятия, предприятия от творческите индустрии и занаятите;
- Подкрепа за растеж и конкурентоспособност на МСП в рамките на нови/съществуващи индустриални зони и паркове, вкл. изграждане на производствена инфраструктура;
- Насърчаване на НИРД и иновации в предприятията с фокус към кръговата икономика и цифровата трансформация, системи за електронно разплащане, технологии, базирани на изкуствен интелект /ИИ/ и облачни платформи;
- Привличане на чуждестранни инвестиции и интернационализация на предприятията, интеграция на местни МСП в трансгранични и европейски технологични партньорства.

Мярка 1.2. Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности

Дейности:

- Развитие на туристическата инфраструктура, необходима за нуждите на атракциите и подобряване на транспортния достъп до туристически обекти и маршрути;
- Възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културнозначение, включително опазване и защита на материалното и нематериалнотоприродно, историческо и културно наследство;

7*Изпълнението на тазимярка е подробно описано в раздел VI на ПИРО - Мерки за насърчаване на инвестициите.*

8*Предложените дейности са препоръчителни, съгласувани с възможностите за финансиране от Оперативните програми и фондовете на ЕС за периода 2021-2027 г., с идентифицираните нужди и проблеми, ресурсите и потенциала на целевата територия. Конкретни проекти към всяка мярка са включени в Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Брацигово 2021-2027 г.*

- Маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма;
- Осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туристическия сектор и повишаване качеството на обслужване в туризма.

Дейностите към тази мярка са подробно описани в раздел VII на ПИРО - Общинска програма за развитие на туризма.

Мярка 1.3. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство
Дейности:

- Модернизация и технологично обновяване на селското стопанство и инфраструктурата в отрасъла;
- Развитие на биологично земеделие и обучения в областта на биоикономиката;
- Увеличаване на трайните насаждения (лозя, овощни градини, рози);
- Увеличаване на площите за поливно земеделие и развитие на зеленчукопроизводство;
- Модернизация, разширяване и внедряване на стандарти за качество в животновъдните обекти;
- Подобряване на професионалната подготовка и информираност на производителите;
- Подготовка на квалифицирана работна ръка за отделните подотрасли на аграрния сектор;
- Насърчаване сдружаването на производителите и кооперирането на участниците във веригата за реализация на земеделски продукти и храни;
- Насърчаване развитието на пчеларството;
- Развитие на рибарството и аквакултурите.

Мярка 1.4. Устойчиво управление на горските ресурси
Дейности:

- Подобряване стопанисването на горите чрез увеличаване дела на отгледните сечи;
- Лесовъдски, агротехнически и биологични мероприятия и мерки за запазване на горските екосистеми, осигуряващи предпазване на флората и фауната;
- Залесяване на изсечени горски масиви, на пустеещи и на неземеделски земи;
- Подобряване превенцията срещу горски пожари и друг бедствия;
- Развитие на устойчив дърводобив и дървопреработвателната промишленост;
- Създаване на ловни бази за развитие на ловното стопанство;
- Развитие на предприятия за събиране и преработка на билки, гъби, диви плодове и други съпътстващи горското стопанство дейности.

Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

Вторият приоритет на ПИРО е ориентиран към постигането на втората цел на европейската политика „По-зелената, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска“ и се финансира от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд (КФ).

Изпълнението на мерките във втория приоритет ще допринесат за реализацията на следните специфични цели:

- Насърчаване на устойчивото управление на водите;

- Насърчаване на прехода към кръгова икономика;
- Засилване на биоразнообразието, „зелената" инфраструктура в градската среда, както и намаляване на замърсяването на околната среда;
- Устойчиво управление на отпадъците;
- Насърчаване на адаптирането към изменението на климата;
- Предотвратяване и управление на риска от природни бедствия, аварии и катастрофи.

Този приоритет на ПИРО е в съответствие с втория приоритет на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район за подобряване на социалната и екологична среда и ориентиране към по-зелена и нисковъглеродна икономика, опазване на богатото биологично разнообразие, превенция и защита от рискове от бедствия и климатични промени. За ограничаване на размера на климатичните промени най-важно действие е намаляване на емисиите на парникови газове, чрез преминаване към нисковъглеродна икономика. Другата линия на противодействие изисква планирането и прилагането на мерки за ограничаване на вредното влияние на негативните процеси и явления, предизвикани от климатичните промени. Неутрализирането на тези въздействия ще се води по две линии – чрез превенция, с която се цели ограничаване на по-нататъшното развитие на климатичните промени, и чрез борба с техните последици. Това са и ключови приоритети в ЕС.

Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове

Дейности:

- Подкрепа за осигуряване на интегриран подход за фокусирано и координирано прилагане на мерки за енергийна ефективност в предприятията, частния и обществения сектор, въз основа на препоръки от енергиен одит (обследване за енергийна ефективност);
- Въвеждане на системи за енергиен мениджмънт, мониторинг и контрол на енергопотреблението;
- Стимулиране използването на електрическа, топлинна и охлаждаща енергия, произведена от възобновяеми източници;
- Повишаване на енергийната ефективност на общинския и държавен сграден фонд и на
- частните жилища;
- Въвеждане на енергийноефективно и ВЕИ улично, парково и фасадно осветление.

Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика

Дейности:

- Подкрепа за инвестиции в използването на алтернативни суровини, рециклирани материали и повторна употреба на материали;
- По-ефективно използване в производството на природните ресурси, включително вода;
- Подкрепа за подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително пречистване на отпадъчните води;
- Дейности, насочени към производството на „зелени продукти", в т.ч. еко-дизайн и еко-опаковки;
- Пренасочване на производството и потреблението от продукти за еднократна към продукти за многократна употреба;

- Подкрепа за създаване на партньорства между предприятия за постигане на промишлена симбиоза – споделяне на ресурси, услуги, вторични продукти, създаване на връзка между производства, при която отпадъците от едното представляват суровина за другото.

Мярка 2.3. Опазване на околната среда и борба с климатичните промени
Дейности:

- Запазване на качествата на околната среда и биологичното разнообразие;
- Подобряване природозащитното състояние на природни местообитания и видове, предмет на опазване в мрежата Натура 2000;
- Мерки за намаляване на замърсяването на въздуха от битовото отопление, транспорта и вторично запрашаване – преминаване към алтернативно отопление, ВЕИ, изграждане на зелени пояси и градски зони, почистване и измиване на улици и др.
- Превенция и управление на риска от наводнения и засушаване;
- Анализи на риска и прилагане на мерки за превенция и защита при процеси, свързани с движение на земни маси – свлачища, срутища, ерозии, абразии и др.;
- Управление на риска от природни бедствия и за защита на живота и здравето на населението (с фокус върху повишаване на готовността на населението и капацитета на силите за реагиране в случай на наводнения, пожари и земетресения);
- Модернизация, укрепване и доизграждане на защитни съоръжения, корекция на речни корита, прочистване на дерета и др.;
- Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии;
- Повишаване на информираността на населението, обучения и информация за изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата.

Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците
Дейности:

- Подобряване на съществуващите практики и условия за събиране, транспортиране, депониране, обезвреждане и рециклиране на битови и промишлени отпадъци и рекултивация на замърсени територии;
- Предотвратяване образуването на отпадъци;
- Разширяване и/или надграждане на системата за разделно събиране на отпадъци;
- Насърчаване на рециклирането, повторната употреба и оползотворяването на отпадъците;
- Въвеждане на система за разделно събиране и компостиране на биоразградими и зелени отпадъци, включително домашно компостиране;
- Ликвидиране на нововъзникнали нерегламентирани сметища в общината;
- Информационна кампания във всички населени места за подобряване екологичната култура на населението.

Приоритет 3 – Демографски подем, добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост и по-висок жизнен стандарт.

Демографският подем е една от основни цели на националната политика за развитие, заложени в програмата „България 2030”. Необходимо е да се предложат пакети от мерки на

национално и местно ниво за преодоляване на негативните тенденции в демографското развитие. Този приоритет е ключов за реализацията на ПИРО от гледна точка на тревожната статистика за задълбочаващата се домографска криза, намаляване и застаряване на населението, отслабване на репродуктивната способност на генерациите и емигрирането на младите и образовани хора.

Европейският стълб на социалните права има за свой водещ приоритет предоставянето на качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот. Националната програма за развитие „България 2030" предвижда цялостно модернизиране на образователната система на всички нива, което ще благоприятства за пълноценната професионална и лична реализация. Най-важните характеристики на човешкия капитал, които повишават неговата работоспособност са: знания, квалификация и професионални умения.

Третият приоритет на ПИРО е насочен към тези общоевропейски и национални цели, в унисон с първия приоритет и специфичните цели на Интегрираната териториална стратегия на ЮЦР за образование и обучение, адекватни на потребностите за развитие, стимулиране на предприемачеството в района и включване в заетост на лицата, които са извън пазара на труда.

Дейностите и мерките по приоритета са насочени към подобряване на знанията и уменията на работната сила и инвестициите в човешките ресурси като ключ за постигане на по-висока конкурентоспособност на икономиката, а така също осигуряването на баланс между търсенето и предлагането на знания и умения за по-успешното адаптиране на работната сила към потребностите на пазара на труда. Важно е образователните услуги да се предоставят с равни възможности за населението и да гарантират успешна реализация на пазара на труда, за да се постигне устойчива заетост и по-висок жизнен стандарт.

Приоритетните дейности по този приоритет са ориентирани към:

- разширяване на равния достъпа до качествено предучилищно и училищно образование;
- изграждане на адекватна инфраструктура за образование;
- привличане на децата и младежите към образование и обучение и намаляване на преждевременното напускане на училище;
- повишаване образователното равнище на населението;
- прилагане на ефективни мерки за включване на децата от уязвимите групи в образование;
- повишаването приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация.

Ключово значение през следващите години ще има разширяването на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво. Необходимо е възстановяване на добрите практики от миналото за стипендии от работодатели, срещу наемане на обучения ученик или студент на работа след завършване на образованието. Стимулиране на наставничеството, чиракуването, стажуването, ученическите и студентски практики и други.

В развитието на образователната инфраструктура, наред с развитието на общото и на професионалното образование, акцент се поставя в развитието на профилираното образование. Специален фокус на осъществяваните мерки е насочен към създаване на условия за насърчаване на ученето през целия живот, по-специално на гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и преквалификацията за всички. Особено належащо е преодоляването на ниското ниво на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси, което препятства широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги.

Мерките в този приоритет ще се финансират приоритетно от Програма „Образование“ 2021-2027 г., Програма за развитие на човешките ресурси за периода 2021-2027 г. и Национален план за възстановяване и устойчивост 2021-2024 г.

Програма „Образование“ 2021-2027 насочва подкрепата към всички образователни етапи и е структурирана в четири приоритета:

Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“
Приоритет 2 „Модернизация и качество на образованието“
Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“
Приоритет 4 „Техническа помощ“.

В обхвата на Програма за развитие на човешките ресурси за периода 2021-2027 г. също са включени четири приоритета:

Приоритет 1 „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“
Приоритет 2 „Социално включване и равни възможности“
Приоритет 3 „Териториални инвестиции“
Приоритет 4 „Техническа помощ“.

Мярка 3.1. Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината

Дейности:

- Насърчаване на раждаемостта, чрез пакет от мерки за подпомагане отглеждането на две и повече деца, в това число: достъп до безплатни учебници, лекарства, храна в училище и безплатни извънкласни занимания, увеличаване на размера на детските надбавки, предлагане на работа с намалено или гъвкаво работно време за майките в многодетни семейства, еднократни или многократни помощи от общинския бюджет за раждане и отглеждане на дете, данъчни облекчения за многодетни семейства и др.
- Създаване на общински фонд за подпомагане на двойки с репродуктивни проблеми;
- Насърчаване на здравословния начин на живот, профилактиката и остаряването в добро здраве за ограничаване на смъртността;
- Ограничаване на икономическата миграция, чрез осигуряване на заетост с адекватни възнаграждения за гарантиране на нормален и качествен живот на младите хора;
- Предлагане на „пакети“ за мобилност за завръщане на лица от чужбина, чрез осигуряване на разнообразни икономически стимули и мерки на местно ниво;
- Възможност за развитие на предприемаческа дейност за завръщане на българи в малките населени места, според профила и компетенциите на лицето.

Мярка 3.2. Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура

Дейности:

- Разширяване обхвата на включените в образователната система деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;
- Подкрепа за личностно развитие, включително за талантливи деца и ученици с изявени дарби;
- Модернизиране на учебното съдържание – иновативни учебни програми и методи на преподаване, адекватни на съвременните условия на живот;

- Дигитална трансформация и цифровизация на училищното образование, създаване на STEM[9] среда и развитие на STEM умения;
- Превенция и предотвратяване на тормоза и намаляване агресията в училищата;
- Развитие на дуалната система на обучение, огрмотяване на възрастни и валидиране на знания, умения и компетентности, придобити от житейски опит и практика;
- Подобряване на системата за образование и осъществяване на връзка с пазара на труда за подготовка на квалифицирани кадри със сигурна професионална реализация;
- Рехабилитация и модернизация на образователната инфраструктура.

Мярка 3.3. Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности
Дейности:

- Рехабилитация и модернизация на спортната инфраструктура;
- Поддържане на открити и закрити спортни площи, включително създаване на нови спортни съоръжения;
- Насърчаване на масовия спорт и провеждане на спортни състезания;
- Насърчаване на младежки дейности и инициативи и на доброволчеството, като основа на активното гражданство - организиране и провеждане на акции за залесяване, почистване на важни обществени и културни обекти, дарителски кампании и др.

Мярка 3.4. Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила
Дейности:

- Обучения за придобиване на професионална квалификация/преквалификация за безработни и неактивни лица, с ниско или без образование;
- Подобряване достъпа до пазара на труда и повишаване на младежката заетост чрез включване в стажуване и чиракуване, субсидирана заетост, ученически и студентски практики, стипендиантски програми, подкрепа при започване на първа работа и др.;
- Подкрепа за самостоятелна заетост, вкл. в областта на социалната икономика;
- Насърчаване на мобилността на работната сила, особено в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт;
- Стимулиране на работодателите за разкриване на работни места на първичния пазар и предоставяне на стимули за насърчаване на заетостта на целеви групи със специфични потребности, вкл. ранно пенсионирани лица, образовани младежи от ромската общност, граждани от трети страни, участници с произход от други държави, в т.ч. чрез финансиране на менторство и наставничество;
- Дейности за подкрепа за развитието на социални предприятия на местно ниво за създаване на устойчиви работни места за роми, с акцент върху жените от ромски произход, хора с намалена работоспособност и продължително безработни;
- Обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на услуги, вкл. административни, социални и други;
- Здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето.

[9]STEM е учебен план, базиран на идеята да за образование в четири специфични области - наука (Science) технологии (Technology), инженерство (Engineering) и математика (Mathematics) - чрез приложни и интердисциплинарни методи.

Приоритет 4 – Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни здравни, социални и културни услуги.

Основен фактор за определяне качеството на живот в даден регион е възможността за жителите му да получават висококачествени административни, социални, здравни, културни и други обществени услуги. Четвъртият Приоритет на ПИРО е насочен към подобряване на обществените услуги. Той съответства на Приоритет 2 на Интегрираната териториална стратегия на ЮЦР за подобряване на социалната среда, равен достъп до качествени здравни и социални услуги и опазване на културното наследство. Необходими са инвестиции както във физическите параметри на обществената и социална инфраструктура (сгради, оборудване и т.н.), така и в подобряване на количеството и качеството на предлаганите услуги. Тук се включват дейности по ремонт, възстановяване или изграждане на сгради, помещения, подобряване на енергийната ефективност, закупуване на оборудване, както и подобряване и разширяване на обхвата на услугите, цифровизация, повишване квалификацията на персонала и на качеството на обслужване на гражданите.

Цифровизацията на обществения сектор и въвеждането на електронно управление и услуги е сред основните приоритети на националната политика за развитие в периода 2021-2027г. Електронно е управлението в електронна среда на административните процеси, обслужването и взаимодействието с потребителите, с използване на съвременни методи на обработка на данни, информация и знания, които осигуряват по-високо ниво на ефективност.

Мерките и дейностите в четвъртия приоритет на ПИРО ще се финансират от Оперативната програма за електронно управление и техническа помощ за периода 2021-2027 г., Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони, Оперативна програма за развитие на човешките ресурси, Програмата за храни и/или основно материално подпомагане за програмен период 2021-2027 година, Национален план за възстановяване и устойчивост 2021-2024 г. и други източници.

Мярка 4.1. Подобряване на достъпа до електронни административни услуги
Дейности:

- Подобряване достъпа до и развитието на он-лайн публични услуги;
- Осигуряване на мрежова и информационна сигурност на администрациите, разработване и внедряване на инструменти и он-лайн платформи за подобряване на гражданското участие на местно ниво;
- Прилагане на интегриран подход в планирането на социално-икономическото развитие и устройството на територията;
- Въвеждане на електронно управление, електронни административни услуги и системна квалификация на служителите от общинската администрация;
- Осигуряване на високоскоростна интернет връзка с кметствата в общината;
- Електронизация на административното обслужване на кметствата в селата и обединяване на деловодните записи и касови операции с общинския център;
- Цифровизация на старите актови книги и регистри и обвързването им като база данни;
- Подобряване на услугите, свързани с местните данъци и такси като инструмент за управление и подобряване качеството на услугите в Общината: възможност за он-лайн проверка на дължими местни данъци; он-лайн данъчен калкулатор за изчисляване задължения към общината; възможност за он-лайн плащане на задължения за местни данъци и такси и др.

Мярка 4.2. Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса

Дейности:

- Ефективно управление и използване на общинската собственост, чрез изготвяне на програми за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество и планове за действие за общинските концесии;
- Повишаване капацитета на общинската администрация и подобряване на професионалната компетентност на служителите;
- Организиране на обучения, семинари, конференции, пътувания с учебна цел и др.;
- Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми, както и за постигане на интегрирана социално-икономическа и културна общност в региона;
- Обмяна на опит с чуждестранни общини и въвеждане на добри практики за подобряване на ефективността в работата на администрацията.

Мярка 4.3. Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването

Дейности:

- Подобряване на достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ, особено в труднодостъпните и отдалечени населени места на общината;
- Осигуряване на мобилност на медицинските услуги;
- Привличане на млади кадри в сферата на здравеопазването;
- Ремонт и обновяване на здравни служби и медицински кабинети;
- Осигуряване на нови линейки и/или медицинско оборудване;
- Изграждане на хосписи за пациенти, които имат нужда от продължителен болничен престой и не могат да се обслужват сами в домашна обстановка;
- Развитие на интегрирани здравни и социални услуги;
- Ефективни мерки за намаляване на основните рискове за здравето и подобряване на профилактиката.

Мярка 4.4. Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура

Дейности:

- Модернизация и подобряване на средата в съществуващите социални институции;
- Повишаване квалификацията на специалистите, работещи в социалната сфера;
- Подобряване предоставянето на грижи в семейството и общността, деинституционализация и достъп до дългосрочни грижи;
- Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за деца в риск, лица с увреждания, възрастни и хора в невъзможност за самообслужване;
- Създаване на заместваща грижа в подкрепа за връщане на трудовия пазар за родители на деца с трайни увреждания, членове на семейства, които полагат грижа в домашна среда за лица с увреждания и за възрастни хора в невъзможност за самообслужване;
- Развитие на услуги за спешно осигуряване на подкрепа в случай на кризисна ситуация;
- Насърчаване на социалното приобщаване на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, вкл. подкрепа за хората с увреждания и други уязвими групи;

- Предоставяне на интегрирана подкрепа на уязвими групи, вкл. роми (посредничество за заетост, квалификация, преквалификация, достъп до социални услуги, образование и здравеопазване);
- Създаване на ЦНСТ и Защитени жилища;
- Разширяване дейността на Домашен социален патронаж и механизъм „Лична помощ“;
- Предоставяне на услуги „Топъл обяд“, „Детска кухня“ и „Пакети за новородени деца“.

Мярка 4.5. Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура
Дейности:
- Реставрация, консервация, социализация и изграждане на съпътстваща инфраструктура на значими културно-исторически обекти и превръщането им в туристически атракции;
- Реконструкция и обновяване на обществени сгради и обекти с историческо и културно значение;
- Основен ремонт, оборудване, обновяване и осигуряване на интернет и дигитални услуги в читалищата;
- Основен ремонт и благоустрояване на религиозни храмове;
- Организиране на разнообразни културни събития, традиционни празници и събори;
- Подпомагане дейността на художествени, самодейни и творчески състави;
- Използване на интерактивни и смарт технологии в сферата на културата;
- Насърчаване на културен обмен в рамките на сътрудничество със съседни и побратимени общини.

Приоритет 5 – Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация

Петият приоритет има комплексен характер и е свързан главно с изграждане и обновяване на техническата инфраструктура, имаща пряко въздействие върху състоянието на околната среда. В района има дефицити на инфраструктурите, включително – транспортна, ВиК и енергийна, които оказват негативно влияние върху състоянието на въздуха, водите и почвите, а опазването на околната среда е приоритет, залегнал във всички стратегически и програмни документи на национално и европейско ниво.

Този приоритет на ПИРО е в съответствие със заложените в Приоритет 2 и Приоритет 3 на Интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮЦР специфични цели, насочени към подобряване на екологичната инфраструктура (ВиК, енергийна, ВЕИ), подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност и балансирано териториално развитие.

Приоритетни са дейностите по обновяване на водопроводната мрежа, управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води. Необходимо е изготвяне на оценка за приложимостта на централизирано отвеждане и пречистване на отпадъчните води в малките населени места, с разпръснато и силно намаляващо население, където канализацията не може да бъде икономически обоснована и трябва да се търсят други технологични решения.

Необходимо е да продължават усилията за ремонт и обновяване на общинската пътна мрежа и улиците в населените места на общината.

В Националната програма за развитие „България 2030г.“ като приоритет е залегнала „цифрова свързаност“. Заложената цел е осигуряване свързаността на територията на цялата страна, така че да се позволи развитието на цифровите услуги и гарантиране използването на

информационни и телекомуникационни технологии във всички области на обществения живот и населени места. Националния план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение (NGA), придружен от Пътна карта. За неговото прилагане България определя като свой водещ приоритет изграждането на инфраструктура в отдалечени и слабонаселени райони, тъй като при тях се наблюдава значително изоставане в използването на интернет и всички свързани с това услуги.

В Интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮЦР е заложено изпълнението на цифрови проекти, включително: „Осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на администрациите в община Брацигово“. Основната цел на цифровите проекти за свързаност е да се увеличи покритието с висикоскоростен широколентов достъп в района и да се подобри достъпа до и развитието на он-лайн публични услуги.

Необходимо е да се осигури развитие на цифровата мрежа в община Брацигово с предоставяне на съвременни, висококачествени електронни услуги, доколкото цифровата инфраструктура контролира развитието и качеството на почти всички сфери на съвременния живот. Проектите и дейностите по петия приоритет са свързани с големи инвестиции и се очаква да бъдат финансирани от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони, Програмата за околна среда, Оперативна програма „Транспортна свързаност“, Национален план за възстановяване и устойчивост, ПУДООС, Агенция „Пътна инфраструктура“, ВиК дружество, енергийни, телекомуникационни компании и други източници.

Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност

<u>Дейности:</u>

- Подобряване състоянието на републиканската пътна мрежа;
- Подобряване на мрежата от общински пътища;
- Подобряване на уличната мрежа и тротоари в населените места;
- Развитие на интегриран екологичен обществен транспорт.

Мярка 5.2. Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи

<u>Дейности:</u>

- Подмяна и модернизация на амортизираната водопроводна мрежа;
- Изграждане на нови канализационни системи и ПСОВ;
- Осигуряване на подходящи технологииза пречистване на водите.

Мярка 5.3. Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ

<u>Дейности:</u>

- Обновяване на енергийните мрежи и съоръжения;
- Усвояване потенциала на територията за използване на ВЕИ.

Мярка 5.4. Цифрова свързаност и телекомуникации

<u>Дейности:</u>

- Осигуряване на широколентов достъп и преодоляване на „цифровата изолация” в слабо населените периферни райони;
- Подобряване качетвото и обхвата на телекомуникационните услуги;
- Осигуряване на по-добър достъп до приложения за електронна търговия, електронно управление и електронни услуги.

Мярка 5.5. Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда

<u>Дейности:</u>

- Насърчаване на полицентричното и балансирано пространствено развитие;
- Включване в процеса на интегрирано развитие на проблемни градски територии, по-малки села, планински и периферни райони;

- Благоустрояване на публичните пространства в населените места (обновяване на площади, паркове, зелени площи, детски площадки, велоалеи, улично и парково осветление, чешми за обществено ползване, изграждане на видеонаблюдение и др.);
- Обновяване на градската среда в общинския център, създаване на нови зони с потенциал за развитие, рехабилитация на стари производствени и складови зони, обновяване на централни градски части и подобряване на жилищната среда;
- Подобряване жизнеспособността на селските райони, чрез стимулиране на местния бизнес и екологосъобразно селско стопанство, подкрепа на местните производители, изграждане на съвременна инфраструктура и обновяване на жизнената средата;
- Развитие на международното и териториално сътрудничество с други общини за насърчаване на социално-икономическото развитие;
- Разработване на интегрирани партньорски проекти за: създаване на регионални бизнес зони, логистични центрове и тържища; осигуряване на комплексно здравно обслужване и съвместни социални услуги; предлагане на общи туристически маршрути, продукти и услуги; координация при предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации; съвместни мерки за опазване на околната среда и управление на отпадъците; съвместни инициативи, свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата и други.

ЧАСТ III. КОМУНИКАЦИОННА СТРАТЕГИЯ

1. Въведение

Съгласно определението в действащото законодателство План за интегрирано развитие на община (ПИРО) е документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките и с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината. Планът за интегрирано развитие като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие през съответния програмен период.

Главна цел при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество. Необходимо е да се идентифицират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие. Трябва да се осигури прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ПИРО. Важно е заинтересованите страни да бъдат включени както на етапа на разработване и приемане на ПИРО, така и при реализацията на заложените в него цели и приоритети. Ангажимент на Общината е да осигури необходимата публичност и да предприеме всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на документа.

ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината, като се цели предоставяната информация да достигне максимален брой представители на заинтересованите страни и да се

осигури тяхното участие в обсъжданията и вземането на решенията. Задължително е да се гарантира участието на съответните организации, представляващи гражданското общество, партньорите от областта на околната среда и организациите, отговарящи за насърчаване на социалното включване, основните права, правата на хората с увреждания, равенството между половете и недискриминацията, действащи на територията на общината.

За изпълнението на този ангажимент е разработена настоящата **комуникационна стратегия**, която да гарантира прилагането на принципа на партньорство и да осигури прозрачност и публичност на процеса по изготвяне и реализация на плана за интегрирано развитие, чрез одобрение, изпълнение и проследяване на набор от подходящи мерки и действия.

Комуникационната стратегия се фокусира върху идентифицирането и включването на заинтересованите страни и гражданското общество чрез подходящи форми, включително кампании за генериране на проектни идеи, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана за интегрирано развитие. Важно е да бъде стимулиран подходът „отдолу-нагоре“ при идентифициране на нуждите, потенциала за развитие и възможните решения.

Определянето на целите и приоритетите на плана и на мерките, чрез които ще се реализират тези цели и приоритети, не трябва да бъдат единствено инициатива и ангажимент на Общинската администрация, а следва да се планират с активното участие на гражданското общество. На гражданите трябва да се предоставят възможности да идентифицират проблемите в средата около тях, да предлагат решения и да работят за реалната промяна на ситуацията в общината.

Специфичните действия за осигуряване на необходимата информация и публичност включват провеждането на разяснителни кампании, които могат да обхващат:

1. Представяне в подходяща форма (публични дискусии, фокус групи, форуми/семинари, печатни материали, видеоматериали и др.) на информация за предвижданията на ПИРО, за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им, както и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;
2. Фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
3. Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред Кмета, Общинския съвет, Общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на Плана;
4. Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност от тях, както и за подобряване на стандарта на живот на населението;
5. Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за подготовката и реализация на плана.

2. Принципи на Комуникационната стратегия

Комуникационната стратегия се основава на следните основни принципи:

- Прозрачност – своевременно информиране на обществеността за изпълнението на дейностите по разработване и реализация на Плана за интегрирано развитие на общината 2021-2027 г.;
- Безпристрастност и откритост при идентифициране на проблемите и анализиране на събраните данни, информация и предложения от заинтересованите страни;
- Яснота, опростеност и точност в комуникацията с гражданите и заинтересованите страни;
- Отчетност и публичност на процесите по изготвяне и изпълнение на ПИРО – създаване на условия за провеждане на дебати, предоставяне на балансирана и обективна информация, както и осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите очаквания и предложения;
- Законосъобразност – в съответствие с приетите и действащи нормативни актове в страната и общината;
- Защита на обществения интерес – изграждане на съпричастност в населението, бизнеса и структурите на гражданското общество (СГО) към проблемите на общината и мотивирането им за участие в нейното управление, чрез реални предложения за мерки, дейности и проекти;
- Координация с ОУП и други програми и стратегии, изпълнявани от община Брацигово;
- Ефективност на разходите – постигане на максимални резултати с наличните ресурси;
- Мониторинг, контрол и актуализация на мерките в комуникационната стратегия при необходимост.

3. Цели на Комуникационната стратегия

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастност и насърчи активно включване на гражданите на община Брацигово и структурите на бизнеса и гражданското общество, развиващи дейност на нейната територия при идентифициране на основните нужди и проблеми и дефиниране на визията, целите и приоритетите за развитие в периода на действие на ПИРО 2021-2027 г.

Специфични цели:

1. Осигуряване на максимална публичност и прозрачност в процеса на разработване и изпълнение на ПИРО;
2. Насърчаване на активното участие на всички заинтересовани страни в процеса на подготовка и изпълнение на ПИРО;
3. Изграждане и поддържане на високо обществено доверие към процесите по изпълнение и управление на ПИРО;
4. Популяризиране на европейските фондове и национални програми като финансов инструмент за подобряване на развитието на община Брацигово и качеството на живот;
5. Информиране на потенциални бенефициенти, извън Общинската администрация за възможностите за финансиране на техни проектни идеи и бизнес начинания;
6. Изграждане на единен информационен стандарт за комуникация и диалог между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса в община Брацигово;
7. Подпомагане на бизнеса и местната власт за сътрудничество при осъществяване на съвместни бизнес проекти, насърчителни мерки за инвестиции в общината, отдаване под наем и на концесии на общински имоти и др.;
8. Привличане на представители на съседни общини за реализация на интегриран подход при подготовката на ПИРО и генериране на идеи за съвместни проекти и дейности;
9. Насърчаване на публичното обсъждане на приоритетни въпроси за бъдещето на общината;
10. Осигуряване на канали за комуникация между всички заинтересовани страни.

4. Целеви групи

Определянето на целевите групи е важно, тъй като всяка група има собствени нужди и приоритети, свързани с реализацията на ПИРО. Определянето на информационните нужди на целевите аудитории ще отчита мненията, знанията и нагласите на идентифицираните обществени групи по отношение на наличието на информация, необходима за вземане на решения, свързани с бъдещото развитие на общината.

Основните целеви групи на комуникационната стратегия на ПИРО са:

а/ Общинска администрация;
б/ Общински съветници;
в/ Кметове на кметства и кметски наместници в общината;
г/ Представители на бизнеса;
д/ Представители на секторите: образование, култура, социални дейности, здравеопазване, спорт и туризъм;
е/ Представители на НПО и СГО;
ж/ Социално-активни граждани;
з/ Представители на съседни общини;
и/ Представители на медии/разпространители на информация.

Целевите групи, ангажираната администрация и разпространителите на информация съставляват основните заинтересовани страни, с различна роля и функция в процеса на подготовка, осъществяване, отчитане и комуникиране на ПИРО.

Постигането на конкретните цели на комуникационната стратегия зависи от планирането на обхвата и характера на основните послания, които ще се отправят към приоритетните целеви групи. Промените в съществуващите масови обществени нагласи налагат избор на стратегия за индиректен достъп до широк кръг заинтересовани страни. Насочената комуникация, която би могла да формира устойчиви представи и критерии за оценка, гарантира в много по-голяма степен постигането на крайните цели. За трайна промяна в масовите нагласи е необходимо усилията да бъдат концентрирани към гарантирането на ефективна комуникация с целеви аудитории, които имат характер на референтни по отношение на значителни групи от населението. Чрез всяка една от тези аудитории ефективно могат да бъдат комуникирани различни части от общите послания на настоящата стратегия. Работата с всяка от тези групи предполага специфични действия и комуникационни форми, които да гарантират индивидуализацията на подхода и в същото време, координираността на усилията за постигане на крайните цели – активно участие и съпричастност към процесите на подготовка и реализация на ПИРО.

Общинска администрация - Брацигово и нейните служители, както и Общинския съвет са основни участници в процесите за подготовка и изпълнение на ПИРО и са определени като водеща целева група и пряко заинтересована страна. Прилагането на интегриран подход налага привличането на кметовете на малки населени места и представители на съседни общини като участници в процеса на разработването и изпълнението на документа. Местният бизнес и насърчаването на инвестициите са от ключово значение за социално-икономическото развитие на общината и представителите на тази група са важна целева аудитория при разработването на ПИРО. В плана се залагат множество дейности и мерки, свързани с подобряване и развитие на основните сфери на социалния живот в общината и това налага привличането като партньори на представители на секторите: образование, култура, социални дейности, здравеопазване, спорт и туризъм. ПИРО е инструмент за цялостно подобряване качеството на живот в общината и НПО,

СГО и социално-активните граждани са важни участници в процесите по неговата подготовка и реализация.

5. Основни форми на комуникация

Комуникационен тип стратегия се гради върху основата на адаптивност на комуникационните механизми и предварително заложен позитивизъм по отношение лансираната същност на посланията към хората. Комуникационната стратегия на ПИРО трябва да използва такива форми на комуникация, че да успее да насърчи участието на партньорите и заинтересованите страни в процеса на разработване и изпълнение на плана. В случая комуникационният тип стратегия е изградена върху разбирането, че медиите са равноправни участници в комуникационния процес, като на тях е определена ролята на медиатори.

Комуникационната стратегия на ПИРО се основава върху няколко основни подхода, които се прилагат, чрез следните комуникационни канали:

- **Директна комуникация** – анкети, въпросници, справки, интервюта, фокус групи и обществени обсъждания;
- **Комуникация чрез електронни, печатни и онлайн медии** – прессъобщения, участие на медиите във фокус групите и обществените обсъждания;
- **Интернет** – поддържане на актуална информация на сайта на община Брацигово, възможност за споделяне на мнения и предложения, чрез он-лайн анкети или на електронна поща;
- **Работа с НПО** - комуникационната стратегия подкрепя инициативи на гражданското общество, насочени към специфични групи, които трудно могат да се достигнат чрез интернет и средствата за масово осведомяване.

Изборът на конкретни комуникационни средства и дейности при изпълнението на ПИРО е съобразен със:

- Спецификата на посланията за бъдещото развитие на общината;
- Характеристиките на целевите групи – реципиенти на посланията и избор на подходящи комуникационни канали за достигане до всяка от тях;
- Възможните дейности и форми за осъществяване на комуникацията;
- При комуникиране на послания, които засягат набор от различни целеви групи, се използва интегриран комуникационен микс, който да гарантира ефективността на комуникацията, както като дейности и форми, така и като канали.

6. Основни комуникационни дейности

1. Определяне на отговорен служител в Общинската администрация за изпълнение на комуникационната стратегия на ПИРО;
2. Публикуване на съобщение на сайта на Общината, че започва работа по актуализация на План за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г., членовете на работната група, определена от Кмета, телефон и електронна поща за мнения и предложения на гражданите;
3. Изготвяне на списъци на партньори и заинтересовани страни, които да бъдат привлечени за участие в процеса на подготовката и изпълнението на ПИРО;

4. Провеждане на онлайн анкетно проучване сред гражданите за идентифициране на основните нужди и проблеми в общината и генериране на идеи за цели, приритети, проекти и дейности, които да бъдат включени в ПИРО;
5. Провеждане на анкетно проучване сред кметове на малки населени места и кметски наместници за идентифициране на местните проблеми и генериране на идеи за дейности и проекти в селата;
6. Попълване на Въпросник за събиране на базови данни и информация за ПИРО;
7. Изготвяне на списъци на участниците в петте фокус групи с имена, организация, длъжност и контактна информация – телефон, електронна поща;
8. Провеждане на пет фокус групи по следните теми:
   - Образование, култура, младежки дейности и спорт;
   - Здравеопазване, социални дейности и пазар на труда;
   - Местно икономическо развитие и туризъм;
   - Благоустройство, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда;
   - Развитие и обновяване на малките населени места на територията на общината.

   Фокус групите се състоят от минимум 10 участника всяка. Предварително на участниците по списък се изпращат покани.

   Фокус групите се провеждат на място в зала в Общинската администрация в посочен ден и час или онлайн, чрез обмен на информация чрез електронна поща.

Участниците във фокус групите получават презентация с резюме на основните изводи от направения социално-икономически и SWOT анализи на общината. Те попълват анкета с варианти за приоритетни зони за въздействие, визия, цели и приоритети на ПИРО 2021-2027 г., в която да отбележат своите предпочитания или да направят предложения.

9. Провеждане на обществено обсъждане на проекта на актуализиран План за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г.

Проектът на документът се публикува предварително на сайта на Общината, за да могат максимален брой граждани да се запознаят със съдържанието му и да дадат обективна оценка, мнения и предложения. Покана за събитието се изпраща до всички партньори, заинтересовани страни и участници във фокус групите и се публикува на сайта на Общината.

10. Публикации в медии – прессъобщения и покани за участие в публичните събития се изпращат регулярно до местни и регионални медии.

    Медиите са основен партньор и за популяризиране на изпълнението на ПИРО.

За осигуряване на одитна следа от изпълнението на комуникационната стратегия Общината следва да съхранява цялата информация от проведените медийни прояви и публични мероприятия, включително публикации, записи от интервюта и съобщения в медиите, покани, списъци с участниците и снимки от всяко събитие.

7. План за изпълнение на комуникационната стратегия

Планът за изпълнение на комуникационната стратегия определя начина на провеждане и управление на комуникационната стратегия. Целите на стратегията могат да се постигнат, като се приложат няколко основни подхода и комуникационни дейности. Те са съобразени със съответните целеви групи и характера на посланията, насочени към тези целеви групи.

Таблица 61: План за изпълнение на комуникационната стратегия

Комуникационни дейности и мерки	Срок	Начин на изпълнение/ Информиране на обществеността/ Гражданско участие	Резултат
1. Определяне на отговорен служител за изпълнение на комуникационната стратегия	1-ви месец	Отговорният служител се определя със Заповед на Кмета на община Брацигово	Определен отговорник за изпълнение на комуникационната стратегия
2. Съобщение на сайта, че Общината започва разработване на ПИРО 2021-2027 г.	1-ви месец	Информация в медиите и сайта на Общината, представяне на членовете на работната група, телефон и електронна поща за мнения и предложения на гражданите	Информиране на широката общественост за стартиране на процеса по разработване на ПИРО
3. Изготвяне на списъци на партньори и заинтересовани страни	2-ри месец	Изготвяне на списък/ци с потенциалните участници в процеса на разработване и изпълнение на ПИРО - граждански организации; обществени съвети; кметове на кметства; представители на съседни общини; представители на различни институции – образователни, културни, социални, здравни; професионални и синдикални организации; представители на местния бизнес, експерти в различни области, социално активни граждани и др.	Изготвени списъци на организации, физически и юридически лица – партньори и заинтересовани страни, които да бъдат привлечени в процеса на подготовка и реализация на ПИРО
4. Провеждане на онлайн анкетно проучване	2-3 месец	Онлайн анкета за граждани, публикувана на сайта на Общината, съобщение в медиите за анкетата, изпращане на линка с анкетата на всички партньори и заинтересовани лица и поставяне на съобщение за анкетата в Центъра за информация и услуги на гражданите. Набиране на предложения от гражданите за мерки, дейности и конкретни проектни идеи за включване в Програмата за реализация на ПИРО.	Проучено обществено мнение за идентифициране на проблемите, нуждите и идеите на гражданите за бъдещото развитие на общината
5. Провеждане на анкетно проучване сред кметове на малки населени места	2-3 месец	Изпращане на електронна поща на анкети до всички кметове на кметства и кметски наместници	Събрана информация за прилагане на интегриран подход при подготовката на ПИРО и включване на мерки и дейности в малките населени места
6. Попълване на Въпросник за събиране на базови данни и информация за ПИРО	2-ри месец	Въпросникът се попълва от служители на Общинска администрация, компетентни по съответните теми и ресори	Събрани базови данни и информация за изготвяне на социално-

			икономически анализ на състояните на общината
7. Изготвяне на списъци на участниците във фокус групи	3-ти месец	Изготвяне на списъци с минимум 10 участници с три имена, организация, длъжност, телефон и електронна поща за всяка една от петте фокус групи. Участниците, трябва да имат професионален опит, да са заинтересована страна или да имат експертиза по темата на съответната фокус група. Участниците във фокус групите ще попълнят анкета с варианти за приоритетни зони за въздействие, визия, цели и приоритети на ПИРО 2021-2027 г.	Изготвени 5 броя списъци с участници за всяка една от фокус групите.
8. Провеждане на пет фокус групи по различни теми	4-ти месец	Публикуване на информация в медиите, в сайта на общината, на информационни табла в Центъра за информация и услуги на гражданите за предстоящите фокус-групи, в случай, че се провеждат на място в определен ден и час. Публикуване на електронна поща, на която да се задават въпроси и споделят мнения по всяка от темите на петте фокус групи, при провеждането им онлайн. Обратна връзка с участниците за получените предложения. Важно е участниците да не останат с впечатлението, че всичко е вече решено, а предложените мерки и проектни идеи действително да подлежат на доразвиване и включване в Програмата за реализация на плана.	Проведени 5 фокус групи на следните теми: - Образование, култура, младежки дейности и спорт; - Здравеопазване, социални дейности и пазар на труда; - Местно икономическо развитие и туризъм; - Благоустройство, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда; - Развитие и обновяване на малките населени места на територията на общината.
9. Публикуване на сайта на общината на проекта на ПИРО за обществено консултиране	5-ти месец	Публикуването на проекта на документа на интернет страницата на общината за срок от минимум 14 дни преди заключителното му обществено обсъждане. Публикуването на проекта на ПИРО трябва да бъде отразено в съобщение/новина в медиите, в сайта на общината, на информационни табла и изпратено по електронна поща на заинтересованите страни и партньори.	Изработен в партньорство с широк кръг заинтересовани страни и граждани проект на ПИРО2021-2027 г.
10. Провеждане на обществено обсъждане на проекта на План за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г.	6-ти месец	Публикуване на информация в медиите, в сайта на общината, на информационни табла в Центъра за информация и услуги на гражданите за предстоящото обществено обсъждане – място, ден	Проведено обществено обсъждане на проекта на ПИРО, събрани мнения и предложения от граждани, партньори и заинтересовани страни,

		и час. Отразяване на процеса в медиите и на сайта на Общината - преди и след обсъждането.	които да бъдат отразени в документа.
11. Публикации в медии	1-6 месец и при изпълнение на ПИРО	Публикуване на информация в медиите за процеса по разработване и изпълнение на ПИРО и как гражданите биха могли да вземат участие в него.	Информирана общественост за подготовката, изпълнението и резултатите от прилагане на ПИРО

Целта на плана за изпълнение на комуникационната стратегия е да бъдат ясно и конкретно описани в хронологичен ред, мерките за популяризиране разработването на ПИРО и включването на максимален брой участници в процеса. Планът за изпълнение е съобразен с идеята за създаване на устойчиви взаимоотношения с гражданите, неправителствените организации, бизнеса и други структури на гражданското общество на територията на община Брацигово.

Планът за изпълнение на комуникационната стратегия дава възможност за:

- Осигуряване на базова информация за анализите;
- Индентифициране на нужди и проблеми в целевата територия;
- Повишаване нивото на разбиране на процесите на стратегическо планиране от гражданите;
- Генериране на подкрепа за заложените проекти и дейности в рамките на ПИРО;
- Създаване на модел за комуникация и диалог между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса в общината.

8. Резюме на постигнатите резултати от анкетните проучвания

Във връзка с разработването на ПИРО на Община Брацигово беше публикувана онлайн анкета за граждани. Обобщените резултати от анкетното проучване показват, че за 1 месец анкетата е попълнена от 171 граждани на възраст от 18 до 73 години, от които 34% мъже и 66% жени. Участниците в анкетата са с различно образование, професии и социален статус. Около 59% от участниците в анкетното проучване са жители на град Брацигово. Останалите 41% живеят в селата на общината.

На въпроса: „Какви са основните проблеми за развитието на община Брацигово според Вас?“, 87% от анкетираните посочват икономическата криза и липсата на работни места. Според 58%[10]основни са демографските проблеми – миграция, ниска раждаемост, намаляване и застаряване на населението. За 46% от участниците в анкетата, основен е проблема със състоянието на техническата и пътна инфраструктура, а според 44% най-важни са социалните проблеми.

Най-големите проблеми на населеното място, където живеят, според анкетираните са: липсата на работещи предприятия - 78%; обезлюдяването - 69%; безработицата, ниските доходи и жизнен стандарт - 66%; състоянието на техническата – водопроводна и пътна инфраструктура - 33% и сметосъбирането и чистотата - 20%. Затрудненият достъп до здравни услуги и културни събития е проблем за 15% от участниците в анкетата, предимно за жителите на селата.

Основният демографски и социален проблем в общината, според 94% от анкетираните е миграцията на младите и образовани хора, а 52% посочват безработицата. Около 43% считат, че

[10] Анкетираните са давали от 1 до 3 отговора на всеки въпрос и сумарно обобщените резултати са повече от 100%.

основният демографски проблем е ниската раждаемост и застаряващото население, а за 28% това е ниската образованост на населението.

Недостатъчното разнообразие на икономическите сектори е посочено като основна пречка за местното развитие от 56% от анкетираните, а липсата на високотехнологични и иновативни производства от 40%. На трето място е липсата на логистична база – 37% от участниците в анкетата, а неконкурентните и замиращи производства са проблем за 31%. Като сериозна пречка за развитие на успешен бизнес през последните години се очертава инедостига на квалифициран персонал и работна ръка – 27%.

Амортизираните пътища и улици са проблем за 77% от участниците. Състоянието на водоснабдителната и канализационна мрежа е лошо според 67% от анкетираните. Състоянието на околната среда е проблем за 35%, а липсата на обществен транспорт за 23% от отговорилите. Според 20% има проблеми със състоянието на обществения сграден фонд в общината.

Двигатели за развитието на общината според участниците в анкетата могат да бъдат: привличането на инвеститори за създаване на нови предприятия и работни места (89% от анкетираните); развитие на селскостопански продукти и създаване на клъстери за тяхната преработка (60%); подобряване на техническата инфраструктура (38%); повишаване на образованието и квалификацията на човешките ресурси, в съответствие с изискванията на пазара на труда (34%) и повишаване на капацитета на местната общност за кандидатстване и изпълнение на проекти (30%).

Пречка за развитието на успешен бизнес в община Брацигово се явяват: Липсата на квалифицирана работна ръка (54%); Липсата или лошото състояние на техническата инфраструктура в индустриални/производствени зони (48%); Липсата на подходяща информационна инфраструктура (40%) и Липса на подходящи инвестиционни терени (36%). Наличието на данъчни и административни бариери е проблем според 31% от анкетираните.

Трите основни проблема, които Община Брацигово трябва приоритетно да реши в периода на изпълнение на ПИРО 2021-2027 г., според анкетираните са:

- Осигуряване на работни места – 76%;
- Насърчаване на икономическото развитие – 72%;
- Преодоляване на демографската криза – 54%.

Около 36% от анкетираните познават приоритетите на Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г., а останалите 64% признават, че не са запознати със стратегическия документ. За запознаване с проблемите и развитието на общината 51% от попълнилите анкетата използват интернет страницата на Община Брацигово.

Според проучването приоритетните зони за въздействие на новия ПИРО следва да бъдат:

- Индустриални и бизнес зони – 39%;
- Зони за отдих и туризъм – 38%;
- Зоните/елементи на градската среда – 9%;
- Зони за култура и духовност – 4,8%;
- Зони за транспортна дейност – 4,2%.

Участниците в анкетното проучване са направили следните предложения за конкретни мерки, дейности и проекти, които да бъдат включени в Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.:

- Реализиране на съвместни туристически проекти в партньорство с Община Пещера, Община Батак, Община Кричим, община Девин;
- Изграждане на общински пазар за екологични земеделски продукти;

- Изграждане на СПА-център в гр. Брацигово;
- Осигуряване на он-лайн достъп до административни услуги за по-бързо и качествено обслужване на гражданите;
- По-строг контрол и налагане на санкции във връзка с незаконното изсичане на горите и относно формирането на незаконни сметища;
- Популяризиране на възможностите за здравен туризъм в общината, с акцент минерални води и лечебен въздух;
- Увеличаване на детските и спортни площадки и изобщо местата за спорт и игра на децата и младежите;
- Увеличаване броя на обектите, използващи ВЕИ в общината;
- Проекти за залесяване на гори и/или за възстановяване на гори, унищожени от пожари.

Проведеното анкетно проучване сред кметове и кметски наместници на малки населени места в община Брацигово показа следните резултати:

с. Бяга

Село Бяга има 1100 жители, от които 201 деца до 18 години. Центърът на селото е разположен на главния път, който пресича селото в посока запад-изток, и е оформен от кметство, читалище и училище и спортна зала. В с.Бяга са обособени два парка с детски площадки. През 2020 г. в селото е изградена нова спортна площадка с игрище за мини футбол.

В добро техническо състояние са сградите на читалището и детската градина. Сградите на кметството, училището, църквата и здравната служба се нуждаят от саниране, ремонт на покривни конструкции и обновяване на обзавеждането и оборудването.

През последните години се наблюдава интерес към закупуване на къщи в селото от жители на съседни по-големи градове и това утвърждава положителна тенеденция към ремонтиране и поддържане на доброто състояние на жилищните сгради.

В селото работят 5 магазина за хранителни стоки, 1 кафе – аперитив, 1 магазин за промишлени стоки, 1 баничарница и 1 агроаптека. Основен източник на доходи и поминък за местното население е земеделието. Много жители на с. Бяга работят ежедневно пътуват за работа в други населени места, предимно в гр. Пещера, гр. Пазарджик и гр. Пловдив.

Здравното обслужване на населението е осигурено от един личен лекар и зъболекар, които работят в селото и ФСМП - Брацигово. Като цяло в района няма екологични проблеми, с изключение на периодичното замърсяване на водите на „Стара река," която преминава през селото.

Важни проблеми за село Бяга, които трябва да бъдат решени приоритетно са:

- Улична мрежа – една трета от улиците не са асфалтирани.
- Улично осветление – поставяне на нови осветителни тела, при необходимост.
- Тротоари – В централната част на селото са подменени, но в останалата част на селото тротоарните плочки са счупени.
- ВиК мрежата – неотложна нужда от основен ремонт и подмяна на водопроводната система. В селото има изградена частично канализация, необходимо е нейното доизграждане и ПСОВ.

с. Жребичко

Село Жребичко е най-малкото населено място в община Брацигово – само 45 жители към 2019г., предимно възрастни хора.

Центърът на Жребичко е организиран при пресичането на главните транспортни оси в западната част на селото.

Кметството и пощата са разположени в масивна административна сграда на входа на селото, заедно с Църквата „Св. Троица". Това са функциониращите сгради на социалната инфраструктура.

Изградени и в строеж са „Къщи за гости“ – самостоятелно и в комплекс, които бележат новото бъдеще на селото като център за туризъм и отдих.

Село Жребичко се нуждае от:

- обновяване на инфраструктурите;
- подобряване на средата на обитаване за привличане и задържане на млади хора, за да не бъде напълно обезлюдено.

с. Исперихово

Жителите на селото към 2020 г. са 2160, от които 611 деца до 18 години.

Село Исперихово е организирано на равнинен терен около Стара река, където се пресичат две главни транспортни направления: Републиканският път Пловдив-Пещера и местният път с голямо значение гр.Брацигово-гр. Стамболийски на север и с. Козарско-с. Жребичко на юг.

В Централната част на селото се намират: кметството, църквата, голяма училищна сграда, здравна служба, читалище, автоспирки, парк, клуб на пенсионера и др. През 2009 година в селото е изградена и джамия. По-отдалечени са детската градина и магазини. В структурата на селището ясно личи важността на направлението север-юг, подчертана от обществено-обслужващи и производствени обекти и терени.

Сградата на кметството, в която се помещава и пощата се нуждае от ремонт на покрива. Около 20% от улиците в селото са покрити с бетонова настилка и асфалтирани, 60% са в окаяно състояние. Лошо е състоянието и на тротоарите, на довеждащ водопровод, на мрежата за водоснабдяване и канализация. В 2/3 от селото няма изградена канализационна мрежа. Липсва пречиствателна станция. Уличното осветление е с добри технически характеристики. Зелените площи, парка и площада също са в добро състояние.

В селото работят: 10 магазина за хранителни стоки, 3 магазина за промишлени стоки, 2 кафе – аперитива, 1 бистро и 1 аптека.

Основен поминък за местното население е земеделието. На територията на с. Исперихово съществува предприятие за производство на бетонови изделия. Много от жителите на селото пътуват ежедневно до други населени места, за да работят.

Здравното обслужване на населението в селото е от един личен лекар и зъболекар.

За периода 2021-2027 г. с. Исперихово се нуждае от:

- водоснабдяване на селото;
- изграждане на модерна и безопасна детска площадка за игра и облагородяване на местата за отдих в селото;
- асфалтиране на улици;
- полагане на тротоари.
-

с. Козарско

В селото към 2020 г. живеят 763 души, от които 47 деца до 18 години.

Обществените сгради в селото са: кметство, голяма читалищна сграда с представително и благоустроено площадно пространство, целодневна детска градина, в която към момента се обгрижват деца в една група, здравна служба, търговска сграда, ритуален дом, бензиностанция и стадион. Реката присъства като структуроопределящ фактор – „зелен гръбнак“ – за селището. В източната част на с. Козарско има голяма училищна сграда, която не се ползва към момента, а в югозападната част е разположена православна църква, която е най-голямата в общината. В околностите на селището има и няколко параклиса.

Училището е закрито през 2009 г. и сградата е в лошо състояние.

В селото работят 6 магазина за хранителни стоки, 1 за промишлени стоки, 1 кафе- аперитив и 1 ресторант. Функционират и 1 къща за гости и 1 обект с 2 стаи за гости.

Водоснабдителната мрежа е в лошо техническо и експлоатационно състояние. Уличната мрежа се нуждае от ремонт и доизграждане. Съществуващите тротоарни настилки също са в лошо състояное. Уличното осветление в селото е добро. Зелените площи се поддържат в добро състояние. В селото има интернет и покритие на трите мобилни оператора. Енергийната система е в добро общо състояние и няма проблеми с електроснабдяването на населението.

Здравното обслужване на жителите на с. Козарско се осигурява от един личен лекар и един зъболекар. Социалното обслужване се предоставя от ДСП – гр.Пещера и от Кметството в селото.

Основните източници на доходи и поминък за местното население са земеделието и промишлените предприятия. В селото има изградени оранжерии, 3 броя дърводелски цехове, фирма-производител на храна за животни и фирма за производство на биоцидни препарати, мандра, цех за месо и колбаси, 3 броя фурни, цех за козметика, цех за алуминиева дограма, оранжерии и опитна станция по тютюна.

За периода 2021-2027 г. с. Козарско се нуждае от:

- подмяна на ВиК мрежата;
- асфалтиране на улици;
- полагане на тротоари;
- изграждане на модерна и безопасна детска площадка за игра и облагородяване на местата за отдих в селото;
- ремонт на сградата на Кметството, Здравната служба, детската градина и читалището.

с. Равногор

Жителите на с. Равногор към 2020 г. са 464 души, но реално постоянно в селото живеят около 313 души. Няма деца до 18 години.

Обществеото обслужване е възникнало около главната транспортна артерия на селото. Центърът е организиран около площадно пространство, заключено между представителните сгради на кметството, читалището, църквата, магазин и хотелите „Панорама“ и „Равногор“. На изток от центъра са разположени училището и детската градина, които са закрити, но остават потенциал за развитие на нови обществени функции в селото. До тях е Семеен хотел „Борика“. Сградата на църквата е в добро състояние. Сградите на кметството и читалището се нуждаят от ремонт. В сградата на Здравната служба функционира само част от първия етаж. Останалата част от първия етаж, целия втори и покрива са в окаяно състояние и се нуждаят от основен ремонт. Сградата на затворената детска градина е в добро състояние, но тази на училището се руши.

В с. Равногор работят 5 магазина за хранителни стоки и 2 магазина за промишлени стоки. Функционират 3 ресторанта, 1 хотел, 1 семеен хотел, 4 броя къщи за гости и обекти със стаи и апартаменти за гости, извън населеното място.

Състоянието на техническата инфраструктура в селото като цяло е добро, с изключение на улиците и тротоарите. Тротоари има само на главните улици и има нужда от доизграждането им и по страничните улици. ВиК мрежата е изцяло подновена. Уличното осветление също е в добро състояние. Парковете и зелените площи се поддържат.

Основният поминък на населението е земеделие и животновъдство, местната мандра, а през последните години и туризма. Много жители на Равногор пътуват за работа до други населени места. Здравното обслужване на населението се осигурява от един общопрактикуващ лекар. На територията на селото има работеща аптека. Функционира Домашен социален патронаж, а веднъж

месечно служители от Дирекция „Социално подпомагане“ – Пещера осигуряват на място приемане на документи и консултации.

За периода 2021-2027 г. с. Равногор се нуждае от:

- цялостно реновиране на пътната настилка
- изграждане на тротоарни площи
- Изграждане на инфраструктура в летовище „Васил Петлешков”“

с. Розово

Реалните жители на селото към 2020 г. са 350, от които 30 деца до 18 години.

Розово има добре оформен център, който се намира на кръстопътя на главните пътища, минаващи през селото: пътя Пещера-Равногор (впоследствие изоставен) и пътя за зоните за отдих – на запад от селото – летовище “Розовски вриз” и зона за отдих към микроязовир „Чорбаново”. Центърът се състои от малък парк, сгради на кметство и поща, сграда на читалище, детска градина, пенсионерски клуб, здравна служба и търговски обекти. На изток от центъра се намира сградата на бившето основно училище, закрито през 2007 г. В близост до центъра е изграден православен храм „Св. Атанасий”.

Сградата на кметството е двуетажна, масивна сграда: I-ви етаж Ресторант/частна собственост/, II-ри етаж кметство и поща, в добро общо състояние, нуждае се от ремонт на покривна конструкция. Сградата на закритото училището е масивна, триетажна, в лошо състояние. Сградата на общежитието-интернат и детската градина е триетажна, масивна, в лошо състояние, не се използва от 2007г.

Църквата „Св.Атанасий” е в добро състояние. Читалището също е в добро общо състояние, нуждае се само от частичен ремонт на покривната конструкция.

Уличната мрежа на село Розово е изградена на 80% и се нуждае от доизграждане и ремонт. Водопроводната мрежа е амортизирана и се нуждае от подмяна. Паркът е обновен и се поддържа от кметството. Уличното осветление е в добро състояние. В селото има покритие на трите мобилни оператора и интернет, но при летовище „Розовски вриз” има проблеми с покритието. Здравната служба е разположена в триетажна, масивна сграда, която се нуждае се от ремонт на покривна конструкция. В сградата са обособени:

- I-ви етаж - кафене/частна собственост/
- II-ри етаж - здравна служба
- III-ти етаж - свободен.

В с. Розово работят 2 магазина за хранителни стоки.

Основният поминък на жителите на селото е земеделие (отглеждат се ягоди и рози). Функционират и два цеха за производство на дървени палети и на пелети за отопление. Здравното обслужване на населението се осигурява от двама лекари.

За периода 2021-2027 г. с. Розово се нуждае от:

- Ремонт на пътя до летовище „Розовски вриз”.
- Изграждане на инфраструктурата в самото летовище „Розовски вриз”.
- Ремонт на улици и тротоари в с. Розово.
- Ремонт на ВиК мрежата в с. Розово.

От проведените фокус–групи бяха получени следните предложения за проекти и дейности, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана:

- Привличане на инвестиции и съживяване на икономиката, нови работни места.
- Ремонт на уличната мрежа в населените места.

- Подобряване на транспортната свързаност на общината и населените места в нея с областния център – Пазарджик.
- Подобряване на туристическата инфраструктура и привличане на повече туристи.
- Преустройство на свободния сграден фонд от закрити училища и детски градини за зелени училища, домове за възрастни хора или други социални услуги.
- Вътрешен ремонт, освежаване и оборудване на ДГ „Пъстро хвърчило“ с.Бяга.
- Изграждане на отоплителна исталация в ДГ „Слънце“ с.Исперихово.
- Ремонт и саниране на сградите на читалищата в с. Равногор и с.Козарско.
- Ремонт и намиране на нова обществена и социална функция на сградата на старото кино до НУ „Васил Петлешков“ или разрушаване на сградата и построяване на градски плувен басейн.

9. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО

Комуникационният механизъм служи за осигуряване на наблюдение, контрол, информация, отчетност и прозрачност, относно изпълнението на ПИРО, постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация на плана. Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните групи заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнение на плана до неговото финално отчитане с последваща оценка.

Обществеността следва да бъде информирана за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са били изразходвани финансовите ресурси, с които е било обезпечено изпълнението на програмата за реализация на ПИРО. Гражданите имат възможност да участват в изпълнението на Плана като партньори на администрацията или чрез реализацията на техни частни бизнес и социални проекти.

Комуникационният механизъм предвижда мерки за комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процесите на изпълнение, отчитане и актуализация на ПИРО.

Предвиждат се следните мерки:

1. Ежегодна комуникация по електронна поща с представителите на заинтересованите страни и партньорите за получаване на обратна връзка и информация за техните проекти, дейности и инвестиции през годината, допринасящи за изпълнението на ПИРО;
2. Ежегодно публикуване на годишните отчетни доклади за наблюдение изпълнението на ПИРО;
3. Провеждане на годишна среща с партньорите и заинтересованите страни за представяне и обсъждане на Годишния отчетен доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО;
4. Публикуване на сайта на Общината и обсъждане с партньорите и заинтересованите страни на доклада за междинна оценка на ПИРО;
5. Събиране на данни и информация от привлечените партньори и заинтересовани страни за идентифициране на нови проблеми и генериране на идеи за актуализация на ПИРО, при необходимост.

Комуникационният механизъм предвижда постоянна комуникация с медиите за популяризиране на всички изпълнявани проекти и дейности от програмата за реализация на ПИРО. Журналисти ще бъдат канени на всички годишни срещи и обсъждания на докладите за изъпълнение на ПИРО. В медиите ще се публикуват резюмета на докладите за годишна и междинна оценка на плана, за да се информира обществеността за постигнатия напредък в изпълнеинето му.

ЧАСТ IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД - ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.

Приоритетните зони за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие) на територията на общината се определят на база на резултатите от социално-икономическия анализ и анализа на силните и слабите страни, както и на потенциалите за развитие. В тези зони основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, проектите и дейностите предвидени в програмата за реализация на ПИРО.

Зона за прилагане на интегриран подход/въздействие е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове. Зоните за въздействие се определят на базата на общи характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие.

Зоните за въздействие могат да бъдат както части от територията на общината с конкретно функционално предназначение (например зони с преобладаващи административни/публични функции, индустриални или бизнес зони, зони за култура, за отдих и туризъм, зони с преобладаващи жилищни функции, зони за транспортна дейност и т.н.), така и други специфични обособени територии с идентични характеристики или собствен потенциал за развитие (например зони с потенциал за коопериране със съседни общини).

За община Брацигово са препоръчителни зони за въздействие със специфични характеристики, които могат да представляват градски по своята същност зони (т.е. да включват територии от урбанизирана градска част, градски покрайнини и функционални зони в град Брацигово), но могат да се отнасят и до всеки вид населено място или част от територията на общината, както и да включват части от съседни общини, при необходимост.

Определянето на зоните за въздействие на ПИРО е пряко обвързано с Общия устройствен план на община Брацигово (ОУПО) и отредените в него територии за приоритетна реализация.

Бъдещето на община Брацигово зависи от демографското състояние и развитие на територията. Основен приоритет е задържането на трудоспособното население и привличане на квалифицирани кадри, чрез стратегии за насърчаване на инвестициите, иновациите и предоставяне на добра икономическа и социална среда за живеене.

По отношението на техническата инфраструктура от основно значение е рехабилитацията, доизграждането и поддържането на качествени комуникационни трасета, които от своя страна да се синхронизират с развитието на логистични, складови и производствени зони. От ключово значение е развитието на телекомуникациите, разширяване на достъпа до високоскоростни и мобилни широколентови мрежи високоскоростни оптични връзки и повишаване на компютърните умения на хората и способностите за работа в дигитални пространства.

Инвестициите в туризма, в сферата на опознавателен, рекреационен и екотуризъм, ще допринесе да се обхване целия ресурс и потенциал за икономическото развитие на района.

С оглед на горното в ОУПО Брацигово са заложени територии и мероприятия за приоритетна реализация, които следва да се имат предвид при определяне зоните за въздействие на ПИРО. Отчитайки постепенното намаляване на населението в малките населени места, урбанизационните процеси на територията на общината се очаква да предизвикат:

- обезлюдяване на част от населените места и тяхното трансформиране във вилни или ваканционни комплекси, без постоянно население;
- засилване на значението и ролята на „опорните селища“, в които ще живее и работи постоянното население, посредством концентрация на обслужващи обекти и функции;

- концентрацията на постоянното население само в няколко опорни селища ще създаде по-ефективна селищна мрежа с по-добро обслужване и условия за живот;
- трансформацията на значителна част от традиционните населени места в общината във ваканционни комплекси ще подобри екологичните условия в тях и качеството на предлагания туристически продукт;
- засилване на междуселищните интеграционни връзки, най-вече в областта на обслужването и атракциите, за повишаване на съвместната им привлекателност в туристическия бизнес.

Тези процеси се очаква да доведат до формирането на две агломерирани групи селища, както следва:

- град Брацигово и пространствено-комуникационно и функционално свързаните с него села Розово и Равногор, както и летовище „Васил Петлешков" в м. Атолука над с.Равногор и летовище„Розовски вриз";
- с. Исперихово и пространствено-комуникационно и функционално свързаните с него села Бяга, Козарско и Жребичко.

Първата агломерирана група селища може да увеличи значително туристическия си потенциал чрез предлагане на по-разнообразен и качествен интегриран туристически продукт.

Основа за агломериране на втората група селища ще бъде тяхната преобладаващо селскостопанска характеристика, разкриването на малки предприятия за преработване на аграрната продукция и съвместно излизане на външни за общината пазари, чрез производство на продукти с повишена добавена стойност.

Обезлюдяването на сградния и жилищния фонд в община Брацигово, както и спадът на броя на новите строежи, които са предимно еднофамилни къщи, е свързан с факта, че в общината през последните години е по-характерно временното обитаване, отколкото постоянното. Населението предпочита по-големите градове, когато се отнася до търсене на работа и нови възможности и малките градове и села, когато става дума за отдих, спорт и пряк контакт с природата. Община Брацигово с чистия си въздух, красивата си природа и културните си тайни е привлекателна за посетители и това личи от възникналите курортни и вилни образувания. За по-устойчиво развитие на туризма без компроментиране на околната среда и възможността за развиване на земеделие върху малкото плодородни земи около населените места, Общият устройствен план на общината устройва зони за отдих на вече урбанизирани територии, определяйки и техните граници. Дори и при засилен туристически интерес, общината има капацитета да поеме по-големи туристопотоци в рамките на вече урбанизираните територии, поради наличието на свободен сграден фонд и резервни терени.

Функционално-йерархичната структура на мрежата от населените места в общината се формира на базата на пет групи фактори:

- демографско състояние;
- административни функции;
- икономическо развитие;
- степен на развитие на социалната инфраструктура;
- развитие на туристическата инфраструктура.

Съгласно чл. 7 от ЗУТ и чл. 4 от НАРЕДБА № 7 от 22 декември 2003 г. на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии, могат да бъдат определени следните зони:

- За жилищни функции;
- За обществено обслужващи функции;

- За производствени дейности;
- За складови дейности;
- За рекреационни, курортни и вилни зони;
- За озеленяване, паркове и градини;
- За изолационно озеленяване;
- За спорт и атракции;
- За комунално обслужване и стопанство;
- За обработваеми земи – ниви;
- За обработваеми земи – трайни насаждения;
- За необработваеми земи;
- За гори;
- За горски земи;
- За водни площи;
- За транспорт и комуникации;
- За техническа инфраструктура;
- За защитени зони по Директивите за местообитанията и птиците (НАТУРА 2000);
- За защитени територии по Закона за защитените територии;
- За територии за природозащита;
- За територии на недвижимото културно наследство;
- За защитени територии за опазване на културното наследство;
- За територии за възстановяване и рекултивация.

Съгласно Наредба № 7 от 22 декември 2003 г. на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии:

- ***Жилищните територии*** обхващат части от населеното място, в които са обединени урегулирани поземлени имоти, предназначени предимно за жилищно застрояване.
- ***В територии за обществено - обслужващи функции*** се разполагат обектите за обществено обслужване, които осигуряват следните видове дейности:
  1. образование;
  2. здравеопазване и социални грижи;
  3. култура;
  4. религия;
  5. административни услуги;
  6. търговия, обществено хранене и битови услуги;
  7. други обществено-обслужващи дейности.
- ***Териториите за производствени и складови дейности*** са предназначени за устройство и застрояване, предимно със сгради и съоръжения за производствени и складови дейности.
- ***Територии за рекреационни, курортни и вилни зони*** се обособяват като устройствени зони в границите на населените места и селищните образувания или извън тях и се определят съгласно следните разновидности:
  - курорт;
  - ваканционно селище;
  - вилна зона;
  - други рекреации (голф селища, аквапаркове, дисниленд и други).

- ***Територии за озеленяване, паркове и градини*** - зелената система включва обществените озеленени площи, в т.ч. всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, ботанически градини, защитни насаждения и разсадници.
- ***Територии за спорт и атракции*** - разполагат се в населените места и в крайселищната им територия. Обекти за спорт и атракции, освен в тези територии, могат да се разполагат също и в териториите за жилищни функции, озеленени територии и територии за рекреационни дейности.
- ***Земеделски територии*** – включват необработваеми земи (пасища, скатове, дерета, оврази и други), обработваеми земи – ниви (ниви, зеленчукови градини, ливадии други) и обработваеми земи – трайни насаждения (овощни градини, лозя и други).
- ***Горски територии*** - конкретното предназначение на поземлените имоти в горските територии биват два вида – гори (дървопроизводителни гори, защитни гори, рекреационни гори и други) и горски земи (поляни, земи, заети от храсти, скали и други).
- ***Територии, заети от води и водни обекти*** - териториите за водни площи обхващат естествени и изкуствени водни обекти - реки, канали, езера и язовири.
- ***Територии за транспорт и комуникации*** - Тези територии включват обекти и съоръжения на транспорта и комуникациите: пътища и улици, гаражи и паркинги, автогари, летища, пешеходни алеи и площи, велосипедни алеи, скиорски пътекии плацове, станции на въжени линии, яхтени пристанища и други.
- ***Територии за техническа инфраструктура*** - Териториите за техническа инфраструктура обхващат такива за водоснабдителни, канализационни, енергийни, хидромелиоративни, съобщителни и други мрежи и съоръжения.

В ОУПО на община Брацигово са заложени следните видове устройствени зони:

➢ ***Урбанизирани територии***

- Жилищни устройствени зони;
- Устройствени зони и терени за предимно производствени и складови дейности;
- Устройствени зони и терени за обществено - обслужващи дейности и смесени многофункционални устройствени зони;
- Устройствени зони и терени за рекреационни дейности;
- Устройствени зони и терени на зелената система;
- Устройствени зони и терени за спорт и атракции;
- Терени за бази на градското стопанство и техническата инфраструктура.

➢ ***Извън урбанизирани територии***

- Земеделски територии, високопродуктивни и консервационно значими земеделски земи;
- Горски територии;
- Терени за обслужващи и рекреационни дейности;
- Терени на техническа инфраструктура;
- Производствени терени;
- Нарушени територии;
- Територии със специално предназначение;
- Територии заети от води и водни площи.

➢ ***Територии с особена териториално-устройствена защита***

- Територии в зони за защита на водите;
- Територии за природна защита;
- Територии в защитено зони за опазване на биологичното разнообразие;

- Територии за защита на недвижимото културно наследство.

Описаните в ОУПО територии и устройствени зони дефинират географското разположение на зоните за въздействие на ПИРО.

В ПИРО, за разлика от ОУПО могат да бъдат обособени неограничен брой зони за въздействие, но от тях следва да бъдат подбрани няколко приоритетни, които имат най-голям потенциал да повлияят върху социално - икономическото развитие на общината в бъдеще.

Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект за населението и територията с ограничените ресурси, с които разполага Община Брацигово. Това е особено необходимо, тъй като изпълнението на отделни мерки в различни части от общината без ясна обвързаност между тях представлява само временно задоволяване на конкретна нужда, но не оказва въздействие върху цялостното развитие на общината.

Определянето на приоритетни зони за въздействие не ограничава инвестициите извън тях, а по-скоро е отражение на идентифицираните при анализа територии с най-голям специфичен потенциал за развитие. Приоритетните зони следва да бъдат ограничен брой и така подбрани, че тяхното развитие да може в най-голяма степен да повлияе върху развитието на цялата община. Размерът на конкретната зона не се ограничава като площ, но за по-голяма по размер зона, са необходими мотиви и доказателства за необходимостта от обхващането на съответната територия, включена в обхвата на зоната.

В резултат на идентифицираните с анализите нужди, проблеми и потенциали за развитие и предвижданията на ОУПО в ПИРО на община Брацигово за периода 2021-2027 г. се определят следните 6 /шест/ типови зони за въздействие:

- **Зони с обществено-обслужващи / публични функции;**
- **Зони с жилищни функции;**
- **Зони за производствени и складови дейности;**
- **Зони за селско и горско стопанство;**
- **Зони за транспорт и техническа инфраструктура;**
- **Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих.**

Всяка от зоните за въздействие е придружена от зони на влияние, в които в резултат на прилагане на интегриран подход, чрез проектите и дейностите в ПИРО ще настъпят съществени подобрения в качеството на средата и ще се повиши инвестиционният интерес. Зоните на влияние са териториално близки на зоните за въздействие и образуват стабилна глобална структура, покрита от интеграционни политики. Същевременно седемте типови зони за въздействие имат свързани ефекти спрямо глобалната общинска структура. Те са близки, често преплетени и това усилва влиянието на интервенциите, както върху ключовите елементи, така и върху цялата територия.

Характеристиката и обхвата на приоритетните зони за въздействие са следните:

- ***Зони с обществено-обслужващи/ публични функции***

Тези зони обичайно обхващат централните части на населените места, в които са разположени административни сгради, кметства, училища, детски градини, църкви, читалища и др. В тези зони са съсредоточени децентрализираните органи, местното самоуправление, административното обслужване, здравеопазването, социалните, културните и образователни институции, пощенски клонове, офиси на банки, търговски обекти и почти всички обществени услуги. Отчитайки броя на населението, натовареността с административни и обслужващи функции, географското разположение спрямо общинския център, траспортния достъп и други фактори за община Брацигово можем да определим следните ***2 /две/ приоритетни зони за***

развитие с преобладаващи обществено – обслужващи / административни и публични функции:

- ***Южна административна зона – с център гр. Брацигово,*** *с обхват на влияние с.Розово, с.Равногор, летовище“Розовски вриз” и летовище „Васил Петлешков”.*
- ***Северна адинистративна зона –с център с. Исперихово, о****с обхват на влияние с.Бяга, с.Козарско и с.Жребичко.*

За да се постигне балансирано териториално развитие на община Брацигово, в тези административни зони трябва да се инвестира за подобряване на инфраструктурата и развитие на обслужващите функции и обществени услуги, интегрирано с технологично обновяване, модерно оборудване, компютъризация, подобряване на образователното равнище и квалификацията на човешките ресурси и разширяване на достъпа до он-лайн услуги.

Приоритетната зона за въздействие с публични функции - Южна административна зона – гр. Брацигово обхваща централната градска част, в която е силно концентрирано предоставянето на публични услуги, чрез сграден фонд с административни и обществени функции, наличие на социални и културни институции, църкви, поликлиника и съоръжения с общоградско значение. В зоната попадат музеи, хотели, ресторанти, заведения за хранене и развлечение, читалище, сграда на Ощинска администрация, търговски обекти, което предполага комплексното й развитие. Инвестициите в тази зона ще повлияят положително на населението на цялата община, приоритетно на град Брацигово и на селата в обхвата на зоната – с. Розово и с.Равногор(общо 4453 души), както и туристите, посетителите и гостите на летовище „Васил Петлешков” и летовище „Розовски вриз”. В резултат на мерките, заложени в ПИРО всички те ще получат по-качествена среда на обитаване и обслужване и ще имат достъп до по-добри административни, образователни, здравни, социални, културни и туристически услуги.

Основните характеристики на южната административна градска зона са:

- Зоната е значима за цялото население на община Брацигово;
- Зоната включва основните публични пространства – административни сгради, търговска и обслужваща инфраструктура;
- В зоната са съсредоточени основните обществени услуги, предлагани в общината;
- В зоната са съсредоточени основните туристически ресурси и потенциал на общината.

На територията на зоната са идентифицирани проблеми свързани със:

- Задоволително състояние на части от техническата (предимно водопроводна) и транспортна инфраструктура;
- Задоволително състояние на част от сградния фонд за обществено обслужване (образователна, социална, културна, здравна, и административна инфраструктура);
- Недостиг на квалифицирани кадри за предоставяне на обществени услуги;
- Потребност от подобряване на материално-техническата база в образованието и здравеопазването;
- Необходимост от допълнително адаптиране на профилираните паралелки и специалностите в средното образование, с изискванията на местния пазар на труда.

Направленията за въздействие на ПИРО в тази зона са: подобряване на водоснабдяването; енергийна ефективност и обновяване на сградния фонд (обществени и административни сгради), повишаване на образованието на населението, подобряване на квалификацията и привличане на високообразовани кадри в администрацията, здравеопазването, социалните дейности и услуги; разширяване на обхвата на предлаганите здравни и социални услуги; предлагане на он-лайн административни услуги, повишаване на компютърните и цифрови умения на населението и др.

Приоритетната зона за въздействие с публични функции - Северна административна зона - с. Исперихово, обхваща централната част на селото, където има концентрация на публични функции с висока обществена значимост и са разположени сградите за административни, образователни, културни и здравни услуги. В зоната има заведения за хранене и развлечения и хранителни магазини. Инвестициите в тази зона ще повлияят положително и на населението на селата Исперихово, Бяга, Козарско и Жребичко (общо 3888 души). В резултат на интервенциите те трябва да получат по-качествена среда на обитаване и да имат достъп до по-добри обществени и административни услуги.

Основните характеристики на зоната са:

- Административния център на зоната – с. Исперихово е най-голямото село по население и площ в общината и има потенциал за интегрирано обновяване и развитие като опорен център за изнесени обществени функции, дейности и услуги. То се явява естествен опорен административен център на гр. Брацигово в североизточна посока;
- В зоната функционират училища и детски градини;
- През зоната преминава главен път Ш-375 Пещера-Бяга-Исперихово-Пловдив;

На територията на зоната са идентифицирани проблеми свързани със:

- Проблеми с водоснабдяването и нужда от подмяна на водопроводната мрежа;
- Лошо състояние на сградата на кметството, училището и на здравната служба;
- Лошо състояние на уличната мрежа и тротоарите.

Направленията за намеси на ПИРО в тази зона са: подобряване на водоснабдяването; ремонт на улици и тротоари; енергийна ефективност и обновяване на сграден фонд (обществении административни сгради), благоустрояване на публичните пространства. В зоната трябва да се въздейства и с т.нар. „меки мерки“ – повишаване на образованието и квалификацията на работната сила, предлагане на он-лайн административни услуги и повишаване на компютърните и цифрови умения на населението.

- ***Зони с жилищни функции***

Зоните с жилищни функции обхващат урбанизираните територии на град Брацигово и всички населени места в общината. Признакът за интегрираност на този тип зони е обхващане на проблемите на обитаването, отчитайки комплексното състояние на жилищната среда - степента на изграденост и състоянието на техническата и социална инфраструктура, качествата на жизнената среда.

От устройствена гледна точка зоните с преобладаващи жилищни функции обхващат части от населеното място, които са обединени урегулирани поземлени имоти, предназначени предимно за жилищно застрояване, като различните разновидности на жилищни устройствени зони се характеризират с определени параметри по отношение на тяхната площ в зависимост от големината на населеното място и броя на неговите обитатели, характера и начина на застрояване, препоръчителната плътност на застрояване и усвояване, интензивност и необходима озеленена площ и т.н.

Количествените и качествените характеристики на жилищния фонд в общината са отражение на социално-икономическите процеси. По-голямата част от жилищния фонд не отговаря на съвременните изисквания за енергийната ефективност. Сградният фонд е остарял и в недобро техническо състояние. Жилищните зони в град Брацигово имат проблеми по отношение на облагородяването на кварталните градинки и зелени площи. В селата тези проблеми се изразяват в поддържането на дворовете, особено на имотите, в които няма постоянно живущи хора и съществуващите зелени обществени площи между жилищните сгради.

Основните характеристики и проблеми на зоната са следните:

По-голямата част от града и селата са застроени с нискоетажни еднофамилни жилищни сгради. Като височинен акцент се явява жилищният блок на бул.“Трети март“ №66а, за който единствено е предвидена устройствена зона и терени за преобладаващо високо жилищно застрояване с височина над 15 м.

Жилищните сгради са предимно масивни на два етажа. Жилищната територия се увеличава за сметка на земеделски земи в източния край на селото, с което се отчитат вече започналите урбанизационни процеси в тази посока и очакваните положителни демографски процеси.

Село Жребичко е най-малкото село в община Брацигово. Жилищните му сгради са около 80 бр., преобладаваща част са с традиционна жилищна архитектура от началото на миналото столетие. Това е основание цялото населено място да е под закрилата на Закона за културното наследство. Този статут на селото представлява огромен потенциал за неговото развитие и просперитет като културно богатство, където, освен земеделие, могат да се развиват успешно различни форми на туризъм и традиционно занаятчийство.

ОУПО предвижда запазване на традиционното едно и двуетажно ниско жилищно еднофамилно застрояване за всички населени места в общината.

*Направленията за намеси на ПИРО в тези зони са:*обновяване на жилищния фонд -саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност на многофамилни и еднофамилни жилищни сгради; облагородяване на междублокови пространства и обществени зелени площи между жилищните сгради в град Брацигово и селата.

- ***Зони за производствени и складови дейности***

Зоните за производствени и складови дейности обхващат индустриалната зона на град Брацигово и стопанските дворове на селата. Общият устройствен план разделя производствените зони на два основни вида – такива за производствени и складови дейности и такива за селскостопанско производство и складови дейности, които от своя страна се допълват с подвид за далекоперспективно развитие. Това разделяне благоприятства и насърчава производство и от двата вида, като взема предвид конкретните особености на традиционното производство и потенциалите по населени места в общината. Производствените терени не увеличават своя брой, но увеличават своята площ. Ползването им бива регламентирано в различни устройствени зони, което следва да насърчи и улесни ползвателите им да развиват устойчиви производства в духа на местната традиция и да повишава икономическата активност в общината.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Съществуващата база на промишлеността към настоящия момент е ограничена. Основните производства са в леката промишленост и по-точно хранително-вкусова, дърводобива, дървообработващата промишленост и обработката на кариерни материали и минерални суровини. По-голяма обособена производствена зона има единствено около град Брацигово. Промишлени производства се развиват и в селата Козарско и Равногор. Макар и разположена в непосредствена близост до такива, Общината е в страни от основните транспортни коридори. Инфраструктурата във вътрешността на общината не е достатъчно развита, за да привлече инвестиции, поради липса на добра комуникативност и добре устроени свободни индустриални терени. Съществуват подходящи територии, на които могат да се обособят нови складови и производствени зони, в близост до главен път III-375. Наличната производствена материална база в самия град Брацигово също има потенциали за разширение. В по-малките населени места на общината е рентабилно развитието на селскостопански производства и свързаните с тях дейности в границите на бившите селскостопански дворове и около тях с разширението им при необходимост.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са съгласувани с предвижданията на ОУПО и включват:

- Насърчаване на инвестициите и постепенно превръщане на стопанския двор в с. Бяга в производствена зона. Имайки предвид близостта и транспортната обвързаност на Бяга с Пещера, Брацигово, Исперихово и Козарско и нейното разположение на приблизително равни разстояния между тях, целесъобразно би било да се търси функционално обвързване на дейностите, развивани в техните производствени територии за интегриране и взаимно допълване например в направлението на хранително-вкусовата, козметичната, фармацевтичната и други индустрии, което да доведе до по-висока добавена стойност.
- Развитие на терени за предимно селскостопански производствени и складови дейности в стопанският двор на село Жребичко. Това напълно отговаря на възродения интерес към животновъдството и растениевъдството в района, което в случая може да се организира и като екологично чисто. Селскостопанските производства са в съзвучие и с потенциала на селото за развитие на селски туризъм.
- Значително увеличаване на производствената площ около стопанския двор на с.Исперихово. Разширяване на започналото оранжерийно производство на зеленчуци, наред с други производства в направлението на хранително-вкусовата и други индустрии, както и складовата дейност, подходяща поради средищния характер на селото и близостта му до разнообразни транспортни възли.
- Усвояване на потенциалът на с. Козарско по отношение на хранително-вкусовата и други преработвателни производства, тъй като селото е в най-благоприятно положение спрямо селищата с демографски потенциал, както в община Брацигово, така и спрямо съседни общини като Кричим, Перущица и Стамболийски и е обслужено от жп линията Стамболийски-Пещера.
- Развитие на съвременно животновъдство или растениевъдство с екологичен характер в с. Равногор, по успешния пример на мандрата и като допълване на дейностите от производствения цикъл. Създаване на допълнителни възможности за развитие на селския туризъм, комбиниран с демонстрационно земеделие, животновъдство и малки млеко и месо преработвателни предприятия. За района е препоръчително развитието на овцевъдство, както като потенциално доходоносна дейност въз основа на традициите и местните ресурси, така и като агроекологична мярка за съхраняване на високата природна стойност на планинските пасища и предпазването им от самозалесяване, поддържайки биоразнообразието.
- Възстановяване на селскостопанското производство и преработка в с.Розово, особено в направлението на етерично-маслените култури, козметиката, хранително-вкусовата промишленост и др. Подобряването на връзките на селото чрез възстановяване на пътя към град Пещера с частично отклонение на трасето, което е предвидено да служи като обходен път за гр.Брацигово, може да повиши инвестиционния интерес към тази територия.

Необходимо е в ПИРО да бъдат заложени подходящи мерки за изграждане на техническата инфраструктура в зоните за производствени и складови дейности, насърчаване на инвестициите и привличане на инвеститори за създаване на нови предприятия и работни места.

- ***Зони за селско и горско стопанство***

Тези приоритетни зони за въздействие обхващат землищата на всички населени места в общината, с предназначение за нуждите на селското и горското стопанство. Предвид спецификите

на релефа повечето землища на община Брацигово са определени като необлагодетелствани по отношение на земеделието райони с природни или други специфични ограничения.

Основните характеристики и проблеми на зонитеса:

Отрасълът на селското стопанство съществува при сравнително неизменен размер на поземления ресурс, който обаче е недостатъчно използваем по ред причини - намалено почвено плодородие, липса на селскостопанска техника, амортизиран сграден фонд и ниска технологияна производство, раздробяването на земеделската земя на многобройни маломерни парчета, негодни за механизирана обработка. Почвено-климатичните условия по поречията на реките са благоприятни за развитието на зеленчукопроизводството, нопонастоящем относителният му дял в община Брацигово е малък. Основно се отглеждат краставици, домати и пипер, предимно за лични нужди. Традиционните земеделски култури за общината са картофи, маслодайна роза, ягоди, а от трайните насаждения – ябълки, круши, сливи и праскови.

Възможност за съживяване на този подотрасъл е субсидирането на напоителни площи и съоръжения, с цел стимулиране на производството и изграждане на малки преработвателни предприятия за вторична консервна преработка.

Животновъдството е селскостопански отрасъл с много голям потенциал за община Брацигово и може да осигурява суровина за развитието на месопреработвателна и млекопреработвателна промишленост. Съществен проблем за развитието на животновъдството през последните години остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти, след присъединяването на страната към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

Необходимо е ПИРО да насърчи с конкретни мерки следните селскостопански дейности:

- традиционно обработване на земята, чрез отглеждане на посевни и трайни култури, поддържане на пасища и ливади;
- организиране на дребномащабно производство и търговия на подходящи места;
- прилагане на добри земеделски практики и агроекологични мерки за опазване на земята и нейните качества;
- осъществяване на демонстрация и интерпретация, свързани с традициите и иновациите в поддържането на културния и природния ландшафт.

Горите заемат значителна част от територията на община Брацигово и са изключително ценен ресурс. Те се отличават с голямо разнообразие от иглолистна и особено широколистна растителност. Част от горските територии са със специални функции и са включени в границите на защитените територии и зони на НАТУРА 2000. Това предполага съобразяване с това обстоятелство при планирането на всички видове дейности в горските територии.

Като цяло общината може да задоволява потребностите си от дърва за огрев и дървесина за строителни нужди. Местното население ползва дърва за огрев и малки количества строителна дървесина. Допълнителни приходи за населението носи събирането на горски плодове и билки. Значението на горите е многостранно - използват се като строителна и технологична суровина, за водноохранни и противоерозионни функции.

Приоритети за развитие на горите на територията на община Брацигово са:

- Подпомагане развитието на горите в духа на устойчивото стопанисване на горските ресурси, подобряване на тяхното състояние и обогатяване на техните функции и услуги в полза на рекреацията, туризма, отдиха и почивното дело;

- На базата значителния ресурс от гори със стопански функции да се търси оптимален баланс между ползването в тях, разумното управление на възобновителните процеси, отглеждането на младите насаждения, опазването, охраната и защитата на гората;
- Възстановяване на обезлесени площи от горски насаждения, засегнати от природни бедствия, съхнене, пожари, с по-устойчиви и продуктивни дървесни видове;
- Въпреки по-малкия дял на териториите от групата гори със специални и защитни функции, целите и задачите на същите за запазване, увеличаване и оптимално ползване на съответните им функции, да се търси едно разумно съчетание на всички полезни функции на гората, съобразено с идеята за взаимна изгода и получаване на максимални доходи от нея, но винаги подчинено на принципа за устойчивост.
- Регламентиране на строителството в горите и бъдещото доизграждане на инфраструктурата на региона да бъде подчинено освен на ЗУТ, ЗОС и др. нормативна база, така и на екологията. Обособените курорти, вилни зони и селища да се благоустрояват с бързо разрешаване на проблемите с управление на отпадъците, водоснабдяването и отпадните води.

Основната функционална насоченост на община Брацигово като пространство за разнообразни форми на отдих и туризъм, както и повишените през последните години изисквания към опазването на биологичното разнообразие са основания за значително ревизиране на формите и практиките на стопанисване на горите на тази територия. Извличането на по-малко ползи от дърводобив е възможно да се компенсира от подходящото регулиране и управление на страничните горски ползвания, от субсидиите, предоставяни за агроекологични мерки в горските земи, както и от схемите за плащане или обезщетение за екосистемните обществени ползи.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

Развитие на малки и средни земеделски стопанства, насочени към биологично производство, ориентирано към туристическия пазар. Насърчаване развитието на млади фермери, полупазарани стопанства, модернизация на земеделските стопанства, преработка на земеделски продукти, подобряване икономическата стойност на горите и други. Наличието на суровинна база в областта зеленчукопроизводството и овощарството предлагат добри възможности и за изграждане на цехове за преработка на плодове и зеленчуци, както и съоръжения за съхраняването им.

Като много перспективно се очертава отглеждането на билки, етерично-маслени култури и гъби и създаване на съоръжения за съхранение и преработката им. Във връзка с благоприятните условия за развитие на лозарството в района в перспектива е възможно изграждането на производствени мощности за винопроизводство, което би разнообразило и туристическото предлагане.

Изграждане на преработвателни предприятия, свързани с производството и преработката на селскостопанска продукция – оранжерии, сушилни за зърно, мелници, мандри и млекопреработвателни цехове, рафинерии и маслобойни, сушилни за подправки, цехове за замразяване, разфасоване, пакетиране и други подобни, тъй като суровините за тяхното производство са разположени в непосредствена близост.

С оглед на добрите природни дадености и традиции в животновъдството, перспективно е създаването на нови месопреработващи предприятия, отговарящи на всички необходими съвременни изисквания, включително биологични продукти /екологично чисти/. Има добри възможности за изграждане на млекосъбирателни пунктове, отговарящи на санитарно-хигиенните условия. Пчеларството е подотрасъл с традиции и с нарастващи темпове на развитие, което предполага създаване на предприятие за обработка на мед и пчелни продукти.

- ***Зони за транспорт и техническа инфраструктура***

Тези зони включват терените за транспортно-комуникационна инфраструктура от ОУПО, разположени в отделни урегулирани поземлени имоти с обществено предназначение в границите на населените места и селищните образувания или извън тях.

В обхвата на тези приоритетни зони за въздействие попадат обекти и съоръжения на транспорта и комуникациите в и извън урбанизираните територии на селищата в община Брацигово, републикански и общински пътища, площади, улици, тротоари, паркинги, автогари, автоспирки, пешеходни алеи и площи, велосипедни алеи и други.

Основните характеристики и проблеми на зонитеса:

Лошата на места пътна инфраструктура затруднява транспортния достъп, икономическите и социални дейности в общинската територия и трябва да са сред приоритетите на ПИРО до 2027 г. Предвижданията в част Прогноза на ОУПО Брацигово за транспортната инфраструктура са изцяло подчинени на подобряване на пътните връзки между населените места в общината с цел по-високо ниво на услугите между тях, като се предвижда изграждането на нови четвъртокласни пътища и местни пътища.

Уличната мрежа в града и селата на много места е силно амортизирана и се нуждае от ремонт и/или доизграждане. За изграждането и поддържането на уличната мрежа са необходими значителни финансови средства, но решаването на този проблем не е във възможностите на общинския бюджет. За това следва да се определят приоритетни зони за въздействие в най-уязвимите участъци, с най-голям пътникопоток и население.

Площадите, като елементи на транспортно-комуникационните зони, особено в селата на общината са в лошо техническо състояние и се нуждаят от ремонт и благоустрояване.

В обхвата на тези приоритетни зони за въздействие попадат обекти и съоръжения на техническата инфраструктура (водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщителни мрежи и други). Тези терени и площи са разположени в отделни урегулирани поземлени имоти с обществено предназначение, в границите на населените места и селищните образувания, или извън тях.

Всички населени места на територията на община Брацигово са електрифицирани. На територията на общината има изградени мрежи за потребностите на населението от битов характер и за потреблението на промишлеността и производството.

Състоянието на водоснабдителната система в повечето населени места е лошо и води до чести аварии. Канализационната мрежа е изградена цялостно в гр.Брацигово и частично в останалите населени места. Останалата част от населените места ползват за отпадъчните си води септични ями. Това създава сериозна заплаха за замърсяване на повърхностните и подземни води и разрушаване на речната екосистема. През територията на общината преминават множество реки, които се нуждаят от редовно прочистване на деретата, укрепване и обезопасявне на речните брегове.

Телекомуникациите в общината непрекъснато се развиват. В момента се изграждат оптични интернет връзки.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

- Ремонт, реконструкция и обновяване на републикански, общински пътища, улици, тротоари, алеи и площади, със смесено финансиране от Държавния, Общинския бюджет и с европейски проекти. Препоръчва се:

- Ремонт на път PAZ3049 от с. Равногор до местност „Свети Илия“, в която е изграден едноименен параклис;
- Рехабилитация и евентуално разширяване на път PAZ1042;
- Рехабилитация и повишаване на класа на път PAZ2044.

Предложени са следните обходи на третокласните пътища от РПМ:

- обход на път III-377 извън границите на град Брацигово, който се отклонява от съществуващия път между с. Розово и гр. Брацигово и се включва към път PAZ 1042, който се влива в път III-377 преди границата на общината;
- обход на път III-375 при с. Бяга, южно от населеното място успоредно на ЖП линията;
- обход на път III-375 при с. Исперихово – северно от населеното място.

➢ Реконструкция/рехабилитация на водопроводи, доизграждане на канализация и изграждане на ПСОВ.

Основните дейности за развитие на външното водоснабдяване са:

- Рехабилитация на водовземни съоръжения и устройване на санитарно-охранителни зони около водоизточниците;
- Изграждане и рехабилитация на хлораторни станции;
- Рехабилитация на преносни водопроводи и напорни водоеми, подмяна на етернитовите тръби;
- Монтаж на водомерни устройства и устройства против преливане на водоемите;
- Изграждане на ПСОВ Брацигово и 2 ПСОВ в Исперихово (по утвърден проект);
- Рехабилитация на канализационна мрежа с изтекъл срок на давност, с недостатъчно голям диаметър;
- Увеличаване степента на свързаност на населението към канализационната мрежа – от 90% до 100%, според местонахождението;
- Изграждане на канализация в Жребичко, летовище “Васил Петлешков” и летовище “Розовски вриз”.

➢ Развитието на електроснабдяването предвижда основно подмяна на остаряла техника и прекарване на малко на брой нови електропроводи. В периода 2020-2030 г. е планирано изграждането на кабелна електропроводна линия между Подстанция „Пещера“- гр.Пещера и Възлова станция „Брацигово“. Към момента няма одобрено трасе за изграждането ѝ.

➢ На територията на община Брацигово би могло да се помисли за изграждане на разпределителен газопровод на „Ситигаз България“ ЕАД.

➢ Изграждане на високоскоростни телекомуникационни връзки за всички населени места.

➢ Прочистване на речни корита и дерета.

По отношението на интегрираността на зоните за транспорт и техническа инфраструктура, от основно значение е рехабилитацията, доизграждането и поддържането на качествени транспортни връзки, подмяна/изграждане на водопроводни мрежи и високоскоростни телекомуникации, които от своя страна да се синхронизират с развитието на логистични, складови и производствени зони, от една страна и със зоните за жилищни и административно-обслужващи функции от друга.

- ***<u>Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм</u>***

Зоните за отдих, спорт, туризъм и развлечения се разполагат в населените места и в крайселищната им територия. Обекти за спорт и атракции, освен в тези територии, могат да се разполагат също и в териториите за жилищни функции, озеленени територии и територии за рекреационни дейности. Зелената система включва обществените озеленени площи, в т.ч. всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, защитни насаждения и разсадници.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Община Брацигово с населените си места и землищата им притежава голям потенциал за развитие на зелената система както в, така и извън урбанизираните територии. Населените места разполагат с елементите, необходими за създаването на активна и привлекателна зелена система, както за жителите, така и за гостите на общината. Почти всички населени места разполагат със зелени площи – паркове и обществени градинки.

Спортните съоръжения и спортните обекти на територията на общината са недостатъчни. Има нужда от обновяване на съществуващите и изграждане на нови. Изградените спортни съоръжения за игра на открито в зелените пространства и в селата са крайно недостатъчни за нуждите на населението.

Общината разполага с богат ресурс и дадености за развитие на екотуризъм, пешеходен туризъм, велотуризъм, селски, спа, културно-исторически туризъм, орнитологичен, гурме и фестивален туризъм. Базата за отдих и почивка в общината също е добра, но въпреки това отрасъл туризъм все още се нуждае от допълнителни стимули, изграждане на нови атракции, места за настаняване, изграждане на Туристически информационен център и най-вече маркетинг и реклама на дестинацията и на туристическия продукт.

ПИРО включва три приоритетни подзони с туристически потенциал на територията на община Брацигово, дефинирани в ОУПО както следва:

- Северни равнинни територии (обхващат селата Бяга, Исперихово, Козарско; землищата им и зоните около тях) – обособяване на северната част на общината като подходяща за практикуване екотуризъм, селски, пешеходен, велотуризъм, културно-познавателен, орнитоложки и приключенски туризъм;
- Централни територии (обхващат град Брацигово, село Жребичко, село Розово, летовище „Розовски вриз"; землищата им и зоните около тях) – обособяване на „Археологическа ос „Брацигово-Жребичко", откриване на значението на Мемориален парк „Априлци"; популяризиране на архитектурен резерват Жребичко. Централната зона на общината е с много голям туристически потенциал – там биха могли да се развиват специфичен познавателен туризъм, културен, културен, културен, фестивален/събитиен, екотуризъм, риболовен, вело, гурме, инсентив, религиозен и спа/балнеолечебен туризъм;
- Южни високопланински територии (обхващат село Равногор, землището му, летовище „Васил Петлешков" и зоните, достигащи до южната граница на общината) – обособяване на Археологически парк „Равногор", южните територии на общината са особено подходящи за селски, пешеходен, културен, събитиен, екотуризъм, вело и гурме туризъм.

Необходимо е с интервенциите да се създадат условия за:

- Обогатяване и разнообразяване на рекреационното и туристическото предлагане – създаване на условия и осигуряване на територии за спортни, културни, развлекателни, хоби и други рекреационни дейности и видове туризъм – културно-познавателен, селски, екологичен, спортен, развлекателен, и др.;
- Обогатяване и разнообразяване на видовете места за настаняване;
- Опазване и щадящо използване на природните туристически ресурси – флора и фауна;
- Опазване на ценни територии от земеделска дейност и иманярство.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

Озеленяване и поддържане на обществени паркове, градини и зони за спорт и отдих в населените места на общината. Подобряване на туристическата инфраструктура и създаване на нови места за настаняване. Създаване и промотиране на интегриран местен туристически продукт.

Развитие на община Брацигово, като просперираща туристически район с регионално, национално и международно значение. Стимулиране на разнообразяването на предлагания туристически продукт, чрез развитието на стандартните и алтернативни форми на туризъм. Развитие на съпътстващите дейности на туризма - селскостопанската, промишлената и занаятчийската и реализиране на продуктите им. Развитие на системата от пешеходни, велосипедни, културни и други маршрути в общинската територия.

Развитие на туристическите зони в Северните равнинни територии

- Изградена е площадка за наблюдение на природни забележителности в село Жребичко;
- Да се изградат съоръжения за наблюдение на защитени видове птици и животни в района на „Бесапарски ридове“ ;
- Създаването на археологически парк „Исперихово”, където има наличие на голяма концентрация на могили и древни селища, в непосредствена пространствена и визуална връзка. Релефът позволява изграждането и на къмпинг зони.

Развитие на туристическите зони в Централните територии

- В град Брацигово има обособена зона с висока историческа стойност. При подобряване на нейната инфраструктура и подходящо експониране тя би могла да привлече много туристи. Брацигово носи и спомен за освободителните движения – исторически музей, „Синджирли бунар“ и мемориален парк „Априлци”. Зоната има голямо значение не само на регионално, но и на национално ниво.
- В миналото градът е имал театрален фестивал, който се е провеждал в сградата на читалище „Васил Петлешков”. Тя се отличава с изключителна акустика и предоставя условия тази традиция да бъде възобновена.
- Наличието на Находище на минерална вода „Брацигово“ е предпоставка за развитие на спа- и балнео-туризъм.
- Град Брацигово е отправна точка на местните туристически маршрути, от него започват 8 от 11-те екопътеки в общината. Те са много подходящи за еко, вело и познавателен туризъм при условие, че се почистват редовно и се подновявя маркировката им. Като общински и туристически център би било добре в Брацигово да се създаде и Туристически - информационен център в помощ на посетителите.
- В близост до Брацигово има и много водоеми – езеро Вриза, микроязовирите Чорбаново, Бурово и Гачево блато предоставят условия за риболов. Следва да се изгради обслужваща туристите инфраструктура. Релефът между град Брацигово и село Жребичко е подходящ за пешеходен туризъм, велоразходки, къмпингуване.
- Летовището “Розовски вриз” и сега предизвиква интерес от страна на туристите, но за превръщането му в наистина качествена туристическа дестинация се изисква подобряване на инфраструктурата и достъпа до него, създаване на нови атракции и места за настаняване.

Развитие на туристически зони в Южните високопланински територии

- В непосредствена близост до село Равногор се намират 20 тракийски могили, които дават основанието за обособяване на Археологически парк „Равногор”.
- Равногорската пещера е примамлива за опознавателен и екстремен туризъм.
- Местността „Катерицата” около село Равногор е много подходяща за изграждането на спортно съоръжение за зимни спортове от типа „fun park” и ски писта за начинаещи. Склонът е южен и е горска територия.
- Язовир „Въча“ е ресурс за развитие на риболовен туризъм.

Благоприятно влияние върху развитието на туризма може да окаже побратимяването на населените места в общината с други европейски селища, свързани с общо историческо минало,

културни сходства и други. Например град Брацигово и село Козарско могат да се побратимят с македонските градове Костур и Корча по линия на масовото напускане на българите от Западна Македония през 18-ти век и търсене на по-добри места за живот. Общи културни връзки могат да се намерят със селища в Италия, където са изучавали занаят и са работили брациговските майстори.

ЧАСТ V. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Изменението на климата е тема, която е във фокуса на всички страни по света и оценката му в дългосрочен план заема важно място в процесите на стратегическо планиране на национално, регионално и местно ниво. Проведените изследвания показват прогнозно изменение в модела на валежите, което ще доведе до намаляване на речния отток, едновременно с прогнозно увеличаване на температурата. На Европейско ниво очакванията са до 2080 г. годишните валежи да намалеят на до 40% от нивата на 1990 г. Температурите ще бъдат в обхват от 4°C до 5°C над днешните нива. По-малкото валежи и по-високите температури ще доведат до по-голям риск от засушаване, недостиг на вода, горещи вълни, пожари в горите и загуба на биоразнообразие.Това поставя въпроса за управлението на природните ресурси (вода, почва, въздух, биоразнообразие и биомаса) в условията на засушаване и затопляне, както и подобряване на управлението в случай на риск от наводнение.

На 11 декември 2019 г. Европейската комисия (ЕК) оповести идеята си за т.нар. Европейски зелен пакт, станал известен като Европейска зелена сделка (European Green Deal).
Основната му цел е да превърне Европа в първия неутрален по отношение на климата континент до 2050 г. Пактът включва пътна карта с действия за по-ефективно използване на ресурсите, чрез преминаване от линейна към кръгова икономика и за спиране на изменението на климата, обръщане на тенденцията за загуба на биологично разнообразие и намаляване на замърсяването на околната среда. Планът обхваща всички сектори на икономиката и по-специално транспорта, енергетиката, селското стопанство, строителството, а също така и промишлените отрасли стоманодобив, производството на цимент, информационни и комуникационни технологии, текстилната индустрия,производството и употреба на химикали.

За реализация на проект, през следващото десетилетие се планират следните дейности:

- Чиста енергия – декарбонизация на енергийната система, с фокус върху енергийната ефективност и осигуряване на енергия, базирана предимно на ВЕИ. Намаляване на емисиите до 2030 г. с 50 – 55% спрямо стойностите от 1990 г.;
- Устойчива индустрия – нова промишлена политика, основана на концепцията за кръгова икономика. Декарбонизация и модернизация на енергоемки отрасли, като стоманодобива и производството на цимент. Политиката за „устойчиви продукти“ поставя като приоритет намаляването и повторното използване на суровини, преди тяхното рециклиране. До 2030г. всички опаковки следва да отговарят на изискванията за повторно използване или рециклиране. Предвижда се въвеждане на схеми за обратно изкупуване на технически средства: мобилни телефони, таблети или зарядни устройства за последващо рециклиране;
- Изграждане и реновиране на сгради – политиката насърчава строителството на енергийно ефективни сгради и подкрепа на инициативи за саниране през 2020 г. (предвидена е помощ за 50 милиона потребители и саниране на социални жилища, училища и болници);
- Транспорт – 90% намаление на емисиите на парникови газове в транспорта до 2050 г.;

- Биоразнообразие – нов подход в стратегиите за биологичното разнообразие и за опазване и развитие на горите, предложения за „зелени“ европейски градове и за увеличаване на биологичното разнообразие в градските пространства, засаждане на нови дървета и възстановяване на увредените или с изчерпани ресурси гори, популяризиране и използване на водораслите и други нови източници на протеини.
- Стратегия „От фермата до трапезата“– в нея са заложени амбициозни цели:

• Намаляване с 50% на употребата на химически пестициди и свързания с тях риск и намаляване с 50% на употребата на по-опасни пестициди в срок до 2030 г.
• Намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като се гарантира недопускане на влошаване на плодородието на почвите. Това ще доведе до намаляване с минимум 20% на употребата на торове до 2030 г.
• Намаляване с 50% на продажбите на антимикробни средства за селскостопанските животни и за аквакултурите до 2030 г.
• Въвеждане на биологични норми за обработка на 25% от земеделската земя до 2030 г.

В стратегията е заложена и цел до 2025 г. във всички селски райони да бъде осигурен достъп до високоскоростен широколентов интернет, за да се даде възможност за цифрови иновации.

- Намаляване на замърсяванията – планът за постигане на нулеви емисии има за цел предотвратяване на замърсяването на въздуха, водата и почвата. Предвидените мерки са свързани със съхраняване на биологичното разнообразие в езера, реки и влажни зони, намаляване на вредното замърсяване от пластмасови микрочастици и лекарствени продукти, преразглеждане на стандартите за качество на въздуха, защитата на гражданите от опасни химикали чрез нова стратегия, насочена към постигане на устойчивост и нетоксична околна среда, намаляване на замърсяването от големи промишлени инсталации, предоставяне на подкрепа на местните власти за постигане на по-чист въздух за гражданите.

Зелената сделка е придружена от Инвестиционен план за устойчива Европа, който се предвижда да бъде финансово обезпечена чрез т.нар. Механизъм за справедлив преход. Фондът за справедлив преход (ФСП): допълнителни 7.5 млрд. евро към средствата по Кохезионната политика по Многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021 – 2027 г. Разпределените средства за България са 458 млн. евро.

Действията по отношение изменението на климата имат своята законодателна рамка на международно, европейско и национално ниво. Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.) и Парижкото споразумение (2015 г.).

Задълженията по ограничаване и адаптиране към измененията на климата са регламентирани в националното законодателство в Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК). Член 2 от ЗОИК определя неговата основна цел: „… да гарантира намаляване на емисиите парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочна и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове и ограничават изменението на климата:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;

- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на нучноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) също има отношение към климатичните промени, тъй като регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

В унисон с европейската „зелена политика“ в България е разработена Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт до 2030 година. Тя отразява новия контекст на политиките, свързани с климатичните промени. Националната стратегия задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления, като идентифицира и потвърждава необходимите действия както за цялата икономика, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризъм“, „Градска среда“ и „Води“. Управението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна интегрирана тема.

Селско стопанство

Сектор „Селско стопанство" е особено уязвим по отношение на изменението на климата и демонстрира разнообразни потенциални въздействия. В същото време съществуват известни възможности за извличане на ползи от промените. Въздействието на изменението на климата в земеделието е свързано с добивите и качеството на културите, селскостопанската производителност, промените в продължителността на вегетационния период, добивите от животновъдство, засушаване на почвата, ерозия, засоляване, загуба на земя и загуба на доходи.

Биоразнообразие и екосистеми

Биологичното разнообразие и екосистемите са особено уязвими по отношение на изменението на климата и демонстрират разнообразни потенциални въздействия, като например загуба на генетично разнообразие, нарушаване на жизнените цикли и фенологичните фази на видовете, влошаване на местообитанията и въздействие върху предоставянето на екосистемните услуги.

Енергетика

Изменението на климата може да повлияе на енергийния сектор по много начини – той може да причини щети на инфраструктурата и оборудването, да доведе до понижаванена качеството на въглищата, да увеличи риска от топлинен стрес за работниците, които работят на открито, да намали ефективността на електроцентралите, да намали наличността на вода за охлаждане, да създаде несигурност по отношение на производството на електроенергия, да понижи ефективността на производството наслънчева и вятърна енергия, да предизвика промени в потреблението на енергия и да намали нуждата от отопление.

Гори

България е богата на гори, но изменението на климата е потенциален двигател на значителни промени. Основна уязвимост представляват специфични за различните видове физиологични реакции. Някои видове дори биха могли да нямат адаптивност, зада се справят с новите климатични условия. Други уязвимости включват несигурностпо отношение на

взаимодействието между видовете, фактът, че големи площи с иглолистни насаждения са на твърде ниска надморска височина. Изменението на климата може да доведе и до повишена вероятност за възникване на големи пожари идруги смущения, както и да създаде по-благоприятни условия за инвазивни видове. Предизвикателство представляват и дървата за огрев като преобладаващ продукт от дървен материал.

Човешко здраве

Изменението на климата влияе върху човешкото здраве чрез температурите и влажността (сърдечно-съдови заболявания, удари, трансмисивна заболеваемост, инфекции, респираторни заболявания, алергии), екстремните метеорологични явления и пожарите (смъртност, болести, свързани с водите и храните, посттравматично стресово разстройство) и промяната във валежите (бактериални инфекции и стомашно-чревни проблеми).

Туризъм

Поради своя териториално концентриран, зависим от времето и изключително сезонен характер, туризмът в България е уязвим по отношение на изменението на климата.Уязвимостта се състои от краткосрочни и дългосрочни заплахи, въпреки че по-високите температури по-рано и по-късно през годината могат да направят междинните сезонипо-привлекателни. Основните рискове, свързани с изменението на климата, включват по-малък брой туристи, по-кратък зимен сезон, по-кратък среден престой, здравословни проблеми за туристите, по-лоши условия за отдих на открито, увреждане на туристическата инфраструктура и суперструктура, затруднен достъп до туристическите дестинации и недостиг на вода. Възможностите, които биха могли да възникнат от изменението на климата включват по-дълъг летен сезон и междинни сезони, развитие на нови туристически продукти, привличане на нови пазари и по-малка нужда от отопление през зимата и междинните сезони.

Транспорт

Основните видове транспорт, които ще бъдат повлияни от гледна точка на предоставянето на услуги, са пътния и железопътния транспорт, следвани от водния и въздушния транспорт. Очаква се най-значителното въздействие върху инфраструктурата да бъде причинено от наводненията и свлачищата поради по-високата честота на силни валежи. Други явления, които се очаква да засегнат сектораса виелиците, снеговалежите и екстремните горещини. Очаква се метеорологичните събития, свързани с изменението на климата да окажат отрицателно въздействие върху всички участници в транспортния сектор, включително тези, които се занимават с управление на инфраструктура (влошаване на състоянието, щети, временно затваряне на участъци /възли от пътната инфраструктура),транспортните оператори (по-високи оперативни разходи и прекъсвания на дейностите),потребителите на пътната мрежа (забавяния, удължено време на пътуване, дискомфортпри пътуване) и крайните потребители и обществото като цяло (по-високи разходи затранспортна инфраструктура и транспортни дейности).

Градска среда

В градските райони очакваните въздействия от климатичните събития включват щети за сградите и градската инфраструктура, последици за здравето, застрашени основни услуги, вкл. доставка на храна и електричество, намалена достъпност на средата и воден стрес, както и увеличен финансов натиск върху общините за поддръжка на инфраструктурата и съоръженията и персонала за спешна помощ. Големите градове ще бъдат по-уязвими по отношение на екстремните метеорологични явления, тъй като техните централни градски части обикновено са с по-голяма плътност, интензивен трафик, с по-малко зелени и отворени пространства и със стара инфраструктура с ограничен капацитет. Уязвимите групи, вкл. хората, които живеят под прага на

бедността, в лоши жилища, бездомните, възрастните и болните хора, ще бъдат засегнати в по-голяма степен.

Води

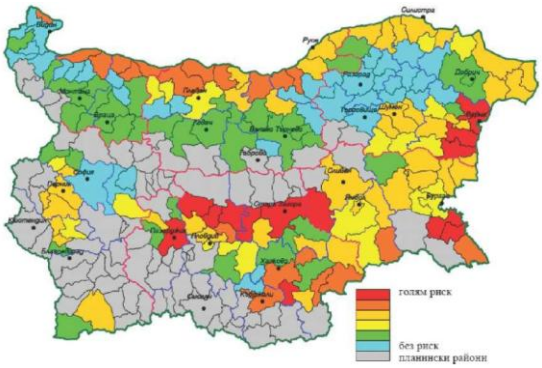
Очаква се изменението на климата да окаже значително въздействие върху хидрологията на реките в България, като прогнозите са за спад с около 10 процента за следващите 30 години. Възможно е да настъпят значителни промени в сезонното разпределение на оттока на реките, с увеличение през зимата и пролетта и спад през лятото и есента. Рисковете и уязвимостта, свързани с водите, включват опасност от наводнения и суша. Рисковете от наводнения засягат цялата страна, докато рисковете от засушаване застрашават районите с прогнозиран недостиг на вода. Районите, които използват подпочвени води, са с по-нисък риск. Вероятни са по-високи рискове в районите, които използват повърхностни води и имат значителни туристически дейности. Черноморският район изглежда най-уязвим по отношение на риска от недостиг на вода. Основните уязвимости по отношение на изменението на климата са системите за производство на водноелектрическите централи, ВиК услуги, състояние и готовност на водната инфраструктура, както и готовността на операторите и населението, поради липса на предишен опит с наводнения и засушаване. Рисковете за инфраструктурата и услугите произтичат от щети, неправилна експлоатация и нискокачествени или недостатъчни услуги. Биологичното разнообразие е изложено на риск в резултат от наводненията и засушаванията.

Визията на Националната стратегия за АИК е: „Да се развие най-високото възможно ниво на устойчивост на страната срещу изменението на климата, като се вземат всички необходими и изпълними мерки и по този начин се гарантира безпрепятствено функциониране на икономическите сектори на страната, защита на здравето и благосъстоянието на населението и опазване на природните богатства“.

Крайната цел е природната среда, сградите и инфраструктурите, здравеопазването и спешната помощ, както и ключовите икономически сектори да станат не само устойчиви на рисковете, но и готови да се възползват максимално от възможностите.

Към Стратегията има План за действие, който описва какви действия за адаптация следва да бъдат предприети, по икономически сектори, като се посочват потенциални последици за бюджета и източници на финансиране, предвидената продължителност и очакваните резултати, показателите за изпълнение и отговорните институции. Отделни фактологични справки за всеки сектор разглеждат планирането на действията по сектори.

Фигура 14: Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване[11]

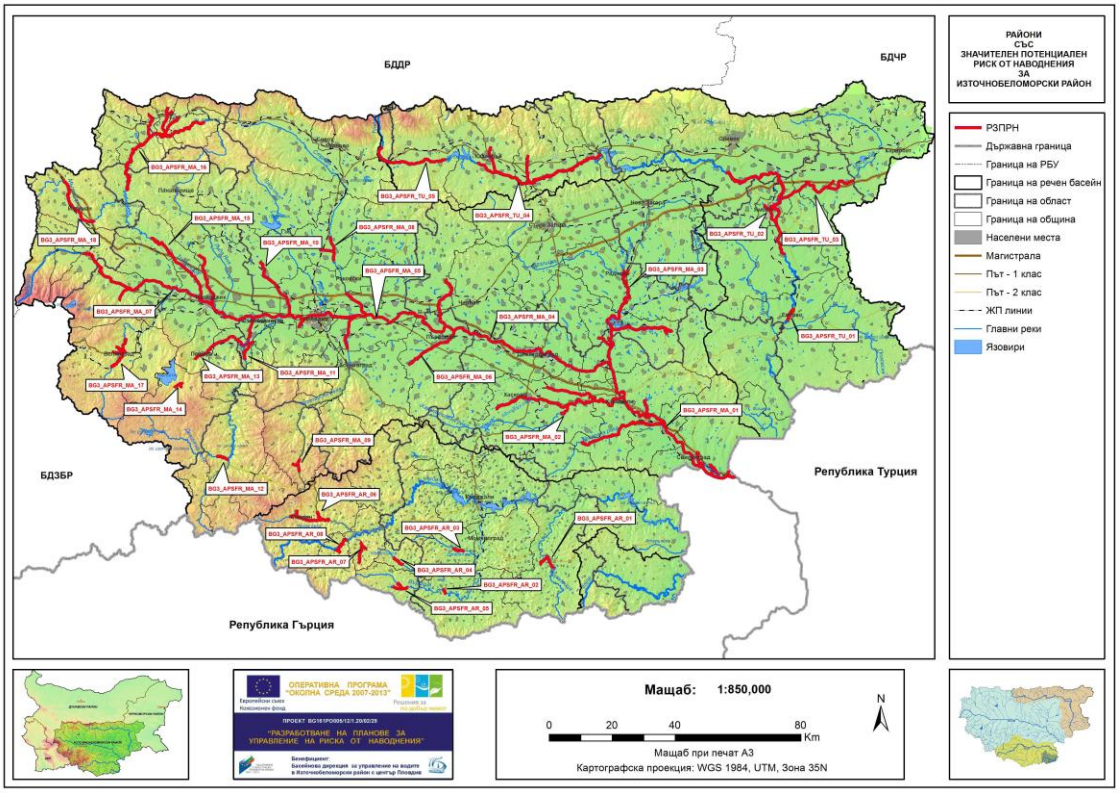
[11]*Източник: Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф, дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска Академия на Науките*

Според проучване на Националния институт по метеорология и хидрология /НИМХ/ към БАН, община Брацигово попада в планински район, без риск за почвено-атмосферно засушаване, в резултат на климатичните промени.

Комбинираният ефект от повишаване на температурите и намаляване на валежите ще се отразина засегнатите райони по следните начини:

- Изпитване на трудности с недостиг на питейна вода и необходимост от ограничаване на консумацията;
- Поради намаляване на валежите сухите лета ще има по-често, оттокът на реките за производство на хидроенергетика ще намалее;
- Речният отток ще се измени поради променените валежни модели и в планинските и полупланинските райони поради намалена снежна и ледена покривка.
- Затлачването на язовирите може да нарасне поради нарасналия риск от ерозия;
- Нуждата за отопление през студените месеци ще намалее, но рискът за енергията ще нарасне, тъй като летните горещини ще поставят необходимостта от климатици, което ще предизвика нарастване на необходимостта от енергия за охлаждане;
- Повишеният риск от бури и наводнения може да застраши инфраструктурите и др.;
- Климатичните промени значително ще окажат негативно въздействие върху екосистемите, по-специално на естественото им състояние и биоразнообразието.

Фигура 15: Райони със значителен потенциален риск от наводнения за Източнобеломорски район

Община Брацигово и в частност селата Козарско, Исперихово и Бяга попадат в списъка с райони със значителен потенциален риск от наводнения за басейн на река Стара река (поречие Марица), включен в Плана за управление на риска от наводнения на Източнобеломорски район за басейново управление 2016 - 2021 г.

Най-често през последните години са регистрирани наводнения на републиканския път Пещера-Брацигово. В общината е разработен План за защита при бедствия и аварии и е сформиран Общински щаб за неговото изпълнение. Щабът подпомага кмета в изпълнение на задълженията му по Закона за защита при бедствия.

Въпреки, че по данни на модела, изработен от НИМХ, промените във валежите и температурите на въздуха ще се случват бавно и постепенно, те вече се проявяват в различни райони на България и създават сериозни затруднения с водоснабдяването на населението, реколтата, горски пожари, наводнения и други. За това е необходимо в ПИРО да се включат мерки за смекчаване и адаптиране към климатичните промени, спазването и съобразяването с които е от изключителна важност за устойчивото развитие на общината.

Представената в Националната стратегия за АИК рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности, свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки, които следва да се предприемат и от Община Брацигово са два основни вида:

- ***Мерки за ограничаване изменението на климата*** (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парников ефект);
- ***Мерки за адаптация към изменението на климата*** (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици от измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможности, появили се вследствие на климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, нои предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност.

Действащата към настоящия момент стратегическа и нормативна рамка, позволяват да бъдат откроени някой основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите, включени в ПИРО на община Брацигово за периода 2021-2027 г. Те се основават и на приетия от Министерството на околната среда и водите Трети национален план за действие по изменение на климата.

В рамките на програмния период 2021-2027 г. са препоръчителни следните мерки за ограничаване изменението на климата и адаптиране към климатичните промени:

<u>Общи мерки:</u>

- Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в мерките за реализация на ПИРО и в секторните документи на екологичната политика на община Брацигово – Програма за опазване на околната среда, Програма за управление на отпадъците,

Програма за енергийна ефективност, Краткосрочна и Дългосрочна общински програми за насърчаване използването на енергия от ВЕИ и бигорива и други.
- Формиране на партньорски мрежи и реализация на интегрирани проекти за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в община Брацигово.
- Повишаване информираността и ангажираността на гражданите относно екологичните въпроси и проблемите с изменението на климата.
- Повишаване на административния капацитет в Община Брацигово за изпълнение на екологична политика и реализиране на проекти и дейности в сферата на изменението на климата и околната среда.
- Разработване на общинска система за информация за климата и ранно предупреждение.
- Приемане на общинска програма за ограничаване на рисковете от бедствия и аварии.

Мерки за ограничаване изменението на климата:

- Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради;
- Повишаване на енергийната ефективност на уличното, фасадно и парково осветление;
- Повишаване използването на ВЕИ в общината;
- Изграждане на съвременни отоплителни и охлаждащи системи;
- Развитие на „зелена икономика“, чрез внедряванане на иновативни технологични и организационни подходи в местните предприятия;
- Съхраняване на горския фонд, подобряване управлението на горите и залесяване на незалесени територии;
- Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в сескостопанското производство;
- Развитие на биологично земеделие;
- Развитие на напоителните системи и увеличаване на напояваната площ;
- Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедно движение;
- Подобряване на системите за управление на различните потоци отпадъци;
- Закриване и рекултивация на нерегламентирани замърсявания на територията на общината;
- Засилен контрол върху запалването на стърнищата и други.

Мерки за адаптация към изменението на климата:

- Подобряване на водоснабдителната и канализационна мрежа и ефективно използване на водните ресурси;
- Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство на територията и застрояване, съобразени с климатичните промени;
- Изграждане на съоръжения срещу наводнения;
- Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения;
- Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски и полски пожари;
- Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието;
- Поддръжка и подобряване на съществуващите местообитания на аквакултурите;
- Въвеждане на енергоспестяващи и водоспестяващи технологии в местните предприятия;
- Частична корекция на речни корита при необходимост не само в населените места, а и извън урбанизираните територии;
- Прочистване на речни участъци и дерета за избягване на риска от високи приливни вълни;
- Поддържане на биоразнообразието, генетичното разнообразие и устойчивостта на горите (увеличаване на видовото, генетичното и структурното разнообразие и ограничаване на пространственото събиране на насаждения с опростена структура, запазване на места с голямо биоразнообразие („стари гори“); идентифициране на редки видове със сериозен риск от

изчезване и защита на текущото им състояние, планиране на тяхното възобновяване и потенциална миграция;
- Подобряване на потенциала за устойчиво и екологосъобразно използване на дървесната биомаса за производство на енергия;
- Изграждане на способности за управление на риска от бедствия и реагиране приизвънредни ситуации и осигуряване на достатъчно и модерно оборудване.

ЧАСТ VI. МЕРКИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Привличането на инвестиции е ключов инструмент за увеличаване на местния икономически потенциал, повишаване конкурентоспособноста на съществуващите и създаване на нови предприятия и активизиране на пазара на труда, насочено към разкриването на нови и устойчиви работни места в общината.

Съгласно нормативните изисквания на Чл.11. от Закона за насърчаване на инвестициите /ЗНИ/, Кметът на общината осигурява провеждането на политиката за насърчаване на инвестициите на територията на общината при разработването и изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината /ПИРО/ и на програмата за реализирането му. Това налага включването в ПИРО на мерки за насърчаване на инвестициите, които да съответстват на разпоредбите на Закона за насърчаване на инвестициите, Правилника за неговото прилагане и на Наредба за насърчаване на инвестициите с общинско значение и издаване на сертификати за инвестиция клас В, приета от Общинския съвет.

Общинското ръководство следва да положи усилия за привличане на инвестиции за модернизиране на съществуващите и изграждане на нови индустриални зони, при доказан икономически ефект и наличие наинвеститори. Необходимо е създаване на устройствени условия и обновяване на инфраструктурите за повишаване на привлекателността на територията за развитие на икономически дейности. Създаването на индустриални зони, производствени бази и логистични центрове, отговарящи на съвременните високотехнологични изисквания означава, че трябва да се предложат достатъчно такива терени, за да могат инвеститорите да имат избор.

Общият устройствен план на община Брацигово предвижда достатъчно такива територии, позволяващи разширяване на съществуващите и създаване на нови зони за развитие на индустриални и складови дейности.

Основните цели, които се поставят с прилагането мерки за насърчаване на инвестициите са:
1. повишаване конкурентоспособността на икономиката на територията на община Брацигово, чрез насърчаване на инвестициите за научни изследвания, иновации и технологично развитие в производства и услуги с висока добавена стойност, при спазване принципите на устойчивото развитие;
2. подобряване на инвестиционния климат;
3. създаване на нови работни места;
4. стимулиране развитието на местния бизнес, чрез привличане на инвеститори и подпомагане дейността на фирмите, които развиват дейност на територията на общината.

Инвестиционните проекти с общинско значение с издаден сертификат клас В от кмета на Община Брацигово се насърчават с мерките по реда на чл. 22з, ал. 3 от ЗНИ и по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане, Закона за данък върху добавената стойност, Закона за насърчаване на заетостта и Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, ако отговарят на предвидените в тях условия.

По реда на нормативната уредба се насърчават инвестиции в дълготрайни материални и нематериални активи и свързаните с тях нови работни места, осъществявани на територията на община Брацигово, в съответствие с изискванията на Регламент(ЕС) № 651/2014.

Инвестициите трябва да отговарят на условията на чл. 12, ал. 2 ЗНИ, както следва:

1. да са свързани със създаването на ново предприятие, с разширяването на съществуващо предприятие/дейност, с диверсификация (разнообразяване) на производството на предприятието/дейността с нови продукти или със съществена промяна в цялостния производствен процес на съществуващо предприятие/дейност;
2. да се осъществяват в икономически дейности, посочени в правилника за прилагане на закона със съответните кодове, определени съгласно действащата Статистическа класификация на икономическите дейности в Европейската общност (NACE), съответно нейното пряко приложение в Република България чрез съответстващата класификация;
3. най-малко 80 на сто от приходите от изпълнявания инвестиционен проект да са от икономически дейности по т. 2 за срока по т. 8 /по-долу/;
4. срокът за изпълнение на инвестицията да е до три години от датата на започване на работата по проекта до неговото завършване, включително за голям инвестиционен проект по смисъла на чл. 2, § 52 и чл. 14, §13 от Регламент (ЕС) № 651/2014;
5. инвестициите в един обект да не са под минималния размер, определен с правилника за прилагане на ЗНИ, който размер може да бъде намален:

а) до три пъти за инвестиционни проекти, които ще се реализират изцяло в административните граници на икономически необлагодетелстваните региони, определени с правилника за прилагане на закона;

б) до три пъти за инвестиции във високотехнологични дейности от индустриалния сектор на икономиката, определени с правилника за прилагане на закона;

в) до пет пъти за инвестиции във високотехнологичните дейности от сектора на услугите, определени с правилника за прилагане на закона;

г) над пет пъти, когато се създава и поддържа заетост по смисъла на т. 7 във високотехнологични дейности или в икономически необлагодетелстваните региони и до три пъти в останалите икономически дейности, като изискванията към заетостта се определят с правилника за прилагане на закона;

6. най-малко 40 на сто от приемливите разходи за материални и нематериални активи да се финансират чрез собствени ресурси или чрез външно финансиране под форма, която изключва публична подкрепа;
7. инвестициите да създават и поддържат заетост, която отговаря едновременно на условията съгласно чл. 14, §9 от Регламент (ЕС) № 651/2014:

а) да е пряко свързана с осъществяването на инвестиционния проект;

б) инвестиционният проект да води до нетно увеличение на броя на служителите в съответното предприятие/организация в сравнение със средния брой на служителите през предходните 12 месеца;

в) създадената заетост да се поддържа за минимален период от 5 години в случай на голямо предприятие и за минимален период от 3 години в случай на МСП;

8. инвестицията в икономическата дейност по т.2 да се поддържа в съответния регион по местонахождение най-малко 5 години, а в случай на малки и средни предприятия - три години, считано от датата на нейното завършване, съгласно чл.14, §5 от Регламент (ЕС) № 651/2014 г.

В интернет страницата на Община Брацигово следва да се поддържа актуална електронна база данни на следната информация:

- актуален списък със свободни терени и недвижими имоти за осъществяване на инвестиции;
- формуляри и образци за кандидатстване за получаване на сертификат за инвестиция клас В и ползване на насърчителните мерки;
- информация за издадените сертификати за инвестиция клас В;
- прилаганите мерки за насърчаване на инвестицията при спазване на изискванията за наблюдение и прозрачност на информацията в областта на държавните помощи.

Инвестициите се определят като клас В с общинско значение, въз основа на критериите за размер на инвестициите и заетостта. Проектите с общинско значение се насърчават като инвестиции клас В, когато се реализират в административните граници на общината и отговарят на нормативните изисквания.

Инвестиционните проекти с общинско значение с издаден сертификат клас В от кмета на общината се насърчават с мерките по реда на чл.22з, ал.3. от ЗНИ, както следва:
1. съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от Общината;
2. индивидуално административно обслужване;
3. придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти - частна общинска собственост, по реда на чл.22а, ал.1, т.2 и 4 при спазване на условията по чл.22а, ал.2 - 8 и 13.

Препоръчителни мерки за насърчаване на инвестициите:

- Създаване на инвестиционен модул в сайта на Общината с презентации на дейността на местните фирми и информация за индустриални зони, свободни терени, сгради и др.
- Съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от Общината на инвеститорите чрез Общинската администрация, в срокове с една трета по-кратки от предвидените за съответните административни услуги.
- Индивидуално административно обслужване – извършва се безплатно от служители на Общинската администрация, пред съответните компетентни органи, като включва:
  1. информиране на инвеститорите за необходимите и приложими процедури към конкретния инвестиционен проект, съобразно неговите специфики, нормативни изисквания;
  2. съдействие и помощ при попълване, подаване и получаване на необходимите документи, за реализиране на проекта, от ангажираните институции, след заплащане на дължимите такси (съгласно съответния закон);
- 3. осигуряване на контакт между инвеститора и съответната администрация, задължена за издаване на необходимите документи и други.
- Придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти – частна общинска собственост, необходими за реализиране на инвестиционния проект, след преговори с инвеститора и извършване на оценка (съгласно ЗНИ, ППЗНИ и общинската Наредба за насърчаване на инвестициите).
- Облекчен режим (без търг или конкурс) при придобиване право на собственост или ограничени вещни права (право на ползване, на преминаване и др.) върху недвижими имоти - частна общинска собственост – важи за инвестиции клас „А“ и „Б“ от ЗНИ.
- Изграждане с публични средства на елементи на техническата инфраструктура, необходими за осъществяване на един или повече инвестиционни проекти.
- Данъчни облекчения при определяне размера на местните данъци и такси за определен брой години след реализиране на инвестицията.
- Изготвяне на реализация на ежегоден План за действие за общинските концесии, с цел привличане на инвеститори за стопанисване и/или управление на общински имоти, обекти и/или предоставяне на публични услуги.

- Съдействие за осигуряване на квалифициран персонал за предприятията на инвеститорите, включително чрез организиране на обучения, финансирани от различни програми и проекти, стажантски програми, дуално обучение и други механизми.
- Участие в български и международни икономически и инвестициионни форуми, борси и търговски изложения и организиране на бизнес посещения на потенциални инвеститори.

ЧАСТ VII. ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за развитие на туризма в Община Брацигово е изготвена като самостоятелен раздел в ПИРО, в изпълнение на нормативните изисквания на чл.11 от Закона за туризма (ДВ. бр.17 от 25.02.2020 г.). Настоящата Програма е в съответствие с приоритетите на Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма в България 2014-2030 г., Концепцията за туристическо райониране на България и е съобразена със задачите на Плана за интегрирано развитие на Община Брацигово за периода 2021-2027 г. и съществуващите местни туристически ресурси.

Настоящият раздел на ПИРО трябва да допринесе за интегрирано туристическо развитие в района, привличане на инвеститори в сектора, подобряване и разширяване на базовата инфраструктура, повишаване качеството на туристическото предлагане и за утвърждаване на Брацигово като предпочитана дестинация за отдих и туризъм в четири сезона. Заложените цели ще се постигнат, чрез използване на наличните ресурси за устойчиво развитие на всички видове туризъм, за които има потенциал в общинската територия, като се акцентира върху: културно-историческия, планинския (екологичен и пешеходен), здравен, приключенски, селски и кулинарен туризъм, лов и риболов. Предлагането ще се допълни и разнообрази с възможностите за религиозен, фестивален и събитиен туризъм, спортен туризъм, уикенд почивки и рекреация, зелени училища, детски лагери, бизнес и конгресен туризъм.

В съответствие с нормативните изисквания на чл.11, ал.2 от Закона за туризма, настоящата Програма предвижда проекти и дейности за:

1. изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища до туристически обекти;
2. изграждане и функциониране на общински туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
3. изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;
4. организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
5. провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината;
6. реклама на туристическия продукт на общината, включително участие на туристически борси и изложения;
7. взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия район;
8. подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти;
9. благоустрояване, изграждане и поддържане на инфраструктурата – общинска собственост в националните курорти, когато на територията на общината има такива.

Развитието на туризма се явява изключително важен приоритет със значително влияние върху икономическия растеж и трудовата заетост и пряко отношение към качеството на живот. Туризмът играе съществена роля за изграждане и утвърждаване на положителен имидж на общината и дава възможност за развитие на множество съпътстващи дейности и услуги, които разнообразяват местната икономика. Основна роля при изпълнението на Програмата за развитие на туризма играе Консултативният съвет по въпросите на туризма, създаден съгласно нормативните изисквания на чл.13, ал.1 от Закона за туризма. Председател на Консултативния съвет е Кмета на общината.

Конкретните проекти, дейности, бюджет и срокове за изпълнението им в сферата на туризма са включени в Програмата за реализация на ПИРО.

В Концепцията за туристическо райониране на България от 2015 г., община Брацигово е включена в Район „Родопи“ с административен център град Смолян, заедно с още 27 общини от Южен централен район. Родопският туристически район има основна специализация в планински и селски туризъм. Разширената му специализация е: Планински туризъм (всички видове – ски, пешеходен, рекреативен); Селски туризъм; Балнеотуризъм, СПА и уелнес туризъм; Приключенски и екотуризъм; Културно-исторически и фестивален туризъм; Религиозен и поклоннически туризъм. Община Брацигово има потенциал да развива почти всички видове туризъм, вкючени в разширената специализация на туристически район „Родопи“, с акценти върху културно-историческия (възрожденския дух и паметта на Априлци) и планинския.

Съгласно Интегрирната териториална стратегия /ИТС/ за развитие на Южен централен район /ЮЦР/, туристическата индустрия притежава значителен потенциал за разширяване и разнообразяване на регионалния туристически продукт. Благоприятните природни фактори, културнотонаследство, натрупаният опит в предлаганите туристически услуги, изградената в значителна степен туристическа база спомагат за разширяването на туристическата индустрия и увеличаване на приходите от туризъм. За новият програмен период, ИТС на ЮЦР предвижда усилията в областта на туризма да се насочат къмсъздаване на регионален продукт, включващ: магията на Родопа – маршрутен и алтернативен туризъм, история в пластове – долината натракийските царе, паметта на априлци, Пловдивската „Света гора“, зимни спортове, язовирите – зони за рекреация и спорт, Очарованието на розата, по пътя на Бакхус – вината на Тракия, традиции и обичай – Родопа пее и др. Община Брацигово може да участва активно в регионалния туристически продукт, интегрирайки своя собствена туристическа марка и предлагайки различни форми на устийчив туризъм.

В туристически аспект Брацигово е недостатъчно позната дестинация, с неограничени възможности и потенциал за развитие. Тук бурното героично минало, историята и природата са си подали ръка през вековете. Необходимо е само наличните ресурси да се обособят и популяризират в един интегриран уникален туристически продукт, който да обвърже местния потенциал в туристически пакети, атракции, маршрути и услуги, предназначени за разнообразни категории туристи. С разработването на интегриран туристически продукт със запазена марка на дестинацията и последваща активна маркетинг кампания и реклама, туризмът може да се развие като водеща индустрия за икономиката и източник на доходи за населението.

На територията на община Брацигово съществуват уникални природни и антропогенни туристически ресурси и фактори (паметници, свързани с героичното минало на района и Априлската епопея, Родопа планина, реки, минерална вода, язовири, летовища, богато биоразнообразие, природни забележителности, недвижими културни ценности и обекти с археологическа стойност, религиозни и културни обекти, занаяти, уникална самобитност, култура

и традиции). Всичко това би могло да се използва за разнообразяване на туристическия продукт, за увеличаване на приходите и целогодишна заетост на легловата база.

Липсата на разпознаваем туристически продукт е един от основните проблеми пред развитието на дестинацията. Друг проблем е липсата на синергия и интегриран подход за комплексно развитие на туризма в Брацигово. До сега в сектора се работи предимно индивидуално, в различни направления и липсва обща стратегия, която да обедини потенциала и възможностите на всички заинтересовани страни. Към момента няма добре оформен и рекламиран на пазара интегриран туристически продукт със запазена марка на туристическа дестинация „Брацигово“.

Самостоятелните усилия на Общинската администрация, Туристическо дружество - Брацигово, хотелиери, ресторантьори и културни дейци не могат да дадат необходимия резултат за превръщането на туризма в основен отрасъл на местната икономика и източник на доходи. Необходимо е Консултативният съвет по туризъм да разшири своята дейност и да се работи съвместно с всички партньори и заинтересовани лица, за да се създаде, развие и наложи на пазара туристически продукт, предлагащ различни пакети и услуги, обединяващи целия потенциал на района под една запазена марка.

За програмен период 2021-2027 г. усилията на Община Брацигово в областта на туризма трябва да се насочат към създаване и популяризиране на уникален местен туристически продукт обединяващ: Магията на Родопа планина с Паметта на Априлци, бурното героично минало и възрожденски дух на района, Лечебната сила на въздуха и минералната вода, Летовищата „Розовски вриз“ и „Васил Петлешков“, бита, културата, местните традиции и обичаи.

Местния туристически продукт трябва да обедини под обща запазена търговска марка на дестинацията съществуващите туристически пакети и маршрути, като: Туристически пакет „Родопски кръстопътища – мостове на времето“ – гр. Брацигово, туристически пакет „Памет българска“, Туристически маршрут „Приключение в земите на Орфей – почуствай волността на планината“ – с. Жребичко и други.

Продуктът трябва да се интегрира и с регионалния продукт на Туристически район „Родопи“.

1. Ситуационен анализ и туристически ресурси

1.1. Общо състояние на туризма в община Брацигово

Община Брацигово е сред популярните дестинации за отдих и туризъм у нас и сектора се развива успешно през последните години. Територията разполага с богати туристически ресурси и природни дадености за културно-исторически, познавателен, планински, екологичен, приключенски, рекреационен, поклоннически, събитиен, селски туризъм, лов и риболов. Базата за на станяване също е добре развита, но туристическия потенциал на общината все още не се използва пълноценно за генериране на доходи и икономически растеж.

Към Община Брацигово е сформиран Консултативен съвет по въпросите на туризма, с включени представители на НПО и собственици на места за настаняване и заведения за хранене и развлечения и др.

В общината има и регистрирано туристическо дружество „Брацигово”, чиято основна цел е да подпомага, популяризира и развива социалния туризъм, а именно-пешеходен, колоездачен, туризъм, също и алпинизъм, спелеология, ориентиране и екстремни спортове.

Към 2022-2023 г. в община Брацигово функционират около 40 места за туристическо настаняване. Само седем са по-големите категоризираните места за настаняване с над 10 легла.

Легловата база в тях е общо 187 легла, разположени в 92 стаи. Реализираните нощувки в тези обекти за 2022 г. са 2431, а пренощувалите лица 1186. Приходите от нощувки само за седемте категоризирани обекта през 2022 г. са в размер на 81 740 лева.

Таблица 62: Категоризирани места за настаняване в община Брацигово 2020-2022 г.[12]

Година	Места за настаняване - бр.	Легла - бр.	Легла-денонощия - бр.	Стаи - бр.	Реализирани нощувки - бр.	Пренощували лица - бр.	Приходи от нощувки - лв.
2020	1	17	3638	7	..[13]	..	..
2021	1	17	4658	7	..	..	..
2022	7	187	33189	92	2431	1186	81740

Източник: Национален статистически институт

Таблица 63: Регистрирани места за настаняване и подслон към 2023 г.

№	НАСЕЛЕНО МЯСТО	ИМЕ НА ОБЕКТА	ВИД	КАТЕГОРИЯ	КАПАЦИТЕТ
1	гр. Брацигово	„ ВИКТОРИЯ“	Хотел	Една звезда	36 стаи – 72 бр. легла
2	с. Равногор	„РАВНОГОР“	Хотел	Една звезда	24 стаи – 48 броя легла
3	гр. Брацигово	„ МАРКОВИ”	Семеен хотел	Една звезда	6 стаи – 12 броя легла
4	гр. Брацигово	„ СТРОМОН“	Семеен хотел	Една звезда	14 стаи – 26 броя легла
5	с. Равногор	„ПАНОРАМА“	Семеен хотел	Две звезди	14 стаи – 28 броя легла
6	с. Равногор	„БОРИКА“	Семеен хотел	Три звезди	20 стаи – 40 броя легла
7	Летовище„Васил Петлешков“	„АТОЛУКА“	Семеен хотел	Една звезда	8 стаи – 17 броя легла
8	Летовище„Васил Петлешков“	„АТОЛУКА“	Почивна станция	Една звезда	13 стаи – 28 легла
9	гр. Брацигово	„АРТ СПЕКТЪР“	Пансион	Една звезда	15 стаи – 30 легла
10	гр. Брацигово	„КАСАНДРОВА КЪЩА“	Къща за гости	Две звезди	4 стаи – 13 легла
11	гр. Брацигово	„ ПОП СОКОЛОВАТА КЪЩА“	Къща за гости	Една звезда	5 стаи – 12 легла
12	с. Равногор	„ЧИСТО СЕЛО“	Къща за гости	Една звезда	7 стаи – 18 легла
13	Землище на село Равногор	„ НАДЕЖДА“ 1	Къща за гости	Една звезда	6 стаи – 12 легла
14	с. Равногор	„ ПАУНОВАТА КЪЩА“	Къща за гости	Две звезди	4 стаи – 8 легла

[12] Включват се категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла, функционирали през съответната година.
[13] „..“ – данните са конфиденциални

15	гр. Брацигово	„СВЕТИ КОНСТАНТИН“ I	Апартамент за гости	Една звезда	2 стаи – 3 легла
16	гр. Брацигово	„СВЕТИ КОНСТАНТИН“ II	Апартамент за гости	Една звезда	2 стаи – 3 легла
17	гр. Брацигово	„СВЕТИ КОНСТАНТИН“	Стаи за гости	Една звезда	4 стаи – 8 легла
18	гр. Брацигово	„ ИЛИНДЕН“	Стаи за гости	Една звезда	5 стаи – 10 легла
19	с. Козарско	„ ПРИ СПАС“	Стаи за гости	Една звезда	2 стаи – 4 легла
20	м. Чечево до язовир“ Въча“	„ДИВА“	Стаи за гости	Една звезда	4 стаи – 8 легла
21	Землището на с. Равногор	„НАДЕЖДА“2	Стаи за гости	Една звезда	4 стаи – 8 легла
22	с. Козарско	„Старата къща“	Къща за гости	Една звезда	5 стаи – 10 десет легла
23	гр. Брацигово	„ Хит хаус“	Апартаменти за гости	Една звезда	2 стаи – 3 легла
24	гр. Брацигово	„ Хит хаус“	Стаи за гости	Една звезда	5 стаи – 10 легла
25	Летовище „Розовски вриз“	„Хебър“	Стаи за гости	Една звезда	4 стаи – 8 легла
26	гр. Брацигово	„ Банята“	Стаи за гости	Една звезда	3 стаи – 7 легла
27	гр. Брацигово	„ЕГО“	Къща за гости	Една звезда	3 стаи – 5 легла
28	с. Равногор	„КАСАНДРОВА КЪЩА“	Къща за гости	Една звезда	3 стаи – 12 легла
29	с. Равногор	„МЛАДЕНОВАТА КЪЩА“	Къща за гости	Една звезда	3 стаи – 9 легла
30	с. Розово	„Паликарови“	Стаи за гости	Една звезда	5 стаи – 12 легла
31	с. Равногор	Горски стаи „ Равногор 1“	Стаи за гости	Една звезда	4 стаи – 8 легла
32	с. Равногор	Горски стаи „ Равногор 4“	Стаи за гости	Една звезда	2 стаи – 2 легла
33	с. Равногор	„ Форест“	Стаи за гости	Една звезда	5 стаи – 11 легла
34	гр. Брацигово	„ Зорница“	Стаи за гости	Една звезда	2 стаи – 4 легла
35	Летовище„Васил Петлешков“	„АТОЛУКА 1“	Стаи за гости	Една звезда	5 стаи – 12 броя легла
36	с. Равногор	Горски апартамент„ Равногор 2“	Апартамент за гости	Една звезда	2 стаи – 4 легла
37	с. Равногор	Горски апартамент„ Равногор 3“	Апартамент за гости	Една звезда	2 стаи – 4 легла
38	Летовище„Васил Петлешков“	„ Атолука“ 1,2,3 и 4	Апартаменти за гости	Една звезда	8 стаи – 12 легла

Източник: Община Брацигово

Справка за брой нощувки

- 2019 година – 18 420 бр. нощувки
- 2020 година – 12 565 бр. нощувки
- 2021 година – 8 811 бр. нощувки
- 2022 година - 1 587 бр. нощувки
- 2023 година – 1 364 бр. нощувки

По данни на Община Брацигово туристическите нощувки в общината намаляват през последните години. Преди ковид-кризата те са 18 420 броя (2019 г.), а през 2023 г. намаляват до 1364 броя.

Посещаемост на исторически музей - гр. Брацигово

- 2019 година - 8 494 брой туристи
- 2020 година – 2 508 брой туристи
- 2021 година – 3 082 брой туристи
- 2022 година – 2 977 брой туристи
- 2023 година – 3 809 брой туристи

Посетителите на Историческия музей в гр. Брацигово също значително намаляват по време на пандемията – от 8 494 през 2019 г. на 2 508 през 2020 г. За последната анализирана 2023 г. се наблюдава известен ръст в посетителите на музея – 3 809 туристи.

Община Брацигово разполага с добра и разнообразна туристическа база от места за настаняване. Необходимо е да се работи за нейното обновяване, подобряване и пълноценно натоварване с туристи през цялата година. Данните показват, че с. Равногор и гр. Брацигово са се оформили като притегателен център за туристите и там е концентрирана около 80% от базата за настаняване и подслон. Неусвоен потенциал за нови места за настаняване има и в останалите селища на общината.

Община Брацигово има значителни туристически ресурси – културно-исторически обекти, планински масиви, уникален лечебен чист въздух и минерална вода, предпоставка за развитие на разнообразни форми на туризъм – културен, екологичен, здравен, балнеоложки и СПА туризъм.

Заведения за хранене и развлечения в община Брацигово към 2024 година:

1. Ресторант „РОДОПСКИ ЧАНОВЕ” - капацитет 50 бр.места за сядане
   адрес: гр.Брацигово ул. „Данаил Дименов”№17
2. Ресторант „МАРКОВА КЪЩА” – капацитет 90 бр. места за сядане
   адрес: гр. Брацигово ул. „Братя Гачеви” №17
3. Ресторант „ВИКТОРИЯ” – капацитет 150 места за сядане
   адрес : гр. Брацигово ул. “ Слави Дишлянов” № 31
5. Ресторант „РАВНОГОР”- капацитет 40 бр. места за сядане
   адрес: с. Равногор пл. „ Централен“
6. Ресторант към хотел “РАВНОГОР”- капацитет 36 бр. места за сядане
   адрес: с. Равногор, Община Брацигово
7. Ресторант към хотел „БОРИКА“
   адрес: с Равногор ул. „Втора“ № 25
8. Ресторант „АТОЛУКА” – капацитет 30 места за сядане
   адрес: Летовище “Васил Петлешков”
9. Ресторант „Лаго“ – капацитет 75 места за сядане
   адрес: гр.Брацигово бул. „ Освободители“ № 37
10. Ресторант „ИТАЛИЯ“ – капацитет 50 места
    адрес: гр.Брацигово ул. „Слави Дишлянов “ № 2
11. Кафе -аперитив “Илинден”- капацитет 50 места за сядане
    адрес: гр.Брацигово ул.”Вълев бунар” № 5
12. Кафе- аперитив “ЕВРОБАР” – капацитет 30 бр. места за сядане
    адрес: гр.Брацигово ул.”Атанас Кабов” №12
13. Кафе – аперитив „ ФАНТАЗИЯ“ – капацитет 50 бр. места за сядане
    адрес: гр.Брацигово ул.“Атанас Кабов“ № 13 Б
14. Кафе-аперитив “ВИЕНА” –капацитет 20 бр. места за сядане
    адрес: гр.Брацигово ул.” Христо Дамянов” № 2
15. Кафе – сладкарница “ЕВРОФУТБОЛ” – капацитет 45 места за сядане

адрес: гр.Брацигово ул.“ Васил Петлешков“ № 7
16. Кафе – аперитив “ ШОКОЛАД “ –капацитет 128 места за сядане
адрес: гр.Брацигово ул. “ Христо Смирненски “№1
17. Кафе- аперитив “ВИКТОРИЯ” – капацитет 40 места за сядане
адрес : гр.Брацигово ул. “ Слави Дишлянов” № 31
18. Кафетерия „АСО” – капацитет 20 места за сядане
адрес : гр.Брацигово ул. „Никола Мишев” №25
19. Кафе-аперитив “ДАРИ”- капацитет 20 бр. места за сядане
адрес: с.Исперихово ул.“ Тридесет и девета“ № 13А
20. Кафе – аперитив „НАНКО 2”- капацитет 30 места за сядане
с.Исперихово ул. „Пета“ № 1
21. Кафе – аперитив „ Диана“ капацитет 50 бр. места за сядане
адрес: с.Козарско УЛ.“ Двадесет и шеста“ № 1 Б
22. Кафе – аперитив „АТОЛУКА“ - ”- капацитет 20 бр. места за сядане
адрес: Летовище „ Васил Петлешков“
23. Бистро „ ПОП СОКОЛОВАТА КЪЩА“ - капацитет 44 бр. места за сядане
адрес: гр. Брацигово ул. „Поп Сокол“ № 2
24. Бистро „Крайпътна къща“ – капацитет 35 места за сядане
адрес: с. Исперихово ул. „Тридесет и осма“ № 17
25. Кафе – аперитив „Бену“ - капацитет 50 места за сядане
адрес: с. Бяга ул. „Първа“ № 37А

Заведенията за хранене и развлечения в общината, в това число: ресторанти, кафе-аперитиви, бистра са достатъчни за задоволяване потребностите на туристите и гостите на дестинацията. Необходимо е да се работи за подобряване на материалната им база и най-вече за качеството на обслужване. Предлагането на специфични местни родопски кулинарни специалитети, които да се отличават от предлаганите ястия в ресторантите на другите общини, е фактор с положително влияние върху развитието на кулинарен туризъм. Заведенията за хранене и развлечения трябва да работят съвместно с местните читалища, творчески състави и групи, за да изготвят и предлагат развлекателни програми за своите посетители, като фолклорни вечери, шоу програми, жива музика, аниматорски програми, представяне на българските традиции и местни обичаи и др.

1.2. Природни туристически ресурси

Община Брацигово е закътана в пазвите на магнетичната Родопа планина и красивата ѝ природа привлича много туристи през всички сезони на годината. Природните ресурси на общината са предпоставка за развите на планински пешеходен туризъм, еко и приключенски туризъм, водни спортове, уикенд почивки, отдих и рекреация през цялата година.

Географското положение е фактор, който дава възможност за развитие на туризма и презентиране на туристическия потенциал на община Брацигово в големи български градове и отвъд националните ни граници.

Релефът на община Брацигово благоприятства туристическия ѝ потенциал. Той е средно планински, хълмист и равнинен, като територията ѝ изцяло попада в пределите на Западните Родопи. Средната надморска височина е 599 м. Според физикогеографското райониране на България, община Брацигово попада в Западнородопската област на Осоговско-Родопската зона. В нея се включват части от Бесапарски, Къркарски и Баташки ридове. Най-високите ѝ части са източните склонове на рида Къркария с добре изразено северно–южно направление и северните

склонове на Баташката планина – със западно–източно направление. Между тях е врязана долината на р. Стара и нейните притоци, включително реките Равногорска и Умишка.

Близо 80% от площта на община Брацигово се заема от крайния североизточен дял на Баташка планина – рида Равногор. В пределите на общината попада почти целия рид с изключения на крайните му западни и южни части. Максималната му височина връх Санджак (1878 м) се издига югозападно от село Равногор, на границата с община Батак.

Разнообразният релеф дава шанса на туристите да видят ширнали се поля със зеленчуци и овошки, красиви котловини, заобиколени от ухаещи розови полета, удивителната Родопа планина с богати иглолистни и широколистни гори, тучни поляни и кристално чисти реки. Той благоприятства провеждането на планински пешеходен туризъм, вело туризъм и маршрутно – познавателен туризъм.

Според изследвания на НАСА с. Равногор и районът около него са обявени за екологично най – чистия на Балканския полуостров.

Водните ресурси в общината са фактор за развитие на различни водни спортове, риболов и краткотраен отдих. Реките дават възможност за обособяване на зони за пикник, рекреация и риболовен туризъм. На територията на общината са изградени и 5 микроязовира с потенциал за развитие като зони за спорт, отдих и риболов.

В района на град Брацигово е съществувал естетствен минерален извор „Банището“ с дебит около 60 л/мин., считан от населението за лековит. Изворът е каптиран през 1945 год. Поради експлоатация на минералната вода чрез сондажите сега изворът няма самоизлив. Целенасочения изследвания за разкриване на по-големи количества минерални води с по-висока температура започват през 1963 год. от ИПП „Водоканалпроекта“ и поетапно са прокарани сондажи №1, №2. След 1984 год. от Геологопроучвателнопредприятие Асеновград са прокарани още 3 сондажа с номера 3, 4, 5. Всички прокарани в находището сондажи са разположени близо около естествения извор „Банището“ и практически са целели пресичане на водопроводящите разломи в дълбочина с цел получаването на минерална вода с по-висока температура и дебит.

Към момента сондажи №1 и №3 се използват като наблюдателни пунктове за мониторинг на находището. За бутилиране на натурална минерална вода се експлоатира Сондаж №5.От сондаж № 2 се захранва обществена чешма за общо водоползване на минерална вода.

Технически възможен дебит на водовземно съоръжение сондаж №5 е 1,25 л/сек. и температура 21,3 градус Целзий, а на сондаж №2 е 0,5 л/сек. и температура 28,5 градус Целзий.

Минералната вода е изключителна държавна собственост, но с Решение на Министерски съвет №17 от 13.02.2018 година се предоставя за безвъзмездно ползване от Община Брацигово до 01.01.2036 година.

Туристи, посетили града за един ден за минерална вода

- 2019 година - 12 637 брой туристи
- 2020 година - 11 519 брой туристи
- 2021 година – 10 376 брой туристи
- 2022 година – 10 794 брой туристи
- 2023 година – 10 457 брой туристи

Находището на минерална вода „Брацигово“ е от защитен тип. Минералнато вода се формира на значително разстояние от зоната на дрениране, има напорен характер и не може да се замърси чрез проникване на замърсители от повърхността.

Лечебно-профилактичните свойства на минералната вода се определят от нейната ниска минерализация и наличието на хидрокарбонатни калциеви и натриеви йони, както и на метасилициева киселина в колоидно състояние. Питейното балнео-лечение с този тип вода оказва

въздействие основно върху стомашно-чревния тракт и жлъчно-чернодоробната и бъбречно-отделителна системи. Минералната вода е ценен ресурс за развитие на здравен и балнеоложки туризъм в района на Брацигово.

Климатът в района на община Брацигово е преходно-континентален в северната част на общината и планински в южната част и е благоприятен за развитие на туризъм през цялата година.

Биоразнообразие и природни забележителности

Неоценимо богатство за община Брацигово е биоразнообразието и добре съхранената екологична среда, включваща четири защитени зони и осем защитени територии.

В границите на община Брацигово попадат части от следните защитени зони от мрежата „Натура 2000“, в съответствие с Директивата за хабитатите и Директивата за птиците:

- ЗЗ „Бесапарски възвишения“ с код: BG0000254, обща площ – 6743,06 ха, в т.ч. площ в община Брацигово – 2753,25 ха или 40,8%;
- ЗЗ „Бесапарски ридове“ с код: BG0002057, обща площ 14765,05 ха, в т.ч. площ в община Брацигово – 3756,64 ха или 25,44%;
- ЗЗ „Западни Родопи“ с код: BG0002063 обща площ 133384,78 ха, в т.ч. площ в община Брацигово – 9700,27 ха или 7,27%;
- ЗЗ „Родопи - Западни“ с код: BG0001030 обща площ 272851,4 ха, в т.ч. площ в община Брацигово – 7454,5 ха или 2,7%.

На територията на общината попадат общо осем **защитени територии** по смисъла на Закона за защитените територии, както следа:

- Защитена местност „Атолука“ – с. Равногор;
- Защитена местност „Винище“ – с. Равногор;
- Защитена местност „Грамадите“ – град Брацигово
- Защитена местност „Корията“ – с. Равногор;
- Резерват „Купена“ – с. Равногор и с. Розово;
- Защитена местност „Находище на атинска мерендера“ – с. Исперихово;
- Защитена местност „Находище на стояново лютиче“ – с. Равногор;
- Защитена местност „Тъмра“ – с. Розово.

Биоразнообразието и природните забележителности са отлична предпоставка за развитието на туризма. Интерес представляват следните природни туристически ресурси:

- Бесапарски ридове – в землището на с. Исперихово

На територията на община Брацигово са разположени част от Бесапарските ридове – защитена местност с огромно орнитологично значение. Те са обитавани от 86 вида птици, 44 от които са с европейско природозащитно значение, 3 вида са световно застрашени, а 20 вида са записани в Червената книга на изчезващите видове за България. Това е добра предпоставка за развитието на един от новите видове туризъм, а именно орнитоложкия.

През 2005 година територията е определена от BIRD NASIONALI INTERNATIONAL за Орнитологично важно място. С решение от Министерски съвет мястото е определено за защитена зона по ЗБР.

Бесапарските ридове обхващат подходящи местообитания за 26 вида птици, за които се изискват специални мерки за защита. Бесапарските ридове са от световно значение за опазване на световно застрашения царски орел и и са едно от най – важните места в България от значение за европейския съюз за гнездящите полска бъбрица, белоопашат мишелов, ловен сокол и дебелоклюна чучулига. Тъй като мястото предоставя богата хранителна база, то поддържа значителни гнездови популации и на другивидове грабливи птици като малкия креслив орел, орела

змияр, скалния орел, сокола скитник и др. Тук има видове характерни за откритите тревни местообитания, като сивоокия дъждосвирец, късопръстата чучулига и други. Участъкът от река Марица и рибарниците са постоянно място за хранене на малкия корморан през зимата.

- Защитена местност „Тъмра" – в землището на гр. Брацигово

Местността е характерна с дълбоки долове без изход, интересни скални образувания, равни поляни обкръжени с гори, стари римски пътища, мостове и др. В местността са запазени останки от няколко римски крепости „Столовско поле", „Градишко поле" и древната крепост „Тъмра", с останки от тракийско сечище около нея. В този район е и скривалището на първият родопски партизанин Петър Велев.

- Защитени местности „Атолука", „Винище" и „Корията" в землището на с. Равногор

Атолука (тур. ат – кон, олук – корито, място за поене: корито, от което конете пият вода) (Мястото е известно и слетовището „Васил Петлешков"). Легендата свързва името Атолук /в превод от турски означава конски проход/ с нашествието на османците по тези места. Пашата, който предвождал поробителите напоил коня си на тукашната чешма. Но той бил уморен и изпотен от дългия път, простинал и умрял. Оттогава мястото започнало да се нарича Атолук.

Атолука е местност, разположена на 4 км от село Равногор, в която се намира летовище „Васил Петлешков". За разлика от повечето планински местности, Атолука все още може да се нарече приблизително диво кътче, почти незасегнато от модернизацията. На територията му се разполагат почивна станция „Атолука", семеен хотел" Атолука", около 450 вили, магазин, кафе – аперитив, параклис. Местността е изключително красива, малко известна, богата на билки, гъби и горски плодове (боровинки, малини, и т.н.).

Местността „Корията„ обхваща площ от 27.5 ха. в землището на село Равногор. Със Заповед No.357 от 09.02.1973 г., бр. 21/1973 на Държавен вестник е обявена за защитена местност с цел опазване на характерния ландшафт на района.

- Летовище „Васил Петлешков" *(м.*Атолука) е разположено върху седловината Чакмакли на 1450 м надморска височина. Като летовище води началото си от 1906 г., когато на това място е организиран първият излет на брациговски младежи. Околностите на летовището предлагат условия за еднодневни походи, които могат да се организират до Чакмакли, Попова шапка, Вртележката, Мангашли, Каваците и др. Чуден пейзаж се открива в долината на р. Пиздица, където могат да се видят Сините водопади/разположени на територията на община Пещера/.

Летовището е обявено за исторически и природен резерват, с оглед запазването на вековната борова гора, която обхваща 140.3 ха. То е частна общинска собственост, актуван с Акт за собственост № 452 от 09.10.2020 г. с площ 127 836 кв. м.

На територията на летовището се намира почивна станция „Атолука", семеен хотел „Атолука" около 450 вили, магазин, кафе - аперитив, параклис. Местността е изключително красива, малко известна, богата на билки и горски плодове (боровинки, малини, гъби и т.н.).

- **Летовище „Розовски вриз"**

Този планински курорт се намира южно от с. Розово и е с надморска височина 1200 м. Нарича се така, поради факта, че там извират и се събират много води, които се отвеждат до микроязовир над селото, наричан от местните Гювеча.

Розовски вриз е обявен за летовище през 1971 година. Това е предпочитано място за отдих от много хора, заради кристално чистите въздух и вода и девствената природа. Името на село Розово идва от розите, които жителите му засаждат през началото на миналия век. И досега на входа на селото съществуват розите, които посрещат всички с неповторимия си аромат.

В последните години розопроизводството се възражда. Годишния събор на с.Розово се провежда през третата неделя на месец юли на Розовски връх. Празнува се „Денят на ягодата“. Тържествата са послучай прибирането на реколтата от ягоди - традиционен поминък за селото.

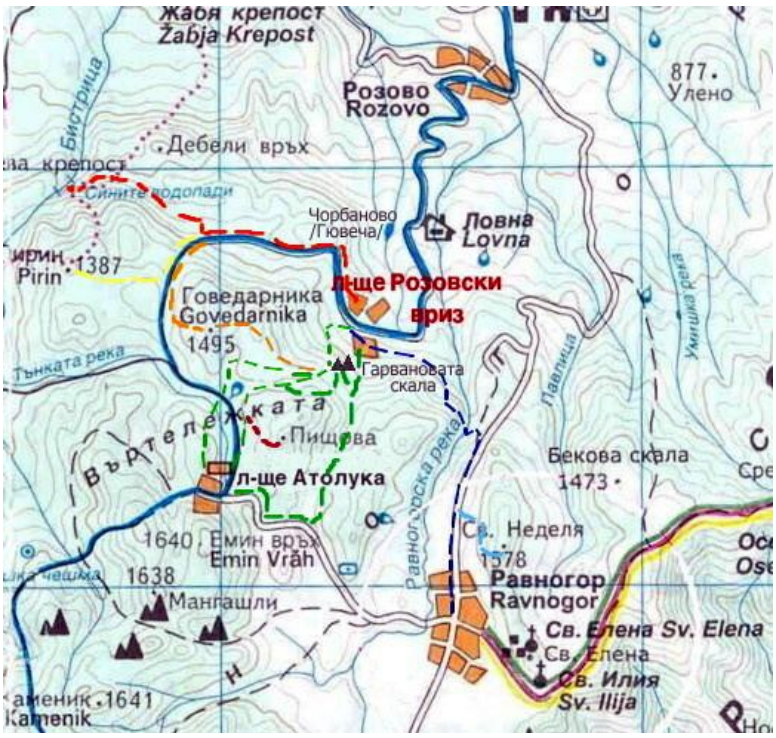
Летовището е частна общинска собственост, актувано с Акт за собственост № 12 / 25.08.2003 г. с площ 283.380 декара. Летовището е напълно електрифицирано и водоснабдено. Има 1 обект за настаняване с 4 стаи за гости. Разполага със 112 вилни сгради. Мястото е богато на естествени извори, „уловени“ в чешми с чиста планинска вода.

Местността е заобиколена с китни ливади, иглолистни и широколистни гори. Климатът е благоприятен, а панорамните изгледи на север към Бесапарските ридове са пленителни.

- **Ините водопади** са каскада от водоскоци по река Пиздица на запад от Розовски връх в подножието на връх Киево кале на територията на община Пещера. Маршрутът е много приятен за вървене, с изключение на стръмнината непосредствено до реката. До там се стига пеша.

Преходът от Розовски връх до Сините водопади ще ви отнеме 1 час и 20 мин. път - с червен цвят на картата (фиг.15).Мястото е много живописно. Докато се стигне до него се минава през крепостни останки, едната е на Жабя крепост. Върви се до края на пътя на запад от Връза и след това се следва червената маркировка която е по горски пътища и в края преминава в пътека. Препоръчва се в групата да има човек, който познава маршрута.

Фигура 16: Туристически маршрути на Розовски връх

- **Местността Гарваница или Гарвановата скала** също е доста атрактивна. До там се стига от две места, по маркирана екопътека от Розовски връх нагоре пеша или през Атолука. Гледаката е невероятна. На мястото има малък параклис наречен на Свети Стефан. На 40 мин. път - с зелен цвят на картата. Съчетава се с маршрута до Атолука. Скалата се намира току над централната поляна на летовището. От нея се открива прекрасна панорама към долината и района.

Наскоро построения параклис и удобствата създадени около него са привлекателно място за всеки посетител на летовището. Върви се по маркирана пътека след Бук махала на юг покрай реката. Другият път е по пътеката за Атолука и след билото се завива на ляво.

- Маршрут от летовище Розовски вриз до летовище „В. Петлешков“.

На 1 час и 40 мин. път - с зелен цвят на картата. Съчетава се с маршрута до Гарвановата скала, връх Говедарника и връх Пищова.Атолука е голямо и старо летовище създадено от Цар Фердинант в началото на миналия век. Намира се на юг от Розовски вриз. Удобните трасета на маршрутите до Атолука го правят най-предпочитания от всички възрасти. Маршрутите до Атолука са основно два. Единият е по пътеката която започва на запад от Вриза, изкачва билото и от там продължава като горски път до Атолука. Другият път е по маркирана пътека след Бук махала на юг покрай реката, същият който е и за Гарвановата скала но се върви само по реката, след което пътеката преминава в равнинен горски път стигащ до асфалтовия път до Атолука.

- Маршрут от летовище Розовски вриз до с. Равногор

На 2 часа път - със син цвят на картата. Съчетава се с маршрута до връх Света Неделя. Село Равногор е разположено на 1350 м. надморска височина в планинска равнина откъдето и носи името си.

- Място за наблюдение „Бекови скали“ – с. Равногор

До тях се стига по удобен път от с. Равногор, което е на 1350 метра надморска височина. Землището му е населявано още от времето на траките, за което свидетелстват множество тракийски могили. Човешката намеса тук е минимална и се състои от 3 табели по пътя, една беседка и 3 пейки с незабравима гледка. Пред очите на туристите се извиват меките очертания на Северозападните Родопи, сред които сякаш събран в шепите на планината се вижда язовир „Въча“.

- Място за наблюдение „Червената скала“ – с. Равногор

Гледката към Родопа планина от тук е възхитителна, затова тя заема достойно място сред забележителностите на Западни Родопи. За удобство на туристите са поставени пейки за отдих сред природата, чистия въздух и красотата на гледката към планината и намиращия се в подножието „Въча“. Гледката към Родопа планина от местността Червената скала е възхитителна, затова тя заема достойно място сред забележителностите на Западни Родопи.

- Резерват „Купена“ – с. Равногор и с. Розово

„Купена“ е биосферен резерват, включен в границите на потенциална защитена зона "Западни Родопи", част от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000. Уникалността на природните екосистеми е оценена от ЮНЕСКО и той е включен в листата на биосферните резервати с решение от 1 Март 1977 година. Разположен е в северните части на Баташката планина, по северните склонове на Родопите. От интересните животински видове на първо място е дивата коза (Rupicarpa rupicarpa). Числеността ѝ през 80-те години на миналия век е достигнала около 100 индивида, но поради бракониерски лов в началото на 90-те години е поставена пред прага на пълно унищожение. Сега е останало съвсем малко стадо.

Във високите части се среща Кафява мечка (Ursus arctos), Дива свиня (Sus serofa), сърна (Capreolus capreolus) и др. От защитените земноводни присъства Дъждовникът (Salamandra salamandra). Освен това са установени дива котка (Felis silvestris), катерица (Sciurus vulgaris), благороден елен (Cervus elaphus) и др. В буферната зона на резервата се намира пещерата „Снежанка“.

- Пещерата „Снежанка“

Снежанка е една от най-красивите пещери в България. Наричана е още „Перлата на Родопите”. Маршрута до нея преминава покрай летовище Атолука, завива на запад покрай Тънката река, върви на юг от връх Купена и се събира с маркирания маршрут от Нова махала до Снежанка.

За този маршрут се нуждаете от туристически водач. Другия начин да се посети пещерата е естествено с автомобил. Отклонението за пещерата е на 5 км от град Пещера по пътя към Батак, има около 2 км тесен асфалтиран път, по който трудно се разминават два автомобила и се стига до паркинг, където може да оставите автомобила си. От там се върви около 20 минути нагоре по стръмна екопътека с дължина 830 метра. Пещерата работи целогодишно без почивен ден. Влизането в пещерата става на всеки час и 15 минути.

- Вековен бук в м. „Порти“ в землището на Летовище „Розовски вриз“ – с. Розово

Защитено вековно дърво „Бук“, реална възраст –293 г., височина – 25 м, диаметър – 3,8 м.

На територията на община Брацигово са изградени и благоустроени няколко екопътеки:

1. Екопътека с.Жребичко – с.Равногор. Прехода е около 6 часа и е по билата над язовир „Въча“ и „Антон Ивановци“.

2. Екопътека гр. Брацигово – с.Розово – курорт „Розовски вриз“ – Гарванова скала - курорт „Васил Петлешков“.

3. Екопътека с. Равногор – гр. Брацигово.

4. Екопътека гр. Брацигово – с. Жребичко.

5. Екопътека Брацигово – Розово – Розовски вриз – Вековно дърво / бук/ в местноста „Порти“.

На територията на екорегион - Брацигово съществуват 11 туристически маршрута за пешеходен туризъм, като се създават нови. Екопътеките предоставят изключително разнообразни възможности за туризъм и достъп до обектите за екотуризъм. Някой маршрути са високопланински и са предназначени само за опитни туристи.

Преминавайки през туристическите маршрути могат да се видят защитени растителни видове като: вековен бук, миши трън, котенце, мечо грозде, нежит, бъз, мъхеста камбанка и др. От защитените животински видове се срещат: мишелов, малък ястреб, пъстър кълвач, червеногърба сврачка, бухал, кафява мечка и дива коза.

1.3. Културно-исторически ресурси

Културното наследство като материално и духовно послание представлява мощен ресурс за устойчиво развитие и добро качество на живот, чрез усвояване на възможностите на културния туризъм и обмена на знания и ценности. В прогнозите на Съвета на Европа културното наследство има изключителна роля в „информационното общество“ на 21-ви век. Интегрирането му като катализатор на икономически растеж и качествена жизнена среда, приобщаването на националната културна идентичност в Европейското социо-културно пространство, са фактори за устойчиво пространствено развитие и социално равновесие. Териториите с културна памет все по-трайно ще привличат хора, дейности и инвестиции.

Културните маршрути разкриват нови мащаби на макроструктурата на културното наследство. В основата им е една историческа ос на традиционно движение с интегрирани към нея културни и природни ценности. (Международната харта за културнимаршрути, Квебек, 2008г.) Културният маршрут е основа за културен туризъм, като комбинира културното наследство с характерното за туризма движение и необходимите туристически, транспортни и информационни инфраструктури. От друга страна, културният маршрут представлява и традиционен инструмент за диалог между общности и държави, за комуникация между култури, етноси и религии. Той най-точно изразява идеята за общото наследство на човечеството.

Културният туризъм реализира възможностите на наследството да бъде ресурс за развитие и качество на живот. Туризмът би могъл да реализира ресурсите на културното наследство чрез един уникален продаваем туристически продукт, изискващ съхраняване на културното

наследство, неговата автентичност, което представлява културният туризъм (Международнахарта за културен туризъм на ИКОМОС, Мексико, 1999 г.). Културният туризъм предполага интегриране с продукти на екологичен, природен, спа/балнео и селски туризъм, и създаванена клъстери.Създаването на регионални и местни туристически продукти, разкриващи пълното богатство на феномена, предполага изграждането на туристическа стратегия, трансгранични контакти и дългосрочна политика в опазване и валоризиране на културното наследство.

Културните коридори, преминаващи през територията на община Брацигово са база за развитие на културата, науката и иновациите и съхраняване на националната идентичност. Интегрирането им в различни форми на туризъм, развити въз основа на специфичните дадености на района, ще спомогне за диверсифициране на икономиката, развитие на културни и творчески индустрии и създаване на привлекателни работни места за млади хора.

Богатото и бурно историческо минало на Брацигово и региона, добре запазените исторически паметници /тракийски могили, старинни крепости, римски пътища и мостове/, предмети от бита от революционната дейност, запазените старинни къщи с автентичната Възрожденска архитектура и атмосфера са много добра предпоставка за развитието на културно – исторически туризъм.

Многовековното развитие на Брацигово от каменно-медната епоха до наши дни е оставила на съвременния град богато наследство:

- Праисторически селища;
- Антични селища;
- Крепостни стени и пътища;
- Тракийски надгробни могили;
- Архитектурни обекти и комплекси;
- Народни песни;
- Над 20 000 фондови единици в ГИМ.

В землището на с.Равногор се намира най – голямата куполна тракийска гробница на такава надморска височина.

Голямо предимство за град Брацигово се явява фактът, че е бил един от центровете на Априлското въстание през 1876 година и че е номер 70 в Списъка на стоте национални туристически обекти в България.

Културно-историческите забележителности на територията на общината, които имат най-голям туристически потенциал са свързани предимно с Априлската епопея, с бурното и героично революционно минало на района през епохата на Възраждането, с имената на Васил Петлешков, Димитър Гачев и местните патриоти и революционери.

Величавата епопея взема 143 свидни жертви начело с Васил Петлешков, но 1333 – мата въстаници устояват 16 дни на турските орди и Брацигово става единствената непревземаема крепост в четвърти революционен окръг.

Избухването на Априлското въстание се чества всяка година на 11 и 12 май, като тези дни са обявени за празник на гр. Брацигово.

Археологически обекти

Тракийска куполна гробница, край с. Равногор. През ноември 1986 година в м. „Чемериката“ в с. Равногор е открита най – голямата тракийска куполна гробница в България. В нея е открит уникален златен комплект украса за конска амуниция. Украсите са с висока художествена стойност. Гробницата се намира на около 2 километра от с. Равногор и в близост до нея преминава черен път.

През август 1987 г. в района на селото започват археологически разкопки под ръководството на ст.н.с. Георги Китов (1943-2008 г.). Разкрити са 20 гробници, строени в периода IV-II в. пр.н.е.

В една от могилите е намерено **Равногорското съкровище**, представляващо девет предмета, част от украса за конска амуниция – юзда, начелник и седем кръгли апликации. На шестте от тях, групирани по двойки (използвани за набузници от двете страни на конската глава) са изобразени бюстове на богините Атина, Артемида и Нике. Богинята Атина е изобразена с шлем, щит и копие. На седмата апликация (поставяна на гърдите на коня) е изобразено крилато тракийско божество с венец на главата. Предметите са с висока художествена стойност, изработени от сребро и покрити с позлата. Равногорското тракийско съкровище се съхранява в Регионален исторически музей – гр. Пазарджик, когато не е на обиколка по света (представяно е в Белгия, Германия, Франция, Швейцария, САЩ и Япония). Равногорското съкровище е било част от българските тракийски съкровища, които са представени в Лувъра през април 2015 г.

Архитектурни паметници

с. Жребичко/ архитектурен резерват/ - То е живописно разположено високо на един от първите, мощно извисяващи се над Тракия родопски ридове на 700 метра надморска височина. През 2000 година е обявено за архитектурен резерват. Жребичко е уникално място, съхранило не само облика си, но по – важното духа си.

Освен със своя запазен облик, който прави селото и архитектурен резерват, село Жребичко има още много с какво да се похвали. Прозвището, което е известно за мнозина – Втората Кръстова гора не е никак случайно. То идва от намиращата се в близост интересна местност „Кръста“, където се твърди, че всяко камъче е „изгорафисано“ със символа на Христовия кръст.

Но дори и с това интересно твърдение и тази забележителна местност не се изчерпват богатствата на Жребичко. Според мнозина историци именно в района на село Жребичко, някога в далечни времена се е намирал храмът на Дионис. Също така, според историческите сведения, село Жребичко многократно било посещавано и от самия Александър Македонски.

Край село Жребичко се намира и още един интересен туристически обект – параклисът, построен през 1886 година и посветен на Свети Илия.

Дори само докосването до Жребичко, малкото му останали жители и неговата запазена автентичност е едно изключително приятно преживяване за туристите.

Мемориален парк „Априлци”

Мемориален парк „Априлци“ е паметник на културата от национално значение, съгласно решение от Протокол № 60 от 30.06.2006 година.

Той е обект от изключително значение за устройството на териториалната и пространствена структура на град Брацигово. Съществувал, като гробище в края на XIX и началото на XX век, но по – късно с оглед на факта, че по време на Априлското въстание тук е издигната кладата на Васил Петлешков е обособено като парково пространство, като в центъра е разположен паметник на героя Васил Петлешков.

В чест на 100 годишнината от Априлската епопея е изградена мемориална алея с бюстове на водачи на въстанието в Брациговския въстанически пункт, стена на славата и паметник на жертвената клада.

Синджирли бунар–кладенец, запазен в автентичен вид от 1813 година

Синджирли бунар – представлява кладенец, запазен в автентичен вид от 1813 година. Той е обявен за архитектурен паметник на културата.

На 21 април 1876 година на „Синджирли бунар“Васил Петлешков/ ръководител на Априлското въстание/ прочита Кървавото писмо и Възванието и обявява Априлското въстание.

Музеи и музейни сбирки:

- **Градски исторически музей**

Намира се в сградата на старата община. Експозицията е разположена на 1 ви етаж. Тук са представени експонати, които свидетелстват за живота на древните обитатели на този край – оръдия на труда, предмети от бита, древни монети, статуетки, оръжия и други. Многобройни са изложените експонати свързани с революционните борби на местните жители – Априлско въстание, оръжия, знамето ушито от Ана Гиздова, единственото запазено оригинално черешово топче от черешовата артилерия на Брациговския въстанически пункт.

Музеят работи целогодишно с екскурзовод. Работно време от 8.00 до 17.00 часа. В събота и неделя обектът работи със същото работно време.

Посещаемостта на Исторически музей - гр. Брацигово по информация от Общинската администрация е както следва:

- 2007 година – 7 556 брой туристи
- 2008 година – 7 784 брой туристи
- 2009 година – 15 991 брой туристи
- 2010 година – 11 232 брой туристи
- 2011 година – 11 132 брой туристи
- 2012 година – 11 0 47 брой туристи
- 2013 година– 12 789 брой туристи
- 2016 година – 12 194 брой туристи
- 2017 година – 10 731 брой туристи
- 2019 година – 8 494 брой туристи
- 2020 година – 5 102 брой туристи

- **Етнографски музей**

Етнографската експозиция е подредена в Кьневата къща, построена в края на 19 век и реставрирана през 1984 година. Експозицията е разположена в партерните помещения и на етажа. Тя запознава посетителите с традиционните поминъци и традиционния бит на населението на Брациговската селищна система. На втория етаж са представени домашните занаяти, включващи обработката на лен и вълна и тяхното изтъкаване на домашен стан. Представени са традиционните домашни тъкани и традиционни облекла от околните села и Брацигово, както и други тъкани и плетени изделия. В една стая е представена духовната култура на местното население, чрез традиционните празници и обичаи. Изложени обредни пити и хлябове и обичаите Коледуване и Сурвакане и традиционни музикални инструменти.

В три помещения е представена жилищна уредба на различни социални групи население от различни селища на Брациговската община.

- **Музей на Брациговската възрожденска строително – архитектурна школа**

За музей на Брациговската строително – архитектурна школа неслучайно е подбрана една от най – интересните и монументални къщи – Поповата, строена през 1848 година от местни майстори.През периода на Възраждането, заедно с другите изкуства особено развитие получава архитектурата. По това време са съществували следните школи по българските земи – Одринската, Търновската, Велешката и Брациговската. Занаятчиите в Брацигово се групирали в еснафски сдружения, като най – голям бил дюлгерския еснаф, като те имали общ устав – Регула.

Начело на еснафа заставал първомайстор, а върховен орган било общото събрание – ЛОНДЖАТА. Те имали таен език наречен „Мещровски“ на който разговаряли, за да не ги разбира никой.

Брациговските майстори били прочути със своето майсторство и умения да обработват камък и да строят просторни църковни помещения. Тяхно дело са църквите „ Света Богородица“ в Пазарджик, „ Света Марина“ в Пловдив, „ Света Неделя „ в София, „ Свети Свети Петър и Павел“ в Сопот, „ Свети Никола“ в Карлово, „ Свети Йоан Предтеча“ в Брацигово“ и много други културни и обществени сгради.

- **Къща-музей „Велчева къща“**

Родната къща, където е живял Васил Петлешков до пет годишна възраст. Лична сграда на Васил Петлешков,строена е през 1872 година на парцел, собственост на първия му баща – Найден Велчев. Тук през 1874г. е създадено читалище „Тръндафил“, а през 1875г. се основава и първото женско дружество „Надежда“ с председател Мария Шаранкова, втората съпруга на Петлешков.

- **Читалище „Васил Петлешков”**

Читалище „Васил Петлешков“ - Уникалната сграда шедьовър е построена през 1956 година като подарък за заслугите на града ни и в памет на стотиците жертви паднали във войните и революционните борби през различните епохи. Разположена е на централния площад в гр. Брацигово. Пред сградата се намира „Пантеон на славата“. В него се съхраняват костите на загинали в Априлското въстание, Войните за национално обединение, Втората световна война и Септемврийското въстание.

Читалището разполага с богата материална база:

- Голяма театрална зала с 404 места с уникална акустика, дължаща се на вградени в стените глинени гърнета.
- Камерна зала със 150 места,
- репетиционна,
- гримьорна
- библиотека с три отдела – детски, справочен и художествен.

Религиозни храмове:

Община Брацигово има изключително богата база за развитие на религиозен и поклоннически туризъм.

Църквата в гр. Брацигово „Свети Йоан Предтеча“ и камбанарията към нея са Архитектурни паметници на културата от епохата на Възраждането. Те са построени през 1833 година от най – добрите Брациговски майстори начело с Атанас Христов – Гърнето. Архитектурата и акустиката на обекта са уникални. В стените на църквата майсторите са вградили специални гърнета, които придават уникалния звук в храма. Камбанарията е най високата самостоятелна куполна камбанария на Балканския полуостров.

Действащи към 2020 г. са следните православни храмове и църкви:

- Църква „Свети Димитър“ – с. Исперихово
- Православен храм „Св. Теодор Тирон“ – с. Бяга
- Храм „Св. Св. Петър и Павел“ – с. Равногор
- Храм „Св. Атанасий“ – с. Розово
- Църква „Св. Троица“ - с. Жребичко
- Храм „Сретение Богородично” и параклиси - с. Козарско.

Параклиси

На територията на общината има множество религиозни храмове и 16 параклиса, 4 от които са в гр. Брацигово, а останалите в местности свързани с историята на общината.

Всички са разположени на прекрасни места сред природата, но най живописни гледки се откриват от следните параклиси:

Параклис „ Свети Илия“ в с. Жребичко.

Обектът е разположен в м. Каменния кръст на 1.5 километра западно от с. Жребичко на скалист връх, достъпен само от север. От върха се разкрива широка панорама към тракийското поле.

Параклис „Свети Козма и Дамян Безсребреници“ . Манастирът се намира над с. Розово на връх наречен „Гарванова скала“. От него се открива красива панорамна гледка.

Параклис „Свети Петър и Павел“. Намира се над гр. Брацигово на екопътеката Брацигово – Розовски вриз.

Параклис „Свети Илия“ в землището на село Равногор. Параклисът е разположен до черен път за местността „ Бекови скали“.

От него се открива гледка към върховете на Родопа планина и село Осиково.

Туристически маршрути и пакети

Туристически маршрут „Приключение в земите на Орфей – почуствай волността на планината“ – с. Жребичко

1. Разработен е шестдневен маршрут с преход от с. Жребичко/ архитектурен резерват/и преминаване по билото на планината по красив панорамин път до с. Равногор.
2. На 2 ден преход до с. Фотиново с разглеждане на Фотенските водопади.
3. 3-ти ден преход през с. Лисичево до гр. Борино
4. Преход до защитена местност „Кастракли“. Посещение на хижа „Орфей“ и Кемеров мост.
5. Преход до района на гр. Доспат. Пешеходен тур по река „ Караджадере“ и фототур да връх „Почилена бърчина“
6. Екскурзия до язовир „ Доспат“

Регионален Туристически пакет „ Родопските кръстопътища – мостове на времето“

1 ден: Пристигане в гр. Брацигово- град символ на българското Възраждане, на Априлското въстание и Брациговската строително архитектурна школа.Разглеждане на градски исторически музей, на етнографска експозиция и музей на Брациговската строително архитектурна школа.Посещение на родната къща на Васил Петлешков и на църквата „ Св. Йоан Предтеча“.

2ден: Екскурзия до с. Жребичко , Розово и Равногор.Посещение на летовище „ Розовски вриз. Дегустация на вина и отпътуване за гр. Доспат.

3 ден: Разходка до язовир „Доспат“ ,посещение на музей на родопската чешма.

4 ден: Отпътуване за гр. Девин. Посещение на исторически мост „ Кемера“и природен феномен „ Ягодинска пещера“. Разглеждане на пещерата „Дяволското гърло“.

5 ден: Разглеждане на гр. Девин. Посещение на музея на града. Разходка до девинската екопътека и възможност за плаж на минерален басейн.

1.4. Ресурси за развитие на алтернативни форми на туризъм

Културни прояви и събития:

Богатият културен календар на Община Брацигово, изпълнен с национални събития, традиционни местни творчески прояви и честванията на различни празници може да бъде популяризиран и да привлече вниманието както на българските, така също и на чуждестранни

туристи. Читалищата остават основни организатори на културния живот на местните общности и на събития, които имат потенциал да привличат туристи.

Към читалищата в общината развиват дейност множество самодейни и творчески състави, които съхравят местния дух, фолклор и традиции. Самодейните състави участват в почти всички културни събития, организирани на територията на общината. Песните и танците им привличат туристическия интерес и допълват местния туристически продукт.

По – интересни за туристите са следните традиционни културни събития:

- „Лазарска броеница“ - надигравање на самодейни танцови състави от страната.
- Събор надпяване на хората от третата възраст. Провежда се ежегодно в летовище „Васил Петлешков“.
- Младежки вечери – уникален обичай, който се практикува само в с. Равногор. Надигравање на младежи, които навършват 18 години.
- На 11 и 12 май всяка година туристите могат да съпреживеят уникална Въстановка, която възпроизвежда събитията от избухването на Априлското въстание.

Към разнообразните туристически ресурси и потенциална Брациговския край могат да се добавят традиционните носии, песни, хора и традиции, вкусната местна кухня, вина и ракии. Всичко това допълнено с непринуденото гостоприемство на потомствените балканджии, представляват добра база за развитие на селския, кулинарен и културно-познавателен туризъм.

Селски туризъм

На територията на Община Брацигово има 6 села – Равногор, Розово, Бяга, Козарско, Исперихово и Жребичко.Всяко село е различно и уникално по себе си. Те са на различна надморска височина и са специализирани в различни дейности.

с. Равногор е разположено на най – голяма надморска височина – 1350 метра.

Там се отглежда прочутият равногорски картоф. Селото и местностите около него са обявени от НАССА за екологично най – чистия въздух на Балканския полуостров, така че туристите имат възможност да консумират екологично чиста храна.

В Равногор има и мандра , в която се произвеждат уникални млечни продукти. Може да се организира дегустация за групи и отделна всеки посетител може да си закупи каквито продукти пожелае. Релефът позволява развитието на различни видове туризъм, пешеходен, вело, приключенски, ски и други. В близост до Бекови скали има уникална пещера, която представлява интерес за туристите. Тук има още 19 тракийски гробници, които на са изследвани и си стоят непокътнати.В селото има и частен етнографски музей, който представлява интерес за гостите.

с. Розово – китното селце е кацнало на левия бряг на р. Павлица на 650 метра надморска височина. Местоположението му далеч от големите екологични замърсители, планински въздух и мек климат, определят селището като екологично чисто.

На 7 километра е разположен курорта „ Розовски вриз“.

Районът е богат на природни и исторически ценности.

с. Бяга – Селото е разположено в долината на Стара река. В околностите му има останки от стари градища. На около 2 километра от селото в местността „Коручешме“ се предполага, че в миналото е имало селище, за което свидетелстват некрополи, зидове, части от керемиди, тухли, кюпове, византийски монети и др. Интерес представляват и останките от самата крепост Пика калеси, които все още не са задълбочено проучени. Тук се издигат множество могили. В Бяга са развити овощарство, зеленчукопроизводство, лозарство, розопроизводство.

с. Исперихово – Селото заема централно място сред котловина, обградена от Бесапарските ридове, през която протича река Стара река. Тук са развити зеленчукопроизводство, овощарство,

производство на зърнени култури и животновъдство. От историческа гледна точка Исперихово е било култово място на тракийското племе „ Беси“.

В околностите на селото има 32 тракийски могили и са открити множество златни накити, бронзови легени, фрагментирана бронзова гривна, бронзови фибули, бронзова плоскодънна амфора, теракотова статуетка на Афродита. В местността на Илис тепе са открити разрушени зидове на архитектурен комплекс от постройки, в които централно място заема еднокорабна християнска църква. Тук е намерена плоча на Тракийски конник.

с. Козарско – Селото е скътано в малка долинка в Северните склонове на Родопите, по двата бряга на река „Луда“. Интересна е местността „Калето“. Там са намерени глинени тежести за стан, част от ръчна мелница и фрагмент от глинен съд с характерна украса, които се отнасят към ранножелязната, римската и ранносредновековната епоха. В селото има 2 категоризирани места за настаняване. Извън него има прекрасен Ловен парк.

От земеделието е развито зеленчукопроизводството и овощарството.

На територията на с. Козарско функционира мандра и туристите могат да дегустират нейните продукти.

с. Жребичко – описано е като архитектурен резерват с национално значение.

Здравен и СПА туризъм

Община Брацигово има ресурси - планински климат, уникален лечебен чист въздух и минерална вода, предпоставка за развитие на здравен, балнеоложки и СПА туризъм, но към настоящия етап те не са усвоени. Минералната вода е изключителна държавна собственост, но с Решение на Министерски съвет №17 от 13.02.2018 година се предоставя за безвъзмездно ползване от Община Брацигово до 01.01.2036 година.

В бъдеще Община Брацигово може да заложи на развитието на СПА и балнео-туризма.

Спортно-развлекателни съоръжения и туристически атракции

Общината разполага с добра спортна база и съоръжения. Ежегодно се провеждат състезания по спортно ориентиране.

Активна дейност през последните години развиваше и Туристическо дружество – Брацигово, което към настоящия момент временно е преустановило дейността си. Сдружение „Риболовен клуб Брацигово - 2014” организира състезания по спортен риболов.

Ловен туризъм

Районът на Брацигово предлага отлични възможности за лов на разнообразни видове дивеч.

Вторични услуги в туризма

Като пример за регионални/местни производители на продукти и услуги, представляващи доставчици на вторични услуги в туризма например са местни производители на храни и напитки, занаятчийски изделия, транспортни услуги, оператори на забележителности, кооперативи на индивидуални местни производители и търговци на имиджови за туристическия район продукти и други.

Розопроизводството и отглеждането на картофи и ягоди може да се използват като дейности за разнообразяване на туристическото предлагане в района на Брацигово.

Таблица 64: Производители на продукти и услуги, представляващи доставчици на вторични услуги в туризма в община Брацигово

Населено място	Вид на продукта/услугата	Специфични характеристики

Землището на гр. Брацигово	Производство на млечни продукти	Ферма „ Братя Борисови“- произвеждат мляко и сирене . Имат собствена мандра.
с. Равногор	Производство на млечни продукти	Мандра – произвежда широка гама от млечни продукти- различни видове сирена, кашкавали, кисело мляко и други. Равногор ООД
с. Козарско	Производство на млечни продукти	Мандра – произвежда широка гама от млечни продукти- различни видове сирена, кисело мляко и други. „Интер Д“ ООД
гр. Брацигово	Бутилиране на изворна вода.	Предприятие за бутилиране на изворна вода.„ Вада консулт“ ЕООД
с. Исперихово	Производство на сладка и конфитюри, сокове и сушени плодове.	с. Исперихово Денка Георгиева тел. 0886883151 Фирма „ Мисто“ ЕООД
гр. Брацигово	Производство на мед, пчелно млечице и пчелен прашец.	Георги Шопов
с. Козарско	Производство на мед, пчелно млечице и пчелен прашец.	Иван Спиров Райков
с. Исперихово	Производство на мед, пчелно млечице и пчелен прашец.	Юсуф Ахмедов Мехмедов
с. Бяга	Производство на мед, пчелно млечице и пчелен прашец.	Надежда Петкова Илиева
с. Бяга	Производство на мед, пчелно млечице и пчелен прашец.	Атанас Андреев Керезов

Източник: Община Брацигово

1.5. Капацитет за развитие на туризма

Капацитетът се разглежда като съвкупност от административни, технически, финансови и човешки ресурси и възможности да се валоризира потенциала на територията, за да се развие тя като популярна туристическа дестинация.

Географското положение на община Брацигово, благоприятния климат, уникалните природни ресурси, героичното минало, възрожденския дух и богатото културно-историческо наследство са предпоставка заразвитие на разнообразни форми на туризъм. За тяхното пълноценно използване и превръщането им в източник на доходи и поминък за населението е от изключителна важност да се обединят капацитетът и възможностите на всички заинтересовани страни. За нарастване и задържане на туристическия интерес и утвърждаване на дестинацията е необходимо да се осигури добра туристическа свързаност и достъпност, включваща „довеждащата” и вътрешната транспортна инфраструктури, както и благоустрояване на жизнената среда – паркове, алеи, кътове за отдих, цветни кътове и др.

Субект на управлението на Туристическа дестинация – Брацигово са органите на местната власт в партньорство с бизнеса, Туристическо дружество - Брацигово, музеи, читалищата, самодейни състави, собственици на места за настаняване и заведения за хранене и развлечения, местните производители на билогични продукти – мляко, сирене, мед и др. и всички институции и граждани, имащи отношение към развитието на туризма.

За съжаление в общинаБрацигово не работят туристически агенции и туроператори, които да предлагат организирано и активно местните туристически продукти и пакети услуги и те трябва да бъдат привлечени от други региони.

Запознаването на туристите с дестинацията в бъдеще може да се осигурява предимно от Туристически информационен център – Брацигово /ТИЦ/, който следва да се сертифицира – съгл. чл. 58, ал. 5 от Закона за туризма и чл. 7, чл. 25, ал. 3, чл. 26, ал.1 и ал. 2, чл. 27 от Наредба № 2 от 26 октомври 2015 г. за единните стандарти и за организацията на дейността на туристическите информационни центрове (ТИЦ) и Националната мрежа на туристическите информационни центрове. За ТИЦ трябва да бъде отредена или изградена специална сграда/помещение и да се създаде туристически информационен сайт с възможности за он-лайн резервации.

Туристическия информационен център може да предлага следните дейности и услуги:

1. Информация за местата за настаняване, заведенията за хранене и развлечения, природни, културни и исторически забележителности, транспортни връзки и др. полезна информация за туристите;
2. Беседа с посещение на туристически обекти;
3. Беседа в ТИЦ-Брацигово за местната история, културни и природни забележителности;
4. Наем на велосипеди, включително за планинско колоездене;
5. Продажба на рекламни, информационни материали и сувенири за община Брацигово;
6. Информация за културни, спортни, младежки и туристически събития в общината;
7. Провеждане на беседи и осигуряване на туристически водачи и екскурзоводи;
8. Тематични маршрути – с посещение на различни забележителности в общината;
9. Съдействие за организиране на „бели“ и „зелени училища“, пленери, тимбилдинг и др.;
10. Организира участието и представянето на дестинацията в туристически изложения и борси – у нас и в чужбина.

Към Кмета на община Брацигово е създаден Консултативен съвет по въпросите на туризма. До сега Консултативният съвет е изработвал и приемал програмите и отчета за изпълнение на Програмата за развитие на туризма през предходната година и одобрявал същата за настоящата година. С промените в Закона за туризма, Програмата за развитие на туризма е самостоятелен раздел в ПИРО. Консултативният съвет по въпросите на туризма може да приема ежегоден План за действие с предвидените в настоящата програма мерки и дейности, конкретни отговорници и срокове и да контролира изпълнението им.

Устойчивото развитие на туризма в община Брацигово налага координация, партньорство и съгласуване на действията на всички заинтересовани страни и отговорни институции, включително на Консултативния съвет по туризъм.

Туристическите дейности в община Брацигово са се групирали основно в три териториални локализации, описани подробно в ОУПО и в раздела за приоритетни зони за въздействие на ПИРО, както следва:

- *Развитие на туристическите зони в Северните равнинни територии*
- *Развитие на туристическите зони в Централните територии*
- *Развитие на туристически зони в Южните високопланински територии*

Към момента туристическите дейности и услуги в общината са съсредоточени предимно в гр.Брацигово и селата Равногор, Розово и Жребичко, а през последните години и в Козарско. Почти всички населени места обаче имат потенциал да привличат туристи и да допринесат за развитието и обогатяването на местния интегриран туристически продукт. Голяма част от селата са подходящи както за селски, така и за планински, екологичен, културно-исторически, религиозен, кулинарен туризъм, лов и риболов.

Основният поминък на хората в малките населени места остават животновъдството и земеделието в дребни стопанства. Този ценен ресурс може да се използва за изхранване на туристите и предлагане на традиционна родопска кухня от местна продукция в заведенията. Това

ще спомогне както за оптимизиране на разходите в туризма и оформяне на ярко изразена идентичност на района, така и за съживяване на общинската икономика като цяло и развитие на съпътстващи дейности и услуги. Необходим е интегриран подход и засилване на връзките между туристическата индустрия и местните производства – селско стопанство (биоземеделие), хранително-вкусова промишленост, занаятчийство и др.

За подобряване качеството на селския туризъм е необходимо да се подобри и общия облик на селата – площади, паркове, улици, тротоари, детски и спортни площадки, забавления и атракции. Връзката между някои села и разходките до туристическите обекти в района може да се осъществява с велосипеди, чрез изграждане на мрежа от вело-алеи и вело-маршрути. Необходимо да се поставят указателни табели за достигане на природните и културни забележителности, както и карти с описание на маршрутите, които да се предлагат на туристите.

Хората и местните общности са най-важния ресурс за развитие на всякакви икономически дейности, включително и в сферата на туризма. Те са в основата на организацията, управлението и създаването на туристическите продукти и услуги. От техните знания, умения и капацитет зависи качеството на туристическото предлагане. Те са двигателя на местното икономическо развитие и устойчив растеж. Хората са генератори на иновативни идеи за оползотворяване на туристическия потенциал и разнообразяване престоя на туристите с различни атракции.

Качеството на туристическото обслужване зависи изцяло от персонала и е обща отговорност на образователната система, Общината и предприемачите в сферата на туризма.

Обезпечаването на туристическата индустрия с добре подготвени кадри, професионалисти в различни области е една от най-важните задачи за развитието на дестинация Брацигово през програмен период 2021-2027 г. В бъдеще предприемачите ще срещат все по-големи трудности при набиране на персонал и ще са принудени да привличат кадри още от ученическата скамейка, чрез дуално обучение, да отпускат стипендии или да търсят професионалисти от съседни общини. За да сепривличат и задържат млади и квалифицирани кадрив сектора обаче се налага да се предлага адекватно възнаграждение през цялата година и тук се изправяме пред проблема със сезонността на туризма и липсата на възможности за равномерна натовареност на легловата база и атракциите през цялата година. Остава и проблема с чуждоезиковата подготовка на кадрите. Това налага организиране на допълнителни езикови курсове и обучения, за да може да се развива международното сътрудничество и да се увеличават чуждестранните туристи.

2. Мерки и дейности за развитие на туризма

Инвестициите в туристическия сектор и популяризирането на Брацигово като изключителна туристическа дестинация ще се отразят положително на стандарта на живот на хората и качеството на жизнената среда. Успешното развитие на туризма ще създаде нови работни места, както в сектора, така и в съпътстващи дейности и услуги и ще превърне Брацигово в привлекателно място за бизнес и живот. Общината има потенциал да се превърне в международно известна дестинация за здраве, рекреация, спорт, отдих, планински, културно-исторически и познавателен туризъм през цялата година.

Мисията на Община Брацигово в това направление е да провежда последователна и целенасочена политика в областта на туризма, като осигурява координация и партньорство между публичния, частния и неправителствения сектор и да съдейства за създаване и популяризиране на интегриран туристически продукт със запазена марка, включващ разнообразните пакети и услуги, предлагани в дестинацията.

Главната цел на настоящата Програма за развитие на туризма, като самостоятелен раздел в ПИРО е да се набележат подходящи мерки и дейности за рекламиране и утвърждаване на

Брацигово на туристическия пазар, като популярна дестинация за традиционни и алтернативни форми на туризъм, на база местните ресурси и потенциал.

Мерките и дейностите за развитие на туризма попадат в обхвата на ***Приоритет 1 на ПИРО - Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.***

Към този Приоритет е включена **Мярка 1.2. Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности**.

За превръщането на туризма в икономически рентабилен отрасъл, генериращ сигурни доходи и целогодишна заетост за местното население са необходими целенасочени действия в три направления, обобщени като подмерки в Програмата за реализация на ПИРО.

Подмярка1.2.1. Оползотворяване и развитие на местните туристически ресурси, чрез подобряване на базовата инфраструктура и активно предлагане на интегрирани конкурентоспособни туристически продукти и услуги.

Дейности/Проекти:

-Развитие на туристическата инфраструктура, необходима за нуждите на атракциите и подобряване на транспортния достъп до туристическите забележителности на общината;

- Възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културнозначение, включително опазване и защита на материалното и нематериалнотоприродно, историческо и културно наследство;

- Създаване и промотиране на***уникален интегриран местен туристически продукт „Брацигово – Възрожденския дух и паметта на Априлци, планинско здраве, лековита вода и аромат на рози в сърцето на Родопите“,*** включващ различни пакети от туристически обекти, маршрути, атракции и услуги.

- Изграждане/отреждане на подходяща сграда за дейността на Туристически информационен център, оборудване, брандиране и сертифициране.

- Интегрирана туристическа атракция „Брациговска архитектурна школа – традиция с продължение“ (Ремонт на „Лукова къща“, „Пилинкова къща“, „Караманова къща“, „Попови къщи“, „Кьневи къщи“ – части АС, ЕЛ и ВиК; външно осветление; видео наблюдение; озеленяване; подмяна уличен водопровод)и създаване на атракционен парк с културни сгради на брациговските майстори.

- Консервиране и социализиране на тракийски гробници на територията на общината и превръщането им в туристически атракции от национално значение. (До село Равногор се намират 20 тракийски могили, които могат да се обособят в Археологически парк „Равногор”. Възможно е създаване и на археологически парк „Исперихово”, където има наличие на голяма концентрация на могили и древни селища в непосредствена пространствена и визуална връзка.);

- Ремонт на пътища и улици, водещи до туристически обекти в общината;

- Обновяване и благоустрояване на инфраструктурата в летовищата„Васил Петлешков“ (Атолука) и Розовски вриз;

- Изграждане на площадка за наблюдение в с.Жребичко;

- Обособяване на нови и поддържане и обновяване на съществуващите екопътеки и планински маршрути с възможности за велосипеден, пешеходен туризъм и конна езда;

- Създаване на нови и обновяване на съществуващите места за настаняване и заведения за хранене и развлечения;
- Подобряване на материалната база и повишаване на категорията на местата за настаняване и подслон;
- Обособяване на зони за къмпингуване и риболов край местните реки и язовири;
- Подобряване състоянието на културно-историческите и религиозни паметници и достъпа до тях;
- Социализиране, озеленяване и благоустройство на места за краткотраен отдих и разходка – паркове, градинки, почистване и ремонт на чешми, поставяне на беседки, указателни и информационни табели, огнища, пейки, кошове за отпадъци и други;
- Почистване на исторически паметници и прилежащите им пространства;
- Създаване на нови и обновяване на съществуващи детски, спортни площадки и фитнес на открито в населените места.

Подмярка 1.2.2. Стимулиране на предприемачеството в туризма и съпътстващи дейности и услуги и генериране на работни места

Дейности/Проекти:

- Административни облекчения за стартиране на нов бизнес в сферата на туризма на територията на общината
- Осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туристическия сектор и повишаване качеството на обслужване в туризма;
- Квалификация и преквалификация на лицата, заети в сферата на туризма в община Брацигово, включително чрез обмен на добри практики, стажуване и практика в други региони на страната и в чужбина;
- Ускоряване процеса на категоризация на обектите за настаняване, хранене и развлечения;
- Организиране на обществени обсъждания по теми свързани с комплексното развитие на туризма;
- Организиране на обучения, курсове и семинари за увеличаване квалификацията на заетите в туизма, включително за планински водачи и екскурзоводи;
- Подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти;
- Активизиране дейността на Консултативен съвет по въпросите на туризма в Община Брацигово.

Подмярка 1.2.3. Развитие и разнообразяване на туристическото предлагане, интегрирано управление, маркетинг и реклама на дестинацията.

Дейности/Проекти:

- Създаване, активизиране и поетапно разширяване на дейността на общински Туристически информационен център и подобряване на информационното обслужване на туристите;
- Създаване на информационен туристически портал/сайт на общината с възможност за онлайн резервации;
- Създаване на онлайн платформа за виртуално посещение и видео наблюдение на уникални обекти и места на територията на общината, съдържаща съпътстваща информация и възможности за комуникация и анимация в реално време;
- Създаване на имидж, бранд, емблема и лого на дестинацията и разпространение на рекламни брошури, каталози, видео-материали, клипове, рекламни филми и други;
- Изготвяне и прилагане на маркетингова стратегия за целогодишно привличане на туристи;

- Реклама на дестинацията с акцент върху по-значимите планински маршрути, природни забележителности, културно-исторически обекти и атракции, включително чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма;
- Създаване и популяризиране на маршрути за спортно ориентиране, приключенски туризъм, сървайвър и други;
- Популяризиране на пешеходните и екологични маршрути в Западни Родопи, активно предлагане на организирани турове с планински водачии други.
- Организиране на спортни състезания, тренировъчни школи, турнири и шампионати за различни спортове и оползотворяване потенциала за спортен туризъм във всички зони;
- Организиране на зелени училища, детски лагери и ученически пешеходен, приключенски, образователен и еко-туризъм;
- Изграждане на съоръжения за наблюдение на защитени видове птици и животни в района на „Бесапарски ридове“;
- Популяризиране на съществуващите туристически маршрути и пакети и създаване на нови;
- Организиране на иновативни и традиционни културни събития с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
- Проучване и съхранение на местни традиции, обичаи и занаяти, които да бъдат включени в културния календар на общината и представяни на туристи;
- Развитие на биоземеделие и предлагане на местни био-продукти и кулинарни специалитети на туристите;
- Поставяне на информационни табели и изработване на карти за съществуващите обекти, маршрути и места за настаняване;
- Поставяне на указателни табели в малките населени места с упътване за достигане на природните и културни забележителности в района;
- Обновяване на туристическите маркировки и знаци по планински маршрути и еко-пътеки;
- Интегрирани съвместни туристически проекти с други общини и неправителствени организации;
- Организиране на ежегодни доброволчески инициативи за почистване на туристически обекти и прилежащите им пространства;
- Участие в български и международни туристически борси и търговски изложения;
- Организиране на опознавателни посещения в района за тур-оператори, тур-агенти и сключване на договори за предлагане на местните туристически продукти и пакети;
- Реализиране на съвместни туристически проекти в партньорство с Община Пещера, Община Батак Община Кричим, община Девин;
- Туристически обмен с побратимени градове на Брацигово и международно сътрудничество за популяризиране на дестинацията;
- Взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в Организацията за управление на туристически район „Родопи“.

Очаквани резултати от изпълнението на Програмата за развитие на туризма са: създаден и предложен на българския и международен пазар уникален местен туристически продукт, на база специфичните ресурси и потенциал; подобряване на материално-техническата база и повишване на категорията на местата за настаняване и подслон; увеличаване на нощувките, увеличаване на приходите от туризъм, увеличаване на заетостта на легловата база; увеличаване на средния престой на туристите; увеличаване на работните места в туризма; повишване на доходите на заетите в туристическия сектор и в съпътстващи дейности и услуги.

Действията на Общината и инвестиционните проекти в сферата на туризма трябва да спрат негативните демографски и икономически тенденции в развитието, които сега се наблюдават и да спомогнат за повишаване на жизнения стандарт на населението, създаване на нови работни места, привличане и задържане на млади хора.

Постигането на благоприятно за общината развитие може да се осъществи, като се използват два основни подхода:

- Инвестиционен подход – в този подход държавните институции, местните власти, частните предприемачи и неправителствените организации ще играят съществена роля в предлагането иразработването за осъществяване на местни и чуждестранни инвестиции и за привличане на финансови средства за осъществяване на инвестиционни проекти за успешно развитие на туризма в община Брацигово;
- Ресурсен подход – максимално използване на местните туристически ресурси.

В допълнение на тези два подхода трябва да се работи в две посоки - осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туризма, които да обезпечат доброто и качествено обслужване на туристите и гостите, от една страна, и активен маркетинг и реклама на дестинацията и местните продукти и услуги на българския и международен пазар, от друга.

Настоящата Програма ще допринесе за устойчиво, интегрирано туристическо развитие на общината, привличане на инвеститори в сектора, подобряване и разширяване на базовата инфраструктура, повишаване качеството на туристическото предлагане и за утвърждаването й като предпочитана туристическа дестинация за здраве, култура, спорт, отдих и туризъм. Заложените цели ще се постигнат, чрез използване на наличните ресурси, като се акцентира върху: културно-исторически, планински, здравен, екологичен, познавателен, спортен, приключенски, селскитуризъм, орнитологичен, лов и риболов. Предлагането ще се допълни и разнообрази с възможностите за религиозен, фестивален и събитиен туризъм,тренировъчни школи, уикенд почивки и рекреация, зелени училища, детски лагери и др.

Дейностите на местната власт в община Брацигово до 2027 г. трябва да бъдат насочени към обособяване на уникален местен туристически продукт със запазена марка, лого, емблема и разделянето му на туристически пакети и услуги, които да се предлагат на туристически агенти, тур-оператори и рекламират на туристически борси и изложения. Общината има нужда от създаване на активно работещ Туристически информационен център, от маркетинг и реклама за привличане на преки външни инвестиции, насърчаване на предприемачеството и стартиране на нови съпътстващи туризма икономически дейности и услуги, съчетани с подкрепящи мерки за развитието и инфраструктурни подобрения и атракции.

За финансовото осигуряване на необходимите мерки и дейности могат да се използват възможностите, осигурени в най-голяма степен от СПРЗСР, ОПРР, Национален план за възстановяване и устойчивост и други български оперативни програми. Като допълнителни източници на средства могат да се използват други общностни програми, финансирани от фондовете на ЕС и други национални и международни донорски програми, общинския бюджет, републиканския бюджет, частни инвестиции и банкови кредити.

ЧАСТ VIII. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Интегрираният подход е един от новите моменти в стратегическото и пространствено планиране през новия програмен период инамира своето конкретно приложение в Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Брацигово за периода 2021 – 2027 г.

Интегрираният подход изисква да се търси не само локалния ефект от отделните мерки, дейности и проекти, включени в ПИРО, но и да се гарантира мултипликационен ефект от комплексното им прилагане. Интегрираният подход, приложен при изготвянето на Програмата за реализация на ПИРО се основава на три основни характеристики: мултидисциплинарност; пространствено измерение и партньорство. С този подход се цели преодоляване на социалните и териториални различия и съгласувани действия при планирането и управлението на ресурсите за подобряване на компонентите на жизнената среда. В основата на подхода е промяната на фокуса от подкрепа за населените места към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции /ИТИ/.

С подхода за интегрирано териториално развитие се цели развитие на модел на партньорство и насърчаване на сътрудничеството между различни действащи лица на местно ниво – както между местните власти и другите заинтересовани страни (представители на бизнеса и гражданското общество), така и между отделните административни звена и публични институции (различни общини, областни администрации). Идеята е всички те, водени от обща цел вместо в условия на конкуренция за достъп до финансиране да работят съвместно за разрешаването на общи проблеми или оползотворяване на потенциалите за развитие на конкретната територия, без водещи да са административните граници на отделните териториални единици. В този смисъл водещ принцип при изпълнението на ИТИ на първо място е сътрудничеството за решаване на общи проблеми, а не административно-териториалните граници на общината.

През програмен период 2021-2027 г. се планира финансирането на концепции за Интегрирани териториални инвестиции /ИТИ/, състоящи се от взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) проекти/проектни идеи, насочени към територии с общи характеристики и/или потенциали за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет.

По своята същност ПИРО представлява стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината, докато програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектните идеи за постигане целите на развитието. Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Основните структурни елементи напрограмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях савключени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общофинансово управление и предвиден синергичен ефект. Всяка предвидена интервенция може даобхваща комплекс от дейности, подлежащи на финансиране със собствени или заемни средства, инвестиционни програми по общински концесии, средства от различни оперативни програми или от другиизточници.

Мултипликационният ефект от прилагане на интегрирания подход при реализация на ПИРО може да бъде:

- Интегрален - интегритетът се изразява в последователна реализация на комплекс от мерки, проекти и дейности, които изпълнени в съвкупност ще създадат по-висока добавена стойност за обществото и ще имат по-голям общ ефект за целевата територия и нейното население;
- Синергетичен, т.е. по-голям от сумата на ефектите от отделните мерки, акопоследните биха се провеждали поединично, без връзка и взаимодействие с другите мерки;

- Метричен и неметричен, като качествените ефекти в крайна сметка могат да доведатдо подобряване на функционирането на социо-икономическатасистема;
- Постоянно нарастващ, умножаващ се ефект. Реализираният ефект в една сфера да водислед себе си пряко или косвено, до съответни ефекти и в други, по-близки или по-далечни,по-пряко или по-непряко свързани подсистеми на обществения живот.

Макар, че са относително самостоятелни, икономическата, социалната и инфраструктурната системи на територията на общината и процесите на реализиране намерките в тези системи функционално се преплитат помежду си и зависят една от друга. Така самоцелното подобряване на инфраструктурата, без преодоляване на демографските и икономически проблеми не би допринесло за подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на населението. Същевременно подобряването на икономическата база и привличането на инвеститори, не може да се осъществи, без качествени и добре обучени кадри и благоприятстващи развитието на бизнеса обществени инфраструктури. Това налага прилагането на интегриран подход в ПИРО като цяло и в частност във включените в Програмата за реализация на плана мерки, дейности и проекти. По този начин паралелното подобряване на качеството на човешките ресурси и наинфраструктурата ще доведе до ускоряване на икономическото развитие. Това от своя страна, ще позволи генериране на повече приходи в общинския бюджет, допълнително подобряване и модернизиране на инфраструктурата, повишаванена квалификацията и мотивацията на хората да останат да живеят и работят в общината. Сподобен мултипликационен ефект ще бъдат и мерките, насочени към опазване иподобряване на околната среда, превенция и адаптиране към климатичните промени, подобряване на зоните за отдих и туризъм и други.

Независимо от това, че всяка от посочените сфери има своите собствени цели, приоритети и бюджети, при интегрирания подход за развитие трябва да се държи сметка как тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът наинтегрирания подход следва да бъде водещ при разработването на стратегическия раздел на ПИРО и съответно да бъде прилаган по отношение на всяка част от неговата структура. Тоест отделните мерки, поекти и дейности да се разглеждат в тяхната взаимна връзка и допълняемост, като съзнателно се търсят и развиват интеграционни връзки на всички равнища, както вътре в общината, така и в нейната обвързаност с други територии, извън нейния обхват.

Основните структурни елементи на Програмата са мерките и проектите/проектнитеидеи по съответните приоритети на ПИРО. Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично, в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на ПИРО, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане целите и приоритетите за развитие.

Актуализираната Програма за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Брацигово за периода 2021 – 2027 г. е представена в ПРИЛОЖЕНИЕ № 1.

Програмата за реализация на ПИРО съдържа и **Актуализиран Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще серазработват и изпълняват в рамките на Програмата (ПРИЛОЖЕНИЕ №1А).**

Индикативният списък е изготвен по образец, регламентиран в Методически указанияза разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) запериода 2021-2027 г. от м. март на Министерството на регионалното развитие иблагоустройството.

Индикативният списъкът с проекти, които са от по-голяма важност за развитието на общината и за постигане целите на ПИРО е неразделна част от Програмата за реализация, тъй като интегрираното им комплексно изпълнение ще има по-голям синергичен ефект върху целевата територия. В този смисъл, включените в Приложение №1А интегрирани проекти по съответните

мерки могат да фигурират и в Приложение №1, но се извеждат в самостоятелен списък, за да се подчертае общия им мултипликационен ефект.

В първоначалната Програма за реализация на ПИРО и Индикативния списък преобладават повече проектни идеи и по-малко на брой конкретни проекти, за които има сериозни инвестиционни намерения или пълна проектна готовност. Това е разбираемо, тъй като ПИРО е разработен в началото на програмния период. С влизането в действие на Плана, ще се пристъпи към разработването на самите проекти, които корелират със заложените проектни идеи. Важна особеност във формулировката на проектните идеи е това, че същите се представят в по-обобщени формулировки. Това е направено с цел в тази формулировка в последствие да се добави в по-конкретен вид наименованието на конкретния проект.

При определяне на Индикативната стойност на предлаганите Проектни идеи са използвани стойностите на проекти – аналози, които са финансирани в програмния период 2014-2020 г. или разработени количествено-стойностни сметки и финансови обосновки за дейностите, за които има проектна готовност. Размерът на финансовия ресурс е индикативен, а неговата конкретна величина ще се определяпри разработването на самите проекти, съобразно техническите им параметри, методики за фонд работна заплата, финансиране на меки мерки, часови ставки и условията за допустимост на разходите по процедурите за финансова помощ, по които ще се кандидатства.

Условието за включване на конкретни проекти или проектни идеи в Приложение №1а е, че общината съвместно с партньорите са преценили, че: а) съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно; б)съответният проект има известна степен на проектна готовност (предпроектно проучване, технически инвестиционен проект, обосновки, социално-икономически анализ, финансови анализи и др.); в) съответният проект е интегриран с други проекти, чието съвместно изпълнение води до голям ефект за общината и нейното население.

Подробният списък, съгласно приложение №1А, може да бъде добавян или разширяван, при актуализация на Програмата за реализация на ПИРО. Индикативният списък с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство, чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

Съгласно Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Програмата за реализацияна Плана за интегрирано развитие на община Брацигово 2021 – 2027 г. съдържа и актуализирана **Индикативна финансова таблица (ПРИЛОЖЕНИЕ № 2).**

Индикативната финансова таблица представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на ПИРО и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по неговото изпълнение. Ресурсите за реализацията на ПИРО включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки, дейности и проекти/проектни идеи. В този смисъл Индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието й през периода до 2027 г.

Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции взависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства, чрез

преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация на ПИРО и приложенията към нея подлежат на актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници нафинансиране.

Основните източници на финансиране на заложените в Програмата за реализация на ПИРО мерки, проекти, идеи и дейности за програмен период 2021-2027 година са:

- Национален план за възстановяване и устойчивост;
- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони /СПРЗСР/;
- ПРР – Програма „Развитие на регионите“
- ПОС – Програма „Околна среда“
- ПО – Програма „Образование“
- ПНИИДИТ - Програма "Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация"
- ПКИП - Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“
- ПМДРА – Програма за морско дело, рибарство и аквакултури
- ПРЧР – Програма „Развитие на човешките ресурси“
- ПХОМП – Програма „Храни и основно материално подпомагане“
- ПТП – Програма „Техническа помощ“
- ОП „Иновации и конкурентоспособност” /ОПИК/;
- ОП „Развитие на човешките ресурси“ /ОПРЧР/;
- ОП „Наука и образование“ /ОПНО/;
- ОП за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация /ОПНИИДИТ/.
- ОП „Електронно управление и техническа помощ“ /ОПЕУТП/;
- ОП „Околна среда“ /ОПОС/;
- ОП „Морско дело, рибарство и аквакултури“ /ОПМДРА/;
- ОП „Транспортна свързаност“ /ОПТС/ - за републиканска пътна мрежа (АПИ);
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане /ОПХОМП/;
- ОП „Развитие на регионите“ /ОПРР/ - само за интегрирани проекти с големи общини в рамките на СЗР и в изпълнение на приотиретите на Интегрираната териториална стратегия за развития на района /ИТС/, чрез подхода на интегрирани териториални инвестиции /ИТИ/.
- Общностни програми на ЕС за периода 2021-2027 г. („Еразъм“, „Хоризонт Европа“, LIFE, Европа за гражданите, ЕС в подкрепа на здравето, Цифрова Европа и др.);
- Финансов механизъм на европейското икономическо пространство /ФМ ЕИП/;
- Национален план за възстановяване и устойчивост /НПВУ/ - нов финансов инструмент на ЕС за преодоляване на последиците от пандемията с COVID-19;
- Националната програма по фонд „Убежище и миграция“;
- Национален доверителен екофонд;
- ПУДООС;
- Фонд „Флаг“;
- Национални програми на МТСП, администрирани от АЗ, АСП, „Красива България“;
- Национални програми на МОН, т.ч. Национална програма „Изграждане на училищна STEM среда“ и др.;
- Национален фонд „Култура“;
- Републикански бюджет;

- Общински бюджет;
- Частни инвестиции, концесии, кредитни линии, заеми и други.

ЧАСТ IX. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

1. Механизъм за наблюдение и оценка на ПИРО

Предмет на наблюдение на ПИРО е изпълнението на целите и приоритетите, заложени в плана, както и действията на местната власт и администрация, организациите, бизнес структурите, физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на документа.

Орган на наблюдение на ПИРО е Общинския съвет.

Функциите по наблюдението на ПИРО включват:

- Наблюдение на изпълнението на ПИРО въз основа на определените макроикономически индикатори, индикаторите, отчитащи приноса към целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г., глобалните екологични индикатори, целите на Националната програма за развитие „България 2030“ и другите специфични количествени индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие;
- Координация на дейностите по наблюдението на ПИРО със заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица;
- Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на ПИРО;
- Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски - издаване на конкретни указания за преодоляването им;
- Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на ПИРО.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани по-горе и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, АЗ, АУЕР, ИАОС, РИОСВ, РЗИ, АСП И ДР., както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Брацигово.

- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на общински планове за развитие и програмите за реализация на общинските планове за развитие. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.
- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ПИРО и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация.

За изпълнението на ОПР се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ОПР въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка.

По решение на органа за наблюдение – Общинския съвет, или по искане на Кмета могат да се изготвят и доклади за отделен случай или за отделен период, както и по определена тема или специфичен проблем.

Междинната оценка се извършва не по-късно от 4 години от началото на периода на действие на документа за стратегическо планиране и включва: оценка на първоначалните резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ПИРО, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичане на периода на действие на регионалния план за развитие и дава представа за степента на цялостното изпълнение на плана. Целта на този вид оценка е да се види доколко, дори след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е достигнато очакваното развитие. На база на тази оценка могат да се направят основни изводи и констатации за всеки от етапите на регионалното развитие в съответния район.

Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на

използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално развитие. Резултатите от последващата оценка се вземат предвид при разработването/актуализацията на плана за следващия период на планиране.

Междинната и последващата оценка на общинския план за развитие се внасят за обсъждане и одобрение в Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

През периода на действие на общинския план за развитие могат да се извършват допълнително тематични оценки и оценки за специфични случаи по преценка на органите за управление на регионалното развитие.

Актуализация

Настоящият план е отворена система. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително „твърд" в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав – по отношение на мерките, дейностите и проектите, които ще се изпълняват.

2. Система от индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО

Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействия върху целевата територия.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са съпоставими с текущите макроикономически и секторни процеси и с основните индикатори, използвани в системите за наблюдение по оперативните програми, а също така отразяват и спецификата на района. Те изцяло отговарят на изискванията на „Методическите указания за разработване на Планове за интегрирано развитие" на МРРБ.

Избраните индикатори са:

- Конкретни – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;
- Измерими - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;
- Достъпни - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- Адекватни - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- Обвързани са с времето - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

За целите на отчитане изпълнението на ПИРО ще се използват следните видове индикатори:

- Индикатори за продукт
- Индикатори за резултат.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на Плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на Плана, въз основа насъбраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постиганена целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансовихарактеристики.

Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. За целите на Плана се използват два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важнозначение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките иизводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за периода. Степента на въздействие се отчитас количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи - с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото иинфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Типа индикатор, който се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните цели, приоритети и мерки в ПИРО. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките,а индикаторите за резултат - по отношение на целите. Въпреки това е възможно зададен приоритет да се формулира както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат. Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. С индикаторите за продукт се измерват и постигането на мерките, но не е задължителнода се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект - включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация.

За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, периодичносттана събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки отиндикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края напериода на действие на Плана. При наличие на достатъчно информация и данни напериодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите поключови приоритети.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО се имат предвид общите индикатори в областта нарегионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ наЕС през периода 2021 - 2027 г.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са посочени в **матрица на индикаторите - Приложение №3.**

ЧАСТ X. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БРАЦИГОВО 2021-2027 Г.

Предварителната оценка е изготвена в съответствие с чл. 32 на ЗРР едновременно с подготовката на проекта на Плана за интегрирано развитие (ПИРО). Тя съдържа прогнозна оценка за въздействието на Плана върху процесите на социално-икономическо развитие на община Брацигово, оценки за вътрешна и външна съгласуваност, реалистичност, приложимост и изпълнимост на документа.

Планът за интегрирано развитие на Община Брацигово за периода 2021-2027 г. е основополагащ, стратегически, динамичен документ и важен инструмент при формирането и провеждането на устойчиво и балансирано местно развитие в посочената територия. Документът очертава средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината за период от седем години.

Предварителната оценка на ПИРО има за цел да подобри качеството на документа, като проследи неговата външна и вътрешна свързаност, съответствие със стратегически и планови документи на областно, регионално, национално и наднационално ниво, неговата ефективност, ефикасност, релевантност, въздействие и устойчивост.

Оценката на въздействието е инструмент за по-добро вземане на решения и за гарантиране качеството на публичните политики. Тя е свързана с идентифицирането, предвиждането и оценката на възможните резултати, както положителни, така и отрицателни, от прилагането на политиките. Насочена е към елиминиране или свеждане до минимум на негативните и оптимизиране на позитивните последствия от тях.

Оценката на въздействието представлява неразделна част от цикъла на секторните политики, в частност от фазата на разработването на политики и стратегическо планиране. Една качествена оценка на въздействието е много важна за постигане на по-пълна осведоменост на лицата, вземащи решения, а и на широката общественост относно резултатите от прилагането на политики, нормативни, планови и стратегически документи.

Тя дава логическо обяснение на процесите, като разглежда всички евентуални последици, произтичащи от прилагането на ПИРО, включително и възможността да се запази статуквото, като по този начин се направят изводи относно ефективността на предлаганата намеса, мерки и дейности от гледна точка на постигането на поставените цели.

Конкретните цели на Предварителната оценка са:

- Да се гарантира външната съгласуваност на ПИРО и заложените в него стратегически цели и приоритети с документите от по-високо йерархично национално и европейско ниво, секторните стратегии, Интегриранатериториална стратегия за развитие на ЮЦР за периода 2021-2027, Националнапрограма за развитие България 2030 и други.
- Да се гарантира вътрешната съгласуваност на ПИРО, като се оцени връзката между резултатите от социално-икономическия и SWOT-анализа с реалистичността и адекватността на заложените цели и приоритети, предвидената система за наблюдение, оценка и актуализация, предложените индикатори за наблюдение, механизми за контрол, мерки за информация и публичност и програмата за реализация;
- Да се гарантира спазването на принципа на съфинансиране и допълняемост на местните финансови ресурси за развитие - частни инвестиции и общински бюджет със средства от държавниябюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;
- Да се гарантира правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС вобластта на равните възможности, равен достъп, недискриминация, устойчиворазвитие и др.;
- Да се прецени реалистичността на общата оценка на необходимите ресурси за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.;
- Да се оценят дейностите, предложени за прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Да се оцени съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.

За постигането на тези цели са изпълнени следните задачи:

- Извършена е оценка на обхвата и фокуса на анализа на актуалните тенденции и процеси, проблеми и потенциали на икономическото, социалното, инфраструктурното и екологичното развитие на община Брацигово;
- Извършена е оценка на съответствието и обвързаността на SWOT- анализа със социално-икономическия анализ и с дефинираните цели и приоритети за развитие на общината;
- Извършена оценка на реалистичността и приложимостта на визията, целите и приоритетите за развитие на общината за периода 2021-2027 г., интегрираността и взаимодействието между отделните приоритети и стратегически цели, както и тяхното съответствие и обвързаност с релевантните стратегически документи на регионално, национално и европейско ниво;
- Извършена е преценка на обема и ефективността на предвидените финансови ресурси за постигането на целите на ПИРО за развитие за периода 2021-2027 г. И обосноваността на разпределението им спрямо заложените цели и приоритети;
- Извършен е анализ на уместността, яснотата и броя на индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода до 2027 г., включително по отношение на информационното им осигуряване и измеримост;
- Извършена е оценка на описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО, включване на партньорите в процеса на тяхното разработване и изпълнение, както и дейностите за информационно осигуряванеи публичност на плана;
- Извършена е оценка на съответствието, целесъобразността и ефективносттана Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.
- При изготвянето на предварителната оценка Изпълнителят е взел предвид и съблюдавал изискванията на Закона за регионалното развитие и на Правилника занеговото прилагане. Изпълнителят също е координирал разработването напредварителната оценка с Възложителя.
- Основните критерии, които са използвани при предварителната оценка са критериите за приложимост, обоснованост, ефективност, ефикасност, въздействие и устойчивост.

1. Оценка на социално-икономическото въздействие на ПИРО

В структурно отношение Планът за интегрирано развитие на община Брацигово за периода 2021-2027 г. съдържа две основни части: Аналитична и Стратегическа.

Елементите на Плана за интегрирано развитие са дефинирани в Закона за регионално развитие, Правилника за неговото прилагане и Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. и включват следното:

- Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичнотосъстояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната община;
- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027г.;
- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите изаинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини;
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;
- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране къмклиматичните промени и за намаляване на риска от бедствия;

- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
- Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗИД на ЗРР .

Аналитичната част на ПИРО обхваща задълбочен анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние на общината, на потенциала за нейното развитие, оценка на административния и финансов капацитет на Община Брацигово и анализ на силните, слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT-анализ).

В анализа на социално-икономическото развитие е извършено изследване на природогеографския и ресурсен потенциал, на тенденциите в икономическото развитие, социалния сектор, образованието, иновациите и технологиите, инфраструктурата, околната среда, селищното развитие и урбанистична структура и на културно-историческото наследство. Разработеният анализ е информативен и задълбочен. Използвани са актуални данни от официални източници на информация, които са анализирани с помощта на различни подходи и са изведени съответните изводи от тях. В структурно отношение анализът отговаря на изискванията засъдържание, посочени в Методическите указания за разработване и прилагане на плановеза интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Общината е разгледана в контекста на социално-икономическото развитие на областта, района и националните особености. По-голямата част от данните са визуализирани под формата на фигури или таблици, което допринася за по-лесното им възприемане. Анализът е проблемно ориентиран, като проследява тенденциите в развитието на общината и разглежда подробно проблемите от демографски, социално-икономически, инфраструктурен и екологичен характер.

Основните акценти в анализа са състоянието на околната среда по компоненти, развитието на мрежата от различни категории защитени територии, както и зоните, включени в националната екологична мрежа НАТУРА 2000. На тази основа са формирани изводи, които са обобщени в SWOT - анализа и служат за обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част.

Анализът на инфраструктурната обезпеченост се фокусира върху водоснабдителната, канализационната, транспортната, електроснабдителната и телекомуникационна инфраструктури. Тук е обърнато внимание на показателите, свързани както със съществуващата инфраструктура, така и на нуждата отизграждане на нови съоръжения, потенциала и възможностите за развитие нови проекти в съответните сфери, необходимите инвестиции и др. Представени са и ресурсите на общината, изследвано е тяхното състояние и на тази база са изведени сравнителните предимства, които трябва да се развият, за да се постигне прогрес. Анализът поставя добра основа за разгръщане на стратегическата рамка на документа и набелязване на адекватни цели, приоритети, мерки и дейности.

2. Оценка на съответствието и обвързаността на SWOT- анализа със социално-икономическия анализ и с дефинираните цели и приоритети за развитие на общината

SWOT- анализът е задължителна част за всеки стратегически документ, като в случая осъществява логическата връзка между аналитичната и стратегическата част на ПИРО.

Анализът на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите е изключително подробен и е представен по конкретни сектори. Изпълнен е в съответствие със стандартната методология, според която силните и слабите страни са резултат от влиянието на вътрешни фактори, а възможностите и заплахите на външни фактори. Ясно са дефинирани и изведени силните и слабите страни, възможностите и заплахите въз основа на резултатите от анализа на социално-икономическата среда, който е подробен и задълбочен.

В SWOT анализа са формирани изводи, които да служат за обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част. Дефинираните цели в стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Брацигово са насочени към намаляване на слабите страни и преодоляване на заплахите. Те имат за цел развитие и оползотворяване на наличния потенциал. Изготвеният SWOT-анализ е структуриран в матрица, отразяваща влиянието на факторите за развитие, което предполага, че силните и слабите страни са посочени в резултат на разработения анализна ситуацията в общината. Съгласно класическата схема за обобщение факторите са представени в четири групи, в зависимост от това с какъв произход са те и какъв е потенциалният им ефект върху развитието. Силните и слабите страни са изведени на база вътрешните условия в общината, докато възможностите и заплахите са изведени на база външната среда. Анализът е логично построен и правилно извежда и обобщава направените в анализа констатации.

При проверка на вътрешното съответствие на SWOT-анализа не са открити противоречия. Като цяло, SWOT-анализът е уловил основните изводи, направени в социално-икономическия анализ, а в стратегическата рамка са взети предвид стоящите пред развитието на общината възможности и заплахи.

3. Оценка на реалистичността и приложимостта на визията, целите и приоритетите за развитие на община Брацигово за периода 2021-2027 г.

Стратегическата част на ПИРО включва: визия, стратегически цели, приоритети и мерки за развитие, финансови ресурси, индикатори, система за управление, наблюдение, оценка и контрол на изпълнението и информационно осигуряване.

В предварителната оценка са разгледани интегрираността и взаимодействието между отделните приоритети и стратегически цели, както и тяхното съответствие и обвързаност с релевантните стратегически документи на областно, регионално, национално и европейско ниво.

Стратегическата част на ПИРО набелязва насоките за развитие на общината във всички сфери на социално-икономическия живот. Тя кореспондира пряко и е съобразена в голяма степен със заложената законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие, в т.ч и с целите и посоките на интервенции на Европейските структурни и инвестиционни фондове.

Във формулираната Визия: „*Община Брацигово – интегриран планински, туристически район с добър жизнен стандарт, конкурентоспособна икономика, привлекателно място за живеене и инвестиции с развити комуникации и съхранено природно и културно богатство.*”, са взети предвид основните изводи отдефинираните записи в SWOT-анализа и досегашното развитие. Решаването наключовите проблеми и реализацията на потенциала за развитие на общината през плановия период ще даде възможност за постигане на очертаната визия, което я прави реалистична.

Оценката на стратегическата рамка на ПИРО е разгледана на следните нива: структура; външно съответствие; вътрешно съответствие - интегрираност, взаимодействие и допълняемост; реалистичност и приложимост; съгласуваност с общественото мнение.

Целите и приоритетите имат за задача да дадат насоката за развитие на общината за следващия програмен период, като стъпят на основата на направения преди това анализи SWOT-анализ. Това е ключовата част на документа, където се показва начина как да се използват предимствата на общината и с минимални усилия да се постигне максимален ефект по отношение на решаването на наличните проблеми и постиганетона социално-икономически напредък.

Стратегическата рамка изразява желанията на местното население за бъдещото развитие на общината и в същото време да следва насоката, определена от документите на по-високо ниво.

Следва да се намери пресечната точка между желанията и възможностите за развитие, така че стратегическата рамка да бъде реалистична и да има максимално въздействие.

Между визията, стратегическите цели и приоритетите на Плана има добре изразена връзка, така че постигането на целите от по-ниско йерархично ниво естествено ще доведат до реализация на дългосрочната стратегия на документа и на целите на регионално, национално и европейско ниво. Целите и приоритетите са съгласувани от гледна точка на спецификата на района. Планирани са действия за развитие на потенциала на общината за преодоляване на наличните дефицити в съответствие с извършения анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

Така обособените стратегически цели са насочени към три основни направления – постигане на ускорено икономическо развитие, демографски подем и интегрирано териториално развитие за намаляване на неравенствата.

Община Брацигово се стреми към постигане на икономическо развитие, чрез подобряване на бизнес средата, насърчаване на предприемачеството, инвестициите, иновациите, неутрални към климата производства, развитие на туризъм и селско стопанство. Демографските процеси могат да бъдат стимулирани, чрез подобряване на социалната среда, осигуряване на достъп до качествени здравни услуги, достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване, доброобразование и обучение, основа за професионална реализация, подкрепа на културните институции, социализация и представяне на културно-историческото наследство, достъпа до спорт и обществени услуги. Интегрирано и балансирано териториално развитие ще се постигне, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурите, енергийна ефективност и опазване на околната среда.

Вътрешното съответствие на документа се изразява в ясната и категорична връзка между тенденциите в развитието на общината, станали ясни от направения анализ на икономическото и социалното развитие, изведените силни, слаби страни, възможностии заплахи на тази база и разработената стратегическа рамка, която да използват потенциала на общината, за да реши нейните проблеми и да доведе до устойчиво развитие.

Постигната е интегрираност и взаимодействие между отделните стратегически цели. Те са балансирани и равнопоставени като значимост и засягат четири отделни сфери, които са ключови за развитието на общината. Връзката между тях е особено тясна, като концепциятасе изразява в следното: Развитието на инфраструктурата осигурява база за развитие на бизнеса и по-добра среда за живот на хората, грижата за човешките ресурси, от гледна точка образование, здравеопазване и социални дейности, води до по-добре обучени и квалифицираникадри, които да са подготвени да влязат и да подсилят местната икономика. А развитата икономика означава повече работни места, по-високо заплащане и по-висок стандарт наживот.

Най-сигурният начин за развитието на общината е да се използват нейните сравнителни предимства и потенциали, а именно уникалните туристически ресурси и подходящите природо-климатични условия заразвитие на биологично селско стопанство.

За да има устойчив растеж, трябва да се съблюдава опазването на околната среда. Външните фактори също са взети предвид като се предлагат условия за привличане на инвеститори, кооперирane с други общини и трансгранично сътрудничество.

Външната съгласуваност на ПИРО се изразява в съгласуваност с релевантните стратегически документи на регионално, национално и европейско ниво.

Оценката на съответствието установява наличие на логическа съгласуваност на предложените цели, приоритети и мерки висока степен на обвързаност с основните цели и приоритети на разработените стратегически документи, попадащи във времевия хоризонт на Плана за развитие като: Националната програма за развитие „България 2030”, Националната

стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., Интегрираният план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие към нея, Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г., Интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮЦР за периода 2021-2027 г. и др.

Най-пряка е връзката на ПИРО с Националната програма за развитие „България 2030" (НПР БГ) и Интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮЦР (ИТСР ЮЦР) за периода 2021-2027, за това предварителната оценка разглежда подробно тази корелация.

НПР БГ2030 е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2030 г. НПР БГ2030 поставя пред страната 3 стратегически цели и 13 приоритета, като основните направление са впосока: Ускорено икономическо развитие; Демографски подем и Намаляване на неравенствата.

Таблица 65: Съответствие на ПИРО на община Брацигово с НПР БГ 2030 г.

Приоритети на НПР БГ 2030	**Приоритети на ПИРО – Брацигово 21-27**
П1. Образование и умения	П3. Демографски подем, добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост и висок жизнен стандарт.
П2. Наука и научна инфраструктура	-
П3. Интелигентна индустрия	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика	П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.
П5. Чист въздух и биоразнообразие	П5. Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация.
П6. Устойчиво селско стопанство	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
П7. Транспортна свързаност	П5. Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация.

П8. Цифрова свързаност	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни здравни, социални и културни услуги. П5. Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация.
П9. Местно развитие	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
П10. Институционална рамка	-
П11. Социално включване	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни здравни, социални и културни услуги.
П12. Здраве и спорт	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни здравни, социални и културни услуги.
П13. Култура, наследство и туризъм	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни здравни, социални и културни услуги.

Визията на ИТСР на ЮЦР за периода 2021- 2027 е: „Южен Централен Район -привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с по-добри условия за комуникация и съхранено природно, и културно наследство", която се реализира в три приоритетни направления: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР чрез инвестиции ввъфакторите на растежа; Подобряване на социалната и екологична среда и По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата.

Таблица 66: Съответствие на ПИРО на община Брацигово с ИТСР на ЮЦР 2021-2027 г.

Специфични цели на ИТСР на ЮЦР	Приоритети на ПИРО – Брацигово 21-27
СЦ 1.1.: Подкрепа на регионалната икономика за иновативност и технологично развитие и повишаване на добавената стойност	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
С Ц 1.2.: Подобряване на цифровизацията на икономиката на ЮЦР	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството. П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

СЦ 1.3.: Добро образование, професионално развитие и нови знания подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството	П3. Демографски подем, добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост и по-висок жизнен стандарт.-
СЦ 1.4.: Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
СЦ 1.5.: Развитие на конкурентни сектори базирани на местните ресурси	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
СЦ 2.1.: Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги. (В т.ч. здравни, социални, културни и други)
СЦ 2.2.: Подобряване на екологична инфраструктура	П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска. П5.Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация.
СЦ 2.3. : Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика	П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.
СЦ 3.1.: Подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност	П5.Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация.
СЦ 3.2.: Подкрепа за балансирано пространствено развитие	П5.Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация.
СЦ3.3.: Развитие на териториално сътрудничество	П5.Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация.

Приложимостта на стратегическата рамка зависи от нейната реалистичност, от нагласите на местното население, от административния капацитет, от адекватността на стратегията спрямо нуждите на местното население. При оценката на реалистичността и приложимостта на един планов документ от значение са много външни фактори, които в повечето случаи са трудно предвидими. Реалистичността на един план зависи от пресечната точка между предвидените дейности и отделените за тях ресурси.

Планът за интегрирано развитие на община Брацигово включва Индикативна финансова таблица и Програма за реализация, където са дефинирани ресурсите, необходими за неговата реализация и постигане на набелязаните цели.

Нагласите на местното население винаги са от голямо значение при разработването на планови и стратегически документи. Важно е общността да припознае набелязаните цели като свои, за да се сплоти около тяхното преследване и да се установи тясна кооперация между администрация, бизнес и гражданско общество.

Административният капацитет е анализиран в ПИРО и предвидените цели са поставени в съответствие с потребностите. Съгласно направената оценка на стратегическата част на Плана за интегрирано развитие, може да се направи извода че е разработена реалистична и приложима рамка, която се отличава с вътрешна кохезия и съответствие със стратегическите документи на по-високо ниво.

Посочените цели в ПИРО на Община Брацигово гарантират правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности, равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие, добро управление като са предвидени мерки за интегриране и социално включване на всички общности, а цялостното изпълнение на плана и общата целще допринесат за балансирано развитие на територията.

4. Оценка на финансовите въздействия на Плана

Индикативната финансова рамка обобщава необходимите ресурси за реализацията на ПИРО за периода 2021-2027 г. Тя е тясно обвързана с макроикономическата обстановка и следва да бъде съобразена с поуките от предходния програмен период и текущото финансово състояние на общината. Предвидените финансови средства за реализация на ПИРО са съобразени със социално-икономическото и инфраструктурно развитие на община, което през новия програмен период ще се осъществява под комбинираното влияние на две групи фактори - стимулиращи и задържащи развитието й. От друга страна разпределението между необходимите финансови средства по отделните приоритети е премерено чрез значимостта и капиталоемкостта на отделните дейности. Направени са допускания за развитие на местните икономики и процеса на финансова децентрализация, които ще се отразят в нарастване на средствата, осигурявани от Общините за финансиране на регионалното и местно развитие.

При съставянето на Индикативната финансова таблица е използвана предложената в Приложение №2 от Методическите указания форма за разработване на ПИРО 2021-2027г. като е спазена нейната структура и съдържание.

Разчита се много на средствата от ЕС, което прави изпълнението на ПИРО зависимо от редица външни фактори и риска от неговото неизпълнение е сравнително по-голям. В същото време, Община Брацигово няма достатъчно ресурси, за да подкрепи самостоятелно инициативите за развитие, затова е подходящо привличането на повече частни инвестиции и насърчаването на частните инициативи в общината.

Следва да се има предвид, че изготвянето на финансовата рамка на ПИРО се случва в момент, когато тече подготовката на рамковите документи за следващия програмен период и съответно не са напълно ясни приоритетите на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райнои и други общностни програми, които ще бъдат финансирани, териториалното разпределение на финансовите средства и условията за тяхното отпускане.

Това затруднява планирането и разпределението на средствата за следващия седемгодишен период, както и определянето на количествените показатели, тъй като предвидените средства са с източник предимно навъншно финансиране.

Разпределението на финансовите ресурси в Програмата за реализация и Индикативната финансова таблица на ПИРО отговаря на направените изводи от анализа и на предвидените цели в стратегическата рамка.

Финансовите ресурси за изпълнение на ПИРО са обобщени в индикативната финансова таблица и детайлно описани в Програмата за реализация на Плана, която е дадена като отделно приложение. В нея финансовите ресурси са детайлизирани в достатъчна степен по мерки, проекти и дейности, по години и срокове за реализация и прогнозни източници за финансиране.

Връзката между финансовия ресурс и стратегическата рамка е двупосочна. Остойностяването на предвидените дейности би следвало да се направи на база желаните резултати. В случая е използван именно този подход: като база за изчисленията са използвани предвидените в матрицата с индикатори крайни стойности, които са заложени като целеви за края на седемгодишния планов период.

5. Анализ на индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО

За измерване на степента на изпълнение и постигане целите на Плана е изградена добре структурирана система от индикатори.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие на община Брацигово е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ПИРО и е изцяло съобразена с Методическите указания на МРРБ. Тя отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. За целите на Плана са използвани два вида индикатори: общи и специфични индикатори за резултат и индикатори за въздействие. Това позволява да се направи извод спрямо уместността и яснотата им.

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети за развитие на общината. По някои приоритети те се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на стратегическите цели и приоритети на ПИРО и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори.

Индикаторите, включени в ПИРО на община Брацигово са:

Конкретни – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;

Измерими - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;

Достъпни - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;

Адекватни - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;

Обвързани са с времето - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

Индикаторите за наблюдение и оценка са агрегирана информация от данните за реализация на конкретни проекти по ПИРО.

Наличието на добре подбрани индикатори позволява да се изгради ефективна система за набюдение на изпълнението на Плана. Те са конкретни, ясно формулирани, добре подбрани, лесно измерими. Заложените базови и целеви стойности за всеки индикатор са адекватни на ситуацията

и възможностите за развитие на общината, което от своя страна е гаранция за реалистичност и приложимост на плана.

Матрицата на индикаторите за ПИРО на община Брацигово включва наименование на стратегическа цел и приоритет, мярка на индикатора; източник на информация, периодна отчитане, базова и целева стойност. Подробно посочените индикатори са ясни, уместни, с достатъчен брой и възможности за информационно осигуряване. Така изготвената матрица позволява да се изготвят качествени междинна и последваща оценки на Плана.

На база на извършения анализ на социално-икономическото състояние на целевата територия и предвид заложените в ПИРО индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението може да се направят съответните изводи за въздействието на документа.

Базовите и прогнозни стойности на ключовите индикатори позволяват да се сравнят и преценят очакваните социални и икономически ефекти и въздействия от реализацията на плана. Ако ПИРО бъде изпълнен и заложените в него конкретни проекти станат реалност, по безспорен начин може да се твърди, че както социалните, така също икономическите и екологичните показатели на община Брацигово в края на плановия период (2027 г.) ще регистрират много по-високи равнища, доближаващи я до стандартите за устойчиво развиваща се територия, в която на населението е осигурен по-висок жизнен стандарт, характеризиращ се с повисоки доходи, по-добро здравословно състояние, по-уютна жизнена и околна среда.

6. Оценка на механизмите за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие осигурява неговото ефективно изпълнение с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и Програмата за неговата реализация. При изготвянето на системата е спазена законодателната рамка и е развита вътрешна система за наблюдение, оценка и актуализация с конкретни механизми.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани по-горе и отчитащи специфичния характер на Плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, Агенция за чуждестранни инвестиции, Агенция за енергийна ефективност, Агенцията по заетостта, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Брацигово.
- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на общински планове за развитие и програмите за реализация на общинските планове за развитие. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.

- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на Плана и наблюдение изпълнението на Плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на П
- лана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

За наблюдение на изпълнението на ПИРО се извършват междинна и последваща оценки. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол, чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на ПИРО, да го подобрят, като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране.

Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности. Тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на Плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценки.

При формулиране на механизмите за изпълнение на Плана за интегрирано развитие е препоръчително създаване на постоянна Работна група към Община Брацигово, която пряко да подпомага Кмета на общината относно изпълнението на ПИРО и да упражнява контрол и мониторинг върху резултатите. В Работната група за управление на реализацията на ПИРО следва да се включат представители на Общината и специализираната администрация, представена от съответните дирекции, които имат отношение към заложените в Плана цели и проекти, както и представители на Общинския съвет. С оглед осигуряването на постоянно обществено участие в изпълнението на ПИРО е препоръчително да се включат и представители на неправителствения сектор, социалните партньори, граждани и местни предприятия.

Пряко свързана с изпълнението на Плана за интегрирано развитие е Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г., която се разработва на основата на ресурсно осигурените специфични цели и включва конкретни проекти, прогнозните им стойности, източници на финансиране, срокове и отговорни институции. В специален раздел на Програмата са включени проектите.

Препоръчва се работната група да следи изпълнението на конкретните проекти, както и да променя Програмата за реализация и да допълва при необходимост и промяна в социално-икономическото развитие на общината. Работната група следва да следи и включва в нея и проектите на заинтересованите страни - НПО, бизнес организации, социални партньори и други за развитието на общината.

Механизмът за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност може да се разгледа в следните аспекти:

- *<u>В процеса на изготвянето на ПИРО:</u>*

ПИРО е разработен чрез прилагане на принципа на партньорство, който включва и информиране на всички заинтересовани страни. Дадена е възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи с по-тесен кръг участници, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на обществено обсъждане, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране и мониторинг със състав, основан на принципа на партньорството – местна власт, социални и икономически партньори,

гражданско общество и др. Обменът на мнения и информация е осъществен и чрез провеждане на анкети, попълване на въпросници и справки.

Проведени са консултации и предварителна съгласуваност с ангажиране и активно участие на представители на заинтересованите страни.

- *По време на изпълнението на ПИРО:*

В процеса на изпълнение на ПИРО основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на Плана. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информиране, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересувани страни. Ще се публикуват на страницата на Община Брацигово в интернет.

В рамките на всеки проект, предвиден за изпълнение до 2027 г. ще бъдат предвидени мерки и адекватни действия за информиране и публичност, в т.ч. периодични информационни кампании сред целевите групи.

Поддържането на изградаените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се реализира по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на инвестиции и допълнителни финансови средства.

Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на Общинския план за развитие. Чрез тях той се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението и процеса на взимане на решения.

Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на ПИРО се осъществява от Кмета на община Брацигово и Общинския съвет в съответствие с техните компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие следва да се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Предизвикателството, което е на дневен ред пред общинската администрация и екипа за управление е да бъдат осъществени необходимите стъпки за непрекъснатото информиране и въвличане на социално-икономическите партньори и заинтересованите страни в ефективното изпълнение, наблюдението и оценката на актуализирания ПИРО.

Информираността на гражданите и обществената подкрепа са от особено значение за успешното реализиране на Общинския план за развитие и за осигуряването на интегрирано устойчиво местно развитие.

7. Оценка на съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.

С Програмата се определя пакета от мерки и проекти за реализация на целите и приоритетите за развитие на общината през периода до 2027 г., съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка напроектите, индикаторите за цялостното изпълнение на Програмата, а оттук - и на Планаза интегрирано развитие, действията за осигуряване на комуникация, информация и публичност при осъществяването на мерките и проектите, включени в Програмата.

Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на Плана за интегрирано развитие с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

В Програмата за реализация на ПИРО на община Брацигово 2021-2027 г. са включени оперативните насоки и приоритети на програмата, мерките, предвидените дейности за подкрепа и списък с индикативни проекти за реализация.

Препоръчва се на тази база да се изготвят детайлни Годишни програми за реализация на ПИРО, в които да бъдат включени и индикатори на проектите, които се/ще се изпълнява тпрез конкретната година. Изпълнението на Годишната програма за реализация ще е основен източник на информация за подготовката на Годишния доклад на Кмета за реализацията на ПИРО, който следва да бъде изготвен до 31 март следващата календарната година за предходната.

8. Основни изводи и препоръки от предварителната оценка на ПИРО

Планът за интегрирано развитие на община Брацигово за периода 2021-2027 г. е разработен съгласно препоръките, изведени в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027г., Интегрирана териториална стратегия за развитие на ЮЦР за периода 2021-2027 г. и Националната програма за развитие България 2030.

От извършената предварителна оценка на компонентите на Плана могат да се направят следните обобщени изводи:

- Спазена е общата структура за изготвяне на социално-икономически анализ;
- SWOT-анализът съответства напълно на анализа на икономическото и социалното развитие и приложената стратегическа рамка;
- Стратегическата част е структурирана ясно и в съответствие с изискванията на европейските, националните и регионалните стратегически документи. ПИРО на община Брацигово е хармонизиран с националните секторни стратегии, които обхващат периода 2021-2027 г.;
- Планираната „визия" е завършена в смислово отношение и отговаря напоставената стратегическа рамка;
- Обемът на предвидените финансови ресурси е в съответствие с предвидените проекти за изпълнение, от което може да се съди и за ефективността и ефикасността за постигане на целите на ПИРО на община Брацигово. Във финансовата индикативна таблица е спазен изцяло принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частниизточници;
- Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО включва ясни, уместни, с достатъчен брой и възможности за информационно осигуряване индикатори, което позволява да се изготвят качествени междинна и последваща оценки наплана и да се определи социално-икономическото му въздействие;
- Успешното изпълнение на ПИРО ще доведе до икономически ръст и съществено подобрение на качеството на живот в община Брацигово в края на плановия период;
- ПИРО гарантира правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности - равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие, добро управление, партньорство.

С реализацията на Плана ще се интегрират екологични принципи с устойчивото развитие и пространственото планиране на селищната среда, като ще се създадат условия за бизнес и инвестиции, туризъм, екологичноселско стопанство и модерна инфраструктура.

За подобряване качеството, реалистичността и изпълнимостта на документа могат да се направят следните препоръки:

- ПИРО да се съгласува с окончателните варианти на Оперативните програми и СПРЗСР за новия програмен период 2021-2027 г., след тяхното одобрение и да се актуализира;
- Бизнесът и НПО също да предоставят и отчитат пред Община Брацигово своите проекти и инвестиционни дейности и намерения, за да бъдат отразявани в отчетите и програмите за изпълнение на ПИРО.
- Да се създаде специална мониторингова работна група за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО с участието на всички заинтересовани страни;
- Всяка година да се прави отчет за изпълнението на Плана пред Общински съвет – Брацигово и да се приема едногодишна програма за изпълнение на приоритетни проекти и дейности, съгласувана със седемгодишната Програма за реализация на ПИРО, текущите нужди на целевата територия и финансовите възможности и капацитет на Община Брацигово.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АД – Акционерно дружество
АЗ – Агенция по заетостта
АИС – Автоматизирана информационна система
АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“
БАБХ – Българска агенция по безопасност на храните
БД – Басейнова дирекция
ВЕИ – възобновяеми енергийни източници
ВиК – водоснабдяване и канализация
ВОМР – водено от общностите местно развитие
ГД ГРАО - Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“
ДМА – дълготрайни материални активи
ДБТ – Дирекция „Бюро по труда”
ДГ – детска градина
ДГС/ДЛС – Държавно горско/ловно стопанство
ДСП – Домашен социален патронаж
ЕЗФРСР - Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЕО – екологична оценка
ЕС – Европейски съюз
ЕСИФ - Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ – Европейски социален фонд
ЕФРР – Европейски фонд за регионално развитие
ЗООС – Закон за опазване на околната среда
ЗРР – Закон за регионалното развитие
ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ЗЗ – защитени зони
ЗМ – защитени местности

ЗТ – защитени територии
ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда
ИБР – Източнбеломорски район
ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение
ИТИ – Интегрирани териториални инвестиции
ИТП – Интегриран териториален подход
ИТС – Интегрирана териториална стратегия
ИТСРЮИР – Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югоизточен район
КИТИ – Концепция за интегрирани териториални инвестиции
МБАЛ – Многопрофилна болница за активно лечение
МДТ – Местни данъци и такси
МЗ – Министерство на здравеопазването
МИГ – Местна инициативна група
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МСП – малки и средни предприятия
НИРД – научно-изследователска и развойна дейност
НПВУ – Национален план за възстановяване и устойчивост
НПО – неправителствени организации
НСИ – Национален статистически институт
НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България
НСРР – Национална стратегия за регионално развитие
НУ – Начално училище
NUTS – обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз
ОДЗ – Областна дирекция „Земеделие”
ОП – Оперативна/и програма/и
ОПЕУТП – Оперативна програма „Електронно управление и техническа помощ”
ОПОС – Оперативна програма за околна среда
ОСИ - Отдел „Статистически изследвания“
ОСП – Обща селскостопанска политика
ОПИК – Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност
ОПНО – Оперативна програма за наука и образование
ОПНИИДИТ – Оперативна програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация
ОПР – Общински план за развитие
ОПРР – Оперативна програма за развитие на регионите
ОПРЧР – Оперативна програма за развитие на човешките ресурси
ОПТС – Оперативна програма за транспортна свързаност
ОПХОМП – Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане
ОУ – основно училище
ОУП – Общ/и устройствен/и план/ове
ПИРО – План за интегрирано развитие на община
ПРР – Програма „Развитие на регионите“

ПОС – Програма „Околна среда“
ПО – Програма „Образование“
ПНИИДИТ - Програма "Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация"
ПКИП - Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“
ПМДРА – Програма за морско дело, рибарство и аквакултури
ПРЧР – Програма „Развитие на човешките ресурси“
ПХОМП – Програма „Храни и основно материално подпомагане“
ПТП – Програма „Техническа помощ“
ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР – Програма за развитие на селските райони
ПСПВ – пречиствателна станция за питейни води
ПСОВ - пречиствателна станции за отпадъчни води
ПЧИ – преки чужди инвестиции
РБ – Република България / Републикански бюджет
РДГ – Регионална дирекция по горите
РЗИ – Регионален център по здравеопазване
РИОСВ -Регионална инспекция по околната среда и водите
РСР – Регионален съвет за развитие
СПРЗСР – Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
СУ – средно училище
ТБО – твърди битови отпадъци/ такса битови отпадъци
ТГС – трансгранично сътрудничество
ТИЦ – туристически информационен център
ЦНСТ – Център за настаняване от семеен тип
ЮЦР – Южен централен район

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ГРАФИКИТЕ И ФИГУРИТЕ

Таблица 1: Сравнителна характеристика на община Брацигово и останалите общини в област Пазарджик 2020-2023 г.
Таблица 2: Баланс на територията на община Брацигово по начин на трайно ползване (кв.км.)
Таблица 3: Категоризация на община Брацигово и съставните ѝ населените места
Таблица 4: Разстояния в км. от гр. Брацигово до всички населени места в общината
Таблица 5: Жилищни сгради в община Брацигово по вид и местонамиране към 2021 г.
Таблица 6: Жилищни сгради в община Брацигово по период на построяване (брой)
Таблица 7: Жилища по начин на обитаване в община Брацигово към 2021 г.
Таблица 8: Основни характеристики на жилищния фонд в община Брацигово към 2022 г.
Таблица 9: Селищни и други установени материални обекти на културното наследство
Таблица 10: Население в община Брацигово 2019 – 2023 г.
Таблица 11: Население в община Брацигово по населени места и пол – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.
Таблица 12: Население по населени места в община Брацигово 2020-2023 г.
Таблица 13: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2020- 2023 г.

Таблица 14: Население по възрастови групи в община Брацигово – 2020-2023 г.
Таблица 15: Естествен прираст на населението на община Брацигово 2019-2023 г.
Таблица 16: Заселени, изселени и механичен прираст в община Брацигово 2019-2023 г.
Таблица 17: Образователна структура на населението на 7 и повече години към 07.09.2021 г.
Таблица 18: Население по етническа група, майчин език и вероизповедание към 09.2021 г.
Таблица 19: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2021-2023 г.
Таблица 20: Средногодишен брой на безработните лица и равнище на безработица в община Брацигово за периода 2021 - 2023 г.
Таблица 21: Възрастова структура на безработните лица 2021-2023 г.
Таблица 22: Безработни лица по образование в община Брацигово 2021-2023 г.
Таблица 23: Средногодишен брой на продължително безработните лица 2021-2023 г.
Таблица 24: Разкрити работни места на първичен пазар на труда, по мерки по програми за заетост
Таблица 25: Започнали работа безработни лица от община Брацигово 2021-2023 г.
Таблица 26: Сравнителни данни за училищата в община Брацигово по учебни години
Таблица 27: Сравнителни данни за общинските детски градини по учебни години
Таблица 28: Лекарски практики на територията на община Брацигово
Таблица 29: Медицински персонал и население на един лекар 2019-2023 г.
Таблица 30: Народни читалища и художествени състави в община Брацигово
Таблица 31: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2020-2022 г.
Таблица 32: Основни икономически показатели на отчетени нефинансови предприятия 2020-2022
Таблица 33: Предприятия (без финансовите) по групи според броя на заетите в тях в община Брацигово за периода 2020 – 2022 година (брой)
Таблица 34: Разпределение на нефинасовите предприятия според крайния финансов резултат от дейността им по години
Таблица 35: Средна брутна годишна работна заплата в община Брацигово
Таблица 36: Общ размер на чуждестранните инвестиции 2020-2022 г. (хил. евро)
Таблица 37: Основни промишлени предприятия в община Брацигово към 2023 г.
Таблица 38: Баланс на площите по видове територии и по предназначение
Таблица 39: Баланс на териториите в община Брацигово по видове собственост
Таблица 40: Брой обекти и брой животни, регистрирани в община Брацигово към 2023 г.
Таблица 41: Разпределение на общата горска площ по видове собственост (ха)
Таблица 42: Вид на настилките на републиканските пътища в община Брацигово
Таблица 43: Списък на населените места, през които преминават републикански пътища на територията на община Брацигово
Таблица 44: Довеждащи съоръжения на „Инфрастрой“ ЕООД в община Брацигово
Таблица 45: Разпределителна мрежа на „Инфрастрой“ ЕООД в град Брацигово
Таблица 46: Разпределителни мрежи на селата, обслужвани от „Инфрастрой“ ЕООД
Таблица 47: Потребление на вода за питейно-битови и промишлени нужди 2021-2023 г. в куб.м.
Таблица 48: Минимално гарантирани дебити на водоизточниците и необходимите максимално дневни водни количества
Таблица 49: Канализационна мрежа в град Брацигово към 2023 г.
Таблица 50: Трафопостове по населени места в община Брацигово
Таблица 51: Пунктове за хидробиологичен мониторинг на повърхностни води

Таблица 52: Състояние на повърхностните водни тела на територията на община Брацигово
Таблица 53: Микроязовири на територията на община Брацигово
Таблица 54: Подземни водни тела /ПВТ/ на територията на община Брацигово
Таблица 55: Количества генерирани битови отпадъци 2020 г. – 2023 г. в тона
Таблица 56: Количество генерирани битови отпадъци през 2023 г.,
транспортирани до Център за рециклиране - Пазарджик
Таблица 57: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019 г.
Таблица 58: Съдове за разделно събиране на отпадъци по населени места
Таблица 59: Количества разделно събрани отпадъци в община Брацигово през 2023 г.
Таблица 60: Защитени територии в община Брацигово
Таблица 61: План за изпълнение на комуникационната стратегия
Таблица 62: Категоризирани места за настаняване в община Брацигово 2020-2022 г.
Таблица 63: Регистрирани места за настаняване и подслон към 2023 г.
Таблица 64: Производители, представляващи доставчици на вторични услуги в туризма
Таблица 65: Съответствие на ПИРО на община Брацигово с НПР БГ 2030 г.
Таблица 66: Съответствие на ПИРО на община Брацигово с ИТСР на ЮЦР 2021-2027 г.
Фигура 1: Карта на област Пазарджик
Фигура 2: Карта на община Брацигово
Фигура 3: Геоложки строеж на община Брацигово
Фигура 4: Средни месечни температури и валежи в община Брацигово
Фигура 5: Средни месечни количества на валежите в община Брацигово
Фигура 6: Средна скорост на вятъра в община Брацигово по месеци
Фигура 7: Роза на ветровете на територията на община Брацигово
Фигура 8: Селищна мрежа на община Брацигово
Фигура 9: Параклиси в района на Брацигово
Фигура 10: Карта на РДГ – Пазарджик
Фигура 11: Енергийна мрежа на територията на община Брацигово
Фигура 12: Национални приоритети и под-приоритети през периода 2021-2027 г.
Фигура 13: Връзка между националните приоритети и основните цели на
Политиката за сближаване на ЕС през периода 2021-2027 г.
Фигура 14: Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване
Фигура 15: Райони със значителен потенциален риск от наводнения за ИБР
Фигура 16: Туристически маршрути на Розовски вриз
Графика 1: Разпределение на площта на община Брацигово по видове територии
Графика 2: Динамика на населението в община Брацигово 2019-2023 г.
Графика 3: Естествен прираст на населението 2019-2023 г.
Графика 4: Механичен прираст на населението 2019-2023 г.
Графика 5: Сравнителна характеристика на населението по постоянен и настоящ адрес 2021-2023
Графика 6: Динамика на безработицата в община Брацигово 2021-2023 г. (%)
Графика 7: Динамика на средната брутна работна заплата в община Брацигово 2020-2022 г.

Приложение № 1

Приоритет	Мярка	Дейност/ проектна идея	Кратко описание	Територия/ Зона за въздействие	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура, институция, отговорна за реализацията
Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството					**27 911,60**			
Мярка 1.1. Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите					**1 603**			
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.1.	Повишаване конкурентоспособността на МСП, чрез модернизация на оборудването, технологиите, подобряване качеството на продукцията и производителността	Зони за производствени и складови дейности	500	ПИК, Частни инвестиции и др. финансови инструменти и механизми	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.2.	Създаване на нови предприятия за преработка на мляко и млечни продукти, с акцент върху био-производството	Зони за производствени и складови дейности	400	Частни инвестиции, СПРЗСР, ПИК и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.3.	Създаване на нови предприятия за преработка на месо и месни продукти, с акцент върху био-производството	Зони за производствени и складови дейности	400	Частни инвестиции, СПРЗСР, ПИК и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.4.	Подкрепа за създаване на нови и развитие на иновативни предприятия	Зони за производствени и складови дейности	300	Частни инвестиции, СПРЗСР, ПИК и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.5.	Участие в икономически и инвестициионни форуми, борси и търговски изложения	Зони за производствени и складови дейности	3	Общински бюджет	2024-2027	Община

			и организиране на бизнес посещения за инвеститори					
МЯРКА 1.2. ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ КЪМ ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ОБЩИНА БРАЦИГОВО 2021-2027 Г.								
Мярка 1.2. Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности					**26 308,60**			
Подмярка 1.2.1. Оползотворяване и развитие на местните туристически ресурси, чрез подобряване на базовата инфраструктура и активно предлагане на интегрирани конкурентоспособни туристически продукти и услуги					**22 173,60**			
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.1.	Интегрирана туристическа атракция „Брациговска архитектурна школа – традиция с продължение“ (Ремонт на „Лукова къща“, „Пилинкова къща“, „Караманова къща“, „Попови къщи“, „Кьневи къщи“ – части АС, ЕЛ и ВиК; външно осветление; видео наблюдение; озеленяване; подмяна уличен водопровод и създаване на атракционен парк с културни сгради на брациговските майстори.	Туристически зони	1800	МК, ВОМР, НПВУ, Спонсори, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община, МК, НИНКН
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.2.	Ремонт Исторически музей - Брацигово	Туристически зони	50	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2026	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.3.	Консервация, реставрация и основен ремонт на „Попова къща“ Гр.Брацигово	Туристически зони	1050	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2026	Община

Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.4.	Консервация и реставрация, укрепителни и ремонтни работи на „Кънева къща“ гр.Брацигово	Туристически зони	840	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2026	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.5.	Ремонт на паметник на загиналите във войните /1877-1945/ - „Пантеон на славата“ - II етап	Туристически зони	30,2	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община, МК, НИНКН
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.6.	Благоустрояване и консервиране на куполна гробница с.Равногор	Туристически зони	100	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община, МК, НИНКН
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.7.	Създаване на туристически информационен център в гр.Брацигово	Туристически зони	80	НПВУ, ВОМР, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.8.	Развитие на туристическата инфраструктура, необходима за нуждите на атракциите и подобряване на транспортния достъп, вкл. ремонт на пътища и улици, водещи до туристически обекти и забележителности	Туристически зони	300	СПРЗСР Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.9.	Обособяване на нови и поддържане и обновяване на съществуващите екопътеки и маршрути с възможности за велосипеден, пешеходен туризъм и конна езда	Туристически зони	150	Финансов механизъм на ЕИП, МОСВ, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община, Туристическо дружество, НП „Родопи“ и др.

Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.10.	Създаване на нови и обновяване на съществуващите места за настаняване, включително планински хижи, хотели, къщи за гости и заведения за хранене и развлечения	Цялата територия на общината	500	СПРЗСР, Частни инвестиции и др.	2024-2027	Община и Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.11.	Социализиране, озеленяване и благоустройство на места за краткотраен отдих и разходка – паркове, градинки, почистване и ремонт на чешми, поставяне на беседки, заслони, указателни и информационни табели, пейки и други.	Цялата територия на общината	50	СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община, ТИЦ, НП „Родопи“ Туристическо дружество, спонсори и доброволци
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.12.	Обособяване на зони за къмпингуване и риболов край местни реки и язовири	Цялата територия на общината	50	Частни инвестиции, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община, ТИЦ, НП „Родопи“ Туристическо дружество
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.13.	Реконструкция на централна градска част гр.Брацигово	Цялата територия на общината	2 615	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.14.	Реконструкция и рехабилитация на общински път PAZ1041 /III - 375, Бяга - Исперихово / - Козарско - Граница общ. (Брацигово - Кричим) - Кричим / III - 866/ от км 0+000.00 до км 3+759.250	Цялата територия на общината	3 516	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.1.15.	Реконструкция на водопровод по Републикански път III -375 (Пазарджик-Пещера)-Бяга-Исперихово-Йоаким Груево-	Цялата територия на общината	620	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и	2024-2027	Община

	Подмярка 1.2.1		Пловдив, попадащ в регулационните граници на с.Бяга, общ.Брацигово, ул.“Първа“ от о.т.111 до о.т.131			оперативни програми		
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.16.	Реконструкция на съществуващи и изграждане на нови канализационни мрежи и съоръжения, съпътстващи водопроводи и 1бр.ПСОВ, Подобект „Реконструкция на водопровод и канализация в участък от Републикански път III -375“, попадащ в регулационните граници на с.Исперихово, общ.Брацигово, ул.“Тридесет и осма“ от о.т.83 до о.т.143	Цялата територия на общината	1711	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.17.	Основен ремонт на ул."Антон Ашкерц" в гр.Брацигово	Цялата територия на общината	135	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.18	Основен ремонт на улица "Васил Левски" в гр.Брацигово	Цялата територия на общината	405	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.19.	Основен ремонт на улица "Крум Партъчев" в гр.Брацигово	Цялата територия на общината	185	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.1.20.	Благоустрояване на ул.“Христо Смирненски“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	280	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и	2024-2027	Община

	Подмярка 1.2.1					оперативни програми		
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.21.	Благоустрояване на ул.“Никола Мишев“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	371	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.22.	Благоустрояване на ул.“Владимир Кацаров“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	450	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.23.	Благоустрояване на ул.“Антониановци“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	434	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.24.	Благоустрояване на ул.“Георги Раковски“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	541	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.25.	Благоустрояване на ул.“Кирил Гюлеметов“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	190	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.26.	Благоустрояване на ул.“Паскал Троянов“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	157	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.27.	Благоустрояване на ул.“Преврен“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	217,4	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община

Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.28.	Детска площадка в ПИ 06207.501.293, по плана на гр.Брацигово	Цялата територия на общината	186	Общински бюджет, Републикански бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.29.	Обособяване на площи за широко обществено ползване и спорт	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	1260	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, Министерство на спорта и др.	2024-2026	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.30.	Подмяна на настилка и изграждане на трибуни към игрище за тенис на корт в ПИ06207.5501.265, гр.Брацигово	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	200	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, Министерство на спорта и др.	2024-2026	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.31.	Преустройство на съществуваща сграда в закрит детски басейн в УПИ VII – обществено обслужване в кв.64 по плана на гр. Брацигово	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	1 300	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, Министерство на спорта и др.	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.32.	Ремонт на път PAZ 3046 /III-377/ Равногор – летовище „Васил Петлешков/	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	1 800	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, МРРБ и др.	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.33.	Изграждане на зона за отдих и спорт в ПИ 06207.503.1838 – обществен парк по КККР на гр.Брацигово	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	200	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, МРРБ, ДФЗ и др.	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.34.	Обновяване на обществен парк – ПИ 06207.502.987 по КККР на гр.Брацигово	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	200	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, МРРБ, ДФЗ и др.	2024-2027	Община

Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.35.	Изграждане на зона за отдих и спорт в ПИ 06207.501.870 по КККР на гр.Брацигово	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	200	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, МРРБ, ДФЗ и др.	2024-2027	Община
Подмярка 1.2.2. Стимулиране на предприемачеството в туризма и съпътстващи дейности и услуги и генериране на работни места					-			
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.2	1.2.2.1.	Административни облекчения за стартиране на нов бизнес в сферата на туризма на територията на общината	Цялата територия на общината	-	-	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.2	1.2.2.2.	Осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туристическия сектор и повишаване качеството на обслужване в туризма	Цялата територия на общината	-	-	2021-2027	ТИЦ, НП „Родопи“, Туристическо дружество, АЗ и др.
Подмярка 1.2.3. Развитие и разнообразяване на туристическото предлагане, интегрирано управление, маркетинг и реклама на дестинацията					**185**			
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.3	1.2.3.1.	Създаване на информационен туристически портал/сайт на общината с възможност за онлайн резервации	Туристически зони	5	Общински бюджет	2024-2027	Община, ТИЦ и др.
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.3	1.2.3.2.	Създаване на имидж, бранд, емблема и лого на дестинацията и разпространение на рекламни брошури, каталози, видео-материали, клипове, рекламни филми и други	Туристически зони	50	ВОМР, Спонсори, Общински бюджет и др.	2024-2027	Туристически информационен център, Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.3	1.2.3.3.	Създаване и популяризиране на маршрути за спортно ориентиране, приключенски туризъм, сървайвър и други	Туристически зони	10	Спонсори, Общински бюджет	2024-2027	Община, ТИЦ, НП „Родопи“, Туристическо дружество и др.
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.3.4.	Организиране на зелени училища, детски лагери и ученически пешеходен,	Туристически зони	50	Частни инвестиции	2024-2027	Община, ТИЦ, НП „Родопи“,

	Подмярка 1.2.3		приключенски, образователен и еко-туризъм					Туристическо дружество и др.
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.3	1.2.3.5.	Обновяване на туристическите маркировки и знаци по планински маршрути и еко-пътеки и изготвяне на туристически информационни карти с планинските пешеходни маршрути	Туристически зони	30	Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община, ТИЦ, НП „Родопи“, Туристическо дружество и др.
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.3	1.2.3.6.	Проучване и съхранение на местни традиции, обичаи и занаяти, които да бъдат представяни на туристите и развитие на кулинарния туризъм	Цялата територия на общината	10	Спонсори, Общински бюджет и др.	2024-2027	Местни занаятчии, производители, ТИЦ и Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.3	1.2.3.7.	Маркетинг и реклама на дестинацията - участие в български и международни туристически борси и търговски изложения, организиране на опознавателни посещения за тур-оператори и агенти и др.	Цялата територия на общината	30	ВОМР, Общински бюджет	2024-2027	Община, Туристически информационен център
Мярка 1.3. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство					**3000**			
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.3.1.	Стартова помощ за млади фермери	Зони за селско и горско стопанство	300	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.3.2.	Модернизиране и разширяване на земеделски стопанства	Зони за селско и горско стопанство	500	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.3.3.	Създаване на нови земеделски стопанства за отглеждане на трайни насаждения и зеленчукопроизводство	Зони за селско и горско стопанство	400	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2024-2027	Инвеститори

Приоритет 1	Мярка 1.3	1.3.4.	Модернизация и разширяване на животновъдни обекти	Зони за селско и горско стопанство	500	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.3.5.	Развитие на биологично земеделие	Зони за селско и горско стопанство	500	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.3.6.	Развитие на напоителните системи и увеличаване на напояваната площ	Зони за селско и горско стопанство	500	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.3.7.	Развитие на пчеларството, с акцент върху био-продуктите	Зони за селско и горско стопанство	200	Национална програма за пчеларство, СПРЗСР, Частни инвестиции и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.3.8.	Насърчаване сдружаването на производителите и кооперирането на участниците във веригата за реализация на земеделски продукти и храни	Зони за селско и горско стопанство	100	СПРЗСР, Частни инвестиции и др.	2024-2027	Производители, Търговци на едро и др.
Мярка 1.4. Устойчиво управление на горските ресурси					**950**			
Приоритет 1	Мярка 1.4	1.4.1.	Подобряване на икономическата стойност на горите, включително инвестиции за оборудване и практики за дърводобив, щадящи почвата и ресурсите	Зони за селско и горско стопанство	100	СПРЗСР, МЗХГ, ДГС, Републикаски бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община, ДГС и др.
Приоритет 1	Мярка 1.4	1.4.2.	Залесяване на изсечени, засегнати от горски пожари гори и нови неземеделски територии, включително за ограничаване на ерозията	Зони за селско и горско стопанство	300	СПРЗСР, МЗХГ, ДГС, Републикаски бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община, ДГС и др.
Приоритет 1	Мярка 1.4	1.4.3.	Опазване на горите от горски пожари. Изграждане на противопожарна инфраструктура –	Зони за селско и горско стопанство	100	СПРЗСР, МЗХГ, ДГС, Републикаски бюджет,	2024-2027	Община, ДГС и др.

			наблюдателни кули, противопожарни пунктове, оборудване и обзавеждане.			Общински бюджет		
Приоритет 1	Мярка 1.4	1.4.4.	Разширяване на дейността на дърводобивните фирми в производството на екологични пелети и чипс за отопление	Зони за селско и горско стопанство	300	Частни инвестиции	2024-2027	Частни инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.4	1.4.5.	Създаване на модерни ловни бази за развитие на ловното стопанство и ловния туризъм	Зони за селско и горско стопанство	100	МЗХГ, ДЛС, Републикански бюджет, Частни инвестиции	2024-2027	Община, НП „Родопи“, Ловно-рибарско дружество и др.
Приоритет 1	Мярка 1.4	1.4.6.	Създаване на пунктове/предприятия за изкупуване и преработка на горски продукти – билки, гъби, горски плодове и др.	Зони за селско и горско стопанство	50	Частни инвестиции	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска					**13 251,50**			
Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове					**6 830**			
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.1.	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в многофамилна жилищна сграда в гр.Брацигово, ул."Слави Дишлянов" №29а	Зони с жилищни функции	550	Национална програма за ЕЕ на многофамилни жилищни сгради	2024-2027	Община и Частни физически и/или юридически лица
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.2.	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в многофамилна жилищна сграда в гр. Брацигово, ул."Слави Дишлянов" №9	Зони с жилищни функции	580	Национална програма за ЕЕ на многофамилни жилищни сгради	2024-2027	Община и Частни физически и/или юридически лица

Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.3.	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в многофамилна жилищна сграда в гр. Брацигово, ул."Трети Март"" №66 А	Зони с жилищни функции	820	Национална програма за ЕЕ на многофамилни жилищни сгради	2024-2027	Община и Частни физически и/или юридически лица
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.4.	Основен ремонт и въвеждане на мерки за енергийна ефективност на сградата на Здравно заведение в ПИ 06207.501.293	Зони за здравно обслужване	2 300	НПВУ, Оперативни програми, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.5.	Повишаване на енергийната ефективност и въвеждане на ВЕИ в производствени сгради	Зони за производствени и складови дейности	500	Частни инвестиции, ПИК, Банкови кредитни линии и други източници	2024-2027	Производители
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.6.	Основен ремонт, модернизация и мерки за завишаване на енергийната ефективност на ОУ „Христо Ботев“, село Исперихово	Зони с административно-обслужващи функции	1 080	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, Републикански бюджет и други		
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.7.	Изграждане на топлоснабдителна система и отоплителна инсталация в ДГ „Слънце“ с. Исперихово, община Брацигово“	Зони с административно-обслужващи функции	1 000	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, Републикански бюджет и други	2024-2026	Община,Училище
Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика					**700**			

Приоритет 2	Мярка 2.2	2.2.1.	Насърчаване на НИРД и иновации в предприятията с фокус към кръговата икономика и цифровата трансформация, системи за електронно разплащане, технологии, базирани на изкуствен интелект /ИИ/, ИКТ-базирани услуги, производства и облачни платформи	Зони за производствени и складови дейности	500	Частни инвестиции, ПИК, НПВУ и др.	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 2	Мярка 2.2	2.2.2.	Подкрепа за инвестиции в използването на алтернативни суровини, рециклирани материали и повторна употреба на материали	Зони за производствени и складови дейности	200	Частни инвестиции, ОПИК, НПВУ и др.	2024-2027	Инвеститори
Мярка 2.3. Опазване на околната среда и борба с климатичните промени					**5 419,50**			
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.1.	Изготвяне и/или актуализация на планове за управление на Защитените територии и Защитени зони в НАТУРА 2000 на територията на общината	Цялата територия на общината	10	Общински бюджет	2021-2027	Община, НП „Родопи“
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.2.	Почистване и укрепване на р.„Стара река“ в регулацията на с.Исперихово, след мост на път III-375, общ.Брацигово – Етап 1	Цялата територия на общината	1 860	СПРЗСР, НПВУ, МКВП към МС, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.3.	Изграждане на геозащитни съоръжения и водосток за отвеждане на поройните води от ПИ 503.9637 до ПИ 503.9531 в р. „Умишка“ - гр.Брацигово, обл. Пазарджик	Цялата територия на общината	815, 5	СПРЗСР, НПВУ, МКВП към МС, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.4	Изграждане на подпорна стена за укрепване на улица при о.т.44, 56 и 57 по ЗРП на с.	Цялата територия на общината	696, 5	СПРЗСР, НПВУ, МКВП към МС,	2024-2027	Община

			Исперихово, ситуирана върху левия бряг на р. Стара река" - ПЪРВИ ЕТАП, общ. Брацигово, област Пазарджик			Общински бюджет		
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.5.	Изграждане на подпорна стена за укрепване на улица при о.т.44, 56 и 57 по ЗРП на с. Исперихово, ситуирана върху левия бряг на р. Стара река"- ВТОРИ ЕТАП, общ. Брацигово, област Пазарджик	Цялата територия на общината	696, 5	СПРЗСР, НПВУ, МКВП към МС, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.6.	Аварийно почистване на коритото на р. "Стара река" и укрепване на десния ѝ бряг чрез изграждане на подпорна стена при улица между о. т. 53 и о. т. 54 по ЗРП на с. Исперихово", общ. Брацигово, област Пазарджик	Цялата територия на общината	1 017	СПРЗСР, НПВУ, МКВП към МС, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.7.	Приемане на актуализиран Общински план за защита при бедствия, аварии и катастрофи	Цялата територия на общината	3	Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.8.	Малки екологични проекти за Националната кампания „За чиста околна среда“	Цялата територия на общината	70	ПУДООС	2024-2027	Община, Кметства, Училища, ДГ
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.9.	Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии	Цялата територия на общината	250	ФМ ЕИП, НПВУ, ОПОС и други	2024-2027	Община и други институции
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.10.	Повишаване на информираността на	Цялата територия	1	Общински бюджет	2024-2027	Община

			населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата	на общината				
Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците					**302**			
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.1.	Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително пречистване на отпадъчните води	Цялата територия на общината	250	ПОС, РСУО, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община, РСУО, Предприятия и Граждани
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.2.	Оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички населени места на общината	Цялата територия на общината	50	Частни инвестиции	2024-2027	Община и Оползотворяваща организация
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.3.	Организиране на информационни кампании за повишаване екологичната култура на населението и разясняване на необходимостта от разделно събиране на рециклируемите отпадъци	Цялата територия на общината	2	Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 3 – Демографски подем, добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост и по-висок жизнен стандарт					**23 727,40**			
Мярка 3.1. Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината					**13 836,4**			

Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.1.	Пакет от мерки за подпомагане отглеждането на две и повече деца, в това число: достъп до безплатни учебници, храна в училище, безплатни извън класни занимания, еднократни или многократни помощи от общинския бюджет за раждане и отглеждане на дете, данъчни облекчения за многодетни семейства и др.	Цялата територия на общината	100	Национални фондове, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.2.	Осигуряване на „пакети“ за мобилност за завръщане на лица от чужбина, чрез разнообразни икономически стимули и мерки на местно ниво, включително от работодатели	Цялата територия на общината	250	Национални фондове, Частни инвестиции, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2024-2027	МС, Община, Работодатели и др.
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.3.	Реконструкция на централна градска част гр.Брацигово	Цялата територия на общината	2 615	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.4.	Обособяване на площи за широко обществено ползване и спорт	Цялата територия на общината	1 260	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, Министерство на спорта и др.	2024-2026	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.5.	Подмяна на настилка и изграждане на трибуни към игрище за тенис на корт в ПИ06207.5501.265, гр.Брацигово	Цялата територия на общината	200	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, Министерство на спорта и др.	2024-2026	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.6.	Преустройство на съществуваща сграда в закрит детски басейн в УПИ VII – обществено обслужване в	Цялата територия на общината	1 300	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, Министерство на спорта и др.	2024-2027	Община

			кв.64 по плана на гр. Брацигово					
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.7.	Ремонт Исторически музей - Брацигово	Цялата територия на общината	50	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2026	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.8.	Консервация, реставрация и основен ремонт на „Попова къща“ Гр.Брацигово	Цялата територия на общината	1 050	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2026	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.9.	Консервация и реставрация, укрепителни и ремонтни работи на „Кънева къща“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	840	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2026	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.10.	Детска площадка в ПИ 06207.501.293, по плана на гр.Брацигово	Цялата територия на общината	186	Общински бюджет, Републикански бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.11.	Основен ремонт, модернизация и мерки за завишаване на енергийната ефективност на ОУ „Христо Ботев“, село Исперихово	Зони с административно-обслужващи функции	1 080	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, Републикански бюджет и други		
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.12.	Реконструкция на съществуващи и изграждане на нови канализационни мрежи и съоръжения, съпътстващи водопроводи и 1бр.ПСОВ, Подобект „Реконструкция на водопровод и канализация в участък от Републикански път	Цялата територия на общината	540	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община

			III -375“, попадащ в регулационните граници на с.Исперихово, общ.Брацигово, ул.“Тридесет и осма“ от о.т.83 до о.т.143					
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.13.	Реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане в СУ "Народни будители", ПИ06207.502.471, гр.Брацигово	Зони с административно-обслужващи функции	1 000	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, ДФЗ и други	2024-2027	Община, Училище
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.14.	Основен ремонт на ул."Антон Ашкерц" в гр.Брацигово	Цялата територия на общината	135	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.15.	Основен ремонт на улица "Васил Левски" в гр.Брацигово	Цялата територия на общината	405	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.16.	Основен ремонт на улица "Крум Партъчев" в гр.Брацигово	Цялата територия на общината	185	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.17.	Благоустрояване на ул.“Христо Смирненски“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	280	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.18.	Благоустрояване на ул.“Никола Мишев“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	371	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община

Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.19.	Благоустрояване на ул.“Владимир Кацаров“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	450	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.20.	Благоустрояване на ул.“Антониановци“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	434	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.21.	Благоустрояване на ул.“Георги Раковски“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	541	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.22.	Благоустрояване на ул.“Кирил Гюлеметов“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	190	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.23.	Благоустрояване на ул.“Паскал Троянов“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	157	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.24.	Благоустрояване на ул.“Преврен“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	217,4	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Мярка 3.2. Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура					**5 705**			
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.1.	Основен ремонт, модернизация и мерки за завишаване на енергийната ефективност на ОУ „Христо Ботев“, село Исперихово	Зони с административно-обслужващи функции	1 080	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, Републикански бюджет и други	2024-2026	Община,Училище

Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.2.	Обновяване, реконструкция и изпълнение на мерки за ЕЕ на Основно училище в с.Бяга, общ.Брацигово	Зони с административно-обслужващи функции	260	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ и други	2024-2026	Община,Училище
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.3.	Обзавеждане и оборудване ДГ „Здравец“ гр.Брацигово	Зони с административно-обслужващи функции	135	СПРЗСР/ НПВУ, Общински бюджет и др.	2024-2026	Община, Детска градина
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.4.	Енергийна ефективност и модернизация на ДГ „Вълшебство“ с.Козарско, общ.Брацигово	Зони с административно-обслужващи функции	1050	МОН, Общински бюджет, ДФЗ и др.	2024-2026	Община, Детска градина
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.5.	Ремонт на покрив, осветителна инсталация и доставка на оборудване в НУ "Васил Петлешков", ПИ 06207.502.209, гр. Брацигово	Зони с административно-обслужващи функции	1 000	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, ДФЗ и други	2024-2027	Община, Училище
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.6.	Реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане в СУ "Народни будители", ПИ06207.502.471, гр.Брацигово	Зони с административно-обслужващи функции	1 000	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, ДФЗ и други	2024-2027	Община, Училище
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.7.	Образователна интеграция на деца от етнически малцинства и превенция на ранното отпадане от учебния процес	Зони с административно-обслужващи функции	100	МОН, НПВУ, ОПНО и др.	2024-2027	МОН, Училища и др.
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.8.	Въвеждане на дуално обучение и изграждане на STEM – среда в училищата	Зони с административно-обслужващи функции	80	МОН, НПВУ, ОПНО, ОП за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация и други	2024-2027	Община, МОН, Училища

Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.9.	Оказване на съдействие на малкия и среден бизнес за организиране на дуално обучение, включително извън територията на общината с цел осигуряване на необходимите кадри	Цялата територия на общината	-	-	2021-2027	Община, Училища, Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.9.	Изграждане на топлоснабдителна система и отоплителна инсталация в ДГ „Слънце“ село Исперихово, община Брацигово“	Зони с административно-обслужващи функции	1 000	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, Републикански бюджет и други	2024-2026	Община,Училище
Мярка 3.3. Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности					**3 666**			
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.1.	Обособяване на площи за широко обществено ползване и спорт	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	1260	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, Министерство на спорта и др.	2024-2026	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.2.	Подмяна на настилка и изграждане на трибуни към игрище за тенис на корт в ПИ06207.5501.265, гр.Брацигово	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	200	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, Министерство на спорта и др.	2024-2026	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.3.	Ремонт спортна зала „Олимп“	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	200	ВОМР, НПВУ, Министерство на спорта и др.	2024-2026	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.4.	Изграждане на нови спортни площадки за комбинирани видове спорт – баскетбол, волейбол, футбол на малки вратички, фитнес на открито	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	20	ВОМР, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.5.	Изграждане на нови детски площадки и адаптиране на	Туристически зони – курорти,	20	ПУДООС, НПВУ, Републикански	2024-2027	Община

			съществуващите към изискванията за безопасност	рекреация, спорт и отдих		бюджет, Общински бюджет		
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.6.	Подкрепа за развитие на местни спортни клубове и млади спортни таланти	Цялата територия на общината	20	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.7.	Организиране на спортни състезания, тренировъчни школи, турнири и шампионати в общината	Цялата територия на общината	30	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.8.	Създаване на условия за пълноценно използване на свободното време и превенция на рисковото поведение сред децата и младите хора - Разширяване дейността на МКБПНМ	Цялата територия на общината	20	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2024-2027	Община, МКБПНМ
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.9.	Насърчаване на младежки дейности и инициативи и на доброволчеството, като основа на активното гражданство - организиране и провеждане на акции за залесяване, почистване на важни обществени и културни обекти, дарителски кампании и др.	Цялата територия на общината	10	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2025-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.10.	Преустройство на съществуваща сграда в закрит детски басейн в УПИ VII – обществено обслужване в кв.64 по плана на гр. Брацигово	Цялата територия на общината	1 300	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, Министерство на спорта и др.	2024-2027	Община

Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.11.	Детска площадка в ПИ 06207.501.293, по плана на гр.Брацигово	Цялата територия на общината	186	Общински бюджет, Републикански бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.12.	Изграждане на зона за отдих и спорт в ПИ 06207.503.1838 – обществен парк по КККР на гр.Брацигово	Цялата територия на общината	200	Общински бюджет, Републикански бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	3.3.13.	Изграждане на зона за отдих и спорт в ПИ 06207.501.870 по КККР на гр.Брацигово	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	200	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, МРРБ, ДФЗ и др.	2024-2027	Община
Мярка 3.4. Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила					**520**			
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.1.	Подкрепа за професионална подготовка на кадри по линия на професионалното обучение и на други извънучилищни форми	Цялата територия на общината	50	ПНО, ПРЧР, НПВУ, МОН, АЗ и др.	2024-2027	Община, Училища, Работодатели, АЗ
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.2.	Старт в кариерата за лица завършващи средно и висше образование	Цялата територия на общината	30	ПРЧР, АЗ и др.	2024-2027	Община, Работодатели, АЗ
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.3.	Чиракуване и стажуване на млади хора в местни фирми	Цялата територия на общината	40	ПРЧР, частни инвестиции и др	2024-2027	Работодатели, АЗ и др.
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.4.	Насърчаване на социалната икономика и социалните предприятия, включително осигуряване на адаптирани	Цялата територия на общината	150	ПРЧР, НПВУ, АЗ, Републикански бюджет и др.	2024-2027	НПО Община Частен сектор

			работни места за нуждите на хора с увреждания, роми и продължително безработни					
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.5.	Обучителни курсове за квалификация и преквалификация на безработни лица, съобразно изискванията на пазара на труда,включително за хора с увреждания, роми и продължително безработни	Цялата територия на общината	50	МТСП, АЗ, Републикански бюджет и др.	2024-2027	Агенция по заетостта, Бюро по труда, Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.6.	Осигуряване на редовен обществен или служебен транспорт и преференции за пътуване до работното място за насърчаване на трудовата мобилност	Цялата територия на общината	50	Частни инвестиции, ПРЧР, Републикански бюджет и др.	2024-2027	Община Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.7.	Подобряване достъпа до пазара на труда и повишаване на младежката заетост, чрез включване в стажуване и чиракуване, субсидирана заетост, ученически и студентски практики, стипендиантски програми, подкрепа при започване на първа работа и др.	Цялата територия на общината	100	ПРЧР, АЗ, Републикански бюджет, Частни инвестиции и др.	2024-2027	Община АЗ Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.8.	Обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на услуги, вкл. административни, социални и други	Цялата територия на общината	50	ПРЧР, ПНИИДИТ, ПНО, АЗ, Републикански бюджет, Частни инвестиции и др.	2024-2027	Община АЗ Работодатели
Приоритет 4 – Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни здравни, социални и културни услуги					**6 745**			
Мярка 4.1. Подобряване на достъпа до електронни административни услуги					**70**			

Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.1.	Поетапно преминаване към предоставяне онлайн на административни услуги за по-бързо и улеснено обслужване на гражданите	Зони с административно -обслужващи функции	25	ПЕУТП, Общински бюджет	2024-2022	Община
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.2.	Дигитализация на всички общински регистри и актови книги	Зони с административно -обслужващи функции	30	Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.3.	Електронизация на административното обслужване на кметствата в селата и обединяване на деловодните записи и касови операции с общинския център	Зони с административно -обслужващи функции	10	Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.4.	Разработване и внедряване на инструменти и он-лайн платформи за подобряване на гражданското участие на местно ниво	Цялата територия на общината	5	Общински бюджет	2024-2027	Община
Мярка 4.2. Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса					**20**			
Приоритет 4	Мярка 4.2	4.2.1.	Организиране на обучения, семинари,конференции, пътувания с учебна цел и обмяна на опит за служителите в администрацията	Зони с административно -обслужващи функции	15	НСОРБ, ИПА, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 4	Мярка 4.2	4.2.2.	Изготвяне на програми за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество и План за действие за общинските концесии	Зони с административно -обслужващи функции	5	Общински бюджет	2024-2027	Община

Мярка 4.3. Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването					**200**			
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.1.	Ремонт и оборудване на здравни служби и медицински кабинети на територията на общината	Цялата територия на общината	70	Общински бюджет, Републикански бюджет, Частни инвестиции	2024-2027	МЗ, Община, Лекари
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.2.	Привличане на нови млади лекари и специалисти по здравни грижи за работа в общината	Цялата територия на общината	50	Общински бюджет, Републикански бюджет	2024-2027	Община, МБАЛ, Лекари и др.
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.3.	Осигуряване на мобилност и повишаване достъпността на медицинските услуги	Цялата територия на общината	80	МЗ, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община, МБАЛ, Лекари и др.
Мярка 4.4. Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура					**1 130**			
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.1.	Модернизация, подобряване на средата и повишаване качеството на съществуващите социални услуги	Зони с административно -обслужващи функции	150	МТСП, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община, МТСП, Социални услуги
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.2.	Осигуряване на квалифицирани кадри и повишаване на компетенциите на работещите в социалната сфера	Зони с административно -обслужващи функции	100	ПРЧР, МТСП, Общински бюджет, Републикански бюджет	2024-2027	Община, МТСП, Социални услуги
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.3.	Социални и нтегрирани здравно-социални услуги в домашна среда и в общността за хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване	Цялата територия на общината	300	ПРЧР и др.	2024-2027	Община, МТСП, МЗ, трансгранични партньори

Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.4.	Механизъм лична помощ	Цялата територия на общината	200	МТСП, Републикански бюджет	2024-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.5.	Осигуряване на услуга Асистентска подкрепа	Цялата територия на общината	200	МТСП, Републикански бюджет	2024-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.6.	Предоставяне на услугата „Топъл обяд“	Цялата територия на общината	150	ПХОМП	2024-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.7.	Изграждане на рампа за хора в неравностойно положение в сградата на общинска администрация	Зони с административно-обслужващи функции	30	Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община
Мярка 4.5. Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура					**5 325**			
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.1.	Ремонт, обновяване, оборудване и реализиране на енергоспестяващи мерки в сгради на читалища в селата	Цялата територия на общината	200	ВОМР, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община, Читалища
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.2.	Възстановяване и опазване на религиозни храмове на територията на общината	Цялата територия на общината	500	ФМ на ЕИП, ВОМР, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община, Църковни настоятелства
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.3.	Насърчаване дейността на любителските художествени и самодейни творчески състави	Цялата територия на общината	50	Общински бюджет и спонсори	2024-2027	Община, Читалища
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.4.	Организиране на иновативни и традиционни културни събития, събори в селата и обогатяване на културния календар на общината	Цялата територия на общината	20	Спонсори и Общински бюджет	2024-2027	Община Читалища Самодейни и творчести състави ТИЦ
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.5.	Реконструкция на централна градска част гр.Брацигово	Цялата територия на общината	2615	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и	2024-2027	Община

						оперативни програми		
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.6.	Ремонт Исторически музей - Брацигово	Цялата територия на общината	50	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2026	Община
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.7.	Консервация, реставрация и основен ремонт на „Попова къща“ Гр.Брацигово	Цялата територия на общината	1050	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2026	Община
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.8.	Консервация и реставрация, укрепителни и ремонтни работи на „Кънева къща“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	840	МК, Републикански бюджет, Общински бюджет	2024-2026	Община
Приоритет 5 – Интегрирано развитие, достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите и цифровизация					**49 201,40**			
Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност					**12 861,4**			
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.1.	Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа, тротоари, съоръженията и принадлежности към тях в с.Равногор, общ.Брацигово	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	3981	Републикански бюджет, МРРБ	2024-2026	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.2.	Ремонт тротоарни настилки по уличната мрежа на гр.Брацигово	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	300	СПРЗСР, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.3.	Поддръжка, текущи и превантивни ремонти на Републикански пътища на територията на общината	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	300	ОП „Транспорт“, Републикански бюджет, МРРБ и др.	2024-2027	АПИ
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.4.	Ремонт и поддръжка на общинска пътна, улична	Зони за транспорт и	500	СПРЗСР, Републикански бюджет, МРРБ,	2024-2027	Община

			мрежа и тротоари на територията на общината	техническа инфраструктура		Общински бюджет и др.		
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.5.	Реконструкция на централна градска част гр.Брацигово	Цялата територия на общината	2 615	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.6.	Основен ремонт на ул."Антон Ашкерц" в гр.Брацигово	Цялата територия на общината	135	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.7.	Основен ремонт на улица "Васил Левски" в гр.Брацигово	Цялата територия на общината	405	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.8.	Основен ремонт на улица "Крум Партъчев" в гр.Брацигово	Цялата територия на общината	185	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.9.	Благоустрояване на ул.“Христо Смирненски“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	280	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.10.	Благоустрояване на ул.“Никола Мишев“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	371	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.11.	Благоустрояване на ул.“Владимир Кацаров“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	450	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община

Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.12.	Благоустрояване на ул.“Антониановци“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	434	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.13.	Благоустрояване на ул.“Георги Раковски“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	541	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.14.	Благоустрояване на ул.“Кирил Гюлеметов“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	190	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.15.	Благоустрояване на ул.“Паскал Троянов“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	157	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.16.	Благоустрояване на ул.“Преврен“ гр.Брацигово	Цялата територия на общината	217,4	Общински бюджет, ДФЗ, спонсори и оперативни програми	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.17.	Ремонт на път PAZ 3046 /III-377/ Равногор – летовище „Васил Петлешков/	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	1 800	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, МРРБ и др.	2024-2027	Община
Мярка 5.2. Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи					**32 440**			
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.1.	Реконструкция и подмяна на довеждащи водопроводи от Водоснабдителна група „Бяга“ Етап 1 – От РШ „Бяга до РШ№2 – 2398л.м.	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	935	СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет,	2024-2027	Община, ВиК-дружество

						Инвестиционна програма на ВиК-дружество		
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.2.	Реконструкция и подмяна на довеждащи водопроводи от Водоснабдителна група „Бяга“ Етап 2 – От РШ №2 до РШ „Исперихово“ – 2910л.м.	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	878	СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет, Инвестиционна програма на ВиК-дружество	2024-2027	Община, ВиК-дружество
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.3.	Реконструкция и подмяна на довеждащи водопроводи от Водоснабдителна група „Бяга“ Етап 3 – От РШ №2 до РШ „Козарско“ – 1925л.м.	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	543	СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет, Инвестиционна програма на ВиК-дружество	2024-2027	Община, ВиК-дружество
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.4.	Геозащитни съоръжения в гр.Брацигово, смесени системи за поройни води, 2-етап	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	700	СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет, Инвестиционна програма на ВиК-дружество	2024-2027	Община, ВиК-дружество
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.5.	Реконструкция на съществуващи и изграждане на нови канализационни мрежи и съоръжения, съпътстващ водопровод и ПСОВ Брацигово	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	21000	СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет, Инвестиционна програма на ВиК-дружество	2024-2027	Община, ВиК-дружество
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.6.	Реконструкция на съществуваща водопроводна	Зони за транспорт и	2423	СПРЗСР, Републикански бюджет,	2024-2027	Община, ВиК-дружество

			мрежа на с. Бяга, община Брацигово	техническа инфраструктура		Общински бюджет, Инвестиционна програма на ВиК-дружество		
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.7.	Реконструкция на съществуващи и изграждане на нови канализационни мрежи и съоръжения и съпътстващи водопроводи и 2 броя ПСОВ с. Исперихово, община Брацигово"	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	1711	СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет, Инвестиционна програма на ВиК-дружество	2024-2027	Община, ВиК-дружество
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.8	Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в с.Козарско	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	3200	СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет, Инвестиционна програма на ВиК-дружество	2024-2027	Община, ВиК-дружество
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.9	Реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане в СУ "Народни будители", ПИ06207.502.471, гр.Брацигово	Зони с административно-обслужващи функции	1 050	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, ДФЗ и други	2024-2027	Община, Училище
Мярка 5.3. Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ					**2 010**			
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.1.	Поетапно въвеждане на енергийно ефективно хибридно улично осветление в община Брацигово	Цялата територия на общината	300	Финансов механизъм на ЕИП, НПВУ и др.	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.2.	Внедряване на ВЕИ (фотоволтаични и соларни инсталации) в административни сгради и обекти на образователната и социалната инфраструктура	Цялата територия на общината	100	Финансов механизъм на ЕИП и други	2024-2027	Община

Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.3.	Внедряване на ВЕИ фотоволтаични инсталации за фасадно осветление	Цялата територия на общината	30	ФЕВИ, ЕИП, Държавен бюджет, Национални и ОП на ЕС	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.4.	Инсталиране на ВЕИ инсталации, фотоволтаични и слънчеви системи в стопански сгради	Цялата територия на общината	500	Частни инвестиции	2024-2027	Инвеститори
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.5.	Основен ремонт, модернизация и мерки за завишаване на енергийната ефективност на ОУ „Христо Ботев“, село Исперихово	Зони с административно-обслужващи функции	1 080	МОН/ СПРЗСР/ НПВУ, Републикански бюджет и други	2024-2026	Община,Училище
Мярка 5.4. Цифрова свързаност и телекомуникации					**500**			
Приоритет 5	Мярка 5.4	5.4.1.	Изграждане на висикоскоростни телекомуникационни връзки за всички населени места	Цялата територия на общината	500	Частни инвестиции	2024-2027	Телекомуникационни компании
Мярка 5.5. Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда					**1 390**			
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.1.	Блогоустрояване на паркове, зелени площи и зони за отдих в малки населени места	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	500	СПРЗСР	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.2.	Ремонт и обновяване на сгради на кметства в малки населени места	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	150	НПВУ Републиканския бюджет, Общински бюджет	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.3.	Облагородяване, озеленяване и благоустройство на междублокови пространства и обществени зелени площи между жилищните сгради в град Брацигово и селата	Цялата територия на общината	100	СПРЗСР, ПУДООС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община

Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.4.	Подмяна на указателни табели в населените места от община Брацигово	Цялата територия на общината	20	Общински бюджет и др.	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.5.	Продължаване на сътрудничеството с побратимените общини и създаване на нови партньорства	Цялата територия на общината	10	Общински бюджет и др.	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.6.	Осъществяване на междуобщинско сътрудничество	Цялата територия на общината	10	Общински бюджет и др.	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.7.	Изграждане на зона за отдих и спорт в ПИ 06207.503.1838 – обществен парк по КККР на гр.Брацигово	Цялата територия на общината	200	ДФЗ, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.8.	Обновяване на обществен парк – ПИ 06207.502.987 по КККР на гр.Брацигово	Цялата територия на общината	200	ДФЗ, Общински бюджет и др.	2024-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	1.2.1.34.	Изграждане на зона за отдих и спорт в ПИ 06207.501.870 по КККР на гр.Брацигово	Туристически зони – курорти, рекреация, спорт и отдих	200	ВОМР, НПВУ, ДФЗ, МРРБ, ДФЗ и др.	2024-2027	Община
ОБЩ ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ НА ПИРО НА ОБЩИНА БРАЦИГОВО ЗА ПЕРИОДА 2021-2027					**120 836,90**			

Приложение № 1а

Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Брацигово за периода 2024-2027 г.

Приоритет	Мярка	№ по ред	Проекти	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)	Допълнителна информация
Приоритет 5	Мярка 5.2	1	Реконструкция на съществуващи и изграждане на нови канализационни мрежи и съоръжения, съпътстващ водопровод и ПСОВ Брацигово	ДА	36	21000	Приоритетен проект за опазване на околната среда и повишаване качеството на живот на населението
Приоритет 3	Мярка 3.3 Подмярка 3.3.1	2	Обособяване на площи за широко обществено ползване и спорт	ДА	36	1260	Проект, който ще подобри условията за спорт и развитие на младежките дейности
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	3	Реконструкция на централна градска част гр.Брацигово	ДА	36	2 615	Проект, който ще подобри жизнената среда и ще окаже положително въздействие върху развитието на туризма
Приоритет 3	Мярка 3.2	4	Енергийна ефективност и модернизация на ОУ "Христо Ботев" с.Исперихово	ДА	36	1080	Интегриран проект в изпълнение на националната политика за енергийна ефективност. Попада в приоритетна зона за

							въздействие с публични функции.
Приоритет 5	Мярка 5.5	5	Изграждане на зона за отдих и спорт в ПИ 06207.503.1838 – обществен парк по КККР на гр.Брацигово	НЕ	36	200	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 5	Мярка 5.5	6	Обновяване на обществен парк – ПИ 06207.502.987 по КККР на гр.Брацигово	НЕ	36	200	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	7	Изграждане на зона за отдих и спорт в ПИ 06207.501.870 по КККР на гр.Брацигово	НЕ	36	200	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.3	8	Консервация, реставрация и основен ремонт на „Попова къща“ Гр.Брацигово	В прогрес на проекти-ране	36	1050	Проектът ще допринесе за разнообразяване на туристическото предлагане, маркетинг и реклама на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	9	Консервация и реставрация, укрепителни и ремонтни работи на „Кънева къща“ гр.Брацигово	В прогрес на проекти-ране	36	840	Проектът ще допринесе за разнообразяване на туристическото предлагане, маркетинг и реклама на общината

Приоритет 5	Мярка 5.2	10	Реконструкция на съществуваща водопроводна мрежа на с. Бяга, община Брацигово	ДА	36	2423	Интегрирано с проекти за ремонт на улична мрежа по приоритетни зони
Приоритет 3	Мярка 3.2	11	Ремонт на покрив, осветителна инсталация и доставка на оборудване в НУ "Васил Петлешков", ПИ 06207.502.209, гр. Брацигово	В процес на проекти-ране	36	1000	Проектът ще допринесе за модернизация на образователната инфраструктура задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 3	Мярка 3.2	12	Реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане в СУ "Народни будители", ПИ06207.502.471, гр.Брацигово	В процес на проекти-ране	36	1000	Проектът ще допринесе за модернизация на образователната инфраструктура задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 2	Мярка 2.1	13	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в многофамилна жилищна сграда в гр.Брацигово, ул."Слави Дишлянов" №29а	ДА	36	550	Приоритетен проект в зона за въздействие с жилищни функции в изпълнение на националната политика за енергийна ефективност и ще допринесе за подобряване на жизнената среда
Приоритет 2	Мярка 2.1	14	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в многофамилна жилищна сграда в гр. Брацигово, ул."Слави Дишлянов" №9	ДА	36	580	Приоритетен проект в зона за въздействие с жилищни функции в изпълнение на националната политика за енергийна ефективност и ще допринесе за

							подобряване на жизнената среда
Приоритет 2	Мярка 2.1	15	2.1.3. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в многофамилна жилищна сграда в гр. Брацигово, ул."Трети Март"" №66 А	ДА	36	820	Приоритетен проект в зона за въздействие с жилищни функции в изпълнение на националната политика за енергийна ефективност и ще допринесе за подобряване на жизнената среда
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка1.2.1	16	1.2.1.4. Създаване на туристически информационен център в гр.Брацигово	НЕ	24	80	Интегриран проект в сферата на туризма с възможност за реализация по ВОМР. Попада в приоритетни туристически зони за въздействие.
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	17	Основен ремонт на ул."Антон Ашкерц" в гр.Брацигово	ДА	24	135	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	18	Основен ремонт на улица "Васил Левски" в гр.Брацигово	ДА	24	405	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	19	Основен ремонт на улица "Крум Партъчев" в гр.Брацигово	ДА	24	185	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите

							хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	20	Благоустрояване на ул.“Христо Смирненски“ гр.Брацигово	ДА	24	280	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	21	Благоустрояване на ул.“Никола Мишев“ гр.Брацигово	ДА	24	371	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	22	Благоустрояване на ул.“Владимир Кацаров“ гр.Брацигово	ДА	24	450	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	23	Благоустрояване на ул.“Антонивановци“ гр.Брацигово	ДА	24	434	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	24	Благоустрояване на ул.“Георги Раковски“ гр.Брацигово	ДА	24	541	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината

Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	25	Благоустрояване на ул.“Кирил Гюлеметов“ гр.Брацигово	ДА	24	190	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	26	Благоустрояване на ул.“Паскал Троянов“ гр.Брацигово	ДА	24	157	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	27	Благоустрояване на ул.“Преврен“ гр.Брацигово	ДА	24	217,4	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	28	Детска площадка в ПИ 06207.501.293, по плана на гр.Брацигово	ДА	24	186	Проектът ще допринесе за подобряване на инфраструктурата и привличане на семейства с деца на територията на общината
Приоритет 1	Мярка 1.2 Подмярка 1.2.1	29	Ремонт на път PAZ 3046 /III-377/ Равногор – летовище „Васил Петлешков/	НЕ	36	1800	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 3	Мярка 3.2	30	Енергийна ефективност и модернизация на ДГ „Вълшебство“ с.Козарско, общ.Брацигово	НЕ	36	1050	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот,

							развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
Приоритет 2	Мярка 2.1	31	Изграждане на топлоснабдителна система и отоплителна инсталация в ДГ „Слънце““ село Исперихово, община Брацигово“	ДА, Предстои актуализация	36	1000	Проектът ще допринесе за повишаване качеството на живот, развитие на туризма и задържане на младите хора на територията на общината
ОБЩ ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ НА ВСИЧКИ ПРОЕКТИ						**42 299,40**	

Приложение № 2

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

на ПИРО на община Брацигово за периода 2024-2027 г.

Период 2024-2027	Собствени средства - Общински бюджет, хил.лв	Отн. дял (%)	Републикански бюджет, хил.лв	Отн. дял (%)	Средства от ЕС, хил.лв	Отн. дял (%)	Други източници, хил.лв	Отн. дял (%)	ОБЩО в хил.лв	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	371,21	1,33	1774,12	6,36	17021,11	60,98	8745,16	31,33	27911,60	23,10
Приоритет 2	286,69	2,16	3097,18	23,38	7958,85	60,06	1908,78	14,40	13251,50	11,00
Приоритет 3	639,37	2,69	6095,35	25,69	15884,44	66,95	1108,24	4,67	23727,40	19,64
Приоритет 4	477,55	7,08	2509,81	37,21	3541,80	52,51	215,84	3,20	6745,00	5,58
Приоритет 5	534,55	1,09	16875,85	34,30	24419,83	49,63	7371,17	14,98	49201,40	40,68
ОБЩО	**2 309,36**	**1,91**	**30 352,32**	**25,12**	**68826,03**	**56,96**	**19 349,20**	**16,01**	**120 836,90**	**100,00**